

ब्रिगेडियर हेमंत महाजन, युद्ध सेवा मेडल,
यांचे 2014 ते 2019 मध्ये वेगवेगळ्या
वर्तमानपत्रांमध्ये
सागरी सुरक्षा या विषयावरती प्रसिद्ध
झालेले लेख

देशाकरता प्राणार्पण करणाऱ्या,

भारतीय सशस्त्र दलांतील शूर अधिकारी आणि सैनिकांना,

हे पुस्तक सादर समर्पित.

शूरांतील शूर लोकांच्या आकाशगंगेत त्यांच्या आत्म्यांना शांती लाभो.

शूर शिपायाचा पोवाडा

हे सशस्त्र बांधवा, तू ऐन तारुण्यातच दैववशात शहीद झालास.

तुझे देशबांधव किंवा राजकीय स्वामी दुःख करतील किंवा मनास लावून घेतील अशी अपेक्षा धरू नकोस, त्यांच्याकरता तू केवळ आणखी एक अश्रू आहेस.

दूरदर्शन वाहिन्या एखाद-दोन दृश्ये दाखवतील, तसेच मुद्रित माध्यमेही करतील, मग सगळेच विसरले जाईल, तुझे कुटुंबीय उर्वरित आयुष्यभर हरपलेल्या मुलाचा, भावाचा, पतीचा अथवा वडिलांचा शोक करत राहतील.

हे सशस्त्र बांधवा, तू ऐन तारुण्यातच दैववशात शहीद झालास.

अनुक्रमणिका

1. अंदमान समुद्रातील आव्हाने व त्यास भारताचे प्रत्युत्तर भारताची सागरी सुरक्षा – भाग २
2. सागरी सुरक्षेच्या इतिहासाचा नियमितपणे अभ्यास जरूरी
3. सागरमालामुळे वाढती महासागरी वाहतुक आणि सागरी सुरक्षा
4. ऑपरेशन ब्लॅक टोरनॅडो – २६ नोव्हेंबर २००८
5. पाकिस्तानकडून समुद्री दहशतवादी हल्ल्याची शक्यता
6. सामान्य माणूस देशासाठी काय करू शकतो?
7. पोलिस दलाच्या सक्षमीकरणाकरता काही उपाययोजना
8. आव्हान समुद्र मार्गाने, भूमार्गाने बेकायदेशीर व्यापार रोखण्याचे
9. किनारी भागात होणारी बांगलादेशीं घुसखोरी देशाच्या सुरक्षेकरता एक मोठा धोका
10. छत्रपतींच्या रणनितीचा वापर करून देशासमोरची आव्हाने कमी करा
11. दक्षिण-पूर्व आशियाई देशांशी संबंधांसाठी अंदमान व निकोबार द्विपसमुहाचे महत्वाचे स्थान
12. महाराष्ट्राची सागरी सुरक्षा आणि सुधारणा
13. सागरी सुरक्षा आणि कोळी बांधव

- 14.भारतीय आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन २०१६ : 'महासागरातून एकात्मता'
- 15.स्वातंत्र्यदिनाच्या निमित्ताने सागरी सुरक्षेची समिक्षा
- 16.हिंद महासागर भारताच्या सामरिक हिताकरता महत्वाचे क्षेत्र
- 17.२६/११ ची ६ वर्षे : सागरी सुरक्षा सुधारणांचा वेग वाढवण्याची गरज
- 18.तर समुद्रातील 'कारगिल'ला सामोरे जावे लागेल!
- 19.सागरी सुरक्षेबद्दल निष्काळजी राहणे आपल्याला परवडेल का? भाग १
- 20.आयएनएस सिंधुरक्षक पाणबुडीला जलसमाधी

अंदमान समुद्रातील आव्हाने व त्यास भारताचे प्रत्युत्तर

December 19, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी दोन दिवसांच्या ईस्ट एशिया समिटसाठी सिंगापूरला होते. त्यात साऊथ ईस्ट एशियातील देशही सामील आहेत, त्यांनी या राष्ट्रांबरोबर एकमेकांशी नौदलाचे सहकार्य, गुप्तहेर माहितीचे आदानप्रदान, लष्करी सामानाची आयात – निर्यात आणि लष्करी कवायती यावर चर्चा केली.

आत्तापर्यंत आपण हिंदी महासागरावरच लक्ष केंद्रित करत होतो; पण अमेरिकेने पॅसिफिक महासागरातून आपले अस्तित्व कमी करायला सुरुवात केली, तेव्हापासून हिंदी महासागर आणि इंडो पॅसिफिक महासागर दोन्हीकडे भारताने लक्ष देण्यास सुरुवात केली. हे सर्व महासागर दूर अंतरावर आहेत; मात्र आपल्या दोन्ही बाजूंना असलेल्या अरबी समुद्राचे आणि पूर्व किनार्यावरील अंदमान समुद्राचे काय, असा प्रश्न निर्माण होतो. अंदमान समुद्र हा म्यानमार, दक्षिणपूर्व आशिया आणि भारत यामध्ये आहे. यापुढे तो हिंदी महासागराला मिळतो. त्या जवळच मलाक्काची सामुद्रधुनी आहे.

आपण अंदमान समुद्राला ब्रिटिश राजवटीच्या काळात महत्त्व आले होते. मात्र, ज्या वेळेला ब्रिटिशांनी भारतावर आपली सत्ता मिळवली आणि फ्रान्सने आग्नेय आशियातील व्हिएतनाममध्ये सत्ता प्रस्थापित केली, त्यामुळे इथे होणारा संघर्ष संपुष्टात आला. दुसऱ्या

महायुद्धाच्या काळात जपानने युद्धात उडी घेतली, तेव्हा जपान आग्नेय आशियाच्या सर्वच देशांमधून भारताच्या अंदमान बेटावर येऊन पोहोचला होता. अनेक वर्षे अंदमान बेटांवर जपानचे अधिपत्य होते. भारत स्वतंत्र झाल्यानंतर हा द्वीपसमूह भारताच्या ताब्यात आला; पण त्याचे सामरिक महत्त्व फारसे नव्हते. ज्यावेळी रशिया आणि अमेरिका यांच्यादरम्यान जे शीतयुद्ध सुरू होते, तेव्हा आपले लक्ष मोठ्या समुद्रांवर आणि त्यातून जाणार्या समुद्री मार्गांवर होते.

चीन म्यानमार आर्थिक परिक्षेत्र

अलीकडील काळात इथली परिस्थिती बदलत आहे. त्याला काही कारणेही आहेत. नुकतेच चीनने म्यानमारच्या आराकानच्या समुद्रकिनार्यावर क्ययुपू नावाचे बंदर बांधायला सुरुवात केली आहे. हे बंदर चीन-म्यानमार आर्थिक परिक्षेत्राचा सुरुवातीचा टप्पा आहे. हा रस्ता म्यानमारमधून जाऊन चीनच्या युनान प्रांतामध्ये प्रवेश करेल. या बंदरापासून तेल आणि गॅसची पाईपलाईनही चीनने तयार केली आहे. ज्याप्रमाणे चिनी कर्जाच्या डोंगराखाली इतर देश कर्जबाजारी झाले, त्यामुळे म्यानमारने या बंदरामध्ये चाललेले काम कमी केले आहे. या कामाची किंमत 7.2 अब्ज डॉलर्स समजली जात होती, ती आता 1.3 अब्ज डॉलर्स झाली आहे. अर्थातच, या भागात बांधलेले बंदर, तिथून सुरू होणारा चीन-म्यानमार आर्थिक परिक्षेत्राचा भाग आर्थिकदृष्ट्या किती सक्षम असेल, हे येणारा काळच सांगेल. म्यानमारचा भाग हा डोंगर आणि जंगलांनी वेढलेला आहे. 30-40 टक्के म्यानमारवर म्यानमार सरकारचा ताबा नाही. तिथे असणारे बंडखोर गट, जाती, जमाती आपल्या क्षेत्रावर स्वतःचेच राज्य चालवतात. अशा भागातून जो रस्ता चीनकडे जातो आहे, तो त्यांना किती सुरक्षित ठेवता येईल, हा प्रश्न आहे. ज्याप्रमाणे चीन-पाकिस्तान आर्थिक परिक्षेत्र पांढरा हत्ती ठरत आहे, तसेच म्यानमारचे आर्थिक परिक्षेत्रही पांढरा हत्ती बनतो आहे का? युनानमध्ये जिथे चीनमध्ये हा मार्ग प्रवेश करतो, तोदेखील भाग डोंगराळच आहे. त्यामुळे या रस्त्याच्या आर्थिक क्षमतेवर प्रश्नचिन्ह उभे राहू शकते.

क्रा कॅनॉल आर्थिकदृष्ट्या किती सक्षम?

दुसरी महत्त्वाची घटना म्हणजे, चीन थायलंडशी एक करार करायचा प्रयत्न करत आहे. त्यात थायलंडमधून एक क्रा नावाचा कॅनॉल तयार करण्यात येणार आहे. यामार्फत अंदमानचा समुद्र थायलंडच्या समुद्राला मिळेल. याचा मोठा सामरिक फायदा होणार आहे. सध्या चीनचा 85 टक्के व्यापार हा मलाक्काच्या सामुद्रधुनीतून होतो. चीनला हे धोकादायक वाटते. उद्या युद्ध झाले, तर भारत अंदमान निकोबार बेटांवरून हा मार्ग बंद करू शकतो. म्हणूनच, याजवळ चीन दुसरा मार्ग बांधण्याचा प्रयत्न करीत आहे. हा मार्ग थायलंड क्रा भागातून जाईल, अशा प्रकारची माहिती यापूर्वीही आली होती. मात्र, क्राच्या कॅनॉलची प्रगती झाली नाही. कारण, आर्थिकदृष्ट्या

या रस्त्याच्या क्षमतेवर प्रश्नचिन्हे होती. म्हणून एवढा प्रचंड पैसा खर्च करूनही चीन हा कॅनॉल आर्थिकदृष्ट्या किती सक्षम बनवू शकेल? मात्र, यामुळे चीनचा अंदमान समुद्रात प्रवेश होईल. सध्या आंतरराष्ट्रीय समुद्री मार्ग अंदमान-निकोबारच्या टोकाखालून जातात. अंदमान-निकोबार बेटांच्या मधून कोणतेही समुद्री मार्ग जात नाहीत; मात्र क्रा कॅनॉल तयार झाला तर मधुन चिनी जहाजांचे येणे-जाणे मोठ्या संख्येने वाढू शकते.

गेल्या वर्षी चीनने बांगलादेशला दोन पाणबुड्या भाड्याने दिल्या होत्या. बांगलादेश या पाणबुड्या चालवू शकत नाही. म्हणून त्या पाणबुड्या चालवण्याचे काम सर्वस्वी चिनी नौदल करत आहे. गेल्या महिन्यात चिनी पाणबुडी हिंदी महासागरात भारताजवळ आलेली दिसली होती. यापूर्वी चीनच्या पाणबुड्या एवढ्या लांब अंतरावर कधीही येत नव्हत्या. आपले नौदल त्यावर लक्ष ठेवून आहे. आंतरराष्ट्रीय नियमांनुसार कोणत्याही राष्ट्राची लढाऊ जहाजे, पाणबुड्या समुद्रातून कोणत्याही पूर्वसूचनेशिवाय प्रवास किंवा संचलन करू शकतात. आपल्या देशाच्या किनारपट्टीला लागून 12 समुद्री मैल अंतरापर्यंतचे पाणी प्रादेशिक पाणी समजले जाते. त्यामध्ये येण्यासाठी त्या देशाची परवानगी लागते. याचाच अर्थ, कोणत्याही देशाचे नौदल हे समुद्राच्या कोणत्याही भागात जाऊ शकतात. त्यामुळे चिनी पाणबुड्या हिंदी महासागरात येत आहेत. त्याची काळजी करणे गरजेचे आहे का? चीनला पाणबुडी युद्धाचा अनुभव कमी आहे. उपलब्ध माहितीनुसार, चिनी पाणबुड्या एकट्या प्रवास करत नाहीत. त्यांच्याबरोबर सबमरिन रेस्क्यू व्हेसलदेखील सोबत असते. थोडक्यात, म्हातार्या माणसाला काठीचा आधार, त्याप्रमाणे चिनी पाणबुड्यांना सबमरिन रेस्क्यू व्हेसलचा आधार लागतो. याचा अर्थ, त्यांची पाणबुडी क्षमता कमी आहे; मात्र चिनी पाणबुड्यांची संख्या वाढते आहे. तिने आतापर्यंत डिझेलवर चालणार्या साठ पाणबुड्या आधीच बनवलेल्या आहेत. तुलनेत भारताच्या पाणबुड्यांची संख्या वाढण्याऐवजी कमी होत आहेत. मध्यंतरी, भारताची अरिहंत नावाची अणुशक्तीवर चालणारी पाणबुडी तैनात करण्यात आपण यश मिळवले आहे. ही पाणबुडी अणुशक्तीवर चालते असे नव्हे, तर त्यावर क्षेपणास्त्रही तैनात केली आहेत, ज्यावर अणुबॉम्बही लावू शकतो. त्यामुळे चीनशी युद्ध करण्याची वेळ आली, तर आपण पाणबुडीवरही अणुबॉम्ब सज्ज ठेवू शकतो. त्यामुळे आपल्या देशाला सेकंड स्ट्राईक्स केपेबलिलिटी उत्कृष्ट पद्धतीने मिळालेली आहे.

तरीही भारताने पाणबुड्यांची संख्या नक्कीच वाढवली पाहिजे. थोडक्यात, अंदमान समुद्रामध्ये प्रचंड व्यापारी व नौदल हालचाल होण्याची शक्यता आहे. येत्या काही दिवसांत भारतात 30 देशांचे एक संमेलन होणार आहे. त्यात आंतरराष्ट्रीय करार करून एकमेकांना साहाय्य करून समुद्री आव्हानांना कसे तोंड देता येईल, यावर लक्ष केंद्रित केले जाणार आहे. यामध्ये भारताच्या सामुद्रधुनीत असणारे समुद्री चाचे किंवा या भागात घडणारे गुन्हे किंवा अफू, गांजा, चरस यांचे स्मगलिंग याशिवाय समुद्राच्या आतील गुन्हेगारी कारवाया, एकमेकांच्या हद्दीत केली जाणारी अवैध मासेमारी त्यावर लक्ष देणे, त्याशिवाय नैसर्गिक आपत्तींना तोंड देणे

याविषयी चर्चा, करार होणार आहेत. त्यामुळे सर्वच देशांबरोबर आंतरराष्ट्रीय करार करून इतरांच्या मदतीने समुद्रातील पारंपरिक व अपारंपरिक आव्हानांचा सामना करण्यासाठी तयार राहिले पाहिजे. थोडक्यात, अंदमान-निकोबार बेटांजवळच्या वाढत्या चिनी हालचालीवर नजर ठेवून त्याविरुद्ध प्रत्युत्तर तयार ठेवले पाहिजे.

चीन विरुद्ध मित्र राष्ट्रांची फ़ळी

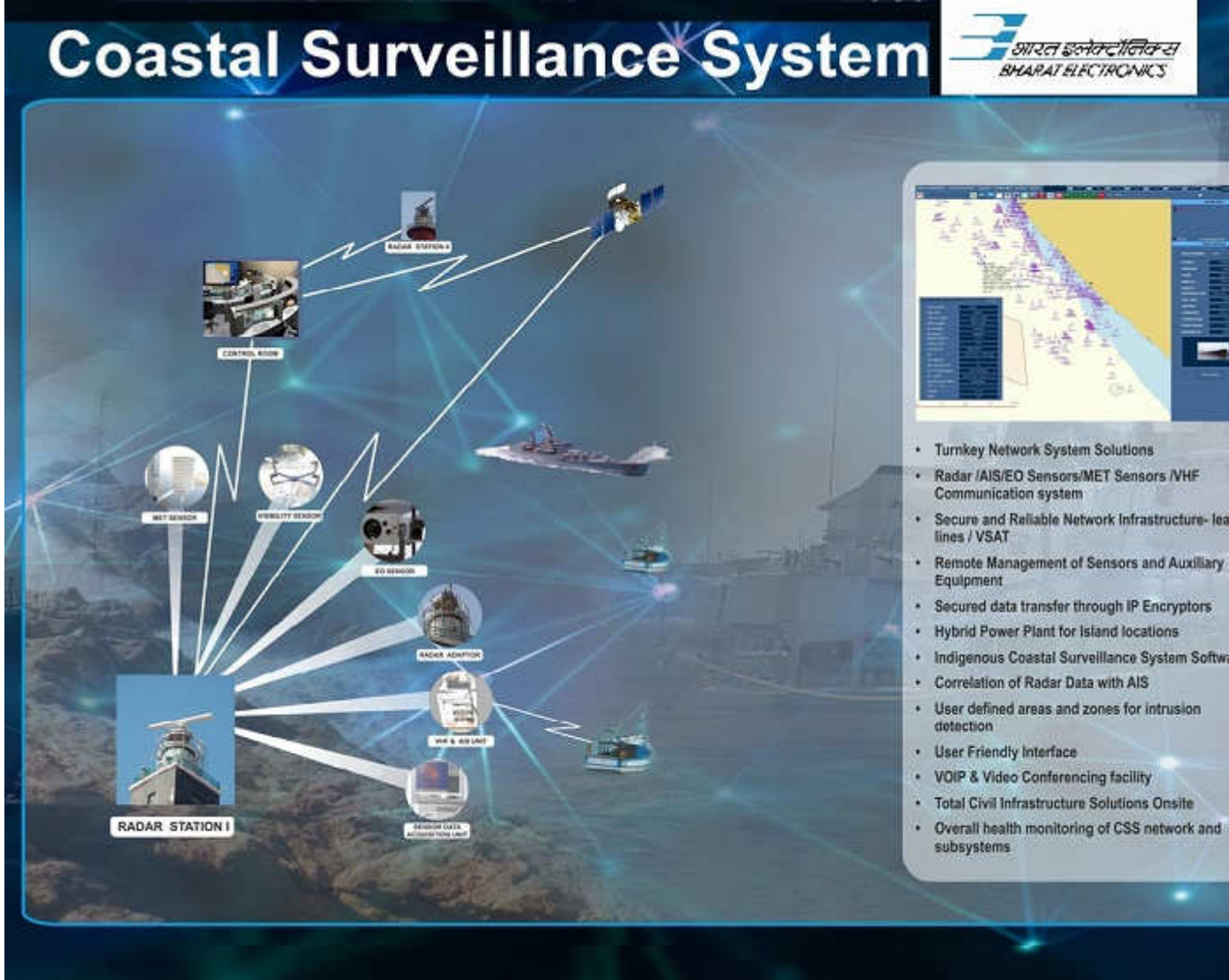
आपली शेजारी राष्ट्रे भूतान, नेपाळ आणि बांगला देश तसेच आपल्या पूर्वेकडील राष्ट्रे – विशेषतः म्यानमार (ब्रह्मदेश), सिंगापूर, व्हिएतनाम आणि अर्थात जपान यांच्याबरोबर आपली घनिष्ठ मैत्री आहे. ह्या सगळ्या राष्ट्रांबरोबर चीनचे संबंध तणावपूर्ण होते आणि आहेत. त्यामुळे चीनला उत्तर म्हणून, भारत, अमेरिका, व्हिएतनाम, जपान आणि ऑस्ट्रेलिया अशी फळी उभी राहत आहे. ह्या विशेष प्रयत्नांमुळे चीनभोवती एक संरक्षणासाठी साखळी उभी राहिली आहे. चीनचे जागतिक व्यापार, तेल हिंदी महासागरातून मलक्का समुद्रधुनीतून जाते.

आणि आपण ते थांबवू शकतो. 'अखंड सावधानता' हाच मंत्र आहे. आज आपली चीनशी मैत्री असली, तरी आपला आशियातील मुख्य स्पर्धक हा चीनच आहे आणि त्यासाठी आपल्याला नेहमीच सावधपणे चिनी चालींचे निरीक्षण करून त्यावर प्रतिबंधक उपाय वापरावेच लागतील.

भारताची सागरी सुरक्षा – भाग २

December 19, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

भारताची सागरी सुरक्षा: सद्य परिस्थिती आणि उपाय योजना – भाग २

संपूर्ण किनारपट्टीवर विजकीय (Electronic) देखरेख

संपूर्ण किनारपट्टीची फटिविरहित देखरेख पुरवण्यासाठी, तसेच अशोधित जहाजांचा प्रवेश रोखण्यासाठी, भारत सरकारने 'किनारी देखरेख महाजाल प्रकल्प' (कोस्टल सर्वेयलन्स नेटवर्क प्रोजेक्ट) सुरू केलेला आहे. ह्या महाजालात किनारी रडार साखळी, ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम आणि व्ही.टी.एम.एस. यांचा समावेश होतो. प्रकल्पांतर्गत पहिल्या टप्प्यात, भारतीय किनारपट्टीवर ४६ स्थिर रडारपैकी मुख्य भूमीवर ३६ आणि द्विपभूमी प्रदेशांवर १० बसवली आहे. अतिरिक्त ३८ रडार दुसऱ्या टप्प्यात बसवली गेली. त्यात ८ तरत्या देखरेख प्रणालींची (मोबाईल सर्वेयलन्स सिस्टिम्सची) भर घातली गेली. तथापि, हे रडार वर्ग-ए आणि वर्ग-बी प्रकारच्या ट्रान्सपॉर्डर्सनाच ओळखू शकतात आणि म्हणून मासेमारी नावांसारखी छोटी जहाजे

शोधण्यात हे प्रभावी ठरू शकणार नाहीत. हा एक मोठाच धोका आहे. रडार साखळी, किनारपट्टीवरील पासून २५ नॉटिकल मैलांच्या छायेत देखरेख करते.

महासागरी जहाजांचे मागकारक महाजाल –(एन.ए.आय.एस.- नेटवर्क फॉर ट्रॅकिंग मेरिटाईम व्हेसल्स)

किनारी रडार साखळीस नॅशनल ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम महाजालाची साथ मिळाली आहे. ह्या महाजालांतर्गत, जहाजांत बसवलेल्या ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम माहिती मिळवून महासागरी जहाजांचा माग काढण्यासाठी, ८४ इलेक्ट्रो-ऑप्टिकल सिस्टिम दीपगृहांवर स्थापित करण्यात आलेले आहेत. राष्ट्रीय ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम; जहाजांदरम्यान तसेच जहाजे व किनाऱ्यावरील स्थानकांत माहिती पोहचवणे सुलभ करते. त्यामुळे परिस्थितीबाबतची जागरूकता आणि देशाच्या किनारपट्टीवरील जलमार्गावर, मार्गिकांतील वाहतूक व्यवस्थापन सुधारली आहे.

स्थिर रडार साखळी आणि ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम संवेदकांकडून प्राप्त झालेली माहिती (डाटा); जहाजवाहतूक व्यवस्थापन प्रणालीच्या (व्हेसल ट्रॅफिक मॅनेजमेंट सिस्टिमच्या (व्ही.टी.एम.एस)) माहितीसोबत जोडला जाते. सर्व मोठ्या आणि काही मोठ्या नसलेल्या बंदरांत, तसेच कच्छ व खंबातच्या आखातांत ह्या व्ही.टी.एम.एस. बसवल्या आहेत. ही माहिती एकत्रित केली जाते. ह्या संरचनेत तटरक्षकदलाची जिल्हा मुख्यालये, प्रादेशिक मुख्यालये आणि नवी दिल्लीतील मुख्यालयही जोडलेले आहे. राष्ट्रीय ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम, महासंचालक दीपगृहे आणि दीपपोतांच्या प्रादेशिक नियंत्रण स्थानकांशीही जोडलेली आहे. पूर्व किनाऱ्यावर कोलकाता, विशाखापट्टणम आणि चेन्नई ही स्थानके 'सागरी नियंत्रण केंद्र, पूर्व' विशाखापट्टणमशी; जामनगर, मुंबई आणि कोचिन येथील प्रादेशिक नियंत्रण केंद्रे 'सागरी नियंत्रण केंद्र, मुंबई' यांचेशी जोडलेली आहे. ही दोन्ही नियंत्रण केंद्रे, राष्ट्रीय माहिती केंद्र (नॅशनल डाटा सेंटर) मुंबईशी जोडलेली आहे; जिथून ही माहिती निरनिराळ्या वापरदारांकरता प्रसारित केली जाते. दुसऱ्या टप्प्यात, १० संवेदक अंदामान व निकोबार तसेच लक्षद्वीप बेटांत बसवले जात आहेत. दीर्घ पल्ल्याच्या ओळख व मागकारकांसह (एल.आर.आय.टी.-लॉग रेंज आयडेंटिफिकेशन अँड ट्रॅकिंग) असलेली ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम; आणि नॅशनल कमांड, कंट्रोल, कम्युनिकेशन, इंटेलिजन्स(एन.सी.३.आय.) महाजाल; ह्यांनी मिळून देशाच्या महासागरी परिक्षेत्राचे वर्तमान चित्र(किनारी समुद्रात कोणत्याही क्षणी किती जहाजे नेमकी कुठे आहेत) साकार होत आहे.

किनारी रडार साखळीप्रमाणेच, राष्ट्रीय ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम, मोठ्या जहाजांचाच माग काढू शकेल, मासेमारी नावांचा नाही. मात्र ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिमची नक्कल होऊ शकते.

जहाज वाहतूक व्यवस्थापन स्थापित झाले आहे

जहाज वाहतूक व्यवस्थापन प्रणाली सर्व मोठ्या आणि काही आंतरराष्ट्रीय बंदरांत स्थापित केल्या आहे. महासागरी वाहतुकीची देखरेख आणि नियमन करणे, तसेच संभवतः धोकादायक जहाजांचा शोध करणे हा त्यांचा उद्देश आहे. आय.एस.पी.एस.संकेत सुसंगत बंदरांना, मासेमारी आणि इतर अव्यापारी नावांकरता सुनिश्चित वाहतूक मार्गिका प्रस्थापित गेल्या आहेत.

भारतातील मोठ्या बंदरांवरील प्रत्यक्षातील सुरक्षा

भारतातील मोठ्या बंदरांवरील प्रत्यक्षातील सुरक्षा, केंद्रीय औद्योगिक सुरक्षा दलास सेंट्रल इंडस्ट्रिअल सिक्युरिटी फोर्स(सी.आय.एस.एफ.) तैनात करून सुनिश्चित केली जाते. दलाचे कर्मचारी समन्वयित संयुक्त कार्यवाहीतही सहभागी होतात. दलाचे कर्मचार्यांना, समुद्राकडून असलेले धोके हाताळण्याबाबतचे खलाशी प्रशिक्षण दिले जात आहे. सर्व मोठ्या बंदरांनाही, आंतरराष्ट्रीय जहाज आणि बंदर सुविधा सुरक्षा संकेतास इंटरनॅशनल शिप अँड पोर्ट फॅसिलिटी सिक्युरिटी कोड(आय.एस.पी.एस.कोड) सुसंगत केले जात आहे. ह्या संकेतांतर्गत, प्रत्येक बंदरास स्वतःची सुरक्षा योजना असली पाहिजे, बंदर सुरक्षा अधिकारी असले पाहिजेत आणि सुरक्षा उपकरणे उपलब्ध असले पाहिजेत.

मासेमार नावांची नियंत्रण करा आणि देखरेख ठेवा

हजारो मासेमार आणि त्यांच्या नावा दररोज समुद्रावर मासेमारीस निघतात. त्यांच्या हालचालीवर नजर ठेवणे, सागरी सुरक्षेकरता आवश्यक आहे.

छोट्या मासेमार नावांवर रेडिओ फ्रिक्वेन्सी आयडेंटिफिकेशन डिव्हाईस(आर.एफ.आय.डी.) बसवण्याचे नक्की झाले आहे. त्याशिवाय, सर्व मासेमार नावांची, युनिफॉर्म रजिस्ट्रेशन सिस्टिममध्ये नोंदणीही करण्यात आलेली आहे आणि ती माहिती online स्वरूपात अद्ययावतही केली आहे.

शिवाय, मासेमारांना डिस्ट्रेस अलर्ट ट्रान्समिटर्स(डी.ए.टी.) पुरविण्यात आलेले आहेत. ज्याद्वारे ते जर समुद्रात धोक्याच्या वेळी, तटरक्षकदलास सावध करू शकतील. मासेमारांच्या समुद्रातील सुरक्षेकरता सरकारने; ग्लोबल पोजिशनिंग सिस्टिम(जी.पी.एस.) ,इको साऊंडर आणि 'शोध व सुटका दिवा'(search and rescue beacon) अंतर्भूत असलेले अनुदानित संच पुरवण्याची, एक योजना सुरू केली आहे. मात्र, हे घेण्यास थोडेच मासेमार पुढे आले आहेत. बव्हंशी , बॅटरी संपल्याने वा दुरुस्ती करण्यायोग्य न राहिल्याने, परत करण्यात आलेले आहेत. सागरी सुरक्षा मदत क्रमांक १७७४ (भारतीय तटरक्षकदल) आणि १०९३ (सागरी पोलिस), मासेमारांना ह्या संस्थाना कुठलीही माहिती द्यायची असल्यास त्याकरता, कायान्वित करण्यात आलेले आहेत.

समुद्रात मासेमारांची ओळख पटवण्याकरता, बायोमेट्रिक आयडेंटिटी कार्डस देण्याची एक योजनाही काऱ्यान्वित आहे. राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदपुस्तक नॅशनल पॉपुलेशन रजिस्टर(एन.पी.आर.) निर्माण करण्याच्या प्रकल्पाचा एक भाग म्हणून, सर्व किनारी गावकर्यांना, बहु-उद्देशीय राष्ट्रीय ओळखपत्र देण्याची एक योजनाही दोन टप्प्यांत पुरी केली जात आहे. सर्व माहिती एका केंद्रीय माहितीगारात -राष्ट्रीय सागरी मासेमार माहितीगारात (नॅशनल मरीन फिशर्स डाटाबेस)- गोळा केली जाईल. सर्व किनारी राज्यांतील बायोमेट्रिक आयडेंटिटी कार्डस देण्याची योजनाही पूर्ण झाली आहे.

सागरी सुरक्षेच्या इतिहासाचे विश्लेषण

भारतीय धोरणकर्ते आणि सुरक्षादले ह्यांनी, देशाच्या सागरी सुरक्षेस दीर्घकाळ उपेक्षित ठेवले, निरनिराळ्या अवैध सागरी कारवाया विचारात घेतलेल्या नाहीत. या अवैध कारवायांनी धोक्याची पातळी गाढल्यानंतर, केवळ त्याकडे दुर्लक्ष करतां येत नसल्याने त्यांना तोंड देण्याची तयारी घाई घाईने करण्यात आली.

अजुन काय करावे-धोरणस्तरावरील शिफारसी

सागरी सुरक्षेचा इतिहास हे अगदी स्पष्टपणे दाखवतो की, आपण केवळ संकटकाळात जागे होतो. सगळ्यांनीच इतिहासाचा नियमितपणे अभ्यास करावा ज्यामुळे दुर्दैवी इतिहासाची पुनरावृत्ती होणार नाही.

- मालडबे(कंटेनर्स) अण्वस्त्र वाहतुकीकरताही वापरले जाऊ शकतात, म्हणूनच त्यांची सुरक्षा चिंतेचा विषय आहे. १००% सुरक्षा सुनिश्चितीकरता, कंटेनर्स संपूर्णपणे क्ष-किरण यंत्रांखाली तपासले जावेत. सुरक्षाभंग कमीत कमी व्हावेत म्हणून, मोठ्या आणि तुरळक प्रमाणातील एकसप्लोझिव्ह व्हेपर डिटेक्टर (हे फार खर्चिक असतात) बंदरांतील महत्वाच्या ठिकाणांवर उभारले जावेत.
- किनाऱ्यावर तैनात असलेल्या सर्व सरकारी संस्थाना, स्वतःच्या ऑपरेशन योग्य गुप्तवार्ता संकलन करण्यास, जबाबदार धरले गेले पाहिजे. प्रत्येक राज्याने मासेमार समाजाच्या आणि किनारपट्टीवरील स्थानिक रहिवाशांच्या आधारे 'होम गार्ड्स' आणि 'गुप्तवार्ता बटालिअन्स' उभी केली पाहिजेत. त्यांचे साहाय्याने त्यांनी, ऑपरेशन योग्य पुरेसे गुप्तवार्ता संकलन करावे आणि सागरी सुरक्षा कर्तव्येही बजावावीत.
- नौदल आणि तटरक्षकदल; लष्कराच्या काश्मिरातील अभियानात भाग घेउन; लढाईचे अनुभव प्राप्त करू शकतात. दहशतवादी हल्ल्यात, २६-११-२००८ सारख्या संकटकाळात प्रत्यक्ष लढाईचे अनुभव मोलाचा ठरतो. पोलिस, नौदल आणि तटरक्षकदल ह्यांच्यातही परस्पर देवाणघेवाणीचे संबंध असले पाहिजे.

- सागरी सुरक्षेच्या उपायांचे यश, किनारी राज्यांच्या सहभागपातळीवर अवलंबून असते. सागरी सुरक्षेबाबतच्या शिफारसी त्यामुळेच, किनारी राज्यांना सशक्त/सक्षम करण्यास प्राधान्य देणाऱ्या असाव्यात. ज्यामुळे सागरी सुरक्षेबाबतची तयारी, जलदीने स्वीकारार्ह पातळीपर्यंत येऊ शकेल.
- वृत्तपत्रे आणि दूरदर्शन वाहिन्या अनेकदा; सुरक्षा संस्थांचा भ्रष्टाचार(जसा की कस्टम खात्याचा), निष्काळजीपणा(पोलिसांचा) बाबत बातम्या प्रकाशित करतात. शोध पत्रकारितेच्या अशा सर्व अहवालांची छाननी केली गेली पाहिजे. कुणी अपराधी आढळल्यास दुरूस्तीची ऑपरेशन केली गेली पाहिजे. त्यातील गुन्हेगार उजेडात आणले पाहिजेत.

सागरी सुरक्षेच्या इतिहासाचा नियमितपणे अभ्यास जरूरी

November 27, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

२६ नोव्हेंबर २०१८ ला

मुंबईवरील दहशतवादी हल्ल्याला दहा वर्षे पूर्ण होत आहे. त्या निमित्त्याने सागरी सुरक्षेची सध्याची अवस्था आणि क्षमता याचे अवलोकन करणे गरजेचे आहे.

उदासिन शासक, स्वतःची साम्राज्ये उभी करणारी शक्तिशाली नोकरशाही, सामान्य गुप्तवार्ता विभाग, भ्रष्ट सीमाशुल्क आणि अबकारी खाती, असमर्थ सागरी पोलिस, स्पष्ट-उद्दिष्ट-विहीन भारतीय तटरक्षक दल, अयोग्य/कालबाह्य नावा बाळगणारे भारतीय नौदल, सागरी पाण्यांवरील देखरेख उणीवा; ह्या कारणांनी २६-११-२००८ पर्यंत, भारतीय सागरी सुरक्षेचे चित्र निराशाजनक होते.

समुद्रातून होणाऱ्या तस्करीचे आव्हान हे, सुरुवातीच्या किनारपट्टी सुरक्षेच्या आव्हानांपैकी एक होते. स्वातंत्र्य मिळाल्यापासूनच, मूल्यवान धातू आणि चैनीच्या वस्तुंची तस्करी पश्चिम आणि दक्षिण किनारपट्टीतून भारतात भरपूर प्रमाणात होते. तस्करी थांबवण्याकरता व्यूहरचना अनेक वर्षे केलीच नाहीत. १९६० च्या सुरुवातीस किनारपट्टीतील पाण्यात गस्त घालण्याची आणि तस्करी विरोधी ऑपरेशन करण्याची, भारतीय नौदल व, सीमाशुल्क विभागाची पहिली योजना होती. मात्र ही योजना पुर्णपणे अयशस्वी ठरली. परिणामी समुद्री तस्करी अविरत सुरूच राहिली आणि १९६० अखेरीसपर्यंत, धोकादायक पातळीपर्यंत पोहोचली, ज्यामुळे समांतर अर्थव्यवस्थेचा उदय झाला.

तटरक्षकदल निर्माण झाले

तटरक्षकदल निर्माण करण्याची संभावना चाचपण्याकरता, के.एफ.रुस्तमजी हयांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती निर्माण करण्यात आली. समितीने म्हटले की, किनारपट्टीवरील पाण्यात आणि नजीकच्या समुद्रात प्रभावी देखरेखचा अभाव, यामुळे तस्करी कारवाया कळसास पोहोचल्या आहेत. तिने असेही नोंदविले की, महासागरी क्षेत्रात भारताचे स्वारस्य वाढते आहे. ह्यात; तेल आणि वायू अन्वेषण व निष्कर्षणाकरता समुद्र क्षेत्रांच्या विकासाचा; महासागरी वाहतुकीचे, विशेषतः सागरी पाण्यातील तेल वाहनांचे (टॅंकर्स), कार्यक्षमतेने व्यवस्थापन करण्याचा; प्रदूषण नियंत्रणाचा; शोध आणि सुटका कार्यवाहीचा; विशेषतः परदेशी लोकांनी आपल्या प्रदेशात केलेल्या शिकारी (पोचिंग) रोखण्याचा; आणि परदेशी जहाजांना भारतीय पाण्यात शास्त्रीय अभ्यास करण्यास रोखण्याचा; समावेश आहे.

समितीने अशी शिफारस केली की, असे तटरक्षकदल निर्माण केले जावे जे प्रादेशिक आणि लगतच्या पाण्यात गस्त घालण्यापासून, तर ह्या पाण्यात गुन्हेगारी कायद्यांच्या अंमलबजावणीपर्यंत, निरनिराळी कर्तव्ये बजावू शकेल.

सागरी सुरक्षा उपाय, १९९० ते २०००

इंडियन पीस किपिंग फोर्सच्या श्रीलंकेतील ऑपरेशन दरम्यान श्रीलंकेचा किनारा सील करण्याचे प्रयास झाले होते. ते फसले. आपण लिबरेशन टायगर्स ऑफ तमिळ इलमची शस्त्रास्त्रे व दारूगोळ्यासहितची घूसखोरी रोखू शकली नाही.

भारत सरकारने, देशाच्या दक्षिण आणि पश्चिम किनारपट्टीवर संयुक्त ऑपरेशन हाती घेतली. त्यात तटरक्षकदल, नौदल, सीमाशुल्क विभाग, पोलिस आणि संबंधित संस्था सहभागी होत्या. अशा दोन ऑपरेशन १९९० च्या सुरुवातीस सुरू करण्यात आल्या. 'ऑपरेशन ताशा' आणि 'ऑपरेशन स्वान'.

सागरी पाण्याची आणि आंतरराष्ट्रीय महासागरी सीमेची विस्तृत गस्त आणि देखरेख करूनही, 'ऑपरेशन ताशा', श्रीलंकेतून होणारी अवैध देशांतरे आणि तामिळनाडूच्या किनाऱ्यावरील अवैध मालाची तस्करी रोखण्यात, पूर्णपणे अपयशी ठरले.

१९९३ मध्ये सुरु करण्यात आलेली 'ऑपरेशन स्वान'

भारताची पश्चिम किनारपट्टी स्वातंत्र्य मिळाल्यापासूनच तस्करीग्रस्त आहे. सोने, इलेक्ट्रॉनिक, विद्युत उपकरणे आणि मादक पदार्थ, महाराष्ट्र आणि गुजरातच्या किनार्यावरून, नियमितपणे बाहेरून देशात तस्करीने आणले-नेले जात आहेत. त्याविरुद्ध प्रतिबंधात्मक उपायही योजण्यात आले. मात्र, १९९३ मधील स्फोट मालिकांत वापरलेली स्फोटके ह्याच सागरी मार्गावरून आलेली होती हे समजल्यावर, किनारपट्टीच्या सुरक्षेकरता एकात्मिक प्रयास केले गेले.

एप्रिल १९९३ मध्ये 'ऑपरेशन स्वान' हाती घेण्यात आली. दोन दशके कार्यरत असूनही 'ऑपरेशन स्वान', एकही जप्ती (सिझर) करू शकली नाही.

संसदेच्या पब्लिक अकाउंट्स कमिटीने म्हटले की, मुंबईतील २६-११-२००८ चा दहशतवादी हल्ला टाळता आला असता. देशाच्या सागरी सुरक्षेच्या सुनिश्चितीस जबाबदार असलेल्या सर्वोच्च व्यक्तींच्या 'निरुत्साही आणि बेजबाबदार' वर्तनामुळे ते होऊ शकले नाही. गृहमंत्रालयातील, 'ऑपरेशन स्वान' च्या अपयशास जबाबदार असलेले सगळ्या संस्थातिल सर्वोच्च नेतेच ह्यास जबाबदार आहेत.

सागरी सुरक्षेच्या इतिहासाचे विश्लेषण

भारतीय धोरणकर्ते आणि सुरक्षादले ह्यांनी, देशाच्या सागरी सुरक्षेस दीर्घकाळ उपेक्षित ठेवले, निरनिराळ्या अवैध सागरी कारवाया विचारात घेतलेल्या नाहीत. या अवैध कारवायांनी धोक्याची पातळी गाढल्यानंतर, केवळ त्याकडे दुर्लक्ष करतां येत नसल्याने त्यांना तोंड देण्याची तयारी घाई घाईने करण्यात आली. सर्वात महत्वाचे हे आहे की, अनेक धोरणे अनुकूल पार्श्वभूमी तयार न करताच, बनविली गेली. प्रतिक्रियावादी सागरी सुरक्षेमुळे, सागरी सुरक्षा ढिसाळ राहिली.

सागरी सुरक्षा उपाय, २६-११-२००८ पश्चातचे

सागरी सुरक्षा मनोभूमिका, २६-११-२००८ च्या मुंबईवरील दहशतवादी हल्ल्यानंतर बदलली. पाकिस्तानातून दहा दहशतवादी; नौदल, तटरक्षकदल ह्यांना समुद्रावर चकवून; आणि पोलीसांना किनाऱ्यालगत चकवून मुंबईच्या किनाऱ्यावर येऊ शकले व शहरावर समन्वयित हल्ले करू

शकले, ह्या वस्तुस्थितीने सरकारला हादरवून सोडले. त्याने वर्तमान सागरी सुरक्षा प्रणालीत असलेल्या उणिवा दूर करण्याकरिता अनेक उपाय घोषित केले गेले.

२६-११-२००८ च्या मुंबईवरील हल्ल्यांनंतर, अस्तित्वात असलेल्या बहुस्तरीय व्यवस्था आणखीही सशक्त करण्यात आल्या. नौदलास, सागरी सुरक्षा संरचनेच्या मध्यभागी आणण्यात आले. नौदलास; तटरक्षकदल, सागरी पोलिस आणि इतर केंद्रीय व राज्यस्तरीय संस्था ह्यांच्या मदतीने; राष्ट्राच्या सागरी सुरक्षेस जबाबदार करण्यात आले. तटरक्षकदलास प्रादेशिक पाण्यातील सागरी सुरक्षेची अतिरिक्त जबाबदारी देण्यात आली, नौदल आणि तटरक्षकदल ह्यांच्या वाढीव साधने आणि मनुष्यबळ नियुक्तीच्या योजनाही मंजूर करण्यात आल्या.

सागरी सुरक्षेत घडून आलेला मोठा सुधार

गेल्या काही वर्षांपासून, सरकारने; सागरी सुरक्षेची पुनर्रचना करण्याचे आणि संरक्षण कक्षा किनाऱ्यापासून दूर समुद्रात वाढविण्याचे, तसेच प्रो-एक्टिव्ह ऑपरेशन हाती घेतले आहेत. त्याकरता, राष्ट्रीय महासागरी परिक्षेत्र जागरूकता (नॅशनल मेरिटाईम डोमेन अवेअरनेस) जाळ्याच्या उभारणीवर लक्ष केंद्रित करण्याचा उद्देश होता. अनेक संघटनात्मक, संचालनात्मक आणि तांत्रिक बदलांद्वारा हे साधण्यात येत आहे. सरकारने नॅशनल कमांड, कंट्रोल, कॉम्युनिकेशन, इंटेलिजन्स नेटवर्क स्थापित केले आहे, ज्यावर इन्फॉर्मेशन मॅनेजमेंट अँड अनालिसिस सेंटर(आय.एम.ए.सी.) चालवले जाते.हे केंद्र, किनाऱ्यावर आणि द्विप प्रदेशांवर स्थित ५१ रडार स्थानके (२० नौदल आणि ३१ तटरक्षकदल) परस्परांशी जोडते; आणि गुप्तवार्ता व 'समुद्रावरील असाधारण किंवा संशयास्पद हालचालींबाबत' माहितीची तुलना करणे, ती एकत्रित करण्यास मदत करते.

आय.एम.ए.सी. केंद्र ऑपरेशन बाबतची महत्त्वाची ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम(ए.आय.एस.-), लॉग रेंज आयडेंटिफिकेशन अँड ट्रॅकिंग,जहाजांचे स्थान कळवण्यासाठीची अनेकविध स्त्रोतांपासून प्राप्त करते. ह्या माहितीत, किनाऱ्यावर इलेक्ट्रो-ऑप्टिकल प्रणाली आणि हाय डेफिनिशन रडारच्या माहितीची भर घातली जाते. माहिती, उपग्रहाकडूनही प्राप्त होत असतेच.

भारतीय किनारपट्टीवर ७४ ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम आहेत आणि भारतीय महासागरातून पार होत असलेल्या ३०,००० ते ४०,००० व्यापारी जहाजांचा माग काढण्यास त्या समर्थ आहेत. ३०० टन डी.डब्ल्यू.टी. वरील सर्वच व्यापारी जहाजांना ऍटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम बंधनकारक आहे आणि ती देखरेख करणाऱ्या संस्थाना जहाजांचा माग काढण्यात आणि संशयास्पद जहाजे शोधून काढण्यात मदत करते.

अजुन काय करावे

अशी आशा आहे की, सरकार तटरक्षकदलास आणि पोलिसदलास अतिरिक्त साधने, मनुष्यबळ निश्चित कालमन्यादेत उपलब्ध करून देईल. पोलिसदलास नियोजित अर्थपुरवठ्यापैकी खूप छोटासा हिस्सा दरसाल उपयोगात येत असतो.तो पुर्णपणे वापरला पाहिजे.आशा करुया की, भारतीय सुरक्षेत असलेली सर्वात मोठी फट -अकार्यक्षम प्रशासन- आता तरी बुजवली जाईल. वर्तमान योजनांची अंमलबजावणी, निकडीने हाती घेतली जाईल. ज्यामुळे सागरी सुरक्षा सशक्त होईल.

सागरी सुरक्षेचा इतिहास हे अगदी स्पष्टपणे दाखवतो की, आपण केवळ संकटकाळात जागे होतो. सगळ्यांनीच इतिहासाचा नियमितपणे अभ्यास करावा ज्यामुळे दुर्दैवी इतिहासाची पुनरावृत्ती होणार नाही.

वृत्तपत्रे आणि दूरदर्शन वाहिन्या अनेकदा; सुरक्षा संस्थांचा भ्रष्टाचार (जसा की कस्टम खात्याचा), निष्काळजीपणा (पोलिसांचा) बाबत बातम्या प्रकाशित करतात. शोध पत्रकारितेच्या अशा सर्व अहवालांची छाननी केली गेली पाहिजे. कुणी अपराधी आढळल्यास दुरुस्तीची ऑपरेशन केली गेली पाहिजे.

भारतीय समाजातील निरनिराळ्या उणीवांचा गैरफायदा घेण्यांसाठी पाक लष्कर सक्रिय आहे. काळाची गरज ही आहे की, नौदल, तटरक्षकदल, पोलिस, गुप्तवार्ता संस्था, आणि सरकारी मंत्रालये यामध्ये विलक्षण समन्वय असणे. पेला अर्ध्याहून अधिक भरलेला आहे. पण निर्दोष सुरक्षा निर्माण करण्याकरता आपल्याला अजूनही पुष्कळ चालायचे आहे.

सागरमालामुळे वाढती महासागरी वाहतुक आणि सागरी सुरक्षा

November 26, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

“राज्यातील बंदरे आणि रस्ते विकास कामांसाठी ७ लाख कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला आहे. त्यापैकी ५ लाख कोटी रुपयांना मंजुरी देण्यात आली आहे.” अशी माहिती केंद्रीय रस्ते वाहतूक आणि बंदर विकासमंत्री नितीन गडकरी यांनी दिली. ‘मुंबई पोर्ट ट्रस्ट’ने भाऊचा धक्का परिसरात बांधलेल्या आंतरदेशीय कूझ टर्मिनलचा उद्घाटन सोहळा नितीन गडकरी यांच्या हस्ते पार पडला. मुंबई ते गोवा जलमार्गावर सागरी पर्यटनाचा आनंद देणाऱ्या देशातील पहिल्या आंतरदेशीय ‘आंगीया’ कूझला हिरवा झेंडा दाखविण्यात आला. आंतरदेशीय कूझ पर्यटनाला चालना देण्यासाठी ‘मुंबई पोर्ट ट्रस्ट’च्या वतीने भाऊचा धक्का परिसरात आंतरदेशीय कूझ टर्मिनल उभारण्यात आले आहे.

वाराणसी मधील मल्टिमॉडेल टर्मिनल

२०६ कोटी रुपये खर्चून वाराणसीत मल्टिमॉडेल टर्मिनल बांधण्यात आला आहे. २०० मीटर लांब आणि ४५ मीटर रुंद असलेल्या जेट्टीवर माल चढवणे आणि उतरविण्यासाठी जगातील अत्याधुनिक क्रेन बसविण्यात आली आहे. मल्टिमॉडेल टर्मिनलमुळे गंगा नदीचा पारंपरिक रस्ता आधुनिक सुविधांसह नेचर, कल्चर आणि अॅडव्हेंचरचे केंद्र होणार आहे. स्वातंत्र्यानंतर पहिल्यांदाच आपण नद्यांचे मार्ग इतक्या व्यापक स्तरावर विस्तारण्यात यशस्वी झालो आहोत. वाराणसीत जितके सामान एका मालवाहतूक जहाजाने आणण्यात आले, तेवढेच सामान रस्तामार्गे आणण्यासाठी १६ ट्रक लागले असते. या जलवाहतुकीमुळे पूर्व उत्तर प्रदेश व पूर्व उत्तर भारत थेट बंगालच्या खाडीशी जोडला जाणार असून, वेळ आणि पैसे दोहोंची बचत होणार आहे.

कल्याण-ठाणे-वसई आणि कल्याण-ठाणे-मुंबई जलवाहतुक

ठाणे महानगरपालिकेच्या मदतीने कल्याण-ठाणे-वसई जलवाहतुकीच्या, पहिल्या टप्प्यात १०० कोटी रुपयांच्या जेट्टीच्या कामांना सुरुवात होत आहे. ठाणे-कल्याण-वसई या जलमार्गासाठी ६४५ कोटी रुपयांचा खर्च अपेक्षित आहे.केंद्र सरकारने कल्याण-ठाणे-मुंबई या जलमार्गाला राष्ट्रीय जलमार्गाचा दर्जा दिला आहे.त्याअंतर्गत डोंबिवली, काल्हेर, कोलशेत आणि मीरा रोड येथे चार जेट्टीच्या बांधकामाला सुरुवात होत आहे.यामुळे कल्याण आणि ठाणे शहरातील वाहतुककोंडीही कमी होण्याची शक्यता आहे.

सागरमालामुळे सागरी वाहतुक क्षेत्रात क्रांती

घोघा-भरूच आणि दहेजदरम्यान 'रोल ऑन, रोल ऑफ (रो-रो)' या नौका सेवेच्या पहिल्या टप्प्यात रस्ते मार्गाने दोन्ही शहरातील अंतर ३१० किमी असून, नौका सेवेमुळे ते केवळ ३० किमी इतके होणार आहे. जे सामान रस्तामार्गाने नेण्यासाठी प्रत्येक कीलो मीटर दीड रुपयांचा खर्च येत होता, तेच साहित्य जलमार्गाने नेण्यासाठी केवळ २० ते २५ पैशांचा खर्च येणार आहे. यामुळे पेट्रोलियम इंधनाची मोठी बचत होणार आहे. भविष्यात ही सेवा मुंबईपर्यंत नेण्यात येईल.या फेरीमुळे कोट्यवधी लोकांचे आयुष्य सुरळीत होईल. एका फेरीत ५०० हून अधिक व्यक्ती आणि सुमारे १०० वाहनांची वाहतूक करता येते.

जलसेवेचा उपयोग केल्यास मालवाहतूक किफायतशीर

सागरमाला प्रकल्पाअंतर्गत भाऊचा धक्का ते रायगडमधील दिधी व दिधी ते रत्नागिरीतील दाभोळ अशा जलप्रवासी वाहतुकीची चाचणी यशस्वी झाल्यानंतर आता ही सेवा नियमित होण्याच्या व ती पुढे सिंधुदुर्गपर्यंत वाढविण्याच्या प्रयत्नांना गती मिळाली आहे. पर्यटनाप्रमाणेच व्यापारी वाहतुकीसाठी या जलसेवेचा वापर अत्यंत गरजेचे आहे. मासे व आंबा-काजू हे कोकणी जनतेचे प्रमुख आर्थिक स्रोत. जलसेवेच्या माध्यमातून या उत्पादनांची जलद व सुरक्षित वाहतूक होणार असल्याने ताजेपणाच्या निकषावर अधिक दर मिळू शकतो. आंब्याच्या करंड्या बोटीतून मुंबईत भाऊच्या धक्क्यावर उतरवून त्या क्रॉफर्ड मार्केटला जातील. मुंबईतून कार घेऊन जाणाऱ्या व्यक्तीला गोव्यात ती उतरवता येईल, गोवा भ्रमंती करून पुन्हा कारसह मुंबईत येता येईल, अशी योजना आहे.

जलपर्यटन हा नेहमीच सर्वांच्या आकर्षणाचा केंद्रबिंदू राहिला आहे. गोवा, केरळसारख्या राज्यांनी जलवाहतुकीच्या माध्यमातून आर्थिक सुबत्ता प्राप्त केली आहे. कोकणच्या या सौंदर्याचा आस्वाद घेण्यासाठी जलवाहतूक उत्तम पर्याय ठरू शकतो.

जलवाहतुकीद्वारे देशाच्या राष्ट्रीय उत्पन्नात दोन ते तीन टक्क्यांनी वाढ

इकॉनॉमिक इंजिन' म्हणून सागरी किनारपट्टीचा वापर होतोय. भारताला लाभलेल्या किनारपट्टीवरील बंदरांचे आधुनिकीकरण (मॉडर्नायझेशन ऑफ पोर्ट्स) करून तेथे 'इंडस्ट्रीअल क्लस्टर्स' सागरमाला प्रकल्पांतर्गत तयार करण्यात येणार आहेत. ग्लोबल शिपिंगच्या दृष्टीने बंदरांच्या विकासाद्वारे एक कोटी रोजगार उपलब्ध होणार आहेत. जलवाहतुकीद्वारे देशाच्या राष्ट्रीय उत्पन्नात दोन ते तीन टक्क्यांनी वाढ होईल.रेल्वेने वाहतुकीचा खर्च सव्वा रुपया, रस्त्याद्वारे एक रुपया, तर जलवाहतुकीद्वारे पंचवीस पैसे एवढा फरक आहे. पर्यावरणीय दृष्टिकोनातूनही जलवाहतूक उपयुक्त आहे.

देशाचा विचार करता सध्या मोठे इंडस्ट्रीयल कॉरिडॉर हे समुद्री भागापासून दूर आहेत. यामुळे येथे तयार झालेला माल निर्यात करण्यास किंवा बाजारपेठेपर्यंत पोहोचविण्यास येणारा खर्च जास्त आहे. जगात जलवाहतूक ही सगळ्यात स्वस्त आणि इकोफ्रेंडली मानली जाते. भारतमाला प्रकल्पाद्वारे विविध सुसज्ज रस्ते तयार करून इंडस्ट्रीयल कॉरिडॉर किनारपट्टीच्या राज्यांना जोडला जाणार आहे.

आपल्या देशाला ७,५०० किलोमीटरचा सागरी किनारा लाभला आहे. तसंच देशात सुमारे २० हजार किलोमीटरचा नदीचा मार्ग उपलब्ध आहे. याचा लाभ घेऊन विविध भागात जलवाहतुकीला चालना दिल्यास, देशाच्या आर्थिक विकासाला नवी दिशा मिळू शकते. त्या दृष्टीने जलवाहतुकीतून पर्यटनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी सरकारने देशातल्या १२ महत्त्वाच्या बंदरांच्या विकासावर भर दिला आहे.

सतत वाढत्या महासागरी वाहतुकीचे नियमन व सुरक्षा

इंटेलिजन्स ब्युरोकडून मागच्या महिन्यात माहिती आली, ज्यामध्ये पाकिस्तानमधील दहशतवादी संघटना लष्करे तोयबा, जैश ए मोहम्मद समुद्रातून महाराष्ट्र, गुजरात राज्यांच्या किनार्यावर असलेल्या महत्त्वाच्या स्थळांवर/आस्थापनांवर हल्ले करून नुकसान पोहोचवू शकतात. माहितीनुसार जैश ए मोहम्मदचे 600 दहशतवादी लष्करे तोयबा बरोबर पाकिस्तानच्या समुद्रामध्ये प्रशिक्षण घेत आहेत.

भारतीय किनारपट्टीवर, विस्तृत पल्ल्यातील महासागरी हालचाली वाढत आहे. जशा की, अंतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार व पर्यटन, समुद्री तेल-संशोधन (ऑईल एक्सप्लोरेशन), मासेमारी, जलालेख सर्वेक्षण, गस्त इत्यादी. ह्या सर्व हालचालींच्या परिणामी, मालवाहू नौका (कार्गो शिप्स), प्रवासी नौका (पॅसेंजर लॉचेस), कंटेनर्स, तेल-हौदवाहने, धाऊ, बार्जेस, मासेमारी नौका, गस्ती नौका, युद्धनौका, तळ-उत्खनक (ड्रेजर्स) आणि खेचकनौका (टग) इत्यादी स्वरूपाची दीर्घ पल्ल्यातील समुद्री वाहने आवागमन करू लागली. अनुमान आहे की, एका दिवसात, भारतीय किनारपट्टी २,११५ जहाजे, ६९० किनारी नौका, ८५० धाऊ, ४०० बार्जेस, ३०-४० तळ-उत्खनक आणि ३.६ लाख मासेमारी नौका, हाल चाल करतात.

येत्या वर्षांत प्रवासी आणि किनारी व्यापार अनेक पटीने वाढण्याची शक्यता आहे. या वाढत्या हालचालीमुळे अपघात, घातपात होण्याची शक्यता वाढली आहे. मागच्याच महिन्यात एका परदेशी बोटीने एका कोळी बोटीला धडक दिल्यामुळे अनेक कोळी बांधव मृत्युमुखी पडले. यामुळे सतत वाढत्या महासागरी वाहतुकीचे नियमन करणे जरूरी आहे. ह्या जहाजांची देखरेख आणि त्यांच्या हालचालींचे नियमन, सुरक्षा बलांकरता आणि कायदा व सुव्यवस्था राखणाऱ्याकरता आव्हानच ठरलेले आहे. हे घटक भारतीय किनारपट्टीच्या, समुद्री गुन्हेगारी हालचालींबाबतच्या तसेच दहशतवादी धोक्यांत भर घालतात.

अजुन काय करावे

सुरक्षितता गरजेमुळे, आपण आपल्या पश्चिम किनाऱ्यावरील प्रादेशिक पाण्यातील तसेच इतर भागातील वाहतुकीच्या नियमनाकरता करू शकतो.

वाहतूक वाढते तसे, प्रादेशिक पाण्याच्या हद्दीच्या किंचित आतल्या भागात, प्रत्येक बंदराकरता आपण एक भौगोलिक नोंदबिंदू (Geographical Reporting Points) प्रस्थापित केला पाहिजे. तसेच जहाजांकरता बंदराच्या आत प्रवेशकरण्या पूर्वीची प्रतीक्षाक्षेत्रे निश्चित केली पाहिजेत आणि प्रमुख बंदरांच्या प्रवेशाकरता मार्गही आखले पाहिजेत. महासागरी आणि किनारी वैध व्यापारी वाहतुकीने हे मार्ग पाळावेत. त्यामुळे वाहतूक प्रवाह सुरळित होईल आणि अंमलबजावणी दलांचे काम सोपे होईल.

जिथे जिथे सघन वाहतूक असेल तिथे, गर्दी कमी करण्यासाठी, विशेषतः मोठ्या बंदरांनजीक, पऱ्यायी मार्ग काढले पाहिजेत. ह्यामुळे संशयास्पद जहाजांवर चांगल्या प्रकारे लक्ष ठेवता येईल. विशेषतः केरळच्या किनाऱ्यावर पऱ्यायी मार्ग घडवणे आणि जलवाहतुकीचे नियमन करणे महत्वाचे आहे.

महासागरी सामर्थ्य असलेले आशियातील दहशतवादी गट, लष्कर-ए-तोयबाची जलशाखा, चाचेगिरी यांच्या क्षमतेचा आपण नियमितपणे अंदाज घ्यावा. त्यांच्या कार्यपद्धतीनुसार, प्रतिबंधात्मक उपाय तयार करावे.

महासागरातील अंमली पदार्थांची तस्करी नियमितपणे होतच असते. आंतरराष्ट्रीय गुप्तवार्ता सहकार्य आणि संवेदक उपकरणे/साधनेच्या साहाय्याने तिच्यावर मात करता येऊ शकेल.

सुरक्षा दलांकडूनचे, डावपेचात्मक (टॅक्टिकल) आणि आपत्तीकालीन व्यवस्थापन प्रतिसाद, तयार / निर्माण केले जाऊ शकतील. आपल्या बंदरांतील आणि किनाऱ्यावरील; कठीण प्रसंग (काँटिन्जन्सीज)/ अपघात/ घातपात इत्यादींची रंगीत तालीम करून; व्यवस्थापन प्रतिसाद, तयार / निर्माण केले जाऊ शकतील.

ऑपरेशन ब्लॅक टोरनॅडो – २६ नोव्हेंबर २००८

November 15, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

२६ नोव्हेंबर २००८, मुंबई वाचविणसाठी नॅशनल सिक्युरिटी गार्डची मोहीम

नॅशनल सिक्युरिटी गार्ड सैन्याचे कमांडो

२६ नोव्हेंबर २००८ ला मुंबईतील दहशतवादी हल्ला असल्याची खात्री झाली आणि नॅशनल सिक्युरिटी गार्डला बोलवण्यात आले. नॅशनल सिक्युरिटी गार्ड (एनएसजी) दिल्लीवरून विमानाने ११६३ किलोमीटरचे अंतर पार करून २७ नोव्हेंबर २००८ ला सकाळी तीन वाजता मुंबईत पोहचले. कृतीदल; ५१ व ५२ विशेष कृती गटांतून (५१, ५२ Special Action Group) आलेल्या, भारतीय सैन्याच्या १९५ सैनिकांचे बनलेले होते.

सुरुवातीला दक्षिण मुंबईतील ताज पॅलेस आणि ओबेरॉय-ट्रीडेंट यांना लक्ष बनविण्यात आल्याचे लक्षात आले. मुंबई पोलिसांनी घटनेच्या सुरुवातीची दिलेली माहिती ही असमाधानकारक होती.

नंतर नरिमन हाऊस या तिस-या ठिकाणीही दहशतवादी असल्याची खात्री झाली. त्यामुळे कार्यदलाला तीन गटात विभागण्यात आले.

नरीमन हाऊसच्या इमारतीत लपलेल्या दहशतवाद्यांना पकडणसाठी ताज येथील दोन निशाणबाज तुकड्यांना नरीमन हाऊसला पाठविणत आले.व्यूहरचना 'धक्कादायक' कृतीद्वारे दहशतवाद्यांना निरस्त करण्याची होती.याकरता शिरकावाच्या आणि डावपेचात्मक हाताळणीच्या निरनिराळ्या पद्धतींचा वापर करण्यात आला. 'शॉक' ऍक्शनद्वारा विविध पद्धतींचा व व्यूहरचनांचा वापर दहशतवाद्यांना निष्फळ करण्यासाठी वापरणत आला. वरच्या मजल्यावरून खाली उतरण्याचा अभिनव मार्ग अवलंबण्यात आला.छोट्या शस्त्रांनिशी जबरदस्त फायर करून दहशतवाद्यांना जागीच खिळवून टाकण्यात आले.प्रत्येकी पाच कमांडोच्या 'हीट' टीम्स होत्या.

ताज टॉवर्स आणि ताज पॅलेस हॉटेल येथील कारवाई

ताज पॅलेस हॉटेलच्या प्रत्येक मजल्यावरील कॉरीडोरची लांबी ही सरासरी ८४० फुट आहे, हॉटेलची एकूण लांबी सरासरी १.८० किलोमीटर आहे. एकूण परिसर ४९,१४०० चौरस फुट होता. ३३० स्युट, प्रत्येक मध्ये २-३ खोल्या जनरेटर संयंत्रासिंहत, १४० अतिरिक्त खोल्या, इत्यादी. याप्रमाणे १७ मजले होते. ताज टॉवर्स मध्ये २१ मजल्यांवर एकूण ३२३ खोल्या होत्या.

कारवाईतील अडचणी

एका खोलीत जाणे आणि शोध घेणे याला कमीत कमी ४ ते ५ मिनीट लागतात. ५०० खोल्यांसाठी ३३-४० तास म्हणजे एकट्या ताज टॉवर्ससाठी ५०-६३ तास लागले. इमारतीमध्ये फक्त १९२ एसएजी कमांडो कारवाई करत होते. कारवाईचा मोठा परिसर असल्याने पाहुणे आणि नागरिकांची सुरक्षा करणे अवघड होती. ताजच्या ग्रॅनार्ड भींतीमुळे रॉकेट फायर निष्प्रभ होते त्यामुळे ते वापरण्यात आले नाही. एकच मार्ग होता, स्फोटके वापरून दारे तोडणे. मर्यादित हॉटेल कर्मचाऱ्यांची उपलब्धता, कॉरिडोरमधील छोट्या खोल्यांचा वापर लपण्यासाठी करण्यात आला आहे का याची माहिती नव्हती. खोल्यांमधील प्रकाशाचा अभाव आणि आतील बाजूने पडदे टाकण्यात आले होते. हॉटेल निवासी घाबरले होते आणि दरवाजा वाजविल्यावर अथवा आवाज दिल्यावरही ते त्यांची ओळख सांगत नव्हते. काही निवासींनी खोलीच्या बाहेर येणे सुरू केल्यानंतर त्यांना दहशतवाद्यांनी गोळी झाडली होती. ही घटना वाऱ्यासारखी त्वरीत पसरली आणि हॉटेल कर्मचाऱ्यांनी पाहुण्यांना खोल्यांमध्येच राहण्याचा सल्ला दिला.

२७ नोव्हेंबरला ९.२० वाजता एनएसजीने मारकोसकडून (एमएआरसीओएस) कार्य हाती घेतले आणि हॉटेलच्या मांडणीची योजना मिळवली. पहिल्यांदा ताज चॅम्बर्स व रेस्टॉरंट सुरक्षित करण्यात आले. ताज पॅलेसमध्ये तळमजला सुरक्षित करण्यात आला आणि कारवाईचा पाया

तेथे स्थापन करण्यात आला. जिन्न्याने छतावर जाऊन वरून-खाली कारवाई करण्यास सुरुवात करण्यात आली होती.

मिळालेल्या माहितीनुसार दोन दहशतवादी ताज मध्ये असल्याचे निदर्शनास आले होते. मजले सुरक्षित करित असतांना पहिल्या मजल्याशी संपर्क प्रस्थापित करण्यात आला होता.

कॉरिडोरच्या डाव्या कोपऱ्यातून दोन दहशतवादी गोळ्या झाडत होते. पहिल्या मजल्यावर जात असतांना एक एसएजी कमांडो जखमी झाला होता. त्याला मेजर संदीप उन्निकृष्णन यांनी तळमजल्यावर ओढत आणले आणि त्याच्या गटाला तेथेच थांबण्यास सांगितले. त्यांनी दहशतवाद्यांवर गोळीबार करत स्वतः तेथील जबाबदारी घेतली होती. त्याक्षणी अनपेक्षितपणे पहिल्या मजल्याच्या कॉरिडोरच्या उजव्या कोपऱ्यातून दोन दहशतवाद्यांनी गोळीबार करित मेजर उन्निकृष्णनला जखमी केले होते. दहशतवाद्यांना मारतांना मेजर उन्निकृष्णन जखमी झाले. ते पुढे या जखमांमुळेच मृत्यूमुखी पडले.

पहिल्या मजल्यावरील वसबी रेस्टॉरंटजवळ तीन दहशतवाद्यांनी कब्जा केला होता. लाकडी गोलाकार पायऱ्या आणि ग्रॅनाईटच्या भींतीमुळे एनएसजीच्या गोळीपासून ते सेफ होते. रेस्टॉरंटमध्ये प्रवेश मिळविण्यासाठी आयडीज् स्फोट घडवून आणला आणि त्याचा परिणाम म्हणून 'शॉक वेवज्' निर्माण झाल्या. त्यामुळे एका दहशतवाद्याने खिडकीतून उडी घेतली आणि त्याच्यावर गोळ्या झाडण्यात आल्या. उर्वरित दहशतवादी रेस्टॉरंटमध्ये मरण पावले.

ओबेरॉय-ट्रीडेंट येथील ऑपरेशन

येथे ११ मजले, प्रत्येक मजल्यावर ३३ खोल्या, तीन पातळ्यावर एकमेकांना जोडलेले तीन कॉरिडोर होते.

ताज हॉटेलप्रमाणे दहशतवादी संख्या कोणालाच माहिती नव्हती. २६ नोव्हेंबरच्या सुरुवातीला त्यांनी पाहुण्यांवर गोळीबार केल्यानंतर ते खोलीमध्ये लपून बसले होते. ते आपली जागा बदलतांना आणि एखाद्या ठिकाणी गोळीबार झाल्यास ते गोळीबार करत होते. ते १८५६ क्रमांकाच्या खोलीत लपून बसले होते. ती खोली मास्टर की वापरून उघडताच दहशतवाद्यांनी गोळीबार सुरू केला. एक दहशतवादी बाहेर पडून लिफ्टकडे जात असतांना कॉरिडोरमध्ये मारण्यात आला आणि दुसरा बाथरूममध्ये लपून बसला. ओबेरॉय हॉटेल २८ नोव्हेंबर रोजी दुपारी दोन वाजता दहशतवाद्यांपासून सोडविण्यात यश मिळाले. सुरक्षिततेची प्रक्रिया पार पडल्यानंतर हॉटेल २९ नोव्हेंबर रोजी सायंकाळी सहा वाजता हस्तांतरीत करण्यात आले.

नरिमन हाऊस येथील ऑपरेशन

नरिमन हाऊस हे दाट लोकवस्तीच्या शेजारी दक्षिण मुंबईत स्थित आहे. यहुर्दीचा निवास असणाऱ्या क्षेत्रात रहाणाऱ्यांना तसेच कोणालाही आतील मांडणी बाबत माहिती नव्हती. निशाणा धरलेली तुकडी(Snipers) नरिमन हाऊसच्या आसपास तैनात करण्यात आली आणि बांधकाम सुरु असणाऱ्या एका इमारतीत कमांड बेस स्थापित करण्यात आला. ती जागा नरिमन हाऊसमधून होणाऱ्या गोळीबाराचे निरीक्षण करण्यास योग्य होती. इमारतीतील दहशतवाद्यांनी खिडक्यांच्या काचा फोडल्या होत्या व त्याचे तुकडे जमीनीवर विखुरले होते. त्यामुळे कमांडोज् त्यावरून जातांना काचेच्या तुकड्यांचा आवाज होत असल्याने त्या आवाजाने दहशतवादी सतर्क होऊन कमांडोजला लक्ष करत होते.

इमारतीला सर्व बाजूंनी लोखंडी ग्रील होते आणि आतून पडदे टाकण्यात आले होते. मजल्यांना जोडणाऱ्या पायऱ्या दहशतवाद्यांनी स्फोट करून उडवून दिल्या होत्या. लहान बाळाला घेऊन निसटलेल्या एका नोकराणीने सांगितले की, शेजारच्या व्यापाऱ्याच्या घरात दहशतवादी स्थलांतरीत झाले आहेत. एका महिलेसहित सहा दहशतवादी आत असल्याचा अंदाज बांधला होता. अशा मिश्र माहितीच्या आधारे, शेजारील इमारतीची परवानगी घेऊन २७/२८ नोव्हेंबर मधील रात्रीत कारवाईला सुरुवात करण्यात आली होती.

हमला करणारा गट २८ नोव्हेंबर रोजी सकाळी ७.१५ वाजता हेलिकॉप्टरने इमारतीवर उतरला व सहकार्य करणारा दुसरा गट इमारतीवरून होणाऱ्या गोळीबाराचे निरीक्षण करत होता. तालीम करण्यास अजिबात वेळ नव्हता. पहिल्यांदी सहावा आणि पाचवा मजला दहशतवाद्यांपासून मुक्त करण्यात आला आणि आठ वाजता चौथ्या मजल्यावर दहशतवाद्यांशी संपर्क स्थापित करण्यात आला होता.

हा तोच क्षण होता, जेव्हा हवालदार गर्जेद्र सिंगने खोलीचे समोरील दार तोडून खोलीत प्रवेश केल्यावर आत लपून बसलेल्या दहशतवाद्यांनी त्यांच्यावर गोळ्या झाडल्या. यानंतर आयड्रीच्या सहाय्याने दुसरा प्रवेश मार्ग तयार करण्यात आला. समोरील दरवाज्याने आणि फोडलेल्या भीतीतून समन्वयाने गोळीबार करण्यात येत होता आणि कमांडोज्नी आतमध्ये प्रवेश करून दहशतवाद्यांना निष्फळ केले. २८ नोव्हेंबर रोजी सायंकाळी सहा वाजून २५ मिनीटांनी उद्देश सफल झाला.

आपण विसरता कामा नये

एनएसजीच्या ऑपरेशनमध्ये एकूण आठ दहशतवादी मारले गेले आणि तीन ठिकाणांवरील मिळून एकूण ६१० बंधक/पाहुणे मारले गेले. एनएसजीचे दोन कमांडो ठार झाले तर १८ जण जखमी झाले.

मेजर संदीप उन्निकृष्णन्, ७ बिहार, ५१ एसएजी (मरणोत्तर) आणि हवालदार गर्जेद्र सिंह, १० पॅरा (एसफ), ५१ एसएजी (मरणोत्तर) यांना देशांतील सर्वात मोठे अशोक चक्र प्रदान करण्यात आले. ऑपरेशन ब्लॅक टोरनॅडोसाठी ५१ आणि ५२ एनएसजीच्या विशेष कृती गटाला एक किर्तीचक्र, एक शौर्यचक्र, सहा सेना मेडल्स (वीरता), एक सेना मेडल्स (विशिष्ट्य) आणि एक सीओएस स्थलसेनाध्यक्ष प्रशस्तिकार्डने गौरविण्यात आले आहे.

पाकिस्तानकडून समुद्री दहशतवादी हल्ल्याची शक्यता

November 12, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

पाकिस्तानचे समुद्री हल्ल्याचे नियोजन

इंटेलिजन्स ब्युरोकडून एक महत्वाची माहिती हाती लागली आहे, ज्यामध्ये पाकिस्तानमधील दहशतवादी संघटना लष्करे तोयबा, जैश ए मोहम्मद समुद्रातून महाराष्ट्र, गुजरात राज्यांच्या किनार्यावर असलेल्या महत्वाच्या स्थळांवर/आस्थापनांवर हल्ले करून नुकसान पोहोचवू शकतात. हाती आलेल्या माहितीनुसार जैश ए मोहम्मदचे 600 दहशतवादी लष्करे तोयबा बरोबर पाकिस्तानच्या समुद्रामध्ये प्रशिक्षण घेत आहेत. त्यात बोटी चालवणे, पाण्याच्या आत जाऊन बंदराच्या आत महत्वाच्या ठिकाणी स्फोटक पदार्थ लावणे, घातपात करणे किंवा दहशतवादी हल्ला करणे. लष्करे तोयबा आणि सोमालियाचे समुद्री चाचे संघटना अल शबाब ह्यांच्यामध्ये हातमिळवणी झाली असून त्यांच्याकडूनही समुद्रातील प्रशिक्षणासाठी मदत घेतली

जात आहे. अल कायदा, आयसिएस हे गटही त्यात सामील आहेत. काही वर्षांपूर्वी ज्या वेळी एलटीटीई दहशतवादी गट श्रीलंकेत सक्रीय होता त्यावेळी समद्री टायगर्स संघटनेकडून घातपात करण्यासाठी मदत पाकिस्तानने घेतली होती.

26-11 चा मुंबई दहशतवादी हल्ला हा समुद्राकडूनच झाला होता. या हल्ल्याला 10 वर्षे पूर्ण होतील. पुन्हा एकदा भारताला धडा शिकवण्याच्या हेतूने पाकिस्तान हल्ल्याचे नियोजन करित आहे. 26-11 चा हल्ला होण्याची शक्यता वर्तवली असतानाही तो थांबवता आला नाही. त्यामुळेच या लेखामध्ये सागरी सुरक्षा अधिक बळकट कशी करता येईल याविषयी चर्चा करूया.

अमली पदार्थांची तस्करी

आजही लाकडी बोटिंनी(धाऊ) भारताच्या गुजरात किनार्यावरून आखाती देश, पाकिस्तान यांच्याशी समुद्री व्यापार केला जातो. यामधला बहुतांश समुद्री व्यापार हा बेकायदा आहे. या लाकडी बोटी पाकिस्तान किंवा आखाती देशातून खोट्या नोटा आणि अंमली पदार्थ तसेच इतर गोष्टींची तस्करी करतात. 2018 सालातील अहवालामध्ये अशी माहिती उघड झाले आहे की जगात जिथे सर्वात जास्त अफु गांजा चरस अंमली पदार्थ सेवन केले जाते त्यात दिल्लीचा तिसरा क्रमांक आहे तर मुंबईचा जगामध्ये सहावा क्रमांक आहे. ही गोष्ट आपल्यासाठी नक्कीच भुषणावह नाही. परंतू हे स्पष्ट आहे की मुंबईची लोकसंख्या प्रचंड असल्याने तिथे अंमली पदार्थ वापराचे प्रमाणही खूप जास्त आहे. म्हणून मुंबईसारख्या महानगरांना अफु गांजा सारखे अंमली पदार्थ पुरवायचे असतील तर त्यासाठी उपयुक्त मार्ग म्हणजे सागरी मार्ग. कारण इतर मार्गावर तपासणीचे धोके अधिक असतात. महानगरे ही समुद्रकिनार्यावर वसली आहेत त्यामुळे दहशतवाद्यांना अमली पदार्थांची तस्करी खूप उपयुक्त ठरते.

गेल्या वर्षी आलेल्या गुप्तहेर अहवालानुसार पाकिस्तानी दहशतवादी गट केरळामध्ये प्रवेश करण्याचा प्रयत्न करित आहेत. त्यात थोडेफार यशही त्यांना मिळाले आहे. पॉप्युलर फ्रंट ऑफ इंडिया हा त्यांच्या एक चेहरा समजला जातो. आयएसआय कर्नल हुद्दयाचा अधिकार्याला कोलंबो मध्ये पोस्टिंग देऊन ओसामा ब्रिगेड तयार करण्याचे काम दिले आहे. हाच अधिकारी श्रीलंकेच्या किनारपट्टीवरून दुष्कृत्य करण्याचे कोऑरडिनेशन करतो. काही दिवसांपूर्वी आपल्या पूर्व किनार्यावरती एक बोट शस्त्र नेत होती त्यांना पकडण्यात यश आले. नक्षलवादी किंवा माओवाद्यांना शस्त्रे पुरेशी असतात,मात्र त्यांना दारुगोळा कमी पडतो. तो आंध्रप्रदेशच्या किनारपट्टीवरून आणला जातो कारण इतर सीमांवरून आणणे जास्त कठीण जाते.

हल्ला करण्याकरता अनेक कारणे

पाकिस्तानात अंतर्गत सुरक्षेची परिस्थितीच गंभीर आहे. त्याशिवाय पाकिस्तानला आर्थिक परिस्थितीला सामोरे जावे लागत आहे. 12 बिलियन डॉलर इतकी मोठी मदत आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीकडून मिळणे गरजेचे आहे. म्हणून इथल्या जनतेचे लक्ष पाकिस्तानामधील असलेल्या आर्थिक व सुरक्षा आव्हानांकडून काढून भारताकडे केंद्रीत करायचे असेल तर भारतात काही ना काही कारवाया करणे सोयीचे वाटते. एवढेच नव्हे तर आता आयएसआय या पाकिस्तानच्या गुप्तहेर संस्थेला लेफ्टनंट जनरल असीम मुनीर म्हणून नवे संचालक मिळाले आहेत. त्यांना आपली पात्रता सिद्ध करण्यासाठी भारतावर हल्ला करण्याशिवाय दुसरा काही पर्यायही दिसत नाही. म्हणूनच समुद्रावरून हल्ला होण्याची शक्यता वाढते आहे.

ज्या प्रमाणे एलटीटीईच्या सी टायगर्स ने 29 हून अधिक नौदलाच्या बोटी बुडवल्या होत्या. त्याशिवाय श्रीलंकच्या नौदलाचा तळ त्रिंकोमाली इथेही हल्ला केला होता. तशाच प्रकारचे हल्ले पाकिस्तानी दहशतवादी गट करू शकतात. त्याला चीनची छुपी मदत आहेत. त्याशिवाय सौदी अरेबिया अलकायदा, आयएसआय यांना पैशाची मदत नेहमीच करत असतो.

भारताच्या समुद्रकिनार्यावर महत्त्वाची बंदरे आहेत त्याशिवाय मोठ्या पेट्रोलियम रिफायनरीस, पेट्रोल इंडस्ट्री या किनार्यावरती कच्छच्या रणात, मुंबईच्या किनार्यावर आहेत. या सर्वांचे रक्षण दहशतवादी हल्ल्यापासून केले पाहिजे. नौदलाचे पश्चिम किनार्यावर तळ आहेत. त्यांचेही रक्षण करण्याची गरज आहे. म्हणूनच आता गरज आहे ते की या आस्थापनांनी सावध राहणे. समुद्रामध्ये कोळी बांधवांच्या हजारो बोटी रोज मासेमारी करता जातात, त्यांनाही आपले कान आणि डोळे बनवणे गरजेचे आहे.

तंत्रज्ञानाचा वापर खूप जास्त वाढवा

आपण तंत्रज्ञानाचा वापर खूप जास्त वाढवला पाहिजे. 26-11 च्या तुलनेत आपली सागरी सुरक्षा नक्कीच मजबुत झाली आहे. परंतू आपली किनारपट्टी एवढी मोठी आहे की तिथे तंत्रज्ञान वापरून लक्ष ठेवणे गरजेचे आहे. या तंत्रज्ञानामध्ये टेहेळणी करण्यासाठी आकाशातून उडणारी अन आर्म व्हेईकल किंवा युएव्ही उपयुक्त तंत्रज्ञान ठरेल. कारण विमानातून किंवा हेलिकॉप्टरने किनार्यावर लक्ष ठेवणे हे खर्चाचे ठरते. युएव्ही ची किंमत फार कमी आहे. त्यामुळे भारतात अधिक युएव्ही समुद्रकिनार्यावर टेहेळणी करण्यासाठी आणले जात आहेत. पोलिसांना लागणार्या पेट्रोलिंगच्या बोटींचा वापर खर्चिक असते. काही देशांमध्ये या बोटी खाजगी उद्योगांकडून भाड्याने घेतल्या जातात. जेवढा वापर तेवढे पैसे दिले जातात. जेव्हा लागेल तेव्हा बोटी भाड्याने घेणे कमी खर्चाचे असते, कारण त्याचे बाकी व्यवस्थापन कंपनी करते. त्यामुळे काही बोटी आपण लार्सन अँड टुर्बो कडून भाड्याने घेऊ शकतो का? कारण हिच कंपनी तटरक्षक दलाकरता बोटी बनवत आहे. त्यामुळे समुद्रकिनार्याचे रक्षण करण्याचा खर्च कमी होईल.

अंडरवॉटर सर्व्हिलन्स व्यवस्था लावण्याची गरज

प्रत्येक 20 मीटरहून अधिक लांब बोटींवर जीपीएस किंवा जीआयएस ऑटोमॅटीक आयडेंटिफिकेशन सिस्टिम लावली जाते. ती त्या बोटीची इलेक्ट्रॉनिक ओळख असते जी त्या रडारवरून चेक करता येते. परंतू 20 मीटर हून लहान बोटींवर अशा प्रकारचे जीपीएस किंवा जीआयएस लागले नाही. याचाच अर्थ ज्या भारतीय कोळ्यांच्या चार साडे चार लाख बोटी भारतीय समुद्रात रोज फिरतात त्यांना इलेक्ट्रॉनिक ओळखण्याची कोणतीही सोय आपल्याकडे नाही. त्यामुळे त्यांनाही ओळखण्याची इलेक्ट्रॉनिक पद्धत सुरु केली पाहिजे.

मोठ्या लष्करी तळाचे किंवा आस्थापनांच्या रक्षणासाठी विशेषतः समुद्रकिनार्यावरील आण्विक संस्था किंवा नाविक तळे, तेलशुद्धीकरण केंद्र यांच्याभोवती अंडरवॉटर सर्व्हिलन्स व्यवस्था लावण्याची गरज आहे. रडारवरून समुद्रांतील बोटींवर लक्ष ठेवले जाते. त्यामुळे खूप प्रचंड माहिती साठते पण त्याचे विश्लेषण करणे सोपे नाही. आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स सारख्या तंत्रज्ञानाचा वापर करून रडारवरून मिळालेल्या माहितीचे विश्लेषण करून चोरांना पकडणे गरजेचे आहे. नाहीतर जसे सगळ्यांनी सीसीटीव्ही लागले आहे पण त्यातून फारसे काहीच निष्पन्न होत नाही, तसेच रडारच्या बाबतीतही होईल. विश्लेषण करून दुष्कृत्याला पायबंद घालणे महत्त्वाचे आहे. त्याशिवाय कंटेनर्स सिक्युरिटी इनिशिटीव्ह लावण्याची गरज आहे. आज आपला आंतरराष्ट्रीय व्यापार कंटेनरने होतो. हायवे वरून जाताना आपण ते पाहतो. मात्र या कंटेनरच्या आतून काय येते हे माहित करणे सोपे नाही. कंटेनर्सचे स्कॅनिंग केले आणि खाजगी कंपन्या ट्रॅक करतात तसेच ट्रॅकिंग करणे गरजेचे आहे त्यामुळे चुकीचा माल (जसे तस्करीचा माल) आणता येणार नाही. आपली सागरी सुरक्षा सुधारली आहे. पण दहशतवादी आपले कमजोर मुद्दे शोधून हल्ला करण्याचा प्रयत्न करतात. त्यामुळे आपणही नव्या तंत्रज्ञानाचा वापर करून त्यांच्या एक पाऊल पुढे राहिले पाहिजे. एवढेच नव्हे तर प्रत्येक किनारपट्टीवर प्रत्येक नागरिक, प्रत्येक आस्थापनातील काम करणार्या सरकारी कर्मचार्यांनी आपले कान डोळे उघडे ठेवून एखादी माहिती आली तर ती सुरक्षा दलाला सांगावे जेणेकरून भविष्यातील धोका टाळता येईल.

सामान्य माणूस देशासाठी काय करू शकतो?

October 5, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख, शैक्षणिक

२९ तारीख हा सर्जिकल स्ट्राइक दिवस म्हणून साजरा करावा अशी विद्यापीठे कॉलेजेस आणि शाळांना सांगण्यात आले आणि त्याला काहीनी विरोध केला. सरकारचे म्हणणे होते की अशा प्रकारचा दिवस साजरा करून आपण देशांमध्ये देशभक्ती निर्माण करण्याचा प्रयत्न करत आहोत.

देशभक्ती म्हणजे नेमके काय? स्वातंत्र्य मिळाले तेव्हापासून रोज सकाळी प्रार्थना, मग तास सुरु होत असत, शाळा सुटताना परत शेवटी प्रार्थना, वंदे मातरम असायचे यातून देशप्रेम, राष्ट्रभक्ती, मोठ्यालोकांचा आदर यासारख्या गोष्टी शिकायला मिळायच्या, यातील बऱ्याच गोष्टी सध्या लुप्त झाल्या आहेत.

स्वतःला विचारा, मी या देशासाठी काय करतो?

देशाला स्वातंत्र्य मिळूनही ७० वर्षे झाली तरीही आपण अजून विकसनशील देशांच्या यादीतच आहोत. याची कारणे अनेक आहेत. आपण साधे देशातले नियम पाळू शकत नाही. नियम मोडणे हेच आपल्याला स्वातंत्र्य वाटते. इतर विकसित देशांची तुलना करता, त्यांचे लष्करी सामर्थ्य, पैसा, पायाभूत सुविधा याचा आपण विचार करतो. पण त्या देशातल्या लोकांची मानसिकता आपण जाणून घेत नाही. ते वाहतुकीचे नियम पाळतात, ते नियम मोडणार्याला, मग तो पुढारी असो वा सेलिब्रिटी त्याला शिक्षा होते, ते न चुकता कर भरतात, सार्वजनिक ठिकाणी थुंकत नाहीत. स्थानिक प्रशासनाने जी चौकट घातली आहे ती त्यांना बंधन वाटत नाही. आपण मात्र अगदी याच्या उलटे वागतो. येथे शांतता राखा, असे लिहिले असेल तिथे हमखास कलकलाट असतो, 'येथे थुंकू नये' असे लिहिलेल्या पाटीवरच लाल पिचकार्यांची रांगोळी असते, 'नो पार्किंग'ची पाटी असते, तिथेच गाड्या आडव्या तिडव्या लावलेल्या असतात. 'कृपया रांगेची शिस्त पाळा' असे लिहिलेल्या ठिकाणीच झुंबड असते. येथे स्वच्छता राखा असे

लिहिलेल्या पाटीखालीच कचऱ्याचा डोंगर असतो. एक ना अनेक, म्हणजे नियम हे मोडण्यासाठीच असतात, अशी आपली धारणा असते.

या सगळ्यात आजची तरुणाई काही वेगळा विचार करते आहे का? देशावर त्यांचे प्रेम आहे पण ते फक्त स्वातंत्र्य दिन किंवा २६ जानेवारीलाच उफाळून येते. एरव्ही मी, माझे करिअर, माझी नोकरी, माझी प्रेयसी यातच ही तरुणाई बुडालेली असते. म्हणूनच प्रत्येकाने विचार केला पाहिजे, की मी या देशासाठी काय करतो?

जबाबदार नागरिक

भारतीय घटनेने प्रत्येक भारतीयाला जसे अधिकार दिले आहेत, तशीच काही कर्तव्येसुद्धा दिली आहेत. बऱ्याच वेळेला या कर्तव्यांकडे नागरिक दुर्लक्ष करतात. सार्वजनिक मालमत्ता ही आपली आहे, तिची जपणूक करणे ही सुद्धा आपलीच जबाबदारी आहे, याचा नागरिकांना सपशेल विसर पडतो. परिसर स्वच्छ ठेवणे हीदेखील आपली जबाबदारी आहे, पण कचरा सर्रास रस्त्यावर, स्टेशनवर आपण टाकतो. पान खाऊन चहूकडे थुंकणे तर काहींचा जणू छंदच... आपण इतके बेजबाबदार आहोत की काही झाले की लगेच या सगळ्यांसाठी राजकीय नेतेच जबाबदार आहेत, असे म्हणून त्यातून अंग काढण्याचा प्रयत्न करतो. राजकारण्यांना प्रश्न विचारण्यापूर्वी प्रत्येक नागरिकाने आत्मपरीक्षण करण्याची आज खरी गरज आहे. नाले, गटार हे सांडपाणी वाहून नेण्यासाठी असतात, कचरा टाकण्यासाठी नाही, पण तरीही नाल्यांना डम्पिंग ग्राऊंडचे रूप आलेले दिसते. ओला कचरा आणि सुका कचरा वेगळा टाकावा, अशा सूचना वारंवार पालिकेकडून दिल्या जातात. तरीही हा नियम लोकांनी अक्षरशः पायदळी तुडवला. वाहतुकीचे नियमजितके आपल्याकडे मोडले जात असतील, तितके क्वचितच इतरत्र मोडले जात असतील. अस्ताव्यस्त पार्किंग करणे, ओव्हरटेक करणे या गोष्टी अगदी छातीटोकपणे आपल्याकडे केल्या जातात. नियममोडण्यात सुशिक्षित-अशिक्षित दोघेही आघाडीवर. शिकून माणूस सुशिक्षित होतो, पण सुसंस्कृत होत नाही. त्यामुळे नियमपाळण्यासाठी गरज कडक कायद्याची नाही, तर गरज आहे सद्सद्विवेकबुद्धीची, गरज आहे, पालकांनी नियमपाळण्याची आणि मुलांवर उत्तमनागरी संस्कार करण्याची.

पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे

सामान्य माणसांनीही पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे. कायदा-सुव्यवस्था राखणे ही जरी पोलिसांची जबाबदारी असली तरी नागरिकांच्या सहभागाशिवाय पोलिसांना उद्दिष्टपूर्ती करता येणे शक्य नाही. त्यामुळे कायदा-सुव्यवस्था राखण्याच्या कामात समाजातील सर्व स्तरातील नागरिकांचे सहकार्य घेतले जावे. संबंधित पोलिस ठाण्यांच्या हद्दीत राहणार्या नागरिकांमधून कायद्याचे जाणकार, सामाजिक समस्यांचे जाणकार, राजकीय जाणकार, वकील, डॉक्टर, शिक्षक अशा सर्व क्षेत्रातील नागरिकांना निमंत्रित करून त्यांची एक समिती नेमली जावी आणि

नागरिकांना येणार्या अडचणींवर मात केली जावी. अनेकदा पोलिस कारवाई करून प्रश्न सुटत नाहीत. त्यामुळे या समितीच्या माध्यमातून प्रश्नावर तोडगा काढण्याचा प्रयत्न करून कायदा-सुव्यवस्था स्थिती राखली जाऊ शकते.स्थानिक नागरिकांना गुप्त माहिती देण्यासाठी एक टोल फ्री फोन क्रमांक दिला पाहिजे. जेणेकरून सामान्य नागरिक त्यांच्याकडील माहिती जलद पोलिसांपर्यंत पोहोचू शकतात. त्यांच्या नावाची गुप्तता बाळगली पाहिजे. मोबाईल फोन वरून हिंसक घटनेचे चित्रण करून पोलिसांकडे पाठवले पाहिजे. जेणेकरून हिंसक आंदोलकांना पकडणे सोपे जाईल.

राज्यात वाहतुकीत शिस्त निर्माण करण्यासाठी आवश्यक ते सर्व प्रयत्न केले पाहिजेत. शहरांमधील रस्त्यांवर होणारे अपघात कमी करण्यासाठी वाहतूक यंत्रणा अधिक सक्षम केली जावी. वाहनचालकांनी वाहतुकीच्या नियमांचे पालन काटेकोर करावे यासाठी वाहतूक पोलिसांची मजबूत फळी तयार करावी. वाहतूक नियम तोडणार्या नागरिकांना शिक्षा द्यावी.

आपापलं काम व्यवस्थित करणं हीच देशभक्ती

रस्त्यावरील सिग्नल पाळणं ही देशभक्ती आहे, रस्त्यावर न थुंकणं ही देशभक्ती आहे, स्त्रियांचा आदर करणं ही देशभक्ती आहे, दिलेला शब्द पाळणं ही देशभक्ती आहे, दिलेली वेळ पाळणं ही देशभक्ती आहे, भ्रष्टाचारास उत्तेजन न देणं ही देशभक्ती आहे, लाच न देणं ही देशभक्ती आहे, सार्वजनिक जागा स्वच्छ ठेवणं ही देशभक्ती आहे, आपल्याआधी लोकांचा विचार, ही देशभक्ती आहे, रस्त्यावरील वाहतूक अडवून लग्नाच्या मिरवणुकीत न नाचणं ही देशभक्ती आहे, चूक मान्य करणं ही देशभक्ती आहे, जात आणि प्रांतीयवादाचा पुरस्कार न करणं ही देशभक्ती आहे, सार्वजनिक मालमतेची काळजी घेणं ही देशभक्ती आहे, मतदान करणं ही देशभक्ती आहे, योग्य उमेदवार निवडणं ही देशभक्ती आहे, स्वतःच्या क्षेत्रामध्ये वैध मार्गानं यशस्वी होणं, ही देशभक्ती आहे, वाद न घालता काम करणं ही देशभक्ती आहे, जागा मिळेल तिथं मलमूत्र विसर्जन न करणं ही देशभक्ती आहे, इतिहासापासून शिकणं ही देशभक्ती आहे, गतकालातील गोष्टींवर वाद न घालणं ही देशभक्ती आहे, स्वतःच्या कर्तव्यांप्रती जागरूक असणं ही देशभक्ती आहे, महाराज-बाबा-नेते-अभिनेते-कार्यकर्ते-पक्ष-धर्म-विचारसरणी अशा कोणाचेही स्तोम न माजवणं ही देशभक्ती आहे, चांगल्या कामात कोलदांडा न घालणं ही देशभक्ती आहे, स्वतःपलीकडे पाहणं ही देशभक्ती आहे आणि “सुजाण नागरिक” बनण्याचा प्रयत्न करणं ही देशभक्तीच आहे. ज्या देशामधील नागरिक देशाचे नागरिक म्हणून घेण्यास पात्र असतात, त्या देशाला प्रगती करण्यासाठी वेगळा प्रयत्न करण्याची गरज नसते. प्रत्येकाने आपापलं काम व्यवस्थित करणं हीच आजच्या काळातली देशभक्ती आहे.

खारीचा वाटा नक्कीच उचलू

हया गोष्टी राष्ट्रभक्तीचा केवळ एक छोटासा उपसंच आहेत. पण राष्ट्रभक्तीचा परीघ हयापेक्षा कितीतरी मोठा आहे. अशा वातावरणात आज गरज आहे ती तरुण आणि यशस्वी लोकांच्या कहाण्या लोकांसमोर आणायची. आजही अनेक तरुण आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक क्षेत्रात चांगले काम करत आहेत. यात महिला फार मोठ्या प्रमाणात आहेत. तरुणांची ही ऊर्जा जेव्हा मार्गी लागेल, तेव्हाच या देशाचा उत्कर्ष होईल. तेव्हाच देश महासत्तेच्या दिशेने वाटचाल करू शकेल.

सर्वप्रथम मी या देशाचा आहे हा विचार, ही भावना रुजवायलाच हवी, ते काम आपण आज, आता स्वतःपासून सुरु करूया! “कल करे सो आज, आज करे सो अब’ ही उक्ती सार्थ व्हावी. माझ्या देश बांधव, तरुणाईला मी आवाहन करतो की, आपल्यातील भेदाभेद सोडून एक व्हा. देश संकटात असताना अभेद्य व्हा. वज्रमूठ करा. एकीची साखळी मजबूत करा. असे झाले तर भारत बुलंद होईल

पोलिस दलाच्या सक्षमीकरणाकरता काही उपाययोजना

September 5, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

गेल्या काही महिन्यांपासून महाराष्ट्रात आणि एकूण देशात हिंसाचाराच्या घटना वाढल्या आहेत. या हिंसाचारात सर्वाधिक बळी जातात ते सामान्य माणसांचे. स्त्रिया, लहान मुले, ज्येष्ठ नागरिक जे हिंसाचार घडत असलेल्या ठिकाणी अडकतात आणि ते मारहाण, जाळपोळ याला बळी पडतात. कामाकरिता बाहेर पडलेल्या लोकांना अचानक उसळलेल्या हिंसाचाराला बळी पडावे लागते. मग तो हिंसाचार भीमा कोरेगावचा हिंसाचार, औरंगाबादेतला गोंधळ असो, दूध

आंदोलन, शेतकरी आंदोलन आणि आता मराठा आरक्षणातला हिंसाचार, यामध्ये सामान्य माणसांची सुरक्षा धोक्यात आली आहे.

राजकीय नेते आणि त्यांचे दौरे यात पोलिस बळाचा बराच वापर होत असल्याने कायदा-सुव्यवस्थेकडे पोलिसांचे अनेकदा दुर्लक्ष होते. पोलिसांवर अनेकदा राजकीय दबाव येत असल्याने पोलिसांचे हातही बांधलेले असतात. इच्छा असूनही पोलिस कारवाई करू शकत नाहीत. अनेक ठिकाणी काही नेतेमंडळीच गुंडांची मदत घेतात. त्यामुळे गुन्हेगार बेडर होतात. यात सामान्य जनतेला त्रास होतो. भयमुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीसाठी पोलिस यंत्रणा आणखी मजबूत केली जावी आणि राज्यात कायदा-सुव्यवस्था उत्तम असावी, यादृष्टीने काही उपाययोजना नक्कीच करता येतील.

पोलिस दल सक्षम व्हावे

पोलिसांची मुख्य कर्तव्ये असल्या क्षुल्लक कामांमुळे बाजूला राहतात. पोलिसांची प्रमुख चार कामे असतात. ती म्हणजे, गुन्ह्यांचा तपास, कायदा व सुव्यवस्था राखणे, सामाजिक सुरक्षा आणि गुप्त वार्ता. परंतु याच्याशी थेट संबंध नसलेल्या कामांचा बोजा पोलिसांवर इतका असतो की मुख्य कर्तव्यांकडेच त्यांचे दुर्लक्ष होते. वाहतुकीचे नियंत्रणसुद्धा पोलिसांची जबाबदारी नाही. हे कामसुद्धा आऊटसोर्स केले पाहिजे. कायदा आणि सुव्यवस्था राखणे आणि नागरिकांच्या जीविताचे व त्यांच्या मालमतेचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी सरकारची आहे. म्हणून राज्यातील पोलिस दल सक्षम करायला हवे. पोलिस शिपाई, पोलिस उपनिरीक्षक, सहायक पोलिस आयुक्त यांच्या रिक्त जागा कालबद्ध कार्यक्रमांतर्गत भरल्या जाव्यात. पोलिस दलात हुशार अधिकार्यांना प्राधान्याने स्थान दिले जावे. पोलिसांनी त्यांचे कर्तव्य प्रामाणिकपणे पार पाडावे यासाठी त्यांच्या सुवीधात वाढ केली जावी. पोलिसांवर कामाचा अतिरिक्त भार पडणार नाही या साठी ड्युटीचे तास निर्धारित केले जावेत, त्यांच्या सुट्या आवश्यकतेप्रमाणे मंजूर केल्या जाव्यात आणि त्यांना मानसिक शांती प्रदान करून एकूणच पोलिस दलाची कार्यक्षमता वाढविण्याचा प्रयत्न व्हावा.

प्रशिक्षणासाठी पाठवावे

पोलिसांना आयुष्यात एकदाच ट्रेनिंग दिले जाते आणि लढाई मात्र दररोज करावी लागते. सैन्यदलांतील सैनिकांना सातत्याने प्रशिक्षण दिले जाते. कोणत्याही आव्हानांना सामोरे जाणारे तत्पर पोलिस दल असावे, असे वाटत असेल तर तशा प्रशिक्षणाचीही सोय उपलब्ध करून दिली पाहिजे. अत्याधुनिक साधने त्यांना मिळाली पाहिजेत. पोलिसांची निवड करताना त्यांची मानसिक चाचणीसुद्धा घ्यायला हवी.

पोलिस दलात काम करणार्या अधिकार्यांना त्यांचे कर्तव्य प्रभावीपणे पार पाडता यावे यादृष्टीने काही निवडक हुशार अधिकार्यांची निवड करून त्यांना विदेशात प्रशिक्षणासाठी पाठविण्याची व्यवस्था करण्यात यावी. जगात आज सगळ्यात प्रभावी पोलिस दल स्कॉटलंड यार्डचे मानले जाते. त्याठिकाणचे पोलिस गुन्हा घडल्यानंतर नेमकी कृती कशा पद्धतीने प्रारंभ करतात आणि टप्प्याटप्प्याने गुन्हेगाराला कसे पकडतात याविषयीची कार्यपद्धती आपले अधिकारी जाणून घेतील, तिथल्या पोलिस दलाची आणखी काही वैशिष्ट्ये असतील तर ती माहिती करून घेतील आणि तिथल्या कायद्यांचा, गुन्ह्यांसाठी झालेल्या शिक्षेचा बारकाईने अभ्यास करतील. याचा उपयोग त्यांना आपल्या राज्यात गुन्ह्यांचा वेगाने छडा लावण्यासाठी निश्चितपणे होईल. ब्रिटीश व अमेरिकन कार्यपद्धतींचा आणि अनुभवांचा अभ्यास करून, तसेच त्यावरून सुयोग्य धडे घेऊन आपल्याला लाभ होईल.

नैतिक मूल्य शिक्षण द्यावी

राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक वा आर्थिक समस्यांची सोडवणूक पोलिस करू शकत नाहीत. चिघळलेली परिस्थिती नियंत्रणात आणण्याची जबाबदारी त्यांची असते. परंतु समस्या गंभीर रूप धारण करण्यापूर्वीच योग्य मार्ग काढता यावा, यासाठी काहीतरी सामाजिक व्यवस्था असली पाहिजे. या व्यवस्थेला मदत करण्याची भूमिका पोलिस घेऊ शकतात.

पोलिस खात्यातील भ्रष्टाचार कमी करण्यासाठी पोलिस दलात भरती होणार्या प्रत्येकाला नैतिक मूल्यांची जाणीव करून दिली द्यावी. त्यांना त्यांचे कर्तव्य आणि अधिकार याची जाणीव करून दिली जावी. देशात जो भ्रष्टाचार बोकळला आहे, तो कमी करण्यासाठी नैतिक शिक्षणाची मदत हाईल. पोलिस शिपाई आणि अधिकार्यांच्या प्रशिक्षणात असते, ईतर अभ्यासासोबतच नैतिक मूल्यांच्या जोपासनेचेही पाठ शिकवले जावेत, जेणेकरून सेवेत रुजू होणारा पोलिस हा अत्यंत जबाबदार आणि प्रामाणिक असेल.

पोलिसांचे मनोबल वाढवावे

बरेचदा वरिष्ठाकडून पोलीस शिपायांना अपमानास्पद वागणूक मिळते. काही पोलीस अधिकारी तर गुर्मीत शिपायांना गुलामासारखे वागवितात. तथाकथित प्रतिष्ठित मंडळी व बरेच पुढारी कनिष्ठ पोलीस अधिकारी व कर्मचाऱ्यांशी बोलण्यासदेखील तयार नसतात. नागरिकांच्या संरक्षणासाठी लढणार्या पोलिसांचे मनोबल वाढविण्याची जबाबदारी राज्य सरकारची आहे. पोलिसांमध्ये आत्मविश्वास निर्माण करण्यासाठी उपाय केले जावे. पोलिसांनी मानसिक ताण घेऊन आत्महत्या करू नये याकडे विशेष लक्ष दिले जावे. त्याचे खच्चीकरण होणार नाही आणि त्याचा कायदा-सुव्यवस्था राखण्यावर परिणाम होणार नाही, यासाठी खास कार्यक्रम राबविला जावा. मनोबल वाढविण्यासाठी वेळोवेळी आवश्यक असा रिफ्रेशर कोर्सही त्यांच्यासाठी

घेतला जावा. मुंबईच्या आझाद मैदानावर पोलिसांचा जो अपमान गुंडांकडून झाला होता, त्याची पुनरावृत्ती होणार नाही असा बदल रचनेत व कार्यपद्धतीत केला जावा.

व्हिआयपी सुरक्षेचे प्रस्थही कमी करून अधिक पोलिस कर्मचार्यांना सामान्य माणसाच्या रक्षणासाठी रस्त्यावर आणले पाहिजे. पोलिसांकडे अनेक व्यवस्थापकीय कामे आहेत. त्यातून त्यातून पोलिसांना मुक्त करता येईल का हे सुद्धा तपासले पाहिजे.

अत्याधुनिक तंत्रज्ञान द्यावीत

पोलिसांना दंगेखोरांवर काबू करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहेत. हे तंत्रज्ञान जम्मू काश्मिर पोलिस वापरत आहेत. यामुळे पोलिस दंगलखोरांवर काबू मिळवू शकतील. सध्या अश्रुधुराशिवाय दंगलखोरांवर काबू मिळवण्याचे इतर अनेक उपाय आहेत.

पोलिसांना गुन्हेगारांचा प्रभावीपणे सामना करता यावा आणि त्याचबरोबर स्वतःच्या व नागरिकांच्या जीविताचेही संरक्षण करता यावे यासाठी त्यांना अत्याधुनिक शस्त्रास्त्रे दिली जावीत. गुंडांजवळ असलेल्या शस्त्रास्त्रांचा प्रभावीपणे मुकाबला करता येईल अशा क्षमतेची ही शस्त्रास्त्रे असावीत. नुसते आधुनिकीकरणच करून काम भागणार नाही, तर ही शस्त्रे वापरण्याबाबतचे कौशल्यही त्यांच्यात निर्माण केले जावे. त्यासाठी विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जावा.

एक सत्य गोष्ट अशी आहे की हिंसक जमावाला काबूत आणण्यासाठी किंवा आवश्यक ती कठोर कारवाई करण्यासाठी महिला पोलिस सक्षम ठरू शकत नाहीत. महिला पोलिसांना स्वसंरक्षणाचे प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे.

खबर्यांचे जाळे विणावे

पोलिस अधिकाऱ्यांनी गुप्तहेर संस्थांना कोणती माहिती मिळवावी याविषयी काम द्यावे. हिंसक आंदोलनाची आगाऊ माहिती मिळवावी. त्यासाठी सर्व गुप्तहेर संस्थांची बैठक राज्य, जिल्हा पातळीवर होणे गरजेचे आहे. अशा प्रकारच्या बैठका या मुख्यमंत्री, गृहमंत्री, पोलिस संचालक, जिल्हा पालक मंत्री आदींनी घेतल्या पाहिजेत.

पोलिसांना मदत करण्याच्या दृष्टीने राज्यभर खबर्यांचे जाळे विणले जावे आणि या खबर्यांना आर्थिक मदत दिली जावी. या खबर्यांच्या जीविताला धोका पोचणार नाही याची काळजी पोलिस दलाने घ्यावी.

स्थानिक गुप्तवार्ता विभागाची कार्यक्षमता वाढवावी

टेक्निकल इंटेलिजन्सने संशयित दंगलखोरांवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने लक्ष ठेवणे शक्य आहे. या सर्व उपायामुळे पोलिसांना कुठे काही गडबड होणार असेल तर त्याची माहिती आधीच कळेल व ते हिंसाचार वेळेवर थांबवू शकतील.

स्थानिक गुप्तवार्ता विभाग अधिक सक्षम करण्याच्या दृष्टीने योजना आखली जावी. या विभागात नोकरभरती करताना उमेदवारांच्या बौद्धिक क्षमतेची आणि निर्णयक्षमतेची चाचणी घेतली जावी. स्थानिक गुप्त वार्ता विभागाला त्याचे काम परिणामकारक रीतीने करता यावे यादृष्टीने आवश्यक सगळी यंत्रणा उपलब्ध करून दिली जावी.

नागरिकांनी पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे

सामान्य माणसांनीही पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे. कायदा-सुव्यवस्था राखणे ही जरी पोलिसांची जबाबदारी असली तरी नागरिकांच्या सहभागाशिवाय पोलिसांना उद्दिष्टपूर्ती करता येणे शक्य नाही. त्यामुळे कायदा-सुव्यवस्था राखण्याच्या कामात समाजातील सर्व स्तरातील नागरिकांचे सहकार्य घेतले जावे. स्थानिक नागरिकांना गुप्त माहिती देण्यासाठी एक टोल फ्री फोन क्रमांक दिला पाहिजे. जेणेकरून सामान्य नागरिक त्यांच्याकडील माहिती जलद पोलिसांपर्यंत पोहोचू शकतात. त्यांच्या नावाची गुप्तता बाळगली पाहिजे. मोबाईल फोन वरून हिंसक घटनेचे चित्रण करून पोलिसांकडे पाठवले पाहिजे. जेणेकरून हिंसक आंदोलकांना पकडणे सोपे जाईल.

येत्या २०१८ – २०१९ मध्ये अनेक निवडणुका होत आहेत. त्या पार्श्वभूमीवर या हिंसांचे, आंदोलनांचे प्रमाण वाढण्याची शक्यता आहे. अशा प्रकारच्या हिंसाचाराला रोखून सामान्य माणसाचे रक्षण केले पाहिजे. राजकीय इच्छाशक्ती असल्याशिवाय पोलिस दलाच्या कार्यपद्धतीत सुधारणा होणे शक्य नाही.

आव्हान समुद्र मार्गाने, भूमार्गाने बेकायदेशीर व्यापार रोखण्याचे

June 19, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

बेकायदेशीर व्यापारामुळे उद्योग क्षेत्राला तसेच अर्थव्यवस्था आणि ग्राहकांना मोठा फटका बसत आहे. त्यावर आळा घालण्यासाठी राष्ट्रीय तपास संस्थेसारख्या स्वतंत्र संस्थेची गरज आहे. औद्योगिक संघटना फिक्कीच्या तस्करी आणि बनवेगिरीविरोधी समितीने जारी केलेल्या अहवालानुसार, बेकायदेशीर व्यापारामुळे केवळ सात वस्तू उत्पादन क्षेत्रात सरकारला ३९,२३९ कोटी रुपयांचा फटका बसला. बनावट वस्तू आपल्या अर्थव्यवस्थेत येऊच नयेत यासाठी विशेष उपाय योजनांची गरज आहे. त्यासाठी एनआयएसआरच्या एखाद्या स्वतंत्र संस्थेची गरज आहे. सिंगल डाटाबेसमुळे बेकायदेशीर व्यापाराचे रेकॉर्ड ठेवणे कायदेपालन संस्थांना सोपे जाईल.

या वर्षात देशात चोरटा व्यापार, वाढल्याचे दिसून आले आहे. बेकायदेशीर व्यापाराचे प्रमाण हे कायदेशीर व्यापारापेक्षा अधिक आहे. सीमेकडे पाहिल्यास भारताचा ९५ टक्के कायदेशीर व्यापार समुद्र मार्गाने, ४ टक्के व्यापार भू सीमामार्गाने तर अतिशय कमी हवाईमार्गे होतो.

बेकायदेशीर व्यापारातून देशाचे मोठे आर्थिक नुकसान होते. अलीकडील काळात भारतासमोर असलेल्या सुरक्षा आव्हानांचे स्वरूप बदलत आहे. नव्या प्रकारच्या आव्हानांना तोंड देण्याकरिता आपली सुरक्षा दले, गुप्तहेर खाते आणि सामान्य नागरिक यांनीही सज्ज व्हायला पाहिजे.

समुद्र किनाऱ्यावरून बेकायदेशीर व्यापार

बेकायदेशीर व्यापार हा मोठ्या प्रमाणात समुद्रातून कंटेनरमधून केला जातो. काही व्यापारी कायदेशीर कायदेशीर पध्दतीने दुसऱ्या देशातून एखादी वस्तू आयात करतांना त्या कंटेनरमध्ये एक कोटी रुपये किमतीचा माल येत असल्याचे सांगतो. प्रत्यक्षात तो माल दहा कोटी रुपये किमतीचा असतो. उर्वरित ९ कोटींच्या मालावरील आयातशुल्क दिले जात नाही. या मालाची किंमत बेकायदेशीर मार्गाने हवाला किंवा सोने किंवा इतर व्यापारी वस्तूंमध्ये चुकवली जाते.

आज भारतामध्ये १३ मोठी बंदरे आणि ९० ईतर बंदरांमधून आंतरराष्ट्रीय व्यापार केला जातो. या बंदरांमध्ये सीमाशुल्क आणि महसूल या दोन्ही विभागाचे अधिकारी तैनात आहेत. तरीही आपल्याला बेकायदेशीर व्यापार थांबवता आलेला नाही. अनेकदा बेकायदेशीर व्यापारात कंटेनरमध्ये अमूक एक वस्तू आयात केली जात आहे पण प्रत्यक्षात दुसरीच वस्तू आयात केली जाते. कायदेशीर मालाबरोबर बेकायदेशीर माल म्हणजे खोट्या नोटा, सोने, अंमली पदार्थही आयात केले जातात. म्हणून हा बेकायदेशीर व्यापार थांबवणे गरजेचे आहे. समुद्र किनार्यावर बेकायदेशीर व्यापार थांबवण्याचे काम सीमाशुल्क विभाग, महसूल विभाग, पोलिस या संरक्षक दलांचे आहे. आज नौदल, तटरक्षक दलाची संख्या लक्षणीय आहे. तरीही बेकायदेशीर व्यापार थांबलेला नाही.

जमिनीवरून बेकायदेशीर व्यापार

जमिनीवरून होणार्या व्यापारात विशेषतः काश्मिरच्या सीमेवर दोन ठिकाणी पाकिस्तान आणि काश्मिर यांच्यातील व्यापाराचे रस्ते खुले आहेत. एक पुंछ- रावलाकोट मार्ग, दुसरा उरी- मुज्जफराबाद मार्ग. या मार्गावरून शेकडो कोटी रुपयांची आयात-निर्यात होत होती. मात्र बहुतेक सर्व हवालाचा पैसा आणला जातो. राष्ट्रीय सुरक्षा एजन्सीने अशा प्रकारच्या व्यापारावर छापा टाकायला सुरुवात करून गैरकृत्ये थांबवण्याचा प्रयत्न केला आहे. असे प्रयत्न सर्व सीमांवर व्हायला हवेत. भारतातून दर वर्षी सुमारे २० लाख जनावरांचा बेकायदा व्यापार बांगलादेशात होते. दोन्ही देशांमध्ये असलेली सीमा पूर्णपणे सील केली जात नाही, तोवर जनावरे, अन्नधान्य, शस्त्रास्त्रे, दारुगोळा आणि मादक पदार्थांचा व्यापार, घुसखोरीची समस्या संपणार नाही

विमानाने बेकायदेशीर व्यापार

बेकायदेशीर व्यापार विमानाने सुद्धा केला जातो. सीमाशुल्क विभागाला दाखवलेल्या वस्तूंबरोबर प्रवासी सोन्याची आयात करतात. हा बेकायदेशीर व्यापार थांबवण्यासाठी विविध उपाययोजना कराव्या लागतील. सीमाशुल्क, महसूल या खात्यांना अधिक अचूकतेने काम करावे लागेल. त्याशिवाय तंत्रज्ञानाचा वापर करून प्रवाशांचे सामान, कंटेनर यांची तपासणी म्हणजेच स्कॅनिंग करावे लागेल. बेकायदेशीर व्यापार थांबवण्यासाठी व्यापारी वर्गाशी संवाद साधून त्यांच्यातील देशहिताची भावना जागृत करावी लागेल. सोन्याचा बेकायदेशीर व्यापार मोठ्या प्रमाणात केला जातो. कारण त्यातून होणारा नफा खूप अधिक आहे. दुर्दैव एक किलो सोन्याची बेकायदेशीर व्यापार करणार्या गुन्हेगाराला १० ग्रॅमला ३ हजार रुपये किंवा एक किलोसाठी तीन लाख रुपये एवढा पैसा दिला जातो. २०१६ मध्ये १२० टन सोन्याची भारतात बेकायदेशीर व्यापार केला असावा. येत्या काळात हा आकडा वाढणार आहे. या गैरकृत्यांना आळा घालण्यासाठी सुरक्षा दलांना डोळ्यात तेल घालून काम करावे लागेल.

काय करावे

धाऊ वाहतूकीची तपासणी करावी

आजही अवैध वाहतूक सुरुच आहे.धाऊ (गुजरात किनार्यावरिल लाकडी बोटी) जरी मर्कटाईल मरीन डिपार्टमेंटकडे नोंदलेल्या असतात तरी,कुठलीही सुरक्षा यंत्रणा त्यांचे मालक, चालक आणि हालचालीबाबतची माहिती बाळगत नाही.डी.जी.शिपिंग किंवा सीमाशुल्कखाते त्यांची देखरेख करत नाही. नौदल तटरक्षकदल,पोलिस,इंटेलिजन्स एजन्सीज,सीमाशुल्कखाते आणि भारतीय नौदलाच्या संयुक्त चमूने दरवर्षी, वर्षातून एकदा तरी धाऊ वाहतूकीची तपासणी करावी.भारतातील बेकायदेशीर व्यापार थांबवण्यासाठी सुरक्षा दलांना अजून कसून काम करावे लागेल. त्याशिवाय तंत्रज्ञानाचा वापर, गुप्तहेराची माहिती काढून तस्करांवर लक्ष ठेवावे लागेल.

बेनामी मालमतेवर लक्ष

किनारपट्टीवर अनेक बेनामी मालमत्ता तयार केल्या जात आहेत. बेनामी म्हणजे ऐपत नसलेल्या माणसाच्या नावावर ती जमीन असते; पण खरा मालक वेगळाच असतो. खासगी समुद्रकिनारे, धक्के तयार करण्यात आले आहेत. तिथे सुरक्षा दलांचे कर्मचारी जायला पाहिजे. सर्व बेनामी मालमतेवर लक्ष ठेवावे लागेल.

त्यामधून भारतीय तरुणांना अफू गांजा चरसचे यांचे व्यसन लागते. दुर्दैवाने, आपण फार जास्त लक्ष समुद्रकिनार्यावरून होऊ शकणार्या दहशतवादी हल्ल्यावर केंद्रीत करत आहोत.मात्र बेकायदेशीर व्यापार, आणि इतर गैरकृत्ये समुद्री किनार्यावर होत आहेत. याशिवाय पुर्व किनारपट्टीवरून रोहिग्या आणि बांगलादेशी ओरिसा आणि पश्चिम बंगालच्या किनारपट्टीवरती येऊन वस्ती करतात.त्यांना थांबवणे गरजेचे आहे.

नव्या आव्हानांना तोंड देण्याकरिता आपली सुरक्षा दले, गुप्तहेर खाते आणि सामान्य नागरिक यांनीही सज्ज व्हायला पाहिजे. तसेच सामान्य नागरिकांनी परदेशी बनावटीच्या बेकायदेशीर व्यापार होणार्या सर्व वस्तुंवर बहिष्कार घातला पाहिजे खासतर चीनी वस्तुंवर.

गुप्तवार्ता मिळवण्याबाबत आंतरराष्ट्रीय सहकार

अंमली पदार्थांची बेकायदेशीर व्यापार, आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारी जगताने घडवून आणलेली अवनती, त्यांचे साहाय्यकर्ते याबाबतचे गुप्तवार्ताकन निकृष्ट आहे. कृतीयोग्य गुप्तवार्ताकन ही काळाची गरज आहे. कारण संसाधने नेहमीच अपुरी असणार आहेत. शेजारी देशांतून गुप्तवार्ता मिळवण्याबाबत आंतरराष्ट्रीय सहकार विकसित करण्यात देशाने पुढाकार घेतला पाहिजे.

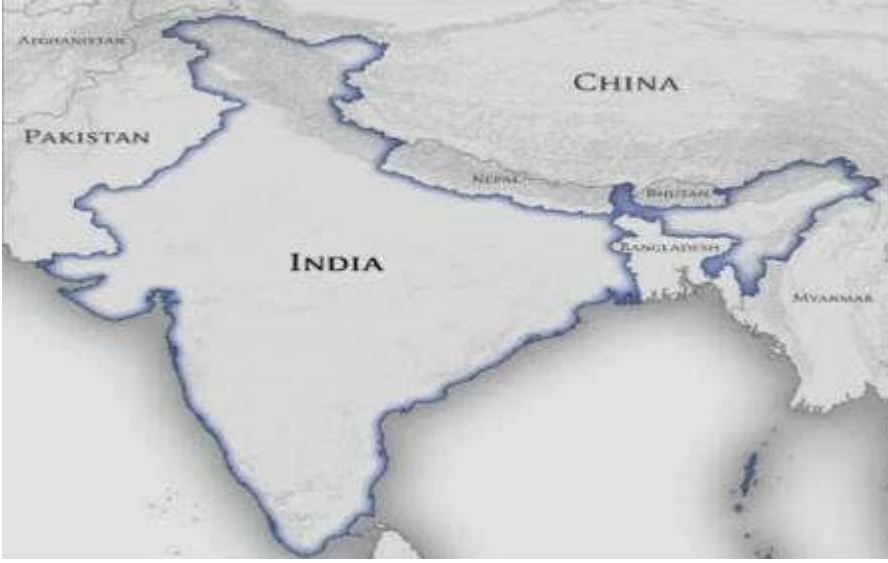
तस्करांची आणि गुन्हेगारी टोळ्यांची अभद्र युती आणि तिची वाहतूक यंत्रणा कार्यपद्धती ओळखण्याची गरज आहे. किनारी व अंतर्भागातील तस्कर, हवालाचालक आणि गुन्हेगारी टोळ्या ओळखल्या पाहिजे. सुरक्षा दलांचे परस्पर समन्वय वाढवून पेट्रोलिंगचा दर्जा वाढवणे जरूरी आहे.

देशभक्त भारतीयांची जरूरी

ग्राहकांमधील जागृतीचा अभाव हे बेकायदेशीर व्यापार फोफावण्यामागील प्रमुख कारण आहे. काही लोक बँडेड वस्तू परवडत नाही, म्हणून बनावट वस्तू खरेदी करतात. हे प्रकार रोखण्यासाठी आपल्याला पारदर्शक व्यवस्थेची गरज आहे. नागरिकांनी बेकायदेशीर वस्तू चांगली आणि स्वस्त असली तरीही घेऊ नये. आपण अशा वस्तू घेताना जीएसटी क्रमांक असलेले बिल मागणे आवश्यक आहे. कारण यावर जीएसटी दिला जात असेल तर ती वस्तू कायदेशीररित्या देशात आलेली असते. देशभक्ती काही भारतीयांच्या रक्तात नाही. अनेक भारतीय स्मगलिंग व बेकायदेशीर व्यापार करतात, देशाच्या सुरक्षेशी भारत सोडून कोणताच देश तडजोड करत नाही. आम जनतेचे सुद्धा जबाबदारी महत्त्वाची आहे. अश्या व्यापार्यातून येणारे सोने किंवा इतर वस्तू खरेदी करू नयेत. अंमली पदार्थांच्या आहारी जाऊ नये. नौदल, तटरक्षक दल, पोलिस आणि सीमाशुल्क विभागांच्या साहय्याने त्यावर नियंत्रण प्रस्थापित करण्याची आवश्यकता आहे.

अमेरिकेच्या अनुभवाचा वापर करून भारताच्या सागरी सिमा सुरक्षित करा

June 4, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

जमिनीवरील सीमा

भारतास, पाकिस्तान, चीन, नेपाळ, बांगलादेश, भूतान आणि म्यानमार यांचेशी जोडतात. सहा देशांसोबतच्या सीमा पुढीलप्रमाणे आहेत. बांगलादेश-४,३५१ कि.मी., भूतान-७०० कि.मी. चीन-४,०५६ कि.मी., म्यानमार-१,६४३ कि.मी., नेपाळ-१,७५१ कि.मी., पाकिस्तान-३,२४४ कि.मी.

सीमांचे वादग्रस्त स्वरूप, सीमांची कृत्रिमता आणि सीमांची सच्छिद्रता. यांमुळे; वाढता सीमापारचा दहशतवाद., अवैध घुसखोरी, तस्करी, अंमली पदार्थांचा व्यापार, डावा दहशतवाद आणि घुसखोरांच्या सीमापार हालचाली यांसारख्या बहुविध समस्या उपस्थित होतात.

सीमा सुरक्षित करण्यामधील अमेरिकेच्या अनुभवातील धडे

९/११ नंतर अमेरिकेने एक डिपार्टमेंट ऑफ होमलँड सिक्युरिटी (डी.एच.एस.) खाते निर्माण केले. त्याने कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या, सीमा संरक्षण करणाऱ्या आणि संबंधित विषयांतील, अनेक दलांना आपल्या एका छत्राखाली आणले. त्यांचे घोषित उद्दिष्ट, अमेरिकस विस्कळित करू पाहणाऱ्या शक्तींविरोधात देशाचे संरक्षण करण्याचे आहे. हे एक एकीकृत खाते आहे, ज्यात २,२५,००० कर्मचारी काम करतात. खाते असंख्य मुद्दे हाताळते. ज्यात सीमाशुल्क, सीमा संरक्षण, देशांतरण, सागरी सुरक्षा, सायबर सुरक्षा, आण्विक वा जैव वा रासायनिक हल्ले, कायदा व सुव्यवस्था, अंमली पदार्थविरोधी, आपत्ती व्यवस्थापन आणि वाहतूक सुरक्षा यांचा अंतर्भाव असतो. खाते मोठ्या संख्येतील केंद्र व राज्य तसेच स्थानिक संस्थांसोबत समन्वयन साधत असते. खात्याचा वार्षिक अर्थसंकल्प ५० अब्ज डॉलर्सचा असतो. अमेरिका अवैध देशांतरितांच्या आव्हानांचा सामना करत आहे. निरनिराळ्या अनुमानांनुसार सुमारे १.१ कोटी अवैध नागरिक अमेरिकेत राहत आहेत. त्यापैकी ५७% मेक्सिकोतील आहेत. सीमांवर शस्त्रास्त्रे व अंमली पदार्थांची तस्करी होतच असते. २००८-२००९ मध्ये, अमेरिकेतील प्रवेशद्वारांचे रक्षण करणाऱ्या, अमेरिकन सीमाशुल्क आणि सीमा संरक्षण (सी.बी.पी.- कस्टम्स अँड बॉर्डर प्रोटेक्शन) अधिकरणाने, ९,११,८०० किलोग्रॅम अंमलीपदार्थ आणि ५,५६,००० 'बाहेरच्यांना' पकडले

होते. त्याच वर्षी अधिकरणाने ३६.१ कोटी पादचान्यांना आणि प्रवाशांना निरनिराळ्या प्रवेशद्वारांतून अमेरिकेत येतांना हाताळलेले आहे.

देशांतरण आणि सीमाशुल्क अंमलबजावणी (आय.सी.ई.- इमिग्रेशन अँड कस्टम्स एन्फोर्समेंट) :-

ही सर्वात मोठी तपास संस्था आहे.देशांतरण आणि सीमाशुल्क कायद्यांची कठोर अंमलबजावणी ही, सीमा संरक्षणाचा एक महत्वाचा भाग असते. ९/११ नंतर अमेरिकेने देशांतरण आणि सीमाशुल्क अंमलबजावणी (आय.सी.ई.- इमिग्रेशन अँड कस्टम्स एन्फोर्समेंट) दल,ही एक खात्यांतर्गतची सर्वात मोठी तपास संस्था, २००३ साली निर्माण केली. तिच्यावर अमेरिकेच्या देशांतरण आणि सीमाशुल्क कायद्यांच्या अंमलबजावणीचे कर्तव्य सुपूर्त करण्यात आले. अटक करणे, तपास करणे, गुप्तचर संस्था करणे आणि आंतरराष्ट्रीय समन्वयन करणे या करता ती जबाबदार असते.

खात्याकडे सुरक्षित सीमा पुढाकार (एस.बी.आय.- सिक्युअर्ड बॉर्डर इनिशिएटिव्हज) आहेत, ज्यांत सीमा सुरक्षेबाबतच्या निरनिराळ्या घटकांचा संयोग एकीकृत व्यूहरचनेत करण्यात आलेला आहे. कार्यक्रम यू.एस.कस्टम्स अँड बॉर्डर प्रोटेक्शन एजन्सीकडून समन्वयित केला जातो. परिणामी अंमली पदार्थ, शस्त्रास्त्रे, रोकड आणि मानवी तस्करी; अलीकडील वर्षांतील सार्वकालिक कमी पातळीवर आली आहे. विदेशींना बाहेर घालवून देण्याचे प्रमाणही सार्वकालिक उच्च राहिलेले आहे.

१७ बहु-संस्था सीमासुरक्षा अंमलबजावणी कार्यदले निर्माण

सीमा बळकट करण्यातील व्यूहरचनेचा सर्वात आघाडीचा घटक म्हणजे या कार्यक्रमाच्या नेतृत्वाकरता एखादे दल शोधणे! अमेरिकेत आय.सी.ई.ला त्यासाठी नियोजित करण्यात आलेले आहे. कार्यक्रम सुरळित चालावा या करता; केंद्र, राज्य आणि स्थानिक पातळीवर सहयोगी तयार करण्याची जबाबदारी तिची आहे. सूत्रधार संस्थेचे महत्त्व खूप मोठे असते. आंतर-संस्था समन्वयनाच्या अभावाने कार्यक्रमाचा विचका होऊ शकतो.जमिनी स्तरावर आय.सी.ई.ने १७ बहु-संस्था सीमासुरक्षा अंमलबजावणी कार्यदले निर्माण केलेली आहेत.

सीमा बळकट करण्यातील व्यूहरचनेचा दुसरा महत्वाचा घटक म्हणजे मेक्सिकन सरकार आणि त्याच्या दलांचा विस्तृत पल्ल्यातील सहभाग! अमेरिकन आणि मेक्सिकन संस्था समन्वयित रीतीने काम करतात. आय.सी.ई.ने मेक्सिकोत अनेक समन्वयन कार्यालये सुरू केलेली आहेत. अमेरिकेतील चमूंत मेक्सिकोतील प्रतिनिधी असतात.

सीमा बळकट करण्यातील व्यूहरचनेचा तिसरा महत्वाचा घटक म्हणजे, बाह्य दडपणाची भीती न बाळगता, भूमीच्या कायद्याची कठोर अंमलबजावणी झाली पाहिजे. चमू बाह्य हस्तक्षेपाविना कायद्याने दिलेल्या अधिकारांत काम करत आहेत.

चवथा घटक म्हणजे आय.सी.ई.ने स्थानिक संस्थांसोबतही भागीदारी प्रस्थापित केलेली आहे. त्या संस्था बलगुणक म्हणून काम करतात, अडथळे म्हणून नव्हे. त्यांच्या सहभागाविना, सीमा संरक्षण प्रभावी ठरणार नाही. केंद्र सरकार स्थानिक संस्थांना आर्थिक, तंत्रशात्रीय, सामर्थ्यवर्धक अशा निरनिराळ्या प्रकारे साहाय्य करत असते.

पाचवा घटक म्हणजे तंत्रज्ञान! सीमा संरक्षणासाठी त्याचा उपयोग विस्तृत प्रमाणात करण्यात आलेला आहे. स्टेट ऑफ द आर्ट/अत्याधुनिक निगराणी प्रणाली तैनात करण्यात आलेली आहे. अमेरिका-मेक्सिको सीमेवर, उच्च तंत्रज्ञान वापरून ६८० मैल लांब कुंपण उभारण्यात आलेले आहे. माहितीगारे स्थापन करण्यात आलेली आहेत. माहिती वाटप जलद होत आहे. घटनांना प्रतिसाद देण्याकरता अनेक फिरती पथके (mobile teams) निर्माण करण्यात आलेली आहेत. वाहने चित्रांकित करून माहिती देवाण घेवाण साठी मेक्सिकनांसोबत संयुक्त कार्यक्रम प्रस्थापित करण्यात आला आहे.

बहुधा सर्वात महत्वाचा आणि सर्वात अवघड भाग अवैध देशांतरणे रोखण्याचा आहे. त्याकरता देशांतरण कायद्यात सुधारणा झाली पाहिजे.

अमेरिकेने घेतलेले विशिष्ट पुढाकार/उपाय योजना

अ) **ई-व्हेरीफाय**: डी.एच.एस. ही खात्यातर्फे सुरू करण्यात आलेली एक इंटरनेट आधारित (Internet based) प्रणाली आहे, जी रोजगारदात्यांना कर्मचाऱ्यांच्या पूर्वायुष्याचा तपास करण्याची संधी देते. यापूर्वीच १,६९,९०० रोजगार दाते ही प्रणाली वापरत आहेत. २००८-२००९ दरम्यान या प्रणालीने १६ लाख चौकशांवर प्रक्रिया केली.

ब) **यू.एस.व्हिजिट**: खात्याचा हा कार्यक्रम अमेरिकेस भेट देणाऱ्यांच्या बोटांचे ठसे गोळा करण्याचा असतो. या प्रकारे संकलित केलेली जैवमापन माहिती (biometric information) केंद्र, राज्ये आणि स्थानिक अधिकरणांबरोबर आदान प्रदान केली जाते. ज्यामुळे अमेरिकन सुरक्षेस धोकादायक ठरू शकणाऱ्या व्यक्तीची ओळख पटवणे शक्य होते.

डिपार्टमेंट ऑफ होमलँड सिक्युरिटी अंतर्गतच्या, यू.एस.कस्टम्स अँड बॉर्डर प्रोटेक्शन संस्थेने एक महत्वाकांक्षी कार्यक्रम एस.बी.आय.नेट नावाने हाती घेतलेला आहे. यात नवीन आणि जुने तंत्रज्ञान एकत्र करून, सर्वसमावेशक सीमा सुरक्षा प्रणाली तयार करण्यात आलेली आहे.

जिच्यामुळे दलांना आणि अधिकाऱ्यांना अधिक प्रभावीपणे; शोध, ओळख, वर्गीकरण करणे आणि अमेरिकन सीमेवरील अवैध हालचालींना प्रतिसाद देणे शक्य होते.

कार्यक्रम गुप्तचर संस्थांचालित असणार आहे आणि त्यात (state of art) दर्जाचे संवेदन आणि निगराणी, यू.ए.व्ही. आणि रडारसहितचे संचार तंत्रज्ञान वापरले जाते. तंत्रज्ञान एक प्रभावी आदेश आणि नियंत्रण निर्माण करते. माहिती एकत्रित करून, सीमा जागरूकता (border awareness) निर्माण करेल. भविष्यात, तारविहीन माहितीचे समाकलन, डावपेचात्मक आवाज चित्र आणि चलचित्रण उपाययोजनाही (voice, image, and video application) संकल्पित आहे. तंत्रज्ञान अवैध प्रवेशाची सिमे वरिल वेळ, स्थान यांचे भाकीतही करू शकेल.

दक्षता घ्यावी हे अमेरिकेकडून शिका:-

भारत सीमांवर, अमेरिकेकडून अधिक तीव्र धोक्यांचा सामना करत आहे. आपल्या सीमा सच्छिद्र आहेत आणि शेजारी अस्थिर! भारत आणि त्याच्या शेजाऱ्यांत, सीमा सुरक्षा वाढवण्यातील सहकार्य खूपच कमी आहे. मुंबई हल्ल्यांनंतर सीमा सुरक्षा बळकट करण्यासाठी काही उपाय हाती घेतलेले असूनही, करण्यासारखे अजूनही खूप बाकी आहे.

अमेरिकेने ९/११ नंतर ज्याप्रकारे दक्षता घेतली त्यावरून, दहशतवादी हल्ले होऊ नयेत म्हणून कशी दक्षता घ्यावी हे आपण अमेरिकेकडून शिकले पाहिजे. २०१० मध्ये, वॉशिंग्टन पोस्ट कडून प्रकाशित झालेल्या तपास अहवालानुसार, “१,२७१ सरकारी संघटना आणि १,९३१ खासगी संस्था, दहशतवादविरोधी कार्यक्रमावर काम करत असतात. होमलँड सिक्युरिटी आणि गुप्तचर संस्था अमेरिकाभरातील सुमारे १०,००० स्थानांवर कार्य करत असते. त्यापैकी बहुतेक २००१ पासून निर्माण झालेल्या आहेत. संशयित दहशतवादी हालचालींवर या दलांतील नोकरशहा सुमारे ५०,००० अहवाल, दरसाल लिहित असतात.

भारत सरकारला अमेरिकन कार्यपद्धतींचा आणि अनुभवांचा अभ्यास करून, तसेच त्यावरून सुयोग्य धडे घेऊन लाभ होईल. गृहमंत्रालय सीमा व्यवस्थापन खाते, सीमा व्यवस्थापनासंबंधातील मुद्दे हाताळत असते, पण त्यांचा आवाका प्रभावी व्यवस्थापनाचे दृष्टीने खूपच मर्यादित आणि अपुरा आहे. संभवतः सीमा सुरक्षा, सिमा सुरक्षादले® भारतीय सैन्य ® चीफ ऑफ डिफेंस स्टाफ ® संरक्षणमंत्रालय अशा प्रकारे असू शकते

किनारी भागात होणारी बांगलादेशी घुसखोरी देशाच्या सुरक्षेकरता एक मोठा धोका

April 16, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

किनारी तामिळनाडूतील बांगलादेशी घुसखोरी

राष्ट्रीय तपास संस्था भारत-बांगलादेश सीमापारच्या दहशतवादी षड्यंत्राचा आणि संबंधित निधीच्या सीमापार होत असलेल्या ओघाचा शोध घेत होत्या. उत्तर २४-परगणा पोलीसांना अशाच एका निधीचा ओघ; बंगाल मधील बशीरहाट आणि बोंगाव, तामिळनाडूतील पेरुंदुराई आणि बांगलादेशातून येत असल्याचे आढळून आले. पोलीसांना अशी सात बँक खाती आढळून आलेली आहेत, ज्यांच्यात प्रत्येकी १ कोटी रुपये तामिळनाडूमधून दरमहा जमा केले जात होते आणि नंतर तो पैसा बांगलादेशाकडे जात होता. पोलीसांना तामिळनाडूतील इरोड जिल्ह्यात असे सुमारे ५०,००० संशयित कामगार आणि ठेकेदार म्हणून काम करणारे बांगलादेशी आढळून आलेले आहेत. एकूण, अशा १५० लोकांना अटक करण्यात आली आहे. तपासादरम्यान, काही जणांकडे खोट्या नोटा, तर काही जणांकडे अंमली पदार्थ असल्याचे आढळून आले. असा दाट संशय आहे की दहशतवादी त्यांचा वापर, कामे करून घेण्यासाठी, तसेच अशा कामांसाठी पैसा नेऊन सुपूर्त करण्यासाठी करून घेत असावेत. हे लोक प्रवेश करून छोट्या उद्योगांत रोजगार मिळवत असतात. त्रिचूर आणि एर्नाकुलम जिल्ह्यांत ही समस्या सर्वांत मोठी आहे.”

किनारी कर्नाटकमध्ये बांगलादेशी घुसखोरी

बांधकामक्षेत्रातील खूपशी कामे, मंगलोरमध्ये व अनेक शहरात सुरू आहेत. त्याकरता मजुरांची मागणी खूप मोठी आहे. स्थानिक मालकांना स्वस्त मजूर हवे असतात. यामुळे अशा ठिकाणी अनधिकृत स्थलांतरित, सहज प्रवेश करतात. वैध कागदपत्रे असल्याखेरीज लोकांना कामावर घेऊ नका, अशा प्रकारच्या शासनाच्या कडक सूचना असूनही, अनेक मालक त्यांना कामे देत असतात. बांधकाम व्यावसायिक हे एक मोठी समस्येस जन्म देत आहेत. जिचा वापर, गुन्हेगारी आणि दहशतवादी युती करून घेते.

२०१४ मध्ये बंगलोरमधील यशवंतपूरपासून केरळातील कुन्नूरपर्यंत जाणार्या गाडीतून जवळजवळ २५० बांगलादेशी घूसखोर प्रवास करत होते.त्यांना पकडण्यात आले. माजी मुख्यमंत्री एच.डी.कुमारस्वामी ह्यांनी, बंगलोर शहरातील वाढत्या अनधिकृत बांगलादेशीबाबत चिंता व्यक्त केली आहे.ते म्हणाले की, “बंगलोर शहरात जवळजवळ ४०,००० बांगलादेशी स्थलांतरित आहेत. त्यांपैकी अनेकजण अंमली पदार्थांच्या व्यापारासारख्या अनधिकृत कारवायांत गुंतलेले आहेत. बंगलोरमधल्या ढासळत्या परिस्थितीकडे, राज्य सरकार डोळेझाक करत आहे.” सरकार बांगलादेशींची व्होट बँक तयार करत आहे

आंध्रमधे बांगलादेशी घुसखोरी

अनेक बांगलादेशी टोळ्या, हयापूर्वी हैदराबाद आणि देशातील इतर शहरांत, खोट्या नोटा प्रसारित करत असतांना पकडल्या गेलेल्या आहेत. पाकीस्तानात छापल्या जाणार्या,आणि बांगलादेशातून भारतात तस्करीने आलेल्या खोट्या भारतीय चलनी नोटांचा बांगलादेशी टोळीद्वारे होणारा प्रसार, पोलीसांकडून उघडकीस आला. अटक झालेल्या व्यक्ती, बांगलादेश सीमेवरील पश्चिम बंगालमधील माल्डा जिल्ह्यातील होत्या. हया जिल्ह्यातील अनेक टोळ्या, हयापूर्वी हैदराबाद आणि देशातील इतर शहरांत, खोट्या नोटा प्रसारित करत असतांना पकडल्या गेल्या आहेत.

ओरिसाला समुद्राकडून किनारी भागात होणारी बांगलादेशी घुसखोरी

ओरिसाला बंगालच्या उपसागराची सर्वात मोठी, ४८० किलोमीटर लांबीची, किनारपट्टी लाभलेली आहे. पण, बाहेरून येणारा अनधिकृत व्यक्तींचा आणि दहशतवादी ओघ थांबवण्याकरता योजिलेल्या सुरक्षा उपायांबाबत प्रश्नचिन्हेच अस्तित्वात आहेत.बांगलादेशींचा ओघ सतत सुरू असल्याने, केंद्रपारातून किनारपट्टीवरून जात असतांना अनेक आश्चर्ये समोर येतात. आज केंद्रपारा आणि जगतसिंगपूरसारखे समुद्रकिनारे, स्थलांतरितांची संख्या प्रतिवर्षी वाढत असल्याने, छोटे-बांगलादेश झालेले आहेत.देशातील दोन क्रमांकाचे तीवरांचे वन असलेल्या महानदीच्या त्रिभूज प्रदेशातील, किनारपट्टीवरील बांगलादेशी स्थलांतरितांचा ओघ, १९७० पासूनच सुरू झालेला आहे. राजकीय पक्षांच्या आग्र्यांतून हे अनाहूत प्रवेशकर्ते स्थानिकांच्या नाकावर टिचुन, आपले स्थान घट्ट करत आहेत. त्यांनी हया भागास अनधिकृत कारवायांकरता सुरक्षित करून ठेवलेले आहे.

बांगलादेशी घुसखोर, किनारी भागातील डॉलर्स मिळवून देणार्या कोळंबी व्यवसायात स्थायिक होण्याकरता,दरसाल मे ते सप्टेंबर हया महिन्यांत केंद्रपारा जिल्ह्याच्या किनारी भागात शिरकाव करत आहेत.काही लोक त्यांच्या किनारी जिल्ह्यांत स्थायिक झालेल्या नातेवाईकांच्या घरांत, त्यांच्या कोळंबी व्यवसायात हातभार लावण्याकरता येत आहेत.सर्व बांगलादेशी स्थलांतरितांनी त्यांचे राष्ट्रीयत्व लपवले आहे आणि पश्चिम बंगालमधील मिदनापूर येथे

आपले मूळ असल्याचे ते दाखवू लागले आहेत.अनेक खेड्यांत ७०% बांगलादेशी घूसखोर आता अनधिकृत रहिवासी झालेले आहेत.घूसखोरांना राजकीय आश्रय मिळत असल्याने, गेल्या अनेक वर्षांत त्यांच्या बेकायदेशीर वास्तव्यास नियमित केले गेलेले आहे.त्यांपैकी अनेकांना, शिधावाटपपत्रे, मतदार ओळखपत्रे आणि दारिद्र्य रेषेखालीलची शिधावाटपपत्रेही प्राप्त झालेली आहेत. ते सरकारी सवलतींचा लाभ घेत आहे.

बांगलादेशी घूसखोरांनी, भीतरकणिका राष्ट्रीय उद्यानक्षेत्रास, गुन्हेगारी कारवायांकरताचे सुरक्षित क्षेत्र बनवलेले आहे.बांगलादेशी स्थलांतरितांच्या समस्यांबाबतची २,००० हून अधिक प्रकरणे स्थानिक कोर्टात नोंदली गेलेली आहेत; मात्र योग्य चार्ज शीट तयार न केल्याने ६०-७०% प्रकरणांत निकाल राज्य सरकारविरुद्ध जात आहेत.हे मुद्दाम केले जाते आहे का?

राज्य सरकारने १,५५१ बांगलादेशी स्थलांतरितांना, “भारत सोडा” अशी ताकीद देऊन तीन वर्षे झाल्यानंतरही, त्यांना परत घालवण्याची मोहीम अजून सुरुच झालेली नाही.राज्य सरकार बांगलादेशी स्थलांतरितांच्या परत पाठवणी अभियानाबाबत गप्प बसलेले आहे. किनारी वस्त्यांत अनधिकृतरीत्या राहून, गुन्हेगारी पसरविण्यास त्यांना ह्यामुळे प्रोत्साहनच मिळत आहे.

ह्या समाजाचे लक्षणीय संख्याबळ, येत्या निवडणुकांदरम्यान व्होटबँकेत परावर्तित व्हावे, हाच हेतू साफ आहे. राज्य सरकारला बांगलादेशी स्थलांतरितांना घालवून द्यायचेच नाही.कारण बांगलादेशी स्थलांतरित म्हणजे स्थानिक नेत्यांकरता त्यांची मोठीच व्होटबँक आहेत, गेल्या काही वर्षांतील वरून आलेल्या आदेशांनुसार, ह्या संवेदनशील मुद्द्यावरील कार्यवाही मंदावली/थांबली आहे.

तृणमूल काँग्रेसच्या कारकीर्दीत बांगलादेशी घूसखोरी पाचपट वाढली

संपूर्ण देशातील सर्वात जास्त घूसखोरी पश्चिम बंगाल मध्ये झाली आहे.पश्चिम बंगालच्या राज्यपालांनी केंद्रास व राज्यास “बांगलादेशी घूसखोरांच्या” समस्येकडे संयुक्तरीत्या लक्ष द्यावे असे आवाहन केले आहे(झी न्यूज, २८-०३-२०१५).पश्चिम बंगालचे राज्यपाल केसरीनाथ म्हणाले की, केंद्र व राज्य सरकारांनी सीमापारच्या “बांगलादेशी घूसखोरांच्या” समस्येकडे संयुक्तरीत्या लक्ष द्यावे आणि राज्यातील बांगलादेशींचे अनधिकृत स्थलांतर थांबवण्याकरता शक्य ते सर्व उपाय योजावेत.पश्चिम बंगाल मधिल बांगलादेशी घूसखोरी हा एका वेगळ्याच लेखाचा विषय आहे.

भारतात पैशाने काहीही विकत घेता येते.

देशभक्ती भारतीयांच्या गुणसूत्रांतच नाही.किमान ५ ते ६ कोटी बांगलादेशी भारतात आहेत.अनेक भारतीय संस्था ह्या अनधिकृतांना मदत करतात,त्यामुळे बांगलादेशी संख्याबळ वाढते,ज्यामुळे निवडणुकांद्वारे नियंत्रण मिळवले जाऊ शकते. तथाकथित धर्मनिरपेक्ष पक्षांबाबतही हेच लागू ठरत असते.

जेव्हा सरकारने आधारकार्ड सुरुवात केली, तेव्हा त्याचे उद्दिष्ट काय होते? या प्रयासाचे उद्दिष्ट होते पॅन/ पासपोर्ट/ आधारपत्र/ शिधावाटपपत्र/ वाहन-चालन-परवाना/ मूलभूत बँक खात्याचा क्रमांक आणि नवा फोटोसहितचा ई.पी.एफ. क्रमांक; तसेच अवलंबित व्यक्तींबाबतचा तपशील, पडताळणी अधिकार्यांचा तपशील हे सर्व परस्परांशी जोडले जावेत आणि वेबसाइटद्वारे सर्व तपास अधिकरणांना उपलब्ध असावेत. पण स्थानिक कर्मचार्यांच्या खोट्या माहितीच्या आधारे ,भ्रष्ट बाबू आणि प्रणालीमुळे अनधिकृतांना सर्व कागदपत्रे प्राप्य होतात.

समुद्रपातळीतील वाढीमुळे अजुन जास्त घुसखोरी

समुद्रपातळीतील संभाव्य वाढीमुळे बांगलादेशात जमिन पाण्याखाली गेल्यामुळे, भविष्यात अनेक दशलक्ष बांगलादेशी भारतात पळून येतील अशी भिती आहे.बांगलादेशात होत असणारे वातावरणीय बदल हे बांगलादेशातून भारतातील सुंदरबनांत होत असलेल्या स्थलांतरांमागचे महत्वाचे कारण आहे. किनारी लोकसंख्या सततच एका बेटातून दुसऱ्या बेटात, अन्न व निवार्यांच्या शोधात, जात आहे.

वारंवार येणारे पूर, उष्णकटिबंधीय वादळे आणि झंझावात ह्यांचा, बांगलादेशातील किनारी लोकसंख्येवर प्रचंड परिणाम होत आहे. घटत्या जमिनी, नदीकिनार्यांचे क्षरण आणि शेतजमिनींत होत असलेला खार्या पाण्याचा शिरकाव; ह्यामुळे शेतकरी नव्या भूमीच्या शोधात विस्थापित होत आहेत. ह्यामुळे विस्तृत प्रमाणावर भूमीहीनता, बेरोजगारी, आर्थिक विषमता निर्माण होत आहे आणि मानवी वस्त्यांचा हास होत आहे. पुनर्वसनाचे कुठलेही कार्यक्रम अस्तित्वात नाहीत.हवामानबदलामुळे ग्रामीण बांगलादेशी घुसखोर, सच्छिद्र भारत-बांगलादेश सीमेतून भारतात घुसखोरी करतात.

काय करावे

२०१८ आणि २०१९ मध्ये होणाऱ्या निवडणुकात बांगलादेशींना बांगलादेशात परत पाठवणे हा एक महत्वाचा मुद्दा म्हणुन पुढे आला पाहिजे. भारतामध्ये सर्रास सुरु असलेल्या बांगलादेशी घुसखोरांविरोधात बोलायला भारतातील राज्य सरकारे, बहुतेक राजकीय पक्ष,नोकरशाही आणि वृत्तपत्रे तयार नाही. बांगलादेशींना Detect करणे, त्यांची नावे मतदारयादीतून Delete करणे व त्यांना बांगलादेशात Deport करणे हाच यावर उपाय आहे.

छत्रपतींच्या रणनितीचा वापर करुन देशासमोरची सुरक्षा आव्हाने कमी करा

March 3, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती महाराष्ट्रात अत्यंत मोठ्या प्रमाणात साजरी होत असते. शिवछत्रपतींनी अनेक अद्भुत भासणारे पराक्रम करून आदिलशहा, कुतुबशहा व मोगलांस जेरीस आणून स्वराज्याची स्थापना केली. शिवरायांच्या या पराक्रम गाथेतील एक सुवर्णपान म्हणजे, मध्यरात्री बारांनंतर महाराजांनी शाहिस्तेखानावर घातलेला छापा!

शाहिस्तेखान स्वराज्यात धुमाकूळ घालत होता.शाहिस्तेखानाने तळ ठोकलेल्या लाल महालावरच हल्ला करण्याची, कल्पनेच्याही पलीकडील अशी योजना आखली. शिवरायांनी त्यांचे बालपणीचे सवंगडी बाबाजी बापूजी व चिमणाजी बापूजी देशकुळकर्णी यांच्यासह काही निवडक, जीवाला जीव देणाऱ्या अत्यंत शूर साथीदारांसह लाल महालावर छापा घातला. महाराज, बाबाजी व चिमणाजी यांना लाल महालाची माहिती होती. त्यांनी भटारखान्यातून महालात सहज प्रवेश केला व कापाकापीस सुरुवात केली. अंधाराचा फायदा घेऊन खान पळण्याच्या बेतात होता. परंतु महाराजांनी चपळाईने त्याच्यावर घाव घातला.त्याच्या हाताची तीन बोटेच तुटली, उजवा हात थोटा झाला.

शाहिस्तेखानावरील यशस्वी झडपेआधी सतत तीन वर्षे महाराजांनी अनेक संकटांना तोंड देत त्यांच्यावर विजिगीषु वृत्तीने मात केली. अफझलखानाशी मुकाबला करण्यासाठी महाराज राजगडावरून ११ जुलै १६५९ रोजी प्रतापगडाकडे जाण्यास निघाले आणि महाराजांच्या

आयुष्यातील, स्वराज्याच्या उभारणीतील एका महत्त्वपूर्ण अवघड कालखंडास सुरुवात झाली. अफझलखान वधानंतर महाराजांनी व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी अथक मेहनत करून स्वराज्य वाढवले. याच दरम्यान त्यांनी विलक्षण धाडसाने सिद्दी जौहरच्या वेढ्यातून आपली सुटका करून घेतली होती.

स्वतः आघाडीवर राहून योजना कार्यान्वित करणे हे देदीप्यमान यशाचे सूत्र

मानवी स्वभावाचा अतिसूक्ष्म अभ्यास महाराजांनी केला होता. अहंकारी, आत्ममग्न माणसे खोट्या स्तुतीला भाळतात, मोहात पडतात याचा उपयोग करून अफझलखानास त्यांनी आपल्याला सोयिस्कर अशा रणक्षेत्रात खेचून आणले. तहाचा आभास निर्माण करून सिद्दी जौहर व त्याच्या सैन्याला गाफील बनवून ते पन्हाळ्यावरून निसटले. शाहिस्तेखानाला स्वराज्यातून हुसकावण्यासाठी आक्रमण हेच संरक्षणाचे उत्तम साधन असते व अनपेक्षित धक्क्यांतून सावरताना बेसावध माणसाला वेळ लागतो (धक्का तंत्र) याचा यशस्वी वापर त्यांनी केला. काटेकोर नियोजन, वेळेची अचूक निवड, वेगवान हालचाली व स्वतः आघाडीवर राहून योजना कार्यान्वित करणे हे त्यांच्या देदीप्यमान यशाचे सूत्र होते. बलाढ्य शत्रूंचा पराभव त्यांनी युक्तीच्या व बुद्धीच्या बळावर आपल्या मर्यादित सामर्थ्याचा कौशल्याने उपयोग करून केला.

शिवरायांचे पराकोटीचे प्रगल्भ हेरखाते

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अत्यंत आदर्श राज्यव्यवस्था निर्माण केली. हे स्वराज्य निर्माण करताना शिवरायांसारख्या द्रष्ट्या राजाचे 'गुप्तचर विभाग' या राज्याच्या महत्त्वाच्या अंगाकडे दुर्लक्ष होणे शक्य नव्हते. शिवरायांचे हेरखाते एवढे पराकोटीचे प्रगल्भ होते की, त्यांची तुलना जगातल्या कुठल्याही हेरयंत्रणेशी होऊ शकत नाही.

एखाद्या मोहिमेचे पूर्वनियोजन तसेच प्रत्यक्ष मोहिमेची आखणी यात हेरांचे महत्त्वपूर्ण योगदान असे. ज्यायोगे शिवरायांचे पुढील बरेचसे काम सोपे व सुलभ होई. पराक्रम, धाडस व हेरांनी योग्य वेळी पुरवलेली माहिती या समन्वयावर शिवराय अत्यंत यशस्वीपणे मोहीम पूर्ण करीत असत!

बहिर्जी व त्यांच्या साथीदारांनी इतिहासात महत्त्वाची कामगिरी बजावली

शिवरायांच्या संकल्पनेतील हेरखात्याला प्रत्यक्षात मूर्त स्वरूपात आणले ते बहिर्जी नाईक यांनी! अत्यंत कुशाग्र बुद्धिमत्ता, समयसुचकता, धाडसीपणा, साहसाची अंगभूत जोड आदी गुणांवर बहिर्जी व त्यांच्या साथीदारांनी इतिहासात अत्यंत महत्त्वाची कामगिरी बजावली आहे यास तोड नाही! बहिर्जी नाईक, सुंदरजी, कर्माजी, विश्वास मुसेखारेकर, विश्वास दिघे, विठोजी

माणके, अप्पा रामोशी, महादेव अशी काही नावे जरी आपल्याला परिचित असली तरी शिवरायांच्या गुप्तहेर खात्याची पूर्ण माहिती इतिहासाला नाही. इतिहास इथे मुका होतो. कदाचित हेच शिवरायांच्या हेरगिरी खात्याचे यश म्हणावे लागेल!

शिवरायांचे हेरखाते हे आजच्या कुठल्याही देशाच्या 'इंटेलिजन्स ब्युरो'पेक्षा कमी नव्हते. किंबहुना काकणभर सरसच ठरेल. शिवराय व बहिर्जी यांच्या बुद्धिचातुर्यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोहिमेच्या पूर्वतयारीचा भाग म्हणून काही मार्गदर्शक तत्वांचा वापर केला जाई.

वेशांतर करून हेरगिरी करणे हा शिवरायांच्या हेरखात्याचा, पर्यायाने बहिर्जी नाईक आणि इतर हेरांचा हातखंडा होता. बहिर्जी व त्यांचे हेर परमुलखात, साधू, भिकारी, सोगांडे, गोंधळी, जादूगार, भविष्य सांगणारे, ज्योतिष इत्यादी वेषांतर करून इत्थंभूत माहिती घेत असत. ही वेषांतरे इतकी चपखल असत की प्रत्यक्ष शत्रूलासुद्धा यांचा थांगपत्ता लागत नसे. स्वराज्यापासून अनेक कोस दूर असलेल्या सुरतेची माहिती काढणे हे अत्यंत धोकादायक काम, परंतु बहिर्जींच्या नेतृत्वाखाली विठोजी माणके, अप्पा रामोशी हे बाबुल, मोमीन व रामशरण या नावाने सुरतेत वावरत होते. यात मोमीन म्हणजे बहिर्जी भिकाऱ्याच्या वेशात, तर विठोजी माणके म्हणजे बाबुल नावाने घोड्याला नाल लावण्याचे काम तर अप्पा रामोशी रामशरण या नावाने वावरताना सुरतेची खडान्खडा माहिती काढली व पुढे शिवरायांनी आपले काम फत्ते केले!

सर्वोत्तम सर्वश्रेष्ठ हेरयंत्रणा

इतक्या जुन्या काळात आजच्यासारखे मोबाईल, विविध गॅझेट्स, वेबकॅम, सेटलाईट नसताना, तंत्रज्ञानाची जोड नसताना बहिर्जी नाईक व त्यांच्या हेरांनी मिळालेल्या माहितीचे संकलन, विश्लेषण इतक्या अचूकपणे कसे केले असेल! परमुलखातील भौगोलिक ज्ञान मिळवून प्रतिस्पर्धांच्या सणावारांची, बलस्थाने, कमकुवत स्थाने यांची माहिती योग्य वेळेत घेऊन ती महाराजांना योग्य वेळेत कशी दिली असेल ?

बहिर्जी आणि त्यांची त्यांच्या काळातील सर्वोत्तम हेरयंत्रणा निर्विवाद सर्वश्रेष्ठ होती यात कोणाचेही दुमत होणे नाही. स्वराज्यावर सर्वात पहिले व भीषण संकट घोंघावत आले ते अफजलखानाचे. याप्रसंगी सर्वांचीच कसोटी पणाला लागली होती. मात्र अशाप्रसंगी बहिर्जी व त्यांच्या हेरांमार्फत शिवरायांना खानाची, खानाच्या गोटाची व त्यांच्या मनसुब्यांची माहिती अचूक मिळाली. इतकेच नव्हे तर भेटीची कलमे ठरवायला गेलेल्या गोपीनाथ पतांच्या माध्यमातून अफझलखानाच्या डेन्यामध्ये कशाची चर्चा चालू आहे, इतकेच नव्हे तर खानाचे अंगरक्षक कोणे होते, सय्यद बंडाची माहिती, खानाचे मनसुबे काय आहेत ही माहिती हेरखात्याने अचूकपणे काढली. या जोरावर सय्यद बंडाला पर्याय म्हणून जीवा महालाला उभे केले गेले; तर खान अंगचटीला आला तर त्याच्याच ताकदीचा विसाजी मुरंबकदेखील

अंगरक्षकांत सामील केला होता. हे निर्णय किती अचुकपणे घेतले गेले याची साक्ष आपल्याला पटते!

पुढे पन्हाळगड प्रसंगात शिवरायांना सुखरूप बाहेर काढण्यासाठी बहिर्जी नाईक व त्यांच्या हेरांमार्फत पन्हाळगड, सिद्धी गौहरच्या वेढ्यांची अचूक व तंतोतंत माहिती शिवरायांच्या हेरखात्याने काढली व त्यानंतरच शिवराय पन्हाळ्यावरून निसटू शकले!

गुप्तहेरांच्या संदर्भात केलेली मांडणी आजच्या काळापेक्षाही आधुनिक

त्यांच्या युद्धनीती, राजनीती, समाजनीतीमध्ये अनेकदा कौटिल्याच्या नीतीचे प्रभाव दिसतात. सुरत लूट, बसनुरची स्वारी, आग्रा-भेट व सुटका, दक्षिण दिग्विजय अशा अनेक घटनांमध्ये मोहिमांमध्ये सुरक्षित मार्ग शोधण्यापासून शत्रूच्या हालचालीची बित्तमबातमी घेऊन ते सुरक्षितपणे पोहोचवणे या गोष्टी मुरब्बी हेर व हेरखाते असल्याशिवाय संभवनीय नाही!

छत्रपतींच्या रणनीतीचा वापर

घसरत चाललेल्या नीती मूल्यांबरोबर, जोर धरत असलेली स्वार्थी वृत्ती, व्यभिचार, स्त्रियांवरील अत्याचार, शिक्षणाचे बाजारीकरण, बेरोजगारी, आर्थिक विषमतेतील वाढती दरी आणि समाजातील तेढ. असा कल्लोळ आजूबाजूला दिसत आहे. या सगळ्या परिस्थितीला राजकारण आणि राजकीय पक्षांना जबाबदार ठरवून समाजातील प्रत्येक घटक आपले उत्तरदायित्व झटकण्याचा प्रयत्न करत आहे. पण सगळ्यात मी कुठे असं स्वतःच मूल्यमापन करण्याची तसदी मात्र घेत नाही. या सामाजिक असमतोलात आपण किती जबाबदार आहोत हे, जाणून घेण्याची तसदी घेतली तर, प्रत्येकाला आपल्या शिवाजी महाराजांचा विचार आपल्या कृतीतून हरवला आहे यांची जाणीव होईल. ही जाणीव होणं कदाचित नव्या समाज निर्मितीच बीज असेल.

शिवाजी महाराजांच्या कार्यपद्धती पाहिले की, दूरदृष्टी असलेली माणसे कोणत्याही काळात जन्माला आली तरी कालातीतच असतात आणि म्हणूनच शिवरायांचा आठव केवळ घोषणा किंवा जयजयकारांच्या गदारोळात न अडकता शिवरायांच्या कर्तृत्वगुणांची आठवण ठेवणे जरूरी आहे.

देशप्रेम ही केवळ सोयीने वापरण्यापुरती किंवा, पोलिसांवर, लष्करांवर सोपविलेली गोष्ट नसावी. आज आपला देश सुरक्षित आहे का? त्यासंदर्भात देशासमोर कोणती आव्हाने आहेत आणि छत्रपतींच्या रणनीतीचा वापर करून ही आव्हाने कमी करू शकतो का? याचा विचार केला पाहिजे.

दक्षिण-पूर्व आशियाई देशांशी संबंधांसाठी अंदमान व निकोबार द्विपसमुहाचे महत्वाचे स्थान

January 23, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

प्रजासत्ताक दिनाच्या

कार्यक्रमात १० दक्षिण-पूर्व आशियाई देशांच्या प्रमुखांची मांदियाळी

यंदाच्या प्रजासत्ताक दिनाच्या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून १० दक्षिण-पूर्व आशियाई देशांचे प्रमुख उपस्थित रहाणार आहे. हे देशांच्या इतिहासात प्रथमच होते आहे. येत्या काळात भारत-चीन स्पर्धा अधिक तीव्र होणार. कारण चीनच्या महत्वाकांक्षांच्या आड येणारा आशियाई खंडात भारत हा एकमेव देश आहे. म्हणून चीन भारतविरोधी धोरण अवलंबणारच.

दक्षिण चीन उपसागर हा जगातील वादग्रस्त क्षेत्रांपैकी एक आहे. चीनच्या वाढत्या सार्वभौमतेमुळे, उपसागराच्या भोवतालच्या देशांना आपल्या देशहितांचे संरक्षण करणे कठीण होत चालले आहे. म्हणून ते इतर देशांच्या पाठींब्याच्या आणि मदतीच्या शोधात आहेत. व्हिएतनामाने भारताची मदत घेणे हे यातले एक उदाहरण. चीन ज्या देशांना आपले प्रभावक्षेत्र मानतो अशा दक्षिण, दक्षिणपूर्व आशियाई तसेच पूर्व आशियातील राष्ट्रांशी पारंपरिक मैत्री संबंध मजबूत करून भारताने प्रत्युत्तर द्यायला हवे. दक्षिण-पूर्व आशियाई देश चीनच्या विस्तारवादी मनसुब्यांमुळे चिंतित आहेत. दक्षिण, दक्षिणपूर्व आशियाई तसेच पूर्व आशियातील देशांशी आपल्याला आर्थिक व व्यावसायिक संबंध वाढवावे लागतील. चीनला उत्तर देण्यासाठी भारताला आपल्या मित्रांची फळी उभी करावी लागेल.

द्वीपप्रदेशांपुढील आव्हाने

भारतात पूर्वेकडील समुद्रात अंदमान व निकोबार बेटे आहेत. अतिव्यग्र जलमार्गिकांवर निगराणी करण्याचे प्रचंड सामर्थ्य; आपल्याला त्यांच्या भौगोलिक स्थितींमुळे प्राप्त झाले आहे. अंदमान व निकोबार बेटे संख्येत ५७२ आहेत. त्यातील ३६ बेटांवर वसाहत आहे. महत्वाच्या समुद्री दळणवळणाच्या जलमार्गिकांनजीक (सी-लेन्स ऑफ कॉम्युनिकेशन नजीक) असलेली, तसेच आग्नेय आशिया देशांचे संदर्भातील त्यांच्या स्थानामुळे व्यूहरचनात्मक स्थिती त्यांचे महत्त्व वाढविते.

इंधन, खनिजे आणि मत्स्यधन यांसारख्या संसाधनांच्या बाबतीत बंगालचा उपसागर अतिशय समृद्ध आहे. युनायटेड नेशन्स कन्व्हेन्शन ऑन द लॉज ऑफ द सी-३ किनार्यापासून २०० नॉटिकल मैलांचे एकसक्लुझिव्ह इकॉनॉमिक झोन आर्थीक क्षेत्र संमत करून दिलेले आहे. एकसक्लुझिव्ह इकॉनॉमिक झोनपुढे किनार्यापासून ३५० नॉटिकल मैलापर्यंत भारत संसाधनांचे उत्खनन करू शकेल.

अंदमान व निकोबार बेटांचे व्यूहरचनात्मक स्थान

अंदमान व निकोबार भूसंरचना त्यांना प्रचंड महत्त्व प्राप्त करून देते. हा द्वीपसमूह भारताची आग्नेयेकडील आघाडी ठरत असतो. आग्नेय आशियास, भारताच्या (सुमारे १,२०० कि.मी. दूर असलेल्या) मुख्यभूमीच्या मानाने तो अधिक जवळ आहे. ७८० कि.मी. लांब, सरळ रेषेत विखुरलेला त्यांचा विस्तार, बंगालच्या उपसागरात त्यांना उत्तर-दक्षिण पसरलेली विस्तृत उपस्थिती देत असतो. पारंपारिक आणि अपारंपारिक धोक्यांचा विरोध करण्याकरता ही बेटे आदर्श आहे.

आग्नेय आशियाई देशांशी असलेले त्यांचे सान्निध्य, भारतास त्या देशांसोबत संयुक्त कार्यवाही वाढवून, मैत्रीपूर्ण संबंध जोपासण्यास समर्थ करते. विस्तारित शेजारातील राजकीय व लष्करी घडामोडीबाबत अवगत राहण्यासही भारतास त्यांचाच उपयोग होत असतो.

अंदमान व निकोबार द्वीपसमूह म्हणजे, भारताची पहिली संरक्षण फळी आणि न बुडणारी विमानवाहक नौकाच आहे. ही द्वीपसाखळी स्वसंरक्षणाव्यतिरिक्त, भारताची पूर्वेतील राष्ट्रीय हित साध्य करण्यात अतिशय मोठी भूमिका बजावू शकतात.

बेटांची भूसंरचना

बंगालच्या उपसागरातील अंदमान व निकोबार बेटांच्या साखळी भौगोलिकदृष्ट्या उत्तर-दक्षिण पसरलेली आहे. तिच्या सर्वात उत्तरेकडील टोकाचे भारताच्या मुख्य भूमीपासूनचे अंतर १,२०० कि.मी. आहे. त्यांतील लँडफॉल बेट त्यांच्या आणखी उत्तरेकडील म्यानमारच्या कोको बेटापासून

केवळ १८ कि.मी. आहे. साखळीचे सर्वात दक्षिणेकडील टोक म्हणजे 'इंदिरा पॉईंट'. ते इंडोनेशियातील सुमात्रा बेटाच्या सर्वात उत्तरेकडील टोकापासून सुमारे १६० कि.मी. दूर आहे. अंदमान व निकोबार बेटांलगतचे भारताचे एकसक्लुझिह इकॉनॉमिक झोन आर्थिक क्षेत्र, भारताच्या एकूण एकसक्लुझिह इकॉनॉमिक झोन क्षेत्राच्या ३०% आहे. सिंगापूर, पोर्ट ब्लेअरपासून केवळ ९२० नॉटिकल मैलच दूर आहे.

द ग्रेट निकोबार बेटांची साखळी अतिशय महत्त्वाची आहे. कारण ती इंडोनेशियन द्वीपसमूहातील सर्वात उत्तरेकडील बेटांपासून केवळ ९० नॉटिकल मैलांवरच स्थित आहे. इंडोनेशिया भारताच्या 'पूर्वेकडे बघा' धोरणातील महत्त्वाचा भागीदार देश आहे.

बेटांची ही साखळी, लाकडाची अफाट मोठी वखार आहे. एकदा या बेटांत, हवाई व सागरी, अत्याधुनिक पायाभूत सुविधा विकसित झाल्या की मग, ती बेटे आकर्षक व्यापारी गुंतवणुकीची आणि पर्यटनाची स्वर्गीय ठिकाणे होऊ शकतील.

पोर्ट ब्लेअरला आंतरराष्ट्रीय व्यापार केंद्र म्हणून विकसित करण्याची योजनाही आहे. तिथे एक तेल प्रस्थानक आणि ग्रेटर निकोबारातील कॅपबेल बे बेटावर मालांतरण स्थानक (ट्रान्स शिपमेंट हब), उभारण्याचीही योजना आहे. मालांतरण स्थानक (ट्रान्स शिपमेंट हब), इंधनभरणसुविधा, किंवा करमुक्त व्यापारी पेठ म्हणूनही त्यांचा वापर करण्याची संधीही देते. जेणे करून या प्रदेशातील महासागरी व्यापारास चालना मिळेल.

मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीमध्ये चीनची कोंडी

उत्तरेस कोको वाहिनी, अंदमान व निकोबार द्वीपसमूहांमधील १० अंश वाहिनी (Ten-degree channel), आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे ६ अंश वाहिनी (six-degree channel). जे जलमार्ग, व्यापारी नौकानयनाकरता वापरले जातात.

वर्तमान अनुमानानुसार दरसाल एकूण ६०,००० हून अधिक नौका मल्लाक्काची सामुद्रधुनी ये-जा करण्यासाठी वापरत असतात. ऊर्जा उत्पादनांची, तसेच व्यापारी आणि वाणिज्यिक उपयोगाच्या इतर वस्तूंची ने-आण त्या करत असतात. त्यामुळेच अंदमान व निकोबार बेटसमूह, मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीनजीकचा तळ म्हणून, एक लाभ पुरवतो. आग्नेय आशियातील इतर सामुद्रधुनींच्याही तो सान्निध्यात असल्यानेही, वर्दळीच्या ठिकाणांबाबतची तसेच विरुद्ध वाहतुकीची पूर्वसूचना व माहिती तो आपल्याला पुरवू शकतो. मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीतून चिनी वस्तूंची प्रचंड वाहतूक सुरू असते. तिला धक्का पोहोचणे चीनला सोसण्यासारखे नाही. भारत मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीमध्ये चीनची कोंडी करू शकतो.

आज आपण व्हिएतनामी लष्करी सैनिकांना प्रशिक्षण देत आहोत. आपण पाणबुडीतील संचालन पथकासही (कू लाही) प्रशिक्षण देत आहोत. व्हिएतनामच्या मदतीने, दक्षिण चिनी समुद्रात गुप्तवार्ताकन मोहीमही सुरु करता येईल.

मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीतील भारताची भूमिका

मल्लाक्काची सामुद्रधुनी, आणि अंदमान व निकोबार बेटे महासागर मालेच्या व्यूहरचनात्मक स्थानांवर स्थित असून प्रवेशद्वाराप्रमाणे काम करतात. मल्लाक्काची सामुद्रधुनी भारताच्या पूर्वलक्ष्यी धोरणाकरताचे, तसेच 'आसिआन' प्रादेशिक सहकार्याकरताचे महाद्वारच झालेली आहे. प्रदेशातील आर्थिक स्थिरता आणि संरक्षण छत्राच्या दृष्टीने अंदमान व निकोबारचे महत्त्व आहे. भारताची तंत्रशास्त्रीय ताकद, निरनिराळ्या कार्यवाहीकरता तांत्रिक आणि उपग्रहीय माहिती पुरवून या प्रदेशास समर्थ करते. मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीची निगराणी आणि देखरेख करण्याचे भारताचे सामर्थ्य, अंदमान व निकोबार साखळी मधील पायाभूत सुविधांच्या विकासाद्वारे वाढवण्यात आलेले आहे. मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीत सुरक्षा रक्षकाची भूमिका बजावण्याचा आग्रह न धरता, सामुद्रधुनीच्या किनाऱ्यावरील देशांना औपचारिक-अनौपचारिक चर्चातून पुढील मुद्दे पटवून देण्याची आवश्यकता आहे.

मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीच्या सुरक्षेसाठी भारताची कार्यकारी गुंतवणूक, सामुद्रधुनीच्या किनाऱ्यावरील देशांनी विनंती केल्यास संभव आहे. सार्वभौमत्वाच्या मुद्द्यावरील त्यांची संवेदनाशीलता सांभाळली जाईल. त्या दिशेने असलेले सर्व पर्याय तपासले जातील. त्यांपैकी एक पर्याय असेल भारतीय नौदल वा भारतीय तटरक्षक दलाच्या नौकांनी सामुद्रधुनीत गस्त घालणे होय. किनाऱ्यावरील देशांचे कायद्याची अंमलबजावणी करणारे अधिकारी त्या नौकांवर घेतलेले असतील.

अवैध मासेमारी आणि स्थलांतरणे रोखण्यासाठी समन्वयित गस्ती घालण्याकरता म्यानमार (आणि बांगलादेश) सोबत, इंडोनेशिया आणि थायलंड यांच्या धर्तीवर, करार करण्याचा विचार करता येईल. मासेमारी उद्योगाचा विकास करण्यासाठीही प्रयत्न करणे आवश्यक आहे. हे 'मानवी गुप्तवार्ता' म्हणून उपयुक्त ठरेल आणि वरील कार्यवाहीस पुष्टी देईल.

अंदमान व निकोबार तळावर संभाव्य भूमिकेकरता तयार रहा

द्वीपसमूह साखळीवरील रडार जाळे, वास्तवकाळात, पोर्ट ब्लेअरमधील संयुक्त कार्यवाही केंद्रास जोडलेले असणार आहे. त्यास जलदगतीने पूर्ण केले पाहिजे. इंटिग्रेटेड हवाई क्षमतांसहितच्या मोठ्या गस्ती नौका अंदमान व निकोबार तळावर मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीतील संभाव्य भावी कार्यकारी भूमिकेकरता तयार ठेवल्या पाहिजेत. या नौकांची वाढीव गती आणि आग ओकण्याची क्षमता आवश्यक ठरणार आहे.

याकरता त्यादृष्टीने, तांत्रिक आणि पुरवठा साहाय्य पायाभूत सुविधांचे आधुनिकीकरण करणे आवश्यक आहे. अंदमान व निकोबारमधील इतर भागांत, कायमस्वरूपी ताकद स्थापन करण्यासाठी, बंदरे आणि धावपट्ट्या विकसित करण्याची गरज आहे. नैसर्गिक आपत्तीकरताचा प्रतिसाद सुधारण्याकरता, समुद्रीउचल आणि हवाईउचल क्षमता वाढवायला हव्या आहेत.

नव्यानेच तैनात केल्या जात असलेल्या, नवीन मोठ्या 'रणगाडा अवतरण नौका', अंदमान व निकोबार बेटांवर ठेवल्या गेल्या पाहिजेत. अंदमान व निकोबार बेटांकरता तटरक्षकदलाने, विशेष २,००० टन प्रदूषण-नियंत्रण-नौका निश्चित केलेल्या आहेत.

कठीण प्रसंगी पोर्ट ब्लेअर तळावरील भारतीय नौदलाकरवी, इंडोनेशिया, व्हिएतनाम आणि इतर आशियाई देशांच्या नौदलांच्या सहकार्याने; मल्लाक्का, लॉबॉक वा सुंदाच्या सामुद्रधुनींच्या सुरक्षिततेकरता संयुक्त कार्यवाही करणे शक्य आहे.

अंदमान व निकोबार, तसेच लक्षद्वीप बेटांचा विमानवाहू नौका म्हणून वापर करणे, या हवाई तळांचे, भारतीय मुख्यभूमीपासून ९०० कि.मी. अंतरावर असलेले स्थान, आपल्या विमानांना विस्तारित लढाऊ त्रिज्या (एक्सटेंडेड कॉबॅट रेडियस) देईल. भविष्यकाळात आवश्यकता पडल्यास, या बेटांवर प्रक्षेपणास्त्रे तैनात करून त्या अस्त्रांचा लक्ष्यविस्तार वाढवला जाऊ शकतो. या बेटांवर सर्वव्यापी संरक्षण छत्र पुरवण्याकरता, स्वदेशी हवाई संरक्षण प्रणाली 'आकाश' आणि इतर हवाई संरक्षण संपदा या बेटांवर तैनात केली जाऊ शकते.

भारतीय आप्णिक त्रिविध शस्त्रसंभार, अंदमान व निकोबार बेटांवर कार्यान्वित करण्यासाठी, अंदमान व निकोबारमध्ये पाणबुडीकेंद्र स्थापन करण्याचा विचार भारताने करावा. इंडोनेशिया, व्हिएतनाम आणि मलेशिया इत्यादी देशांच्या नौदलांच्या सहकार्याने, सामुद्रधुनींची संयुक्त गस्त घातली जाऊ शकते.

पूर्वेकडील वाढते हितसंबंध:

अलीकडील काही वर्षांत, चीन व्यापार वीसपट वाढलेला आहे, तसेच भारत-आसिआन (असोसिएशन ऑफ साऊथ-ईस्ट आशियन नेशन्स) आणि भारत दक्षिण कोरिया व्यापार ४.३ पट वाढला आहे. भारत-जपान मधील २०१६ द्वााराचे व्यूहरचनात्मक सहकार्यामुळे जपानसोबतचा व्यापारही वाढणार आहे. पूर्वी समुद्रमार्गातील भारताचे स्वारस्य लक्षणीयरीत्या वाढले आहे. विशेषतः वाटाघाटींच्या निरनिराळ्या अवस्थांत असलेली आणि अंमलबजावणीच्या निरनिराळ्या टप्प्यांवर असलेली प्रादेशिक मुक्त व्यापार क्षेत्रे (फ्री ट्रेड एरिआज) प्रस्थापित झाल्याने, हे घडून आलेले आहे.

दीर्घकालीन ऊर्जा-सुरक्षेच्या स्रोतांत वैविध्य निर्माण करण्याच्या वाढत्या प्रयासांमुळे काही प्रमाणात कच्चे तेल आणि वायू पूर्वेकडून, उदाहरणार्थ रशियातील साखलीनमधून, व्हिएतनाममधून आणि इंडोनेशियातून प्राप्त केला जाईल. त्यापैकी बहुतेक माल पूर्वी समुद्रमार्गातूनच भारतात येईल. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे तर, पूर्वी समुद्रमार्गाचे महत्त्व आणि आग्नेय आशियाई सामुद्रधुनीचे महत्त्व लक्षणीयरीत्या वाढेल.

पारदर्शिता आणि विश्वासनिर्मितीकरता 'मिलन'

१९८५ च्या सुमारास भारताने नौदलाची ताकद वाढवली होती. त्यामुळे आग्नेय आशियाई शेजाऱ्यांत एक प्रकारचे भय निर्माण झाले होते. १९९५ मध्ये पोर्ट ब्लेअर येथे, भारत-आसिआन प्रादेशिक नौदलांचे षणमासिक एकत्रिकरण सुरू झाले. त्याचे नाव 'मिलन'. पारदर्शिता आणि विश्वासनिर्मिती करण्यासाठीचा तो एक उपाय होता.

मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीतून पार होणारे संपूर्ण जागतिक नौकानयन, ६ अंश वाहिनीतून पार होतच असते. द्वीपसमूहाचे दक्षिण टोक म्हणूनच भौगोलिकदृष्ट्या, मल्लाक्काच्या सामुद्रधुनीत सुरक्षा पुरवण्याची भूमिका निभावण्याकरताही, ते उत्तम स्थित आहे. याची वैधता २००२ मध्येच पाहिली गेली होती. त्यावेळी पोर्ट ब्लेअर/ कॅम्बेल-बे पासून कार्यरत होणाऱ्या नौदलाच्या सागरी गस्ती नौकेने, अमेरिकेच्या नौकांना या सामुद्रधुनीतून पार होण्यास यशस्वीरीत्या सोबत केलेली होती.

हिंदी महासागरातील २६ डिसेंबर २००४ रोजीच्या त्सुनामी आपत्तीस, भारताने चांगला प्रतिसाद दिला. या प्रकारच्या संकटात, जेव्हा वेळेचे खूपच महत्त्व असते. हिंदी महासागर प्रदेशातील आंतरराष्ट्रीय व्यापाराकरता संरक्षित आणि सुरक्षित करण्याचा उद्देश कॅम्बेल-बे येथील तळ (फॉर्वर्ड ऑपरेटिंग बेस), नौदल वा तटरक्षकदलाकडून, जलमार्गातील कार्यवाहीकरता उपयोगात आणला जाऊ शकतो.

भारत पोर्ट ब्लेअर स्थित डॉर्निअर विमाने, आसिआन देशांना वापरू देण्याचा विचार करू शकेल. संबंध सौदार्षपूर्ण ठेवण्यास आणि विश्वासवर्धनार्थ याचा उपयोग होऊ शकेल. अंदमान व निकोबारातील निगराणी आणि गुप्तवार्ताकनाच्या पायाभूत सुविधा इत्यादींचा उपयोग; आग्नेय आशियातील घुसखोरी, दहशतवाद, चाचेगिरीबाबतच्या नव्या घडामोडींशी अवगत राहण्याकरता केला जाऊ शकतो. अंदमान व निकोबार बेटांतील निगराणी व गुप्तवार्ताकनाच्या पायाभूत सुविधांचा उपयोग; घुसखोरी, दहशतवाद आणि अरबी समुद्रातील, बंगालच्या उपसागरातील व हिंदी महासागरातील चाचेगिरी रोखण्यासाठी विकसित केला पाहिजे.

महाराष्ट्राची सागरी सुरक्षा आणि सुधारणा

COASTAL SECURITY OF MAHARASHTRA

November 29, 2017 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

‘२६/११’च्या मुंबईवरील दहशतवादी हल्ल्यात पाकिस्तानातून दहा दहशतवादी हिंदुस्थानी नौदल, तटरक्षक दल, सागरी पोलीसांना चकवून मुंबईत किनाऱ्यावर येऊ शकले. त्यानंतर वर्तमान सागरी सुरक्षा प्रणालीत असलेल्या उणिवा दूर करण्याकरिता अनेक उपाय घोषित केले. या हल्ल्याला उद्या नऊ वर्षे पूर्ण होत आहेत. त्यामुळे गेल्या नऊ वर्षांनंतर सागरी सुरक्षेत घडून आलेल्या सुधारणांचे विश्लेषण करणे गरजेचे आहे.

सागरी सुरक्षा योजना २००५-०६ अंतर्गत सागरी सुरक्षा दल उभारण्यात आले. किनाऱ्यांवरील गस्त आणि निगराणीस आवश्यक अशा पायाभूत सुविधा सशक्त करणे हा उद्देश त्यामागे होता. कायदा आणि सुव्यवस्था हा राज्यांच्या अधिकारातील विषय असल्याने पोलीस दल उभे करण्याची जबाबदारी किनारी राज्यांना देण्यात आली. केंद्राने सागरी पोलीस स्थानके उभी करण्यासाठी आणि गस्तीकरता हस्तक्षेपक नौका घेण्यासाठी आर्थिक सहाय्य पुरवले. मात्र बहुतेक किनारी राज्यांनी या योजनेच्या अंमलबजावणीत फारसा उत्साह दाखवला नाही.

‘२६/११’च्या दहशतवादी हल्ल्यानंतर ही परिस्थिती बदलली. मात्र ढिसाळ अंमलबजावणीपायी पोलीस दले अशक्तच राहिली. प.बंगाल आणि ओडिशासारखी राज्ये मतपेटीच्या राजकारणामुळे फारसे काहीच करत नाहीत. सागरी पोलीस स्थानक हे नेहमीच्या पोलीस स्थानकासारखेच असते. त्याचे अधिकारक्षेत्र समुद्रात १२ नॉटिकल मैलांपर्यंत, म्हणजेच हिंदुस्थानी प्रादेशिक पाण्याच्या हद्दीपर्यंत विस्तारलेले असते. महाराष्ट्रातील ६५२.६ कि.मी. आहे. किनारपट्टीवरच सर्वाधिक ७२८ धक्के आहेत.

राज्याच्या मत्स्यकी विभागाने मासेमार नौकांची नोंदणी केली आहे. सागरी सुरक्षा निश्चित करण्यासाठी सर्व जागांवर, चढण्या-उतरण्याच्या जागेवर (लँडिंग पॉइंट्स) गृहरक्षक अधीक्षक नियुक्त करण्याची आणि जैव मापन ओळखपत्रे (Biometric Cards) वितरित करण्याची निकडीची गरज आहे. सूचित केलेल्या उतरण्याच्या जागांव्यतिरिक्तच्या सर्व जागांवर चढण्या-उतरण्यावर निगराणीकरता 'दूरदर्शन प्रकाशचित्रक' (CC TV CAMERAS) बसवण्याची आवश्यकता आहे. वर्तमान १७ फायबर बोटस् ताफ्याव्यतिरिक्त सरकारने ५७ जलदगती नौका खरेदी केलेल्या आहेत. पोलीस स्थानके आणि तपास चौक्या उभारल्या आहेत. १,००४ अतिरिक्त पदेही मंजूर करण्यात आलेली आहेत. १,६०४ पोलिसांना प्रशिक्षित करण्यात आलेले आहे. ९० टक्के मासेमारी नौका आता रंगसांकेतिक आहेत. मुख्यमंत्री यांनी २३ फेब्रुवारी २०१६ रोजी मुंबईच्या किनारपट्टीवरील लँडिंग पॉइंटस् दूरदर्शन प्रकाशचित्रक बसवण्यास संमती दिलेली आहे, जे महाराष्ट्र शासन संपूर्ण किनारपट्टीवरच बसवत आहे. मच्छीमार लोक त्यांच्या नौकांच्या रंगसांकेतिकरणाच्या विनंतीस मान देत नसल्याने नियम पाळणाऱ्या मासेमारांना ५० टक्के अनुदान देण्याचाही एक प्रस्ताव २०१५ साली देण्यात आला होता. एक वर्षाच्या आतच महाराष्ट्राच्या किनारपट्टीवरील पाण्याच्या हद्दीतील ९० टक्के नौका रंगसांकेतिक झाल्या आहेत. त्यामुळे सागरी सुरक्षा दलांचे काम सोपे झालेले आहे. अंदाजे ३० हजार मासेमार नौका महाराष्ट्रात नोंदल्या गेलेल्या आहेत. त्यांपैकी ८ हजार मासेमार नौका मुंबईतील आहेत. बंदरातून मासेमार नौका रवाना होताच एक नोंद केली जाते. नौकांना समुद्रावर ठरावीक कालावधीपर्यंत राहू दिले जाते. रंगसांकेतिक असल्याने त्यांची देखरेख करणे सोपे होते. मासेमार नौकांना त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात त्यांना दिलेला रंगपट्टा अनुसरणे बंधनकारक असते. एकूण आठ रंगपट्टे देण्यात आलेले आहेत. मुंबई बेटास एक रंग तर उपनगरांकरिता दुसरा रंग देण्यात आलेला आहे. नवी मुंबईस संमत करण्यात आलेला रंग, मुंबईच्या उपनगरांप्रमाणेच आहे. छोट्या नौकांना देण्यात आलेल्या रंगसंगतीचा लाभ केवळ सुरक्षा दलांनाच होतो असे नसून मासेमारांनाही त्याचा उपयोग होत असतो. मुंबईतील बाकी राहिलेल्या तीन पोलीस स्थानकांचे कामही आता पूर्ण करण्यात आलेले आहे.

कामावर असतानाच शिक्षण देण्याचे अनेक सकारात्मक परिणाम झाले. पायाभूत सुविधा सुधारल्या. नौकांचा नादुरुस्त राहण्याचा कालावधी कमी झाला. गुप्त वार्ताकन इतर हितसंबंधी दलांच्या मानाने चांगले राहिले. खलाशी गुणवत्ता खूपच सुधारली आहे. पोलिसांचे कार्यकालही पुरेसे दीर्घ झाले आहेत. हिंदुस्थानी किनारपट्टीवरील सर्व २०४ पोलीस स्थानके कार्यान्वित झालेली आहेत. २००९ पासून एकूण ११८ सागरी सुरक्षा कवायती संपन्न करण्यात आलेल्या आहेत. सुरक्षा दलांनी आजवर गुप्त वार्ताकनांच्या आधारे एकूण १६६ सागरी कार्यवाही यशस्वी केलेल्या आहेत. अन्य आर्थिक क्षेत्रातील गुह्यांचा तपास करण्यासाठी १० पोलीस स्थानके निश्चित करण्यात आलेली आहेत.

१६ जून २०१६ रोजी महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी किनारी पाण्यात गस्त घालण्यासाठी सेंट्रल मरीन पोलीस फोर्सची शिफारस केली होती, जी केंद्र सरकारने मान्य केली आहे.

राज्यांतील पोलीस विभाग कामाच्या भाराखाली दबलेले असतात, त्यांच्याकडे पुरेसे मनुष्यबळ नसते. न्यायालयांत तारखा सांभाळणे, बंदोबस्ताची कर्तव्ये सांभाळणे, व्हीआयपींची सुरक्षा सांभाळणे, प्रकरणांची चौकशी आणि तपास करणे, कायदा व सुव्यवस्था सांभाळणे इत्यादी बाबी त्यांना कराव्या लागतात. व्हीआयपींच्या सुरक्षेच्या व्यावसायिक पुनर्निरीक्षणाची आवश्यकता आहे. शिवाय उभयचर वाहने व मनुष्यविरहित हवाई वाहनांची उपलब्धता वाढविणे, मासेमारांतून तयार केलेले गुप्तवार्ता जाळे निर्माण करणे, एनसीसीप्रमाणेच विद्यार्थ्यांकरिता नॅशनल कोस्टल सिक्युरिटी कॉर्प्स निर्माण करणे या गोष्टी लवकरात लवकर केल्या पाहिजेत.

हिंदुस्थानी समाजातील निरनिराळ्या उणिवांचा गैरफायदा घेण्यासाठी आय.एस.आय. आणि पाक लष्कर गुंतलेले आहे. हिंदुस्थानी नौदल, हिंदुस्थानी तटरक्षक दल, पोलीस, गुप्त वार्ता आणि निरनिराळी सरकारी मंत्रालये यामध्ये विलक्षण समन्वय असायला हवे. पेला अर्ध्याहून अधिक भरलेला आहे, पण निर्दोष सागरी सुरक्षा निर्माण करण्याकरिता आपल्याला अजूनही खूप काम करायचे आहे.

सागरी सुरक्षा आणि कोळी बांधव

December 17, 2016 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

भारताच्या समुद्रकिनार्यालागत एका सरकारी अहवालानुसार १.४ कोटी कोळी समाज रहात आहेत. यापैकी ४० लाख कोळी बांधव हे समुद्रात मासेमारी करिता जातात असा अंदाज आहे. अडीच ते तीन लाख मासेमारी करणाऱ्या बोटींच्या साहाय्याने ते ही मासेमारी करतात.

आंतरराष्ट्रीय कायद्या प्रमाणे समुद्र किनार्यापासून २० नॉटीकल माईल्स पर्यंतच्या समुद्राला टेरिटोरिअल वॉटर्स म्हणजे त्या देशाचा समुद्र मानला जातो. या क्षेत्रात प्रवेश करण्यासाठी इतर देशांना आपल्या देशाची परवानगी घ्यावी लागते. २० नॉटीकल माईल्सपासून ते २०० नॉटीकल माईल्सपर्यंतचा समुद्राला “एक्सक्लुझिव्ह इकॉनॉमीक झोन” असे म्हटले जाते. यामध्ये मिळणारे तेल, गॅस व इतर धातू हे आपल्या देशाचे असतात. यामुळे या समुद्राचे रक्षण करणे हे आपल्याला गरजेचे असते. आपल्या सुरक्षा संस्था म्हणजे नौदल, कोस्टगार्ड, समुद्र पोलिस, कस्टम्स या आपल्या समुद्रहद्दीत गस्त घालत असतात. पण आपल्या एक्सक्लुझिव्ह इकॉनॉमीक झोनची व्याप्ती इतकी मोठी आहे की, नौदल, कोस्टगार्ड, पोलिस व कस्टम्स यांनी गस्ता करूनही आपल्याला पूर्णतः सुरक्षा मिळणे कठीण आहे. यासाठी समुद्रात मासेमारी करण्यासाठी जाणारे ४० लाख मच्छिमार व त्यांच्या अडीच ते तीन लाख मासेमारी करणार्या बोटी हे जर आपल्या सुरक्षा यंत्रणांचे डोळे व कान बनले तर आपण आपल्या सागराची सुरक्षा जास्त चांगल्या पद्धतीने करू शकतो.

निर्मनुष्य किनाऱ्यावर रिटायर्ड पोलिस किंवा सैनिक यांना वसवण्याची गरज

पण यासाठी संपूर्ण समुद्रकिनार्याचे अवलोकन करणे गरजेचे आहे. असे कित्येक समुद्रकिनारे आहेत जेथे कोणीही राहात नाहीत. म्हणजे तो किनारा निर्मनुष्य आहे व सुरक्षेच्या दृष्टीने तो उघडा पडलेला आहे. त्यामुळे अशा निर्मनुष्य किनार्यावर कोळी बांधव, रिटायर्ड पोलिस, कोस्टगार्ड किंवा सैनिक यांना वसवण्याची गरज आहे. यामुळे किनार्याचा कोणताही भाग हा निर्मनुष्य राहणार नाही. एका सरकारी अहवालात असे नमूद केले आहे की आपल्या समुद्रात हजारो छोटी बेटे आहेत. येथे कोणीही राहात नाहीत. उदाहरणार्थ महाराष्ट्राच्या समुद्रामध्ये खांदेरी-उंडेरी ही बेटे आहेत. ही छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात वापरली जायची. पण आज इथे फक्त एक रडार लावलेले आहे. अशा अनेक बेटांवर कोणीही जात नाही. अशा बेटांचा वापर दहशतवादी शस्त्रे, दारूगोळा, स्फोटक साठवण्याकरीता करू शकतात. त्यामुळे अशा समुद्रात आणि किनार्याजवळ असणार्या बेटांचे रक्षण करणेही जरूरीचे आहे. नितिन गडकरी यांनी असे जाहीर आहे की अशा अनेक बेटांचा पर्यटनासाठी खास पद्धतीने विकास केला जाईल. असे झाल्यास आपोआपच त्या बेटांवर थोडी वस्ती तयार होईल आणि त्यामुळे आजूबाजूच्या परिसरावर लक्ष ठेवणे जास्त सोपे होईल. त्याचप्रमाणे अशा बेटांचा, तेथे राहणार्या लोकांचा व आजूबाजूच्या परिसराचा नकाशा तयार करण्याची गरज आहे आणि हे नकाशे प्रत्येक पोलिस स्टेशन तसेच सागरी सुरक्षेसाठीच्या संस्थांना देण्याची आवश्यकता आहे. तसेच आपल्या कित्येक समुद्रकिनार्यांवर रस्तेच नाहीत. किनार्यापर्यंत रस्ते बांधण्यात आले तर किनार्याचे रक्षण जास्त सोपे होईल.

सागरी सुरक्षेकरिता १०९३ टोलफ्री नंबर

याचबरोबर आता आपण समुद्रात मासेमारीसाठी जाणार्या आपल्या कोळी बांधवांचा आपल्या किनार्यांच्या संरक्षणासाठी कान व डोळ्यासारखा वापर कसा करता येईल ते पाहू. सध्या नौदल, कोस्टगार्ड व पोलिस हे थोड्या प्रमाणात आपल्या कोळी बांधवांचा उपयोग करत आहेत. या सर्व संस्था दोन महिन्यातून एकदा मासेमारीसाठी जाणार्या कोळी बांधवांना भेटून त्यांना सागरी सुरक्षेबाबतची माहिती देत असतात. तसेच या भागातील स्थानिक नेत्यांचे फोननंबर हे नौदल, कोस्टगार्ड व पोलिसा यांच्याकडे देण्यात आले आहेत. जर गुप्तहेर संघटनेकडून एखाद्या ठिकाणी हल्ला होण्याची शक्यता वर्तवण्यात आली तर ताबडतोब ती माहिती त्या भागातील कोळी बांधवांपर्यंत पोहोचवता येते. सध्या मात्र अशी माहिती फक्त कोळी बांधवांच्या नेते मंडळींपर्यंत पोहोचवली जात आहे. पण पुढील काळात अशी माहिती जास्त कोळी बांधवांपर्यंत पोहोचवण्याचा प्रयत्न केला जाईल. सागरी सुरक्षेकरिता १०९३ हा टोलफ्री नंबर गेल्या अनेक महिन्यांपासून सुरू करण्यात आलेला आहे. याद्वारे जर कोणाही नागरिकाला सागरी सुरक्षेबाबत काही माहिती द्यायची झाल्यास तो थेट माहिती जॉईन्ट ऑपरेशनल सेंटरला(जेओसी) देऊ शकतो. आपल्या सर्व किनार्यांवर राहणार्या नागरिकांना आव्हान आहे की, त्यांनी या टोलफ्री नंबरचा वापर करून आपल्या सागरी सुरक्षेबाबत जास्तीत जास्त माहिती जेओसीला पुरवावी.

मल्टिपर्पज आयडेंटिटी कार्ड सर्वांना देण्याची गरज

याचबरोबर सागरी सुरक्षा वाढवण्यासाठी सर्व कोळी बांधवांना व किनार्यांवर राहणार्या नागरिकांना मल्टिपर्पज आयडेंटिटी कार्ड (एम.पि.आय.सी.) देण्यात येत आहे. यामुळे समुद्रात गस्ती घालताना नौदल, कास्टगार्ड किंवा पोलिस हे आपल्या भागात मासेमारी करणार्या बोटी व त्या बोटींवरील मासेमारी करणारे हे आपल्या देशाचेच नागरिक आहेत याची खात्री करू शकतील. ही सर्व बायोमेट्रिक आयडेंटिटी कार्ड असल्यामुळे त्यातला माहितीत बदल करणे सोपे नाही. मात्र, एका अहवालाद्वारे फक्त ७० टक्के नागरिकांनाच अशी कार्ड मिळाली असल्याचे समजते. अपेक्षा आहे की, लवकरात लवकर अशा प्रकारचे कार्ड हे उरलेल्या नागरिकांना मिळावीत. त्याचबरोबर सर्व मासेमारी बोटींना रजिस्टर केले जात आहे, पण हेही काम शंभर टक्के पूर्ण झालेले नाही. अपेक्षा हीच आहे की मासेमारी बोटींचे रजिस्ट्रेशनही लवकरात लवकर व्हावे.

गरज आहे अॅक्शनेबल इंटिलिजन्सची

आपला समुद्रकिनारा खूप मोठा असल्यामुळे गरज आहे ती अॅक्शनेबल इंटिलिजन्सची, म्हणजे कधीतरी, कुठेतरी, केव्हातरी दहशतवादी हल्ला होणार ही फारशी उपयुक्त माहिती नसते. पण नेमकी माहिती मिळाली उदा. रायगड किनार्याला शेखाडीला आज रात्री काही सामान उतरवले जाणार आहे तर ते थांबवणे शक्य आहे. यासाठी गरज आहे ती आपल्या गुप्तहेर संस्थांशिवाय

सगळ्यांनी आपले कान आणि डोळे उघडे ठेवण्याची. आज समुद्रात मासेमारीसाठी जाणार्या कोळी बांधवांना त्यांनी जास्त कोणावर लक्ष ठेवावे याची माहिती देणे हे गरजेचे आहे. नौदल, कोस्टगार्ड, पोलिस, कस्टम्स यांच्या सर्व मिळून शंभर ते दीडशे बोटी समुद्रात गस्त घालत असतात. जर सगळेच कोळी बांधव आपले कान व डोळे बनले तर आजून दोन ते अडीच लाख बोटींचा वापर आपण समुद्रगस्तीसाठी करू शकतो. या बोटींबरोबर समुद्रात जाणारे ४० लाख कोळी बांधव हे आपले कान व डोळे बनू शकतील. यामुळे आपली सागरी सुरक्षा ही फारच उत्कृष्टरित्या केली जाऊ शकते. मात्र त्यासाठी गरज आहे ती कोळी बांधवांना नेमके काय शोधायचे आहे हे सांगण्याची आणि कशा प्रकारची माहिती त्यांनी आपल्या जेओसीला दिली पाहिजे.

कोळी बांधवांना नेमके काय शोधायचे हे सांगण्याची गरज

समुद्रातील जेट्टीवर किंवा लॅडींग पॉइन्टला कोणतीही अनोळखी बोट आली तर त्याची माहिती लगेचच दिली जावी. तसेच मासेमारी कोणत्या भागात होते याचे काळीबांधवांना चांगलेच ज्ञान आहे. तसेच कोणत्या भागात मासेमारी होत नाही हेही त्यांना माहिती असते. अशा भागात जर एखादी बोट दिसल्यास किंवा त्यांच्या हालचाली संशयास्पद वाटल्यास त्यांचीही माहिती द्यायला हवी. तसेच रात्रीच्या वेळी कोणत्याही बोटी टॉर्चच्या साहाय्याने काही सिग्नल द्यायचा प्रयत्न करत असतील किंवा एका बोटीमधून दुसऱ्या बोटीत सामान चढवले जात असेल किंवा एका बोटीतून दुसऱ्या बोटीत माणसे बदलली जात असतील तर अशी हालचालही संशयास्पद आहे. काही वेळा तस्कर मंडळी आपले सामान हे कोळी लोकांच्या बोटीतून किनार्यावर नेण्याचे प्रयत्न करतात. यासाठी जास्त पैशांचे आमिष दाखवले जाते. २६/११ च्या हल्ल्यानंतर अनेक टीव्ही चॅनल्सनी अशा प्रकारे खोटे सामान किनार्यावर आणण्याचा प्रयत्न केला आणि या सर्व टीव्ही चॅनल्सना यात यश मिळाले. यावरून असे दिसते की, आपलेच काही नागरिक हे अशा प्रकारच्या जास्त पैशांच्या आमिषाला बळी पडलेले आहेत. टाईम्स नाऊ, सीएनएन/आयबीएन, एनडी टीव्ही, इंडिया टुडे यांनी तयार केलेले अशा प्रकारचे व्हिडिओ हे आपल्याला यु-ट्यूबवर आजही पाहायला मिळतात.

कोळी बांधवांची एक होमगार्ड बटालियन

प्रत्येक भागात राहणार्या कोळी बांधवांची भाषा ही वेगवेगळी असते. त्यामुळे यांना आपल्या भाषेबरोबर हिंदी व इंग्रजीचे ज्ञान देणे आवश्यक आहे. ज्यामुळे मिळालेली गुप्त माहिती ते पटकन जेओसीकडे पोहचवू शकतील. तसेच जेओसीमध्ये काम करणार्या नौदल, कोस्टगार्ड, पोलिस यांना तेथील स्थानिक भाषांचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. असे स्थानिक भाषेचे ज्ञान असणारे कर्मचारी जेओसीमध्ये असले तर स्थानिकांकडून मिळणारी माहिती घेणे सोपे होवू शकते. थोडक्यात समुद्र किनार्यावर राहणार्या कोळी बांधवांना आपल्या सागरी सुरक्षेचा भाग

बनवले गेले तर आपली सागरी सुरक्षा अधिक मजबूत होऊ शकते. एक महत्वाची शिफारस अशी आहे की, महाराष्ट्राला लाभलेला ७८० किलोमीटरचा समुद्र किनारा आहे. या किनार्यावर राहणार्या कोळी बांधवांची एक होमगार्ड बटालियन किंवा सागरी सुरक्षा बटालियन तयार केली तर इथे राहणार्या कोळी बांधवांना काम तर मिळेलच पण गुप्त माहिती गोळा करण्याच्या कामात आपल्या गुप्तहेर खात्याला मदतही होऊ शकते. तसेच यामुळे आपला सागरी किनार जास्त सुरक्षित होऊ शकेल. अशी आशा करून या की, अशा प्रकारच्या सागरी सुरक्षा बटालियन किंवा सागरी गुप्तहेर माहिती बटालियन सरकार लवकरात लवकर तयार करेल.

भारतीय आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन २०१६ : 'महासागरातून एकात्मता'

INDIAN NAVY'S INTERNATIONAL FLEET REVIEW 2016

February 23, 2016 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) राष्ट्रीय सुरक्षा

भारतीय सैन्यदलाचे सरसेनाध्यक्ष या नात्याने राष्ट्रपतींच्या सन्मानार्थ नौसंचलन आयोजित करण्याचा पायंडा स्वातंत्र्यानंतर पडला. 6 ते 8 फेब्रुवारी 2016 दरम्यान विशाखापट्टणमच्या समुद्रतटावर अशा दुसऱ्या आंतरराष्ट्रीय नौसेना संचलनाचे आयोजन करण्यात आले. आतापर्यंत झालेल्या नौसंचलनांपेक्षा हे अधिक भव्य आणि विराट होते. चीन हिंदी महासागरातील प्रभुत्वासाठी कितीही अटीतटीचे प्रयत्न करो, मलाक्का स्ट्रेटपासून होरमुझपर्यंत हिंदी महासागरावर नियंत्रण ठेवणारी भारतीय नौसेना ही एकमेव शक्ती आहे, याची सर्व पाश्चात्य आणि आशियाई राष्ट्रांना जाणीव आहे. याचीच जाहीररित्या प्रचिती देणारा सोहळा म्हणजे भारतीय आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन 2016.

भारतीय नौदलाने असे पहिले संचलन 10 ऑक्टोबर 1953 रोजी राष्ट्रपती राजेंद्रप्रसाद यांच्या सन्मानार्थ सादर केले होते. 2001मध्ये या संचलनाला आंतरराष्ट्रीय स्वरूप प्रदान केले आणि भारतीय नौसेनेतर्फे पहिलेवहिले आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन (इंटरनॅशनल फ्लीट रिव्ह्यू) राष्ट्रपती के.आर. नारायणन यांच्या उपस्थितीत मुंबई येथे पार पडले. त्यात २९ विदेशी नौदले सहभागी झाली होती.

2004मध्ये ऑस्ट्रेलियात आयोजित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय नौसंचलनात भारताचे प्रतिनिधित्व करण्यासाठी आय.एन.एस. दिल्ली मार्गस्थ झाली होती; परंतु त्सुनामी आल्यामुळे तिला परतावे लागले. 2009मध्ये चिनी नौदलाच्या साठव्या वर्धापनदिनानिमित्त झालेल्या नौसंचलनात भारतीय नौदलाने भाग घेतला होता.

आयएफआरचे ब्रीद 'महासागरातून एकात्मता'

यंदाच्या आयएफआरचे ब्रीद ठरविण्यात आले होते, 'युनायटेड थ्रू ओशनस' म्हणजेच 'महासागरातून एकात्मता'. हा आयएफआर पश्चिम कमांडकडून पूर्वेकडे विशाखापट्टणमच्या किनाऱ्यावर हलविण्यामागे 'लुक ईस्ट, अॅक्ट ईस्ट' हे भारत सरकारचे धोरण होते.

एकूण 87 राष्ट्रांना संचलनात भाग घेण्याचे निमंत्रण देण्यात आले होते. ५२ नौदले व २४ विदेशी युद्धनौका आणि ७३ भारतीय युद्धनौका, ३४ विमाने यांच्या सहभागाने पूर्व किनारपट्टीवर दुसरा आंतरराष्ट्रीय नौदल ताफा संचलन सोहळा दिमाखात पार पडला. हिंदी महासागरात भारतीय नौदलाने घडविलेल्या या आरमारी शक्तिप्रदर्शनातून जागतिक भूराजकीय महासागरात मोठा संदेश भारताने धाडला- हिंदी महासागरातील आम्ही एक शक्ती आहोत.

हे स्वातंत्र्यानंतर भारतीय नौदलाचे 11वे संचलन आणि दुसरे आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन होते. संचलनात 65 भारतीय युद्धनौका, तीन युद्धनौका पाणबुड्या, भारतीय तटरक्षक दलाच्या (कोस्ट गार्ड्सच्या) दोन नौका आणि मर्चंट नेव्हीची तीन जहाजे अशा 73 भारतीय नौकांच्या जंगी ताफ्याने संचलनात भाग घेतला. भाग घेणाऱ्या परदेशी नौदलांमध्ये रशिया, अमेरिका, इंग्लंड, इराण, ब्राझील, श्रीलंका, बांगला देश, चीन, ऑस्ट्रेलिया, फ्रान्स, इंडोनेशिया, मलेशिया, मालदीव, मॉरिशस, म्यानमार, नायजेरिया, ओमान, सेशेल्स, थायलंड, व्हिएतनाम, दक्षिण अफ्रिका आणि जपान या 22 राष्ट्रांचा समावेश होता.

संचलनात भारतीय नौदलाच्या 45 विमानांनी 15 प्रकारच्या आकाशातील कसरती करून दाखविल्या. त्याबरोबर तटरक्षक दलांची दोन विमानेसुद्धा त्यात समाविष्ट होती. भारतीय नौदलाच्या 'मरीन कमांडोज' (मार्कोस)नी आपल्या करामती दाखवून प्रेक्षकांना थक्क केले. भारतीय नौसेनेत नव्याने समाविष्ट झालेले 'विक्रमादित्य' हे विमानवाहू जहाज या समारंभाचे प्रमुख आकर्षण होते. ते पहिल्यांदाच प्रेक्षकांना पाहावयाला मिळाले. त्याबरोबर 'विराट' हे

विमानवाहू जहाजसुध्दा संचालनात सहभागी झाले. विराट पुढील काही महिन्यात नौदलाच्या शस्त्रप्रणालीतून निवृत्त करण्यात येणार आहे.

५२ नौदले, २४ विदेशी युद्धनौका, ७३ भारतीय युद्धनौका, ३४ विमाने संचलनात शामिल

त्याबरोबरच भारतीय नौसेनेच्या शस्त्रागारातील अत्याधुनिक आणि नव्याने संपादित केलेली शस्त्रसामग्री राष्ट्रासमोर सादर करण्यात आली. त्यात विमानवाहू जहाजांवरून उड्डाण घेणारे मिग २९ के स्ट्राइक फायटर, पी ८१ दूर टप्प्याचे सागरीय निरीक्षण विमान (मेरिटाइम रेकी एअर क्राफ्ट), के.एम. ३१ ऍंटी इलेक्ट्रॉनिक वॉरफेअर (ए इ के डब्ल्यू) हेलिकॉप्टर यांचा समावेश होता. राष्ट्रपतींनी सुमित्रा नौकेतून या संचलनाचे निरीक्षण केले. मूळच्या गस्त वाहकांचे (पेट्रोल व्हेसलचे) रूपांतर करून आय.एन.एस. सुभद्रा आणि सुमित्रा या दोन नौका राष्ट्रपतींच्या जलवाहनासाठी बनवल्या होत्या.

काही महिन्यांपूर्वीच जपानने सगामी उपसागरात आयोजित केलेल्या आयएफआरमध्ये चीनला वगळण्यात आले होते. या सोहळ्यात पाकिस्तान मात्र एकटा पडला होता. निमंत्रण पाठवूनही पाकिस्तानने ते न स्वीकारल्यामुळे थेट मतभेदांविना जागतिक व्यासपीठावर पाकला एकटे पाडण्यात भारताला यश आले होते.

भारताच्या आयएफआरमध्ये मात्र आशिया व प्रशांत महासागर क्षेत्रात सागरीसीमांवरून उद्भवणाऱ्या संघर्षांचे भागीदार असलेले चीन, जपान, व्हिएतनाम, फिलिपाइन्स, इंडोनेशिया हे सर्व देश त्यांच्या युद्धनौका व वरिष्ठ नौदल अधिकाऱ्यांसमेवत भारताच्या सागरी व्यासपीठावर एकत्र आले होते.

हिंदी महासागर व्यापार,आर्थिक कारणांने महत्वाचा

हिंदी महासागराच्या बेचक्यात आणि हिमालयाच्या कुशीत वसलेल्या भारताचे भू-राजनैतिक अधिष्ठान मोक्याच्या जागी आहे. त्याची १५००० किलोमीटरची स्थलसीमा सात शेजारी राष्ट्रांच्या लगत आहे. ५६०० किलोमीटरची हिंदी महासागर, बंगालच्या उपसागर आणि अरबी समुद्र यांना साधणारी सागर सीमा सामरिकदृष्ट्या महत्वाची आहे. त्या सागर क्षेत्रातील समुद्रमार्गाचे (सी लाइन्स ऑफ कम्युनिकेशन – स्लॉक्स) संरक्षण करणे ही भारताची आद्य जबाबदारी आहे. या क्षेत्रामार्गे जागतिक व्यापाराचा ६० टक्के अंश आणि आखाती देशांचे तेल वाहणारी सुमारे ८०००० मालवाहू जहाजे दर वर्षी ये-जा करतात. चाचेगिरीला आणि सागरी दहशतवादाच्या सातत्याने वाढत जाणाऱ्या प्रमाणाला प्रतिबंध घालण्यासाठी भारत इतर राष्ट्रांच्या बरोबरीने कटिबद्ध आहे. २६/११च्या मुंबई हल्ल्याची पुनरावृत्ती भारतातच नव्हे, तर सागर तटावरील कोणत्याही देशात होऊ शकते, याची सर्वांना जाणीव आहे. विशेषतः

‘इस्लामिक स्टेट’च्या अमानवी आणि पाशवी कृत्यांनंतर चाचेगिरीबरोबरच दहशतवादाविरुद्ध एक सांघिक फळी उभी करण्यात आशियात भारतवर सर्वांचीच मदत आहे.

गेल्या काही वर्षात जगातील सर्व राष्ट्रांनी हिंदी महासागराकडे आपला मोर्चा वळविला आहे. त्याचे एक महत्वाचे कारण हे या क्षेत्रातील नैसर्गिक साधनसंपत्ती हे आहे. खनिजे, तेल व वायू, मासे व सागरी जीव यांच्याबरोबरच उद्योगांच्या विकासात व्यापार आणि मालवाहतुकीसाठी सागरांचे महत्त्व दिवसेंदिवस वाढत जाईल.

७६१५ किलोमीटरची किनारपट्टी लाभलेल्या भारताने हिंदी महासागराकडे वळविलेला मोर्चा या ‘ब्लू इकॉनॉमी’च्या सुसज्जतेसाठीच आहे. अशा बदलत्या भूराजकीय व्यवस्थेमध्ये भारताने आरमारी राष्ट्र म्हणून आपले अस्तित्व दाखवून देणे क्रमप्राप्त ठरू लागले आहे. आजही भारताची ९० टक्के मालवाहतूक सागरीमार्गे होते. हिंदी महासागरातून जगातील ६६ टक्के तेलवाहतूक होते, ५० टक्के कंटेनरवाहतूक आणि ३३ टक्के कार्गोवाहतूक.

गेल्या काही वर्षात चीनने दक्षिण चीन समुद्राच्या परिसरात लोकवस्ती नसलेल्या बेटांवर आपला दावा सांगण्यास सुरुवात केली आहे, नवी कृत्रिम बेटेही ते तयार करताहेत व धावपट्टीही बांधताहेत. शिवाय पाकिस्तानसह विविध देशांना युद्धसामग्री व अन्य सुविधा देऊन चीन उपकृत करित आहे. या पार्श्वभूमीवर या क्षेत्रातील देशांवर भारताला आपला प्रभाव कायम राखणे गरजेचे ठरते.

यापुढच्या आमच्या युद्धनौका १०० टक्के भारतीय बनावटीच्या

अलीकडच्या काळापर्यंत असे जागतिक सोहळे म्हणजे विदेशी उद्योगांना त्यांची युद्धसामग्री भारतीय बाजारपेठेत विकण्याचा बाजार असे. उलट यापुढच्या आमच्या युद्धनौका १०० टक्के भारतीय बनावटीच्या असतील, असे ऐलानच आपण केले. ताफा संचलनात सहभागी झालेल्या भारतीय युद्धनौकांमध्येही आग्रहपूर्वक आपण स्वयंपूर्णतेचे प्रदर्शन घडविले. आयएनएस शिवालिक ही स्टेल्थ श्रेणीतील (रडारच्या टप्प्यात न येणारी) फ्रिगेट, आयएनएस कोलकाता ही नेटसेंट्रिक युद्धखेळीत तरबेज असलेली अत्याधुनिक विनाशिका, आयएनएस कडमट ही पाणबुडीविरोधी युद्धतंत्रात कुशल कॉरव्हेटनौका, पर्यावरणस्नेही बायोइंधनावर चालणाऱ्या वेगवान अटकाव नौका अशा विविध प्रकारातील स्वदेशी बनावटीच्या युद्धनौकांनी जगातील जाणकारांचे लक्ष वेधून घेतले. भारताने आयएनएस विक्रमादित्य व आयएनएस विराट या दोन्ही विमानवाहू युद्धनौका आयएफआरमध्ये प्रदर्शित तर केल्याच, शिवाय त्यावरील सुपरसॉनिक मिग २९ के व सी हॅरिअर्स ही लढाऊ विमानेही आकाशात उडविली. त्याचबरोबर आयएनएस विक्रान्त ही नवी विमानवाहू युद्धनौका आपण बांधत आहोत. अरिहंत या भारतीय बनावटीच्या अणुपाणबुडीचे आयएफआरमध्येच कमिशनिंग होईल, असा कयास वर्तविला जात होता.

विविध राष्ट्रांचे नौदल प्रतिनिधी थेट नावे घेऊन चीनच्या आव्हानांचा उल्लेख करीत होते

यंदा प्रथमच हिंदी महासागरातील आव्हानांना अनुसरून एक चर्चासत्रही घेण्यात आले. राजनैतिक व्यासपीठांवर चीन वेगळीच खेळी खेळते, त्याचा अनुभव त्यात आला. बहुसंख्य अनौपचारिक गप्पा, चहापान संमेलनांमध्ये चीनी नौदलाचे अधिकारी सापडायचे नाहीत आणि या चर्चासत्रातही चीनच्या संरक्षणतज्ज्ञाने आपला खोचक निबंध सादर करताना स्वतः उपस्थित न राहणे पसंत केले, मात्र पडद्याआडून अमेरिका, व्हिएतनाम, फिलिपाइन्स, जपान या सर्वांवर वार केले. आपण कुणालाच जुमानत नाही, अमेरिकेव्यतिरिक्त या कोणाची आमच्याशी चर्चा करण्याची लष्करी ताकदच नाही, अमेरिकेचे येथे काम नाही, अशी दर्पोक्ती त्यांनी केली. आश्चर्य म्हणजे दक्षिण आफ्रिका, फिलिपाइन्स, व्हिएतनाम, जपान अशा विविध राष्ट्रांचे नौदल प्रतिनिधी किंवा त्यांचे अभ्यासक थेट नावे घेऊन चीनच्या आव्हानांचा उल्लेख करीत होते. सर्वांची अपेक्षा होती की भारताने दक्षिण चीन समुद्रात किंवा हिंदी महासागरात आमचा विश्वासू भागीदार म्हणून उभे रहावे.

हिंदी महासागरात भारताने चौकीदाराची भूमिका बजावावी व चीनवर अंकुश ठेवावा, अशी येथील मित्रराष्ट्रांची भूमिका असणे स्वाभाविक आहे. 'वुई विल लीड फ्रॉम फ्रन्ट इन द इंडियन ओशन रिजन' असे विधान पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी नौदल प्रात्यक्षिकांनंतर केले, पण आपण तेवढे आक्रमक होणार का, हे काळ ठरवील. नौदलाचा विकास व आरमारी महासत्ता बनण्याची ईर्ष्या ही अर्थसत्तेसाठी आहे. त्यामुळेच इतर अनुषंगिक विकासही या जोडीने व्हायला हवा. तरच आरमारी सत्ताप्राप्तीला अर्थ उरेल!

सहकार्य आणि सहजीवन वाढविण्यास सर्वच राष्ट्रे उत्सुक

त्सुनामीचे संकट, येमेनमधील यादवी अशा आपत्तींमध्ये भारतीय युद्धनौकांनी मदत व बचावकार्याची मोठी कामगिरी केली आहे. २००८ मध्ये एडनच्या आखातातून चाचेगिरीचे आव्हान उभे राहिले व त्यात भारतीय युद्धनौकांनी जगातील सागरी व्यापारी वाहतुकीस दिलासा दिला. भारतीय नौदलाच्या या बहुअंगी विकासामुळेच आता देशोदेशीच्या नौदलांना भारतीय नौदलाबरोबर संयुक्त कवायती करायच्या असतात. अमेरिका, ब्रिटन, फ्रान्स, ऑस्ट्रेलिया, जपान, मलेशिया, श्रीलंका या नौदलांबरोबर सध्या आपल्या युद्धसराव कवायती होतात. मलबार या कवायतींमध्ये भारत, अमेरिका यांच्यासह आता जपानचा समावेश झाला आहे. आयएनएस सहयाद्री युद्धनौकेनेही अलीकडेच जपान व व्हिएतनामला भेट दिली.

वेगवेगळ्या देशांची राष्ट्रहिते महासागरावरील आपले प्रभुत्व राखण्याशी निगडित असली आणि जरी ती परस्परविरोधी असली, तरी महासागरातील जलमार्गांच्या रक्षणासाठी आणि वाढत असलेल्या दहशतवादाच्या प्रतिकूल परिणामांशी लढा देण्यासाठी एकजूट होण्याची आवश्यकता सर्वांनाच पटलेली आहे. सध्याच्या वातावरणात इतर देशांबरोबरील महासागरामधील सहकार्य

आणि सहजीवन वाढविण्यास सर्वच राष्ट्रे उत्सुक आहेत आणि या संदर्भात नौदल लक्षणीय योगदान देऊ शकते. त्या दृष्टीने राष्ट्रांमधील मैत्री आणि संवाद वाढविण्याची कोणतीही संधी गमावता कामा नये. आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन हे यासाठी एक परिणामकारक माध्यम आहे. त्याकरवी आपल्या शेजारी राष्ट्रांबरोबरील विश्वास वाढविण्यास मदत होते. आंतरराष्ट्रीय जलाशयांचे रक्षण करणे हे कोणा एकट्या देशाच्या आवाक्यात नसून ती सर्वांची जबाबदारी आहे, ही जाणीव वृद्धिंगत होते. प्रत्येक देशाचे – विशेषतः यजमान देशाचे – नौदल आपापल्या सागरी सामर्थ्याचे आणि शस्त्रसज्जतेचे प्रदर्शन त्याद्वारे करत असले, तरी त्यातूनही एक बंधुभावना आणि आपुलकी निर्माण होते, हे महत्त्वाचे आहे.

6 फेब्रुवारीला सकाळच्या सूर्यकिरणांना चुंबणाऱ्या विशाखापट्टणच्या प्रदीर्घ समुद्रतीरावरील जवळजवळ शंभर युध्दनौकांचे दृश्य विलोभनीय होते. बंगाल उपसागरावरील त्या बंदरात देशी-विदेशी युध्दनौकांच्या आणि शस्त्रसंधाराच्या एवढ्या प्रचंड ताफ्याचे प्रदर्शन अक्षरशः 'न भूतो न भविष्यती' असे होते. त्या सर्व युध्दनौका एका रांगेत समुद्रतळावर तरंगत होत्या. राष्ट्रपतींचे आगमन झाल्यावर प्रथम 21 तोफांची सलामी वातावरणात दुमदुमली, नंतर त्यांना 'गार्ड ऑफ ऑनर' देण्यात आला. त्या पश्चात राष्ट्रपती आपल्या 'सुमित्रा' नौकेतून सर्व युध्दनौकांभोवताली एक फेरा घालून आले. त्यानंतर विमानांच्या आणि मार्कोसच्या चित्थरारक कसरती झाल्या आणि शेवटी सर्व युध्दनौकांचे संचलन झाले. आंतरराष्ट्रीय नौसंचलन 2016 सर्व दृष्टींनी शतप्रतिशत यशस्वी झाले आहे.

स्वातंत्र्यदिनाच्या निमित्ताने सागरी सुरक्षेची समिक्षा

August 14, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

मुरुड तालुक्यातील आठ जण संशयास्पदरीत्या फिरताना ०८/०८/२०१५ ला आढळून आले आहेत. हे सर्व जणवेळास्ते, वावडुंगी आणि सायगाव परिसरात संशयास्पद हालचाली करत असल्याचे स्थानिक नागरिकांना आढळून आले आहे. याबाबत जिल्ह्यात सर्वत्र नाकाबंदी आणि

कोम्बिंग ऑपरेशन सुरु करण्यात आले आहे.पोलिसांनी नागरिकांना सतर्कतेचा इशारा दिला आहे.

रायगड जिल्ह्यातील समुद्र किनाऱ्यांवर गेल्या आठवड्यापासून ज्वालाग्रही रसायनांनी भरलेली पिंपे वाहून येत होती. गेल्या आठवड्यात अशा प्रकारची ५३ पिंपे आणि पाच कॅन अलिबाग, मुरुड, श्रीवर्धन येथील समुद्र किनाऱ्यांवर आढळून आले. या पिंपांचा ठावठिकाणा लागलेला नसतानाच आता मुरुड तालुक्यात आठ ते दहा जण संशयास्पदरित्या वावरत असल्याचे आढळून आले आहेत. हे सर्वजण दहशतवादी असल्याची भीती व्यक्त केली जात आहे.संशयास्पद व्यक्ती आढळल्यास तातडीने १०९३ या क्रमांकावर संपर्क साधण्याचे आवाहन पोलिसांनी केले आहे.रायगड समुद्रकिनाऱ्यावर वाहून आलेले रसायनयुक्त पिंपे आणि त्यानंतर मुरुड परिसरात आढळलेले आठ बंदूकधारी संशयित यांचे गूढ अद्यापही उकलले नाही. मात्र या दोन्ही घटनांमुळे येथील सागरी सुरक्षेतील त्रुटी उघड झाल्या आहेत.नौदलाचे रडारवर रसायनांनी भरलेली पिंपे अथवा तत्सम वस्तू दिसून येत नाही.हवाई गस्तीदरम्यान ही पिंपे दिसल्या तरी समुद्रात पडलेल्या कचऱ्याप्रमाणे दिसतात. त्यामुळे किनाऱ्यावर आल्याशिवाय या वस्तू काय आहेत हे कळत नाही असे नौदलाने सांगितले.

६९ बोटीपैकी २३ बोटी नादुरुस्त

याकूब मेमन याला फाशी दिल्यानंतर दहशतवादयांकडून घातपाती कारवायांची शक्यता गुप्तचर यंत्रणाकडून व्यक्त केली जात असतानाच किनारपट्टीवरील सुरक्षेबाबत अद्यापही फारशी सजगता बाळगली जात नाही. किनारपट्टीवर गस्त घालण्यासाठी आवश्यक असलेल्या ६९ बोटीपैकी २३ बोटी नादुरुस्त आहे. यात ११४ किलोमीटरचा सागरी किनारा लाभलेल्या मुंबईतील २० पैकी १४ बोटींचा समावेश आहे.

पावसाळ्यात सागरी गस्त बंद असते. अधिकाधिक बोटी नादुरुस्त होतात आणि जेव्हा गस्त सुरु होते तेव्हा बोटी उपलब्ध नसतात.

सागरी सुरक्षेसाठी पोलिसांना तटरक्षक दलामार्फत प्रशिक्षण दिले जात असून आजवर नऊ वर्षांत ५६ तुकड्यांमध्ये केवळ एक हजार ४११ पोलिसांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. वेगवान बोटी चालविण्यासाठी एक हजार चार पदे मंजूर असली तरी प्रत्यक्षात ४०९ पदेच भरण्यात आली आहेत. उर्वरित भरती प्रक्रिया पूर्ण होईपर्यंत ११ महिन्यांच्या कंत्राटाने घेतलेल्या खासगी 'सेकंड क्लास मास्टर' (६३) आणि 'फर्स्ट क्लास इंजिन ड्रायव्हर' (३५) यांच्यावर सागरी सुरक्षेची जबाबदारी आहे.

काही महत्वाच्या घटना

निर्मनुष्य जेट्टी, बेटे तसेच खाडीच्या परिसरात फिरती गस्त पुरेशी नाही.सागरी पोलीस ठाणे एक हे माहीम फिशरमेन कॉलनीतून कार्यरत आहे.सागरी पोलीस ठाणे दोनसाठी अक्सा

चौपाटीवर जागा न मिळाल्याने बोरिवली पश्चिमेतील योगी नगर वसाहतीतून तात्पुरते काम सुरु आहे. सागरी सुरक्षेसाठी मुंबई पोलिसांना केंद्राने तीन तर राज्य शासनाने २३ जलद नौका पुरवल्या आहेत. या नौकांद्वारे यलोगेट आणि सागरी पोलीस ठाण्यांतील अपुऱ्या पोलिसांमार्फत गस्त सुरु आहे. दहशतवादी कारवायांचा धोका लक्षात घेऊन २६ पोलीस ठाण्यांच्या हद्दीतील समुद्रकिनारी ७० तपासणी नाके उभारण्यात आले आहेत.

१७ मे २०१५ला समुद्रात नौदलाच्या बोटीवरून खोल समुद्रामध्ये ओएनजीसी प्लॅटफॉर्म जवळ गोळीबारात सुशांत लुजी (२४) हा खलाशी जखमी झाला. ९ मेला सागरी सुरक्षेच्या दृष्टीने अतिशय महत्वाचे आयएनएस सरदार पटेल हा नाविक तळ गुजरात पोरबंदर येथे कार्यान्वित झाला. मे च्या पहिल्या आठवड्यात ६०० कोटी रुपयांचे अफू, गांजा आणि चरस घेऊन येणारी एक पाकिस्तानी बोट भारतीय हद्दीत भारतीय कोस्टगार्डने एका ऑपरेशनमध्ये पकडली.

रक्षण क्षेपणास्त्र फायरपासून

तेहेरिके तालिबान या पाकिस्तानी दहशतवादी गटाने स्वतःचे क्षेपणास्त्र बनवले आहे. याविषयीचा व्हिडीओही जारी करण्यात आलेला आहे. पाकिस्तानी दहशतवादी गट समुद्राच्या बाजूने येऊन समुद्र किनार्याजवळ असलेल्या टारगेटवर किंवा समुद्राच्या आत असलेली टारगेट्स वर जसे की बॉम्बे हाय यांचे तेल प्लॅट फॉर्म किंवा तेल घेऊन जाणार्या पाईपलाईन्सवर क्षेपणास्त्रांनी हल्ला करू शकतील का ?

आज आपल्या किनार्यावर १२ मोठी आणि २०० छोटी बंदरे आहेत. मोठ्या बंदरांचे रक्षण बर्यापैकी केले जाते, पण छोट्या बंदरांचे रक्षण वाढवण्याची नक्कीच गरज आहे. समुद्रकिनार्यावर अनेक ठिकाणी स्पेशल इकोनॉमिक झोन आहेत. त्यांची सुरक्षा मजबूत करायची गरज आहे.

आपल्या बहुतेक रिफायनरीज् या समुद्र किनार्यावर आहेत. याशिवाय अणुशक्तीने वीज तयार करणारी केंद्र ही तारापूर, जैतपूर अशा ठिकाणी आहेत. या सगळ्यांचे संरक्षण दहशतवादी संघटनांनी केलेल्या क्षेपणास्त्र फायरपासून अणुभट्टी, रिफायनरीज्, मोठ्या कारखान्यांचे रक्षण आपण कसे करू शकतो?.

तस्करी कशी थांबवता येईल

समुद्रामधून तस्करी मोठ्या प्रमाणात सुरु आहे. माध्यमात आलेल्या बातम्यांप्रमाणे मोठ्या प्रमाणावर डिझेल खोट्या नोटा, अफू, गांजा, चरस, सोने आणि चांदी तसेच इतर अनेक गोष्टींची तस्करी केली गेलेली आहे.

माओवाद्यांना अॅम्युनिशन आणि हत्यारे ही आंध्रप्रदेश किनार पट्टीकडून दिले जात असावेत. बांगलादेशी हे समुद्रमार्गाने सुंदरबन, ओरिसा आणि आंध्रप्रदेशच्या किनारपट्टीवर घुसखोरी करत

आहेत.तामिळनाडूमधल्या बॉम्ब ब्लास्टमध्ये पकडण्यात आलेले दहशतवादी हे समुद्राकडून श्रीलंकेच्या बाजूने भारताच्या किनार्याकडून तामिळनाडूमध्ये आलेले होते. समुद्राकडून होणारी ही घुसखोरी आपण का थांबवू शकत नाही?

समुद्राकडून रक्षण करण्याची जबाबदारी कोणाची ?

सुरक्षेची सर्वात महत्त्वाची जबाबदारी ही भारतीय नौदल, कोस्टगार्ड, पोलीस, कस्टमडिपार्टमेंट आणि वेगवेगळ्या गुप्तहेर संस्था यांची आहे. सध्या किनार्यापासून १२ नॉटीकल माईलपर्यंत जबाबदारी ही पोलीसांची , १२ नॉटीकल माईल पासून २०० नॉटीकल माईलपर्यंतची जबाबदारी कोस्टगार्डची आणि २०० नॉटीकल माईलच्या पुढे जबाबदारी ही भारतीय नौदलाची आहे. २६/११ च्या तुलनेमध्ये कोस्टगार्डचे सामर्थ्य आता बर्यापैकी वाढलेले आहे. त्यांच्याकडे ८० पेट्रोलिंग/टेहाळणी करणार्या बोटी आहेत. समुद्र किनार्यावर असलेल्या पोलीस ठाण्यांची संख्या ही देखील वाढलेली आहे. याशिवाय नौदलाकडे टेहाळणी करण्याकरिता असलेली विमाने आणि जहाजे यांची संख्याही वाढलेली आहे.

सगळ्या वेगवेगळ्या संस्थांना एका हेडकॉर्टरच्या खाली आणण्याकरिता जॉइन्ट ऑपरेशन सेंटर हे मुंबई, विशाखापट्टनम, कोची आणि पोर्ट ब्लेयरमध्ये तयार केलेले आहेत. यामध्ये समुद्र सुरक्षेकरिता असलेले सगळे घटक एका ठिकाणी येऊन काम केले जाते. तसेच वेगवेगळ्या गुप्तहेर संस्थांकडून त्यांना गुप्तहेर माहिती प्रत्येक आठवड्याला आणि महिन्याला गोळा करून ती सगळ्यांना संघटीतपणे दिली जाते. याशिवाय प्रत्येक वर्षी कमीत कमी दोन वेळा हे सगळे घटक एकत्र सराव करून, आपली क्षमता किती आहे हे तपासतात.

किनार पट्टीचे सिक्युरिटी ऑडीट करण्याची गरज

सागरी सुरक्षेत पुष्कळ सुधारणा झालेल्या आहेत. पण आज सुद्धा जास्त बोटी,रडार व गुणात्मक सुधारणांची गरज आहे. अजूनसुद्धा छोटी बंदरे आणि अनेक किनार्यावर असलेली अणुशक्ती निर्माण करणारी केंद्रे किंवा रिफायनरीची बाह्य सुरक्षा वाढवण्याची गरज आहे. कोस्टगार्ड, पोलीस आणि नौदल यांनी एकत्र मिळून अशा किनार्यावर असलेल्या संस्थांना अजून साधनाची गरज आहे.कोस्टगार्ड, पोलीस आणि नौदल,कस्टमना या क्षेत्रामध्ये आपल्या स्वतःचे इंटेलिजन्स तयार करण्याची खूप जास्त गरज आहे. आतापर्यंत गेल्या २० वर्षांमध्ये कोस्टगार्डने थोडेफार तस्करी थांबवण्यामध्ये यश मिळालेले आहे. त्यांनी दिलेल्या आकड्यांप्रमाणे गेल्या २० वर्षांत ९२० परकीय फिशिंग बोटस् आपल्या समुद्रामध्ये पकडल्या आहे.

आपल्या किनारपट्टीजवळ अनेक अशी छोटी बेटे आहेत, त्यावर आपले कोळी बांधव हे दिवसा राहतात आणि रात्रीच्या वेळी तिकडून परत येतात. अशा किनारपट्टीजवळ असलेल्या छोट्या बेटांवर कोणी जर तिथे तस्करीचे सामान उतरवले आणि नंतर घेऊन गेले तर ते

थांबवण्याकरिता सध्या यंत्रणा नाही. थोडक्यात सुरक्षेमध्ये जिथे जिथे आपल्याला कमजोरी दिसत आहे त्याचा पुन्हा एकदा अभ्यास करण्याची गरज आहे. कोळी बांधव जर सुरक्षा कर्म्यांचे कान आणी डोळे बनले तर आपली सागरी सुरक्षा मजबुत होईल.

हिंद महासागर भारताच्या सामरिक हिताकरता महत्वाचे क्षेत्र

March 23, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) राष्ट्रीय सुरक्षा

सेशेल्स, मॉरिशस, श्रीलंका, मालदीव लहान देश भारताकरता महत्त्वपूर्ण

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा ११-१४ मार्चचा सेशेल्स, मॉरिशस आणि श्रीलंकेचा दौरा, प्रदीर्घ काळापासून उपेक्षित हिंदी महासागरातील देशांशी संबंध वाढविण्याचे पाऊल आहे. सेशेल्सची एकूण लोकसंख्या ८७ हजार आहे. ११५ लहान-लहान बेटांनी बनलेल्या सेशेल्सचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र ४५५ वर्ग किलोमीटर आहे. सेशेल्स हिंद महासागरातील एक लहानसे मात्र सामरिकदृष्ट्या अतिशय महत्वाचे द्विप समुह आहे. येथे फ्रेंच, ब्रिटिश, भारतीय, इराणी आणि चिनी वंशाचे नागरिक राहतात. लोकसंख्येच्या १० टक्के भारतीय वंशाचे लोक आहेत.

चीनचा प्रभाव सेशेल्स मध्ये वाढतो आहे

येथे चीनचा प्रभाव सातत्याने वाढत आहे. आम्ही सेशेल्सला 'आफ्रिकेचे हॉगकॉग' बनवू शकतो आणि संपूर्ण आफ्रिकन महाद्वीपात पोहोचण्याचे महाद्वारसुद्धा असे चीन म्हणत आहे. आतापर्यंत चीनचे सेशेल्समध्ये १६ मोठे सरकारी आर्थिक प्रकल्प सुरू आहेत आणि आठ कोटी अमेरिकन डॉलर्स मदत चीनने सेशेल्सला केली आहे. सेशेल्समध्ये सर्वाधिक १२ हजार पर्यटक चीनमधून आले. सेशेल्स येथे चीनचे संरक्षणविषयक प्रतिनिधिमंडळ सातत्याने जात असते. चीनने सेशेल्सला दोन वाय १२ हेरगिरी करणारी विमाने आणि नौदल इस्पितळही 'भेट' म्हणून दिले आहे.

प्रदीर्घ काळापासून चीन सेशेल्समध्ये आपला नाविक तळ उभारण्याचा प्रयत्न करीत आहे. चीन मॉरिशसजवळ दिएगोगार्सिया अमेरिकेच्या नाविक तळाजवळ आपले टेहाळणी केंद्र बनवू इच्छित आहे. संपूर्ण आफ्रिका क्षेत्रात नाविक हिताचे रक्षण करण्याच्या दृष्टीने सेशेल्स अतिशय महत्त्वपूर्ण आहे.

मोदी यांची सेशेल्स भेट

यापुर्वी भारताने सेशेल्सच्या सैनिकांना लष्करी प्रशिक्षण दिले आहे, तसेच एक डोरनियर विमान आणि दोन चेतक हेलिकॉप्टर दिले आहेत. हिंदी महासागरात आपली स्थिती बळकट

करण्याच्या उद्देशाने भारताने पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या दौऱ्यात ११ मार्चला सेशेल्सशी चार करार केले. यामध्ये सेशेल्सला त्यांचे जलस्रोत निश्चित करणे, सुरक्षेच्या क्षेत्रात परस्पर सहकार्य मजबूत करण्यासाठी सागरी क्षेत्र निगराणी रडार प्रकल्प सामिल आहे. सेशेल्सला दुसरे ड्रोनिअर विमान देण्याची घोषणाही त्यांनी केली. त्यांच्या नागरिकांना तीन महिन्यांसाठी मोफत व्हिसा उपलब्ध करून दिला जाईल. दोन्ही देशांनी हिंदी महासागरातील व्यापक सहकार्याचे महत्त्व अधोरेखित केले. गेल्या ३४ वर्षांत सेशेल्सला भेट देणारे मोदी हे पहिले भारतीय पंतप्रधान ठरले. सेशेल्स लवकरच भारत, मालदीव आणि श्रीलंका यांच्यातील सागरी सुरक्षा सहकार्याच्या क्षेत्रातील पूर्ण भागीदार होईल, असा विश्वासही मोदी यांनी व्यक्त केला. अनुदान आणि कर्जाच्या रूपात भारताद्वारे सेशेल्सला ७.५० कोटी डॉलरची रक्कम दिली जाणार आहे.

मॉरिशस म्हणजेच मिनी इंडिया

मॉरिशसच्या दिएगोगार्सिया बेटावर अमेरिकेच्या हवाई दलाचा, तसेच नौदलाचा प्रचंड मोठा तळ आहे, ज्या माध्यमातून हिंद महासागराच्या सर्व क्षेत्रांवर अमेरिका आपली नजर ठेवण्याचे काम करते. फ्रान्सने द्जिबुति रियूनियन आणि अबुधाबीमध्ये आपला महत्त्वपूर्ण नाविक तळ उभारला आहे. चीनने हिंदी महासागरातील लहानसहान देशांना आपल्या कह्यात घेण्यासाठी वेगवेगळ्या मार्गांनी प्रयत्न चालविले आहेत. सागरी क्षेत्रही आपल्या वर्चस्वाखाली आणण्याची चीनची धडपड आहे. त्या दृष्टीने आसपासच्या देशातील अंतर्गत राजकारणावरही पकड निर्माण करण्याचे त्यांचे प्रयत्न असतात. चीनला असे सर्वत्र हातपाय पसरू देणे हे त्या देशांसाठीच नव्हे तर भारताच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीनेही धोक्याचे ठरते.

मॉरिशस 'लघु भारत' (मिनी इंडिया) नावानेच ओळखला जातो. येथे १८२० पासून भारतातून मजूर येऊ लागले आणि त्यांनी रामचरित मानसच्या आधाराने आपला धर्म आणि भारताशी असलेले संबंध जिवंत ठेवले. मॉरिशसचा राष्ट्रीय दिवस दरवर्षी १२ मार्च, म्हणजे ज्या दिवशी गांधीजींनी भारतात दांडी यात्रा सुरू केली, रोजी साजरा करण्यात येतो. भारत मॉरिशसचा सर्वात मोठा व्यापारी भागीदार देश आहेच, शिवाय या संपूर्ण क्षेत्रात भारताचा सर्वात विश्वसनीय देशही आहे.

मोदी यांची मॉरिशस भेट

मॉरिशस या छोट्याशा देशाने हिंदी भाषेची खूप सेवा केली आहे, असे गौरवोद्गार पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी १२ मार्चला येथे काढले. भारत आणि मॉरिशस यांच्यात अनेक गोष्टींबाबत साम्य आहे. या दोन्ही देशांमध्ये होळी, दिवाळी, महाशिवरात्र अशाप्रकारचे सण मोठ्या उत्साहात साजरे केले जातात. दुहेरी करआकारणी प्रतिबंध कायद्याचा गैरवापर रोखण्यासाठी भारत आणि मॉरिशस या दोन्ही देशांकडून प्रयत्न करण्यात येणार असल्याचे १२ मार्चला स्पष्ट करण्यात आले. मॉरिशसमध्ये पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी भारताने ५० कोटी डॉलर

म्हणजे अंदाजे ३२ अब्ज रुपयांचे सवलतीचे कर्ज देण्याची तयारी दर्शविली आहे. मोदी यांनी दोन्ही देशांदरम्यान विविध प्रकारच्या पाच करारांवर स्वाक्षरी केली. सागरी सहकार्य, शेती, सांस्कृतिक, पारंपरिक औषधी आदी विषयांशी हे पाच करार संबंधित आहेत.

पंतप्रधान मोदी यांनी मॉरिशसचे पंतप्रधान अनिरुद्ध जगन्नाथ यांच्याशी विविध विषयांवर चर्चा केली. मॉरिशसच्या राष्ट्रीय दिवस उत्सवाचे मोदी प्रमुख पाहुणे होते. त्याचप्रमाणे मोदींनी मॉरिशसच्या संसदेतही मनोगत व्यक्त केले. या वेळी मोदी म्हणाले, 'दोन्ही देशांमध्ये व्यापारविषयक विविध मुद्द्यांवर चर्चा झाली. दुहेरी करआकारणी प्रतिबंध कायदाचा गैरवापर रोखण्यासाठीही प्रयत्न केले जातील. काळा पैसा गुंतविण्यासाठी टॅक्स हेवन असणाऱ्या मॉरिशसचा वापर होऊ नये यासाठी प्रयत्न करण्यात येणार आहेत.'

'मॉरिशसमध्ये तातडीने इंधन साठवणूक आणि बंकरच्या सुविधा उभारण्याचा आमचा उद्देश आहे. आपले सहकार्य धोरण हे सुरक्षा सहकार्यासाठी मैलाचा दगड ठरेल; तसेच सागरी अर्थव्यवस्थेतील सहकार्यामुळे आपल्याला वैज्ञानिक आणि आर्थिक भागीदारी अधिक बळकट होण्यासाठी एक महत्त्वपूर्ण पाऊल ठरणार आहे. अप्रवासी घाट येथे जाऊन दोन शतकांपूर्वी मॉरिशसमध्ये भारतातून आलेल्या कामगारांच्या स्मृतिस्थळाला मोदींनी आदरांजली अर्पण केली.

हिंद महासागर भारताच्या सामरिक हितांसाठी सर्वात मोठे क्षेत्र

सेशेल्स, मॉरिशस, श्रीलंका, मालदीव आणि मालीसारखे देश लहान असूनही भारताच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वपूर्ण आहेत. हिंदी महासागरात चीनच्या वाढत्या हालचालींच्या पार्श्वभूमीवर सेशेल्स, मॉरिशस आणि श्रीलंका यासारख्या सागरी देशांसाठी सर्वतोपरी मदत करण्यासाठी भारत प्रयत्नशील आहे. हिंद महासागर भारताच्या सामरिक हितांच्या संरक्षणाचे सर्वात मोठे क्षेत्र बनले आहे. हाच विश्वातील एकमेव सर्वाधिक मोठा महासागर भारताच्या नावाने आहे. भारताची संपूर्ण व्यापार हिंद महासागरातून जातो. सुएझ कालवा, मलक्का, अरबी समुद्र, बंगालच्या खाडीसारखे क्षेत्र भारतासाठी महत्त्वपूर्ण ठरत आहे. जगातील ८० टक्क्यांहून अधिक तेलाची वाहतूक हिंद महासागर क्षेत्रातून होते.

अर्थात या तीन देशांशी स्नेहसंबंध जोडणे किंवा निर्माण करणे एवढ्यापुरताच पंतप्रधानांचा दौरा मर्यादित नव्हता. हिंदी महासागरात आपले वर्चस्व प्रस्थापित करण्यासाठी चीनने चालविलेल्या प्रयत्नाना काही प्रमाणात शह देणे हाही होता. चीनमधील स्पर्धेमुळे या संपूर्ण क्षेत्रात शांती कायम ठेवण्यासाठी आणि हिंद महासागरातील देशांवर आपली पकड व प्रभुत्व कायम ठेवण्यासाठी भारताजवळ दुसरा कुठलाही पर्याय नाही. त्यामुळे आपल्या शेजारी देशांना चीनपासून दूर ठेवण्याची महत्त्वाची कामगिरी भारताला पार पाडावी लागणार आहे. मोदी यांनी तीन देशांचा केलेला हा दौरा म्हणजे विश्वास निर्मितीचाच एक भाग होता. मोदी यांनी या देशांना दिलेली भेट ही आंतरराष्ट्रीय राजकारणात भारताचे स्थान मजबूत करण्यासाठीही होता.

२६/११ ची ६ वर्षे : सागरी सुरक्षा सुधारणांचा वेग वाढवण्याची गरज

December 9, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

मुंबईवर झालेल्या दहशतवादी हल्ल्याला नुकतीच सहा वर्षे पूर्ण झाली. यानिमित्ताने देशाच्या अंतर्गत सुरक्षेच्या प्रश्नांचा फेरआढावा घेण्यात आला. मुंबईसारख्या शहरामध्ये घुसण्यात दहशतवाद्यांना यश आले तरीही त्यांच्याशी लढाई करण्यासाठी किंवा त्यांचा खात्मा करण्यासाठी नॅशनल सिक्युरिटी गार्डचे कमांडोज् कायमचे नियुक्त करण्यात आलेले आहेत. हे कमांडोज भारतीय सैन्याचे सर्वोत्कृष्ट कमांडो म्हणून ओळखले जातात. त्यामुळेच मुंबईत जर भविष्यात काही दहशतवादी शिरले तर ते निश्चितच जिवंत परत जाणार नाहीत. सरकारने समुद्रीमार्गाच्या सुरक्षेसाठी उपाययोजना करण्याच्या अनेक घोषणा केल्या. पण त्यावर अंमलबजावणी मात्र हवी तशी नाही..

घोषणांचा भडीमार

सरकारने या काळात हजारो कोटी रुपये खर्च केल्याचा दावा केला आहे. सागरी पोलिसांशी संबंधित योजनांवर अत्याधुनिक इंटरसेप्टर बोटी घेणे, इलेक्ट्रॉनिक आयडेंटिफिकेशन सुविधा उपलब्ध करून देणे, आणि संपूर्ण किनाऱ्यावर पोलिस ठाणी सुरू करण्याचा विचार आहे. पण खराब डिझाइनच्या इक्विपमेंट्सबरोबर नियोजन आणि प्रशिक्षणाचा अभाव यामुळे योजना मुंगीच्या वेगाने पुढे जात आहे.

ग्रीसमध्ये डिझाईन करण्यात आलेला इंटरसेप्टरद्वारे आपल्या सागरी सीमेवर नजर ठेवली जाते. इंटरसेप्टर्सवर लावलेल्या अत्याधुनिक उपकरणांना ८० नॉट पर्यंत दूरून येणाऱ्या डिस्ट्रेस कॉलला इंटरसेप्ट करून त्यावर रिस्पॉंड करायला हवे. पण आपले इंटरसेप्टर त्यासाठी सक्षम नाही.

इंजिनिअर्सचा तुटवडा

काही बिघाड झाल्यास तर नेव्ही आणि कोस्टगार्डचे इंजिनिअर अत्यंत कमी वेळात उपलब्ध होतात. पण सागरी किनाऱ्यावरील पोलिस ठाण्यांत मात्र ही सेवा मिळण्यास उशीर लागतो. त्यामुळे इक्विपमेंट बराच वेळ निरुपयोगी अवस्थेत पडून राहतात.

बोटींवरील क्रु मॅम्बर्सच्या सुविधा आणि सुरक्षा यांचाही फारसा विचार करण्यात आलेला नाही. बोटींच्या ५-टनाच्या मॉडलमध्ये रेस्टरूम नाहीत तर १२-टन मॉडलमध्ये बेड नाही. अशा परिस्थितीत दीर्घकाळासाठी गस्त घालणाऱ्या क्रु मॅम्बर्सला समस्यांना तोंड द्यावे लागते. तसेच

बोटवरील मशीनगनला शत्रूच्या फायरिंगपासून वाचवण्याचीही व्यवस्था नाही. २०१२-१३ च्या केंद्रीय गृह मंत्रालयाच्या वार्षिक अहवालात म्हटले होते की, १२-टन मॉडेलच्या १५० बोट खरेदी करण्याची प्रक्रिया सुरु करण्यात येणार आहे. पण त्या दिशेने अद्याप ठोस निर्णय अजून झालेला नाही.

केंद्रीय गृह मंत्रालय आणि स्थानिक (महाराष्ट्र/गुजरात) अधिकाऱ्यांमध्ये समन्वयाचा मोठा अभाव आहे. त्यामुळे नव्या बोट्स किंवा इतर उपकरणे आल्यानंतरही व्यावहारिक समस्या कायम राहतात. इलेक्ट्रॉनिक नेट अजूनही ऑपरेशनल झालेले नाही. ही एक अलर्ट सिस्टीम आहे आणि त्याच्या भोवती संपूर्ण पेट्रोलिंग सिस्टम तयार होते. त्याच्या अभावामुळे हजारो बोटींच्या वाहतुकीवर लक्ष ठेवणे कठिण जाते.

स्थानिक मच्छिमारांचा विरोध

संरक्षण मंत्रालय सध्या एक अशी व्यवस्था निर्माण करत आहे. यामुळे भारतीय सीमेत येणाऱ्या बोटींची ओळख आपोआप करता येईल. परदेशी बोट भारतीय सीमेत प्रवेश करताच अलर्ट सिस्टीम सक्रीय होईल. २०१६ पर्यंत याची सुरुवात केली जाण्याची शक्यता आहे. पण स्थानिक मच्छिमार त्याचा विरोध करत आहेत. याची अंमलबजावणी झाल्यास वाहतुकीवर निर्बंध येणार असल्याचे स्थानिक मच्छिमारांचे म्हणणे आहे. मच्छिमार डिजीटल आयडेंटिफिकेशन कार्डलाही विरोध करत आहे. त्यामुळे क्रुच्या की लोकेशनवर लक्ष ठेवता येऊ शकते. स्थानिक मच्छिमारांचे मन वळवणे ठराविक समय सिमेत जरूरी आहे. सागरी पोलिसांसाठी प्रशिक्षणाची योजना अद्याप पुढे सरकलेली नाही.

२०२० पर्यंत सागरी रक्षणासाठी १५० जहाजे १०० विमाने

सागरी किनाऱ्याचे संरक्षण करण्याकरिता १५० जहाजे व १०० विमाने इ.स. २०२० पर्यंत मिळणे आवश्यक आहे, असे भारतीय तटरक्षक दलाचे महासंचालक यांनी सांगितले. २६/११ च्या हल्ल्यानंतर सागरी सुरक्षेचे विश्लेषण करण्याचे आश्वासन सरकारने दिले होते.

तटरक्षक केंद्रे, किनारी रडार मालिका बसवण्यात आली असून मनुष्यबळही वाढवले आहे. आज आपल्याकडे अकरा हजार जवान आहेत. पहिले ६५ जहाजे होती ती आता १०० आहेत. आणखी नव्वद जहाजे वेगवेगळ्या गोदीत तयार केली जात आहेत. २०२० पर्यंत १५० जहाजे व १०० विमाने तटरक्षकदलात प्रवेश करतील.

भारतीय किनाऱ्यावर अडीच लाख बोटी आहेत. त्यातील ८० हजार रोज सागरात असतात त्यांची तपासणी आवश्यक असली तरी ती शक्य नाही. आता या बोटींना कोडिंग व टॅगिंग केले जात आहे व त्यामुळे अतिरेक्यांनी ट्रॉलर पळवण्याची शक्यता कमी होईल. मच्छिमारांना ओळखपत्रे सक्तीची केली आहे. केंद्राच्या मदतीने त्यांची माहिती देणारे एकच बहुउपयोगी कार्ड

दिले पाहिजे, त्यांचे आधारकार्डही त्याला जोडले पाहिजे. मच्छिमारांना त्यांच्या बोटीवर ट्रॅन्सपॉडर लावण्यास सांगण्यात आले आहे.

सागरी पोलिसांची हलगर्जी

या सहा वर्षांत सागरी पोलिस केंद्र स्थापन करण्याची मागणी पुढे आली. मात्र, यातील किती केंद्रे स्थापन झाली आणि त्यांचे कार्य कशा प्रकारे होते, याची शहानिशा करणे जरूरी आहे. मुंबई पोलिसांकडे समुद्रात गस्त घालणाऱ्या आणि जमिनीवरही चालू शकणाऱ्या गस्ती नौका आल्या. मात्र, या नौका पाण्यात चालण्यासाठी आवश्यक डिझेलचा पुरवठा होत नाही. त्यामुळे या गस्ती नौका किनाऱ्याजवळ धूळ खात पडलेल्या असतात. मुंबईच्या सागरी सीमांचे रक्षण करण्यासाठी अत्यंत आवश्यक असणाऱ्या या नौका उभ्या करून ठेवल्यामुळे त्यांना गंज चढत आहे.

घाईघाईत, अधिक दराने बोटींची खरेदी

दहशतवादी हल्ल्यानंतर एका वृत्तपत्रप्रमाणे राज्य सरकारने घाईघाईत, अधिक दराने एका कंपनीकडून २९ बोटी खरेदी केल्या होत्या. यावर पोलिस अधिकाऱ्यांनी आक्षेप सुध्दा नोंदविला होता. मात्र, त्याकडे दुर्लक्ष करत सरकारने सदर व्यवहार पूर्ण केला. ११.२५ कोटी रुपयांमध्ये पाच बोटी विकत घेण्याचा निर्णय ३१ मार्च २००९ रोजी सरकारने घेतला होता. मात्र, त्यानंतर ४९ कोटी रुपयात १७ बोटी विकत घेण्याचा निर्णय अचानक घेण्यात आला. आणि शेवटी २९ बोटींची खरेदी करण्याचा व्यवहार सरकारने केलाच. दरम्यान, बाजार भावापेक्षा या बोटीच्या किमती फार जास्त वाढत असून, यासाठी निविदा मागविण्यात याव्यात, अशी शिफारस गुप्तचर विभागाने केली होती. मात्र, सरकारने याचीही दखल घेतली नाही. याची चौकशी झाली पाहिजे.

सुरक्षा ही सगळ्यांची जबाबदारी

पाकिस्तानातून भारतात येणाऱ्या दहशतवाद्यांना आपण समुद्रामध्येच का रोखू शकत नाही? अर्थात, सागरी सुरक्षेमध्येही अनेक सुधारणा करण्यात आलेल्या आहेत. मुंबईसारख्या बंदरामध्ये रडार यंत्रणा बसवण्यात आलेली आहे. समुद्रातील ५० टक्क्यांहून अधिक बोटींवर एआयएस (ऑटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टीम) बसवण्यात आलेली आहे. याशिवाय, मुंबई शहरामध्ये नेव्ही, कोस्टगार्ड आणि पोलिस यांना एकत्र आणण्याकरिता जॉइंट ऑपरेशनल सेंटर तयार करण्यात आलेले आहे. कोस्टगार्डकडे पेट्रोलिंगसाठी असणाऱ्या नौकांची संख्याही आता वाढवण्यात आलेली आहे. नौसेनेकडेही किनाऱ्याजवळ पेट्रोलिंग करण्यासाठी अनेक नौका आलेल्या आहेत. थोडक्यात, सागरी सुरक्षेच्या अनेक पैलूंमध्ये सुधारणा करण्यात येत आहे. मात्र सुधारणांचे हे काम पुढील अनेक वर्षे सुरू ठेवावे लागेल. पुढील पाच वर्षांमध्ये संपूर्ण समुद्र किनाऱ्यावर रडार यंत्रणा बसवण्यात येणार आहे. त्या माध्यमातून समुद्रामार्गे भारतात येणाऱ्या सर्व बोटींवर लक्ष ठेवणे आपल्याला शक्य होणार आहे. सागरी पोलिसांची ठाणी तयार

करणे, सागरी पोलिसांना प्रशिक्षण देणे, त्यांच्यासाठी नवीन बोटी विकत घेणे, या बोटींचा मॅटेनन्स करण्याबाबतचे प्रशिक्षण पोलिसांना देणे असे अनेक कच्चे दुवे आजही आहेत; मात्र मागील दहा वर्षांचा विचार करता देशपातळीवर सुरक्षेच्या दृष्टीने उपाययोजना योजण्याचे काम सुरु आहे हे नक्की.

वर्षातून दोन वेळा नौदल व तटरक्षक दल समुद्रातून बनावट अतिरेकी पाठवून सागरीसुरक्षेच्या कार्यक्षमतेची चाचपणी करते. यात पोलिसांकडे असलेली यंत्रसामग्री व स्पीड बोटी या कुचकामी असल्याचे उघड झाले होते. यामध्ये अनेकदा नकली आंतकवाद्यांना मुंबईत घुसण्यात यश मिळते. म्हणजेच आपले मनुष्यबळ आपले काम योग्य पद्धतीने करत नाही.

सागरी तसेच जमिनीअंतर्गत सुरक्षेबाबत पोलिस, गुप्तचर तसेच दहशतवादी पथकांमधील समन्वय अधिक चांगला झाला पाहिजे. मुंबईवरील दहशतवादी हल्ल्यासारखा हल्ला पुन्हा होऊ नये, याची काळजी घेणे ही सगळ्यांची सामूहिक जबाबदारी आहे.

तर समुद्रातील 'कारगिल'ला सामोरे जावे लागेल!

February 6, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

दर महिन्याला किमान दोन ते तीनवेळा चिनी सैन्याने भारतात घुसखोरी करणे ही नेहमीच बाब झाली आहे. प्रत्यक्ष नियंत्रण रेषा ओलांडून चिनी सैनिक अनेकदा लडाखमध्ये भारताच्या संरक्षणाच्या दृष्टीने महत्त्वाच्या असलेल्या भागातच वारंवार घुसखोरी करते आणि त्यावर आपले प्रेमळ सरकार फक्त चर्चा करून त्यांना परत जाण्यास सांगतात. अगदीच परिस्थिती हाताबाहेर गेल्यावर भारतीय लष्कर आपल्या बळाचा वापर करून चिनी सैन्याला नियंत्रण रेषेबाहेर काढते.

श्रीलंकेचे नौसैनिक निर्दयतेने आणि दादागिरी करून भारतीय मासेमारांना पकडतात, दोन-दोन, तीन-तीन महिन्यांपर्यंत या मासेमारांच्या क्षेमकुशलतेबाबत त्यांच्या कुटुंबीयांना काहीही माहिती दिली जात नाही, या मासेमारांच्या नौका तोडून टाकल्या जातात, जाळे समुद्रात फेकून दिले जाते. या साऱ्या प्रकारामुळे त्यांच्या कुटुंबीयांवर आलेल्या आपत्तीबाबत कोण विचार करतो? केंद्र सरकार या भारतीय तामीळ मासेमारांचे संरक्षण करण्याबाबत मुळीच गंभीर नाही?

भारतीय किनारपट्टीची सुरक्षा

भारताच्या सागरी संरक्षणासाठी केंद्र सरकारने वेळीच उपाययोजना केल्या नाहीत, तर भारताला लवकरच समुद्रातही कारगिल युद्ध लढावे लागेल, या निवृत्त ऍडमिरल अरुण प्रकाश यांच्या गंभीर इशान्याचा राज्यकर्त्यांनी तातडीने विचार करायला हवा. फोरम फॉर इंटिग्रेटेड नॅशनल सिक्युरिटी (फिन्स) या संस्थेतर्फे "भारतीय किनारपट्टी आणि बेटांची सुरक्षा-विकास या

विषयावरच्या राष्ट्रीय परिसंवादाचे उद्घाटन करताना प्रकाश, यांनी देशाच्या पूर्व आणि पश्चिम-दक्षिण विभागाच्या सामुद्रिक स्थितीचा मागोवा घेत, मुंबईवर झालेला २६/११ चा हल्ला हा सागरी सुरक्षिततेच्या अभावामुळेच झाल्याचे सांगत, सागरी सुरक्षिततेसाठी केंद्र आणि राज्य सरकारांची मिळून कडक सागरी सुरक्षा व्यवस्था अद्यापही अंमलात आली नसल्याबद्दल खेद व्यक्त केला. सागरी सुरक्षिततेसाठी जॉईन्ट ऑपरेशन केंद्र तयार करण्यात आले आहे. मात्र, या केंद्राला सागरी सुरक्षिततेबाबत दैनंदिन गुप्त माहिती मिळत नाही आणि जी माहिती मिळालेली आसते, ती पडताळून पाहिलेली नसते. सागरी सुरक्षिततेबाबत राज्याच्या पोलिसांनी ही जबाबदारी कोस्टल पोलिसांकडे न ढकलता, त्यात लक्ष घालावे. भारताच्या सागरी संरक्षणासाठी १६ विभाग काम करत आहेत. परंतु या विभागामध्ये समन्वयाचा अभाव असून भारताने सागरी संरक्षणाच्या बाबतीत वेळीच उपाययोजना केल्या नाहीत तर, भारताला लवकरच समुद्रातही कारगिल युद्ध लढावे लागेल.

बेटांची सुरक्षितता अत्यंत महत्वाची

सागरी सुरक्षिततेमध्ये बेटांची सुरक्षितता ही सुद्धा अत्यंत महत्वाचीच आहे, याचे भान आमच्या राज्यकर्त्यांना नाही. अत्यंत महत्वाचा असलेला आर्थिक विभागाचा ५० टक्के भाग हा बेटांनीच व्यापलेला आहे आणि त्याकडे शत्रू राष्ट्रांचे लक्ष आहे, याचा विसर राज्यकर्त्यांना पडला आहे, त्याचा विचार शांततेच्या जपमाळा ओढणाऱ्या केंद्र सरकारने करायला हवा. कोणत्याही राष्ट्राला कायमचा मित्र आणि कायमचा शत्रू नसतो. राष्ट्रांचे हित हेच परराष्ट्र धोरणाचे मुख्य सूत्र असते, याचाच विसर तटस्थतावादी परराष्ट्र धोरणाचा जयघोष करणाऱ्या आमच्या राज्यकर्त्यांना पडल्यामुळेच यापूर्वी पूर्व आणि पश्चिम सीमेवर असलेला शत्रू राष्ट्रांचा धोका आता सागरी किनारपट्टी आणि बेटापर्यंत आला आहे. बेटे आणि सागरी सुरक्षेबाबत काम करणाऱ्या विभागांमध्ये समन्वय निर्माण करण्यासाठी एक स्वतंत्र यंत्रणा निर्माण करण्याची आवश्यकता आहे.

भारतीय नौदल, लष्कर आणि वायुदल अद्यापही शेजारी राष्ट्रांवर दरारा निर्माण होईल, असे पूर्णपणे बलशाली झालेले नाही. अत्याधुनिक सुसज्ज शस्त्रबळाच्या लष्कराबरोबरच, देशाच्या समुद्राचे रक्षण करण्यासाठी बलशाली नौदलाची उभारणी करावी. भारतीय नौदलाची २ हजार किलोमीटरची भारतीय समुद्री हद्द लक्षात घेता अपुरे आहे. ब्रह्मदेश, बांगला देश, इंडोनेशिया, श्रीलंका, पाकिस्तान आणि चीन या देशाशी भिडलेल्या भारतीय सागरी हद्दीचे रक्षण करण्यासाठी भारतीय नौदलाचे किमान पाच आरमारी विभाग विमानवाहू नौकांसह सातत्याने हिंदी आणि अरबी समुद्रात गस्त घालित राहायला हवेत.

नौदलाच्या बळावर शेजारी राष्ट्रांना धमकवायचे चीनचे धाडस

अंदामान निकोबार पर्यंत असलेली भारताची सागरी सीमा इंधन, नैसर्गिक वायू आणि अन्य खनिज पदार्थांनी समृद्ध असल्यामुळेच चीनने गेल्या काही वर्षांत अमेरिकन नौदलाला शह देत, आपले आरमारी सामर्थ्य वाढवायचा प्रयत्नही सुरू केला आहे. जपान, व्हिएतनामसह सर्व शेजारी राष्ट्रांना धमकवायचे धाडस चीन करतो आहे, ते आपल्या वाढत्या नौदलाच्या

सामर्थ्याच्या बळावरच. भारतीय नैसर्गिक वायू महामंडळाने व्हिएतनामच्या समुद्रात तेलांच्या विहिरी खोदायचे कंत्राट घेतल्यावर , या विहिरी चिनी हद्दीतल्या समुद्रात खोदल्या जात असल्याचा कांगावाही केला. हिंदी आणि प्रशांत महासागरातल्या अनेक बेटांवर चीन बेमुर्वतखोरपणे हक्क सांगायला लागला आहे. हिंदी महासागरातली भूगर्भातली संपत्ती आपल्याच मालकीची असल्याचा दावा करणाऱ्या चीनला रोखायाचे असेल, तर चीनच्या तोडीचे-त्यापेक्षाही प्रबळ असे नौदल भारताकडे हवे. पाणबुड्या, विनाशिका, विमानवाहू नौका, शेकडो गस्ती नौका, क्षेपणास्त्रे यासह भारतीय नौदल सुसज्ज ठेवायलाच हवे, अन्यथा चीन भारतीय बेटे बळकावल्याशिवाय राहणार नाही आणि युद्धाचा भडका उडेल असाच प्रकाश यांच्या इशान्याचा अर्थ आहे.

कोस्टल सिक्युरिटी अभ्यास केंद्र जरूरी

नेपाळ, भूतान आणि म्यानमार या राज्यांच्या सीमेवर एक लाख ४१ हजार जवान तैनात आहेत. पण भारताच्या ७ हजार ५०० किलोमीटर सागरी किनारपट्टी असलेल्या भागासाठी फक्त बारा हजार पोस्ट गार्डची पदे आहेत. यामधील ४ हजार पदे रिक्त आहेत. त्यावरून शासन सागरी सुरक्षेवर किती गंभीर आहे, हे दिसते.सागरी सुरक्षा विषय हा खूप महत्त्वाचा विषय आहे. त्यामुळे कोस्टल सिक्युरिटी संदर्भात एक अभ्यास केंद्र उभे केले पाहिजे, त्या ठिकाणी अभ्यास करण्यास विचारवंत आणि अभ्यासकांची गरज आहे. तसेच देशाच्या सुरक्षिततेसाठी वापरली जाणारी उपकरणे ही शत्रू राष्ट्राकडून खरेदी करू नयेत.ती भारतातच बनली पाहिजे.

शस्त्राच्या व्यवहारात डॅंगनची मुसंडी

चीनने आता मुसंडी मारली आहे ती आधुनिक व वेगवेगळ्या पारंपरिक शस्त्रांची निर्मिती हे ते क्षेत्रात. 'स्टॉकहोम इंटरनॅशनल पीस रिसर्च इन्स्टिट्यूट' या स्वीडनमधील संघटनेनं नुकत्याच प्रसिद्ध केलेल्या अहवालानुसार 'डॅंगन' बनलाय शस्त्रांची निर्यात करणारा विश्वातील पाचव्या क्रमांकाचा देश.

या तुलनेत भारत बनलाय जगातील शस्त्रास्त्रांचा सर्वात मोठा आयातदार देश. आम्ही १० वर्षांत दरम्यानच्या कालावधीत आयात केली ती २ लाख कोटी रुपयांची शस्त्रास्त्रं. आम्हाला प्रमुख निर्यातदार राष्ट्र बनणं कधीही जमलेलं नाही. १० वर्षांत ए. के. अँटनी यांच्या संरक्षण मंत्रालयानं अक्षरशः तीन तेरा वाजविण्याचं काम इमाने इतबारे केलंय ते आपल्या महत्त्वपूर्ण विविध प्रकल्पांचं. भारताचे संरक्षणमंत्री दिवसरात्र फक्त स्वतःच्या प्रतिमेची काळजी घेणं हा एकमेव 'अर्जेडा' असल्यागत वागता आहेत. त्यामुळे अनेक योजना अर्धवट राहिलेल्या असून कित्येकांवर पाळी आली आहे ती गाशा गुंडाळण्याची.

गेल्या तीस वर्षांपासून बनत असलेल्या लढाऊ विमान 'तेजस'नं अवकाशात झेप घेतली ती तब्बल ४० टक्के विदेशी उपकरणांच्या साहाय्यानं. 'डिफेन्स रिसर्च डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन' च्या तब्बल पन्नासपेक्षा जास्त प्रयोगशाळा, दारूगोळा बनविणारे कारखाने, चार शिपयार्ड्स यांना योग्य दिशा दाखविण्यात आपण अपयशीच ठरलोय.तंत्रज्ञान हस्तांतरण हा मोठ्या

संरक्षण करारातील एक अतिशय महत्त्वाचा भाग. पण सध्या ती बाजू पार ढेपाळली आहे .वेगवेगळ्या विदेशी शस्त्रांचे सुटे भाग जोडणं एवढंच काम चाललयं. या पार्श्वभूमीवर आपला शेजारी चीनची कामगिरी जास्तच नजरेत भरते, संरक्षणविषयक युद्धसाहित्य निर्मितीमधली स्वयंपूर्णता हाच त्यावरचा अचूक उपाय आहे. संरक्षण क्षेत्रात स्वयंपूर्णतेचा मंत्र आता सर्व स्तरांवर जपला पाहिजे

सागरी सुरक्षेबद्दल निष्काळजी राहणे आपल्याला परवडेल का? भाग १

November 23, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

ऐतिहासिक काळापासूनच महाराष्ट्राची किनारपट्टी विशेष सुरक्षित नाही. शस्त्रे, दारूगोळ्याची तस्करी व अतिरेक्यांची घुसखोरी किनारपट्टीवरून सुरू असते आणि हे प्रकार रोखावयाचे कोणी? नौदल, तटरक्षक दल, पोलिस आणि गुप्तचर संघटना एकमेकांवर जबाबदारी ढकलण्यात मग्न असतात.

महाराष्ट्राला ७2० किलोमीटरची किनारपट्टी लाभली आहे. या किनारपट्टीवर १ मोठी आणि ८ छोटी बंदरे आहेत. नौदल, तटरक्षक दल आणि सागरी पोलिसांसारखी दले संभ्रमाच्या स्थितीत काम करत आहेत. गुप्तचर विभागही पुरेसा सक्षम नाही.(२०१३ मध्ये समुद्रामार्गे हल्ला होऊ शकतो असे गुप्तहेर खात्याने २०० हुन जास्त वेळा सांगितले) कशाचे गांभीर्य नसलेले राजकीय नेते, स्वतःतच मशगुल असलेली नोकरशाही, किनारपट्टीच्या रक्षणासाठी अयोग्य नौका वापरणारे नौदल आणि नौका आणि सागरी सैनिक कमी असणारे तटरक्षक दल अशी सध्याची स्थिती आहे.

गलथानपणाचा कळस म्हणजे मुंबईवर पाक प्रशिक्षित दहशतवाद्यांनी केलेल्या हल्ल्याच्या घटनेला ५ वर्षे पूर्ण झाली. मुंबईकर आणि संपूर्ण भारतवासियांना झालेल्या या कटू घटनेच्या जखमा आजही भळभळत आहेत. मुंबई आणि देशातील इतर महानगरांच्या सुरक्षेचा मुद्दा वारंवार चर्चिला जातो घडल्या घटनेतून बोध घेऊन सरकार नावाच्या यंत्रणेने कारभार सुधारावा, अशी जनतेची अपेक्षा असते. आपण आपल्याच देशात खरोखर सुरक्षित आहोत का? **आपण काही शहाणपणा शिकणार आहोत का?**

२६ नोव्हेंबर २००८ : मुंबईवर भयंकर हल्ला झाला. केवळ १० अतिरेक्यांनी सगळी मुंबईची सुरक्षा यंत्रणा ४ दिवस वेठीला धरली. यासाठी लागणारा सगळा दारूगोळा आणि अत्याधुनिक संपर्क साधनं घेवून ते समुद्रमार्गांनी मुंबईत शिरले. त्यानंतरच्या काळात प्रत्येक सुरक्षा अधिकारी आणि संबंधित किंवा मंत्री आपल्याला जोरदार भाषण देवून सांगत होते, की आता मुंबई आणि पश्चिम किनारपट्टीच्या रक्षणाची पुरेपूर काळजी घेतली जाईल, त्यासाठी पैसा

कमी पडू दिला जाणार नाही, वगैरे वगैरे. त्या हल्ल्यानंतर आपण मुंबईच्या किनारपट्टीवर काय काय बघितलं?

२३ मार्च २०१०: तट रक्षक दलाचे विवेक नावाचे जहाज इंदिरा गोदीत दुरुस्तीसाठी उभं असताना त्याच्यावर ग्लोबल प्युरीटी नावाचे मालवाहू जहाज आपटल्यामुळे उलटलं, आणि तळाला गेलं. दुरुस्तीच्या काळात याच्या रक्षणाची जबाबदारी कोणाची, तसच इंदिरा गोदीत असे अपघात होऊ नयेत, हे कोण पाहणार, हे प्रश्न अजूनही अनुत्तरीत आहेत.

१० ऑगस्ट २०१०: खालेजा आणि चित्रा नावाच्या २ मालवाहू जहाजांची मुंबई बंदरालागत ५ किलोमीटरवर टक्कर झाली, आणि जहाजातून समुद्रात कोसळलेल्या कंटेनर्सच्या भितीनी मुंबई बंदर काही काळ बंद ठेवावं लागलं. जवळजवळ ४०० टन खनिज तेल समुद्रात सांडले. मुंबईचे किनाऱ्यांचे, पर्यावरणाचे नुकसान थांबवता आलं नाही. मच्छीमार अनेक दिवस मासेमारी करू शकले नाहीत.

३१ ऑगस्ट २०१०: डॉल्फीन, आणि नंद हजारा या जहाजांची इंदिरा डॉक मध्ये टक्कर झाली. चौकशीमध्ये स्पष्ट झालं, की गोदीतल्या जहाजांचे वाहतूक नियंत्रण करण्याची जबाबदारी ज्यांच्याकडे आहे, त्यांचे प्रशिक्षण पुरेसे नाही.

३० जानेवारी २०११: नोर्दीकलेक नावाचे मालवाहू जहाज, भारतीय नौदलाच्या विंध्यगिरी नावाच्या (फ्रिगेट श्रेणीच्या, विमानवाहू) लढाऊ जहाजावर समोरासमोर आदळलं. आश्चर्य असं, की लढाईत मोठे नुकसान सहन करू नही लढत राहण्यासाठी बांधलेल्या विंध्यगिरीच्या इंजिनाला आग लागली. ती विझवण्याच्या प्रयत्नात बोटीत इतकं पाणी शिरलं, की हे लढाऊ जहाज चक्क बुडाले!. Vessel Traffic Management System नावाची अत्याधुनिक यंत्रणा दोन्ही जहाजांवर असूनही हा अपघात झालाच. माझगाव गोदीत १९८१ मध्ये ७१ कोटी रुपये खर्चून उभारलेलं हे जहाज ५ महिन्यांच्या प्रयत्नानंतर बाहेर काढले.

सगळ्या यंत्रणा अजून पण कुचकामी

या सगळ्या अपघातांपेक्षा जास्त गंभीर प्रकरण आहे, ते बांद्र्याच्या किनाऱ्यासमोर रुतलेल्या MV Wisdom नामक जहाजाचे. हे कुठून आणि कसे आले? हे थेट किनाऱ्याशी भिडेपर्यंत कोणालाच कळलं नाही, की कोणालाच थांबवता आलं नाही? जर हे बांद्रा सी लिंकला धडकले असते तर? सागरी सुरक्षेची 'डोब्यात तेल घालून' काळजी घेणाऱ्या सगळ्या यंत्रणा कुचकामी होत्या, की त्यांना काही सूचना मिळाल्या होत्या? मागच्या वेळेला अतिरेक्यांनी एक मच्छीमार नौका ताब्यात घेतली, आणि केवळ पाठीवर उचलून आणता येईल इतकेच सामान त्यांना घेऊन येता आले. या ६००० टन क्षमतेच्या जहाजातून काय काय आणता आलं असतं? बंदुका, दारूगोळा, लष्करी ट्रक्स, की एखादा लहानसा अणुबॉम्ब? किती माणसं येऊ शकली असती? हे जहाज बॉम्बे हाय परिसरात, तेल विहिरीवर किंवा तेलवाहू जहाजावर आपटलं असतं तर? काही नौकानयन तज्ञांच्या मते, दोर तुटल्याची कथा ही चुकीची आहे. भरतीची वेळ, वाऱ्याचा वेग, सागरी प्रवाह, याचं गणित मांडून बांद्रा सी लिंक वर आपटेल, अशा बेतानी हे जहाज मुद्दाम योग्य जागी आणून सोडून दिले. आणि केवळ नशिबानी, वाऱ्याची दिशा थोडी

बदलल्यामुळे, तिथून ३-४ किलोमीटर दूर येऊन रुतले. पण लिंकवर आपटले असते तर? १६,००० कोटी रुपये पाण्यात गेले असते..

वीजडम् आणि सीबल्क प्लोव्हर, या दोन्ही जहाजांवर **Automatic Identification System** होती का? ती चालू होती का? समुद्र प्रवासास अयोग्य जहाजांना भारताच्या सागरी हद्दीत प्रवेश करतांना भारताची परवानगी घेणे आवश्यक आहे, आणि अशा जहाजांना परवानगी नाकारण्याचा, किंवा योग्य अटींवरच प्रवेश देण्याचा पूर्ण अधिकार, आंतरराष्ट्रीय संकेतानुसार, भारताला आहे. अशी परवानगी मागितली होती का? दिली होती का? काय अटींवर? असे धोकेदायक, आणि स्वतःची ओळख लपवलेले जहाज सागरी हद्दीतून १,५०० किलोमीटर प्रवास करेपर्यंत सुरक्षा व्यवस्थेच्या नजरेला पडले नाही? अशा 'टग - टो' प्रवासासाठी सागरी वाहतूक विभागाच्या महानिर्देशाकांनी १९७४ साली एक नियमावली लागू केली होती. या प्रकरणात तिची पूर्ण अंमलबजावणी झाली का? गेल्या ३६ वर्षांत जगात, विशेषतः संपर्क साधने आणि अतिरेकी कारवाया या २ संदर्भात जे फरक पडले, त्यानुसार या नियमात काही बदल करावेसे वाटले नाही का?

मुंबईच्या डॉकयार्डमध्ये उभ्या असलेल्या आयएनएस सिंधुरक्षक पाणबुडीत मध्यरात्री तीन भयंकर स्फोट होऊन आगीचे तांडव घडले. या भीषण दुर्घटनेत पाणबुडीला समुद्रात जलसमाधी मिळाली. पाणबुडीवर असलेले नौदलाचे तीन अधिकारी व १५ जवानांचा मृत्यू झाला. स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला नौदलाच्या इतिहासात ही भयंकर दुर्घटना घडली.

महाराष्ट्राचा समुद्र सुरक्षेविना

महाराष्ट्राच्या सागरी सुरक्षा व्यवस्थेची अवस्था आज 'रस्त्यावर नाकाबंदी आणि समुद्राची 'खुली' तटबंदी', अशी झाल्याचे चित्र समोर आले आहे. समुद्रावर दिवसाला फक्त एक तास गस्त घातली जात असल्यामुळे उर्वरित २३ तास राज्याचा समुद्र सुरक्षेविना खुला पडला आहे आणि याचमुळे १९९३ साली मुंबईवर झालेल्या बॉम्बहल्ल्यासाठी कोकणातून खुलेआम आरडीएक्स येऊ शकले.

ठाणे ते सिंधुदुर्गपर्यंत पसरलेल्या राज्याच्या ७२० कि.मी.च्या किनाऱ्याची सुरक्षा आजघडीला ऐरणीवर आहे. स्पीड बोटीने समुद्रावर गस्त घालण्यासाठी तासाला १०० लिटर पेट्रोल लागते. मात्र आठवड्याला ६०० लिटर पेट्रोल मिळत असल्यामुळे दर दिवसाला फक्त एकच तास गस्त घालण्याचे आदेश पोलीस विभागाकडून देण्यात आले आहेत. याचा अर्थ उर्वरित २३ तास समुद्र खुला पडला असून यामार्गे कधीही दहशतवादी समुद्रात घुसू शकतात हे वास्तव आहे. अर्थात मुख्य कारण आर्थिक आहे.

संशयित वाहनांची / माणसांची तपासणी करण्याचीही यंत्रणा उपलब्ध नाही

समुद्रकिनाऱ्यावरून येणाऱ्या संशयित वाहनांची तसेच माणसांची तपासणी करण्याचीही यंत्रणा आजही उपलब्ध नाही. सिंधुदुर्गात बांदा, पन्नादेवी तसेच तेरेखोल, किरणपाणीमार्गे पोलीस चौक्या या फक्त चोरटी दारू वाहतूक पकडण्यासाठीच आहेत की काय, अशी परिस्थिती आहे. तेथील पोलीसांकडे दहशतवाद्यांशी मुकाबला करण्यासाठी अत्याधुनिक शस्त्रांऐवजी फक्त काठ्या

आहेत. हीच परिस्थिती रत्नागिरी व ठाण्याचीही. ठाण्यात उत्तन, अर्नाळा, केळवा या ठिकाणी ३ सागरी पोलीस स्टेशन व १८३ कर्मचाऱ्यांची गरज आहे. ठाणे परिसरात काही ठिकाणी बोटी आहेत, पण जेटी नाहीत. काही जागांवर बोटी असल्या तरी प्रशिक्षित कर्मचारी नाहीत.

‘२६/११’ ला कसाब व त्याचे सहकारी कुलाब्यावरून मुंबईत घुसले ते समुद्रमार्गेच! त्यावेळीही सागरी सुरक्षेत किती भगदाडे आहेत, हे स्पष्ट झाले होते. आधुनिक गस्ती नौकांचा, प्रशिक्षित मनुष्यबळाचा, जीपीएस ट्रॅकिंगसारख्या आधुनिक यंत्रणेचा, इतकेच काय असलेल्या गस्ती नौकांसाठीही इंधनाचा अभाव ही किनारी सुरक्षा यंत्रणेची दुखणी कायम आहेत. सरकारांना कुंभकर्णी झोपेतून जाग आली नाही, तर सत्तेवर राहण्यास ते पात्र नाहीत, असेच म्हणावे लागेल.

मुंबईवरील दहशतवादी हल्ल्यानंतर या महानगराची सागरी सुरक्षा कडेकोट केली जाईल, अशी आश्वासने देण्यात आली खरी; मात्र हल्ल्याला ५ वर्षे उलटून गेल्यानंतरही ही सुरक्षा दैवाच्याच हवाली असल्याचे दिसत आहे. २६/११ नंतर कफ परेड, राजभवन अशा ‘व्हीआयपी’ किनारपट्टीवरच सुरक्षा आहे. व्हीआयपी किनारपट्टी वगळता इतर ठिकाणी सुरक्षेच्या नावाने आनंदच आहे. सामन्य जनतेची सुरक्षा वाऱ्यावर आहे.

आयएनएस सिंधुरक्षक पाणबुडीला जलसमाधी

August 27, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

आपल्या देशात काय चालले आहे? काश्मीरमधील पूंछ या सीमावर्ती भागात पाकिस्तानी लष्कराचा गोळीबार चालू आहे. भारताने शस्त्रसंधी तोडल्याचा आव आणून त्याचा निषेध करणारा ठराव पाकिस्तानी संसदेमध्ये संमत झाला. १६ ऑगस्टला तब्बल १० वर्षांनंतर पाकिस्तानी सैन्याकडून कारगिल व द्रास भागामध्ये शस्त्रसंधीचा भंग केला. १७ ऑगस्टला दाऊद इब्राहिम या कुख्यात गुंडाचा प्रमुख हस्तक आणि लष्कर-ए-तोयबासाठी काम करणारा म्होरक्या सय्यद अब्दुल करीम ऊर्फ टुण्डा याला भारत-नेपाळ सीमेवर अटक करण्यात आली. या घटना थेट देशाच्या संरक्षणव्यवस्थेशी संबंधित होत्या.

अरुणाचल प्रदेशात २० किलोमीटर घुसखोरी केलेल्या चिनी सैनिकांना भारतीय जवानांनी पिटाळल्याची बाब एका “व्हिडिओ” द्वारे उघड झाली आहे. घटनेचे व्हिडिओ चित्रीकरण इंग्रजी वृत्तवाहिनी टाइम्स नाऊने २२ ऑगस्टला प्रसारित केले. अरुणाचल प्रदेशच्या चागलागाम भागात १३ ऑगस्टला घुसखोरी करून दोन दिवस मुक्काम केलेल्या चिनी सैनिकांची भारतीय जवानांनी मानगूट धरली. हे जवान सैन्याच्या आसाम रायफल युनिटचे होते. सैन्याच्या मेजर हुदयाच्या अधिकार्यांनी जे धैर्य दाखवले, ते आपले राजकिय नेते चिन बाबत का दाखवू शकत नाही? त्यांनी चिनी तुकडीतील सैनिकांना पकडले. मग चिनी सैनिकांनी “सॉरी” म्हणत माघार घेतली.

गेली १० वर्षे ही भारतीय संरक्षण दलांसाठी वाया गेलेले दशक मानले जाते. नौदलासाठी, या काळामध्ये सर्व नवीन प्रस्ताव तयार होते. मात्र त्यावर निर्णय झाले नाहीत. आताही 'आयएनएस सिंधुरक्षक' मध्ये झालेल्या स्फोटानंतर तिने सागरतळ गाठला तेव्हा तिच्यासह एकूण १४ पाणबुड्याच भारताकडे होत्या. ती संख्या १३ वर आली. गरज किमान २० पाणबुडींची आहे. आणि खात्रीपूर्ण आवश्यकतेसाठी त्यांची संख्या ३० असणे आवश्यक आहे.

पाणबुडींची संख्या वाढविण्याचा प्रस्ताव ८४ सालापासून असून आजही आपण त्यांची नियुक्त संख्या गेल्या २९ वर्षांमध्ये गाठू शकलेलो नाही. कारण नवीन पाणबुड्या विकत घेण्याचा वेग अतिशय कमी असून, पाणबुड्या निवृत्त होण्याचा वेग अधिक आहे. नव्या पाणबुड्या दाखल होण्याचा वेग मोठ्या प्रमाणावर वाढवावा लागेल. देशाच्या अर्थव्यवस्थेचे दिवाळे निघाले आहे. हे त्या मागचे एक कारण आहे. बाकी देशपातळीवर मोठे निर्णय घेणे थांबले आहे.

आयएनएस सिंधुरक्षक डिसेंबर १९९७ मध्ये नौदलात दाखल

आयएनएस सिंधुरक्षक' ही रशियन बनावटीची 'किलो' वर्गातील पाणबुडी रशियातील गोदीत तयार झाल्यानंतर, डिसेंबर १९९७ मध्ये भारतीय नौदलात दाखल झाली. 'किलो' या गटातील १४ पाणबुड्या भारताच्या ताफ्यात आहेत. डिझेलवर चालणाऱ्या या पाणबुड्या लढाऊ जहाजे आणि पाणबुड्याविरोधी मोहिमेसाठी वापरल्या जातात. त्याचबरोबर पाण्यातून जमिनीवर २०० किलोमीटरपर्यंत मारा करतील अशी क्षेपणास्त्रे डागण्याचीही या पाणबुडीची क्षमता होती. यापूर्वी सिंधुरक्षक विशाखापट्टणम येथे असताना २०१० मध्ये तिच्यावर अपघात घडला होता. त्यावेळी बॅटरी विभागातील स्फोटामुळे एक कर्मचारी ठार तर दोघे जखमी झाले होते. यानंतर सिंधुरक्षकला दुरुस्ती आणि आधुनिकीकरणासाठी अडीच वर्षे रशियातील गोदीत पाठवण्यात आले. एप्रिल २०१३ मध्ये सिंधुरक्षक पुन्हा भारतीय नौदलात परतली. आधुनिकीकरणाची प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर या पाणबुडीच्या वेगवेगळ्या चाचण्या यशस्वीपणे पार पडल्या. त्यामुळे पुढील दहा वर्षे ही पाणबुडी नौदलाच्या सेवेत कार्यक्षमपणे काम करेल अशी अपेक्षा होती. ४८० कोटी रुपये या आधुनिकीकरणावर खर्ची पडले, जे तिच्या मुळ किमतीपेक्षा दिडपट जास्त आहे.

नौदलाचा अपघातांचा इतिहास

भारतीय नौदलाच्या 'आयएनएस सिंधुरक्षक' या पाणबुडीला अपघाती जलसमाधी मिळाल्यानंतर याआधी नौदलातील अपघाती घटनांकडे एक दृष्टिक्षेप टाकला तर अनेक दुर्घटना समोर येतात. अशा अपघातांमुळे देशाचे हजारो कोटींचे नुकसान तर होतेच, पण नवीन जहाजे आणण्याकरता अनेक वर्षे लागतात. यामुळे आपले सुरक्षाकवच कमजोर होते.

'सिंधुरक्षक' च्या दुर्घटनेच्या चौकशीचा अहवाल चार आठवड्यात अपेक्षित आहे. राष्ट्रीय सुरक्षा व गुपितांचा बागुलबुवा दाखवून कटू सत्यावर पांघरूण घालण्याचा प्रयत्न करता कामा नये.

यापूर्वी नौदल गोदीतच आयएनएस 'विंध्यगिरी' ला आगीमुळे जलसमाधी मिळाली. या अपघाताचा नेमका काय धडा घेतला, हे देशाला कळायला हवे. 'सिंधुरक्षक' मध्ये नौदलाचे तीन अधिकारी व १५ नौसैनिक शत्रूला पाणी चारण्याऐवजी आपल्याच बंदरात असे संकटात सापडावेत, याव्यतिरिक्त दुसरे दुर्दैव कोणते?

नौदलतळ कारवारमध्ये स्थलांतरित करण्याची गरज

आपली एक अद्ययावत क्षेपणास्त्रसज्ज पाणबुडी अचानक आग लागून तडकाफडकी नष्ट होते हा निव्वळ योगायोग कसा मानावा? आयएनएस सिंधुरक्षक 'पाणबुडीच्या दुर्घटनेमुळे मुंबईच्या नौदल गोदीतील कोंडी व त्यामुळे सामरिकदृष्ट्या महत्त्वाच्या युद्धनौकांचा सतत बाहेरच्या जगाशी येणारा संपर्क या दोन मुख्य समस्या अधोरेखित झाल्या आहेत. अडीचशे वर्षांहून अधिक जुन्या नौदल गोदीमध्ये सकाळी हजारो कामगार गोदीत प्रवेश करतात. काही कामांवर कंत्राटी कामगार घेतले जातात. त्यांच्यावर वचक ठेवणे कठीण असते. ओळखपत्रांसाठी लागणारे पुरावे बनावट प्रकारचे आणून कुणीही यात घुसखोरी करू शकतो.

प्रत्यक्ष गोदीमध्ये साऊथ ब्रेक वॉटर हा धक्का विविध युद्धनौकांच्या तसेच पाणबुड्यांच्या बंदरातील विरामासाठी उपयोगात येतो. या ठिकाणी विशिष्ट समारंभाच्या वेळी जेव्हा अनेक युद्धनौका मुंबई बंदरात येतात, तेव्हा नौका स्वतंत्रपणे उभ्या करण्यास जागेचा तुटवडा असतो. साहजिकच एकाला एक नौका बांधून ठेवण्यावाचून गत्यंतर नसते. कोणतेही संकट आल्यास अशा वेळी धोका वाढतो.

नौदल गोदीच्या सभोवती सध्या नागरी बोटींची वर्दळही वाढलेली आहे. प्रवासी लाँच, जेएनपीटी व मुंबई पोर्ट ट्रस्टच्या गोदीत येणारी व्यापारी जहाजे, बूचर आयलंडकडे येणारी तेलवाहू जहाजे व या सर्व जहाजांना खेचणाऱ्या टगबोटी यांची प्रचंड वर्दळ नौदल गोदीसमोरूनच सुरू असते. अशा प्रकारे मुंबईची नौदल गोदी कायमच बाहेरच्या आगंतुक वर्दळीच्या जगाला खुली असते.

कोणत्याही युद्धनौकेवरील शस्त्र, दारुगोळ्याचा स्फोट झाल्यास अपरिमित हानी होऊ शकते. वाढत्या वर्दळीचा विचार करूनच भारतीय नौदलाने कारवार येथे ऑपरेशन सी-बर्ड नावाने मोठ्या गोदीचा प्रकल्प सुरू केला व आयएनएस कदंबा असे त्याचे नामकरण करण्यात आले. तेथे अनेक नौकांच्या सुक्या गोदीसाठी शिप लिफ्टची सुविधाही तयार केली. मात्र अजून हा प्रकल्प पूर्णत्वाने कार्यरत झाला नसल्याने युद्धनौका तेथे स्थलांतरित झालेल्या नाहीत. ऑपरेशन सी-बर्ड लवकर पूर्ण करून महत्त्वाच्या युद्धनौका तिथे लवकर स्थलांतरित केल्या जाव्या.

नौसेनेची पाणबुडी क्षमता कधी वाढणार ?

अनेक वर्षांमध्ये पाणबुडी निर्मितीच्या क्षेत्राकडे लक्ष देण्याची गरज सातत्याने व्यक्त झाल्यानंतरही त्याकडे दुर्लक्षच झाले आहे. अरबी समुद्र, बंगालचा उपसागर आणि हिंद

महासागर करता भारतीय नौदलाकडे कमीत कमी २० पाणबुडया असणे सामरिकदृष्ट्या आवश्यक आहे. आश्वासक परिस्थितीसाठी ३० पाणबुडया आवश्यक आहेत. पण प्रत्यक्षात केवळ १४ पाणबुडया आहेत. पाकिस्तान आणि चीन या दोघांनीही पाणबुडी निर्मितीमध्ये मोठी आघाडी घेतली आहे. अकुला वर्गातील दोन पाणबुडया पाकिस्तानने तयारही केल्या. पण भारताने करार करून अनेक वर्षे उलटल्यानंतरही स्कॉर्पिअन पाणबुडया नौदलात केव्हा दाखल होणार त्या बाबत भारतीय नौदल ठोस सांगू शकत नाही. चीननेही स्वतंत्रपणे पाणबुडी निर्मितीच्या दिशेने यशस्वी पावले टाकण्यास सुरुवात केली आहे. ते तंत्रज्ञान पाकिस्तानला हस्तांतरण करण्याचा करारही मध्यंतरी दोन राष्ट्रांमध्ये झाला. पण भारत आहे तिथेच आहे.

ब्रिगेडिअर हेमंत महाजन, युद्ध-सेवा-मेडल, यांची

व्यक्तीरेखा

ब्रिगेडिअर हेमंत महाजन, इंडियन-मिलिटरी-अकादमीत, जुलै १९७३ मध्ये, डेहराडून येथे रुजू झाले. १५ जून १९७५ रोजी त्यांनी "कमिशनड ऑफिसर" म्हणून पायदळातील ७-मराठा-लाईट-इन्फन्ट्रीत प्रवेश केला. जम्मू-आणि-काश्मीरच्या सिमावर्ती भागात व दहशतवादी क्षेत्रांत, पंजाबात आणि ईशान्य भारतातील राजद्रोह-विरोधी-कार्यवाहीत त्यांनी सविस्तर सेवा केली. तसेच १९७५ पासूनच्या लष्कराने हाती घेतलेल्या सर्व महत्त्वाच्या दहशतविरोधी कार्यवाहींमध्ये त्यांचा सहभाग होता.

त्यांच्या कामगिरीची ठळक वैशिष्ट्ये

१९९५ ते १९९८ त्यांनी पूँछ क्षेत्रात काम केले. पूँछ आणि राजौरीच्या सर्वात अवघड क्षेत्रातील, सर्वाधिक दहशतवादाच्या काळात, त्यांनी "ऑपरेशन रक्षक" मध्ये, ७-मराठा-लाईट-इन्फन्ट्रीचे नेतृत्व केले. त्यांची बटालियन, पाकिस्तानमधून जम्मू-आणि-काश्मीरमध्ये होणारी घुसखोरी रोखण्यास जबाबदार होती. त्यांच्या बटालियनला "युनिट सायटेशन आणि १८ शौर्य-पदके" प्राप्त झाली.

"ऑपरेशन पराक्रम" च्या दरम्यानच्या निरनिराळ्या युद्ध-हालचालींत त्यांचा सक्रिय सहभाग होता. भारतीय लष्कराने केलेली ही सर्वात मोठी जमवाजमव होती, ज्यामुळे त्यावेळी पाकिस्तानसोबत युद्ध परिस्थिती निर्माण झालेली होती. त्यांच्या कठोर परिश्रमांची पावती म्हणून, त्यांना लष्कर-प्रमुखांकडून प्रशस्ती-पारितोषिक प्राप्त झाले.

पुन्हा एकदा जम्मू-आणि-काश्मीर मधील पूँछ, कृष्णाघाटी, सुरणकोट आणि राजौरी इलाख्यांतील "ऑपरेशन रक्षक" ह्या कार्यवाहीत त्यांनी ब्रिगेडच्या नेतृत्वाची धुरा वाहिली. त्यांच्या एका युनिटला युनिट-गौरव घोषित झाला. त्यांची बॉर्डर-सिक्क्युरीटी-फोर्स (बी.एस.एफ.) बटालिअन ही देशातील सर्वोत्कृष्ट बटालिअन म्हणून घोषित झाली आणि ब्रिगेडमधील एका अधिकार्यास २००६ सालचे सर्वोच्च पारितोषिक अशोक चक्र प्राप्त झाले. फेब्रुवारी २००६ मध्ये ते, "हायर कमांड विंग" चे अध्यापक -डी.एस.- म्हणून, आर्मी-वॉर-

कॉलेजमध्ये रुजू झाले. तिथे त्यांनी प्राविण्यासह तीन वर्षे सेवा केली. हायर कमांड अभ्यासक्रम, भूदल, नौदल व हवाईदलाच्या सर्वोच्च ७० कर्नल व समकक्षांचा असतो. अध्यापक ह्या नात्याने, राष्ट्रीय सुरक्षेचे निरनिराळे पैलू समजून घेण्यासाठी, अधिकारी-विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्याची जबाबदारी त्यांचेवर होती. नियोजनात्मक तयारीत आणि शत्रुराष्ट्राविरुद्धच्या युद्धांत, मोठ्या संख्येतील युद्धखेळ खेळले जातात.त्यांनी अधिकारी-विद्यार्थ्यांना; युद्धव्यवस्थापनाचे विविध पैलू, आण्विक-जैव-रासायनिक-युद्धसेवा, काश्मीर व ईशान्येतील विद्रोह, डाव्या-पक्षांचा-अतिरेक, दहशतवाद, सागराकडूनचा विद्रोह इत्यादींसारख्या विषयांत; मार्गदर्शन केलेले आहे.

सेवाकाळात त्यांना खालील पदके प्राप्त झालेली आहेत.

अ) जी.ओ.सी.-इन.-सी. सेंट्रल कमांड कमेंडेशन कार्ड

आ) युद्धसेवा मेडल

अतिरिक्त अनुभव

अ) **माध्यम अनुभव:** इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांतून ते अनेकदा वावरलेले आहेत.

आ) **लेखन अनुभव:** “आर्मी-वॉर-कॉलेज-जर्नल”, “इन्फन्ट्री”, “प्रतिविद्रोही” इत्यादी व्यावसायिक भूदल नियतकालिकांतून ते नियमितपणे लेखन करत असतात.

इ) **मास्टर-ऑफ-फिलॉसॉफी करता मार्गदर्शन:** भूदल, नौदल आणि हवाईदलाच्या अधिकार्यांना, देवी-अहिल्या-विश्व-विद्यालय, इंदौर-विद्यापीठाच्या “मास्टर-ऑफ-फिलॉसॉफी (एम.फिल.)” पदवीप्रत नेणार्या त्यांच्या संशोधनाच्या कामांत ते मार्गदर्शन करत असतात.

ई) **परदेशांतील लष्करी मुत्सद्देगिरी:** लष्करी दूतकर्म -आणि सुरक्षा-सहकार्य सुधारण्याकरता त्यांनी अनेकदा, परदेशांतून प्रतिनिधिमंडळांचे नेतृत्व केलेले आहे. त्यांनी भेट दिलेल्या काही देशांत, भूतान, म्यानमार, थायलंड, मलेशिया, सिंगापूर, यू.ए.ई., इजिप्त, कजाखस्तान, किरघिस्तान इत्यादींचा समावेश होतो.

उ) **वृत्तपत्रीय लेखन:** राष्ट्रीय सुरक्षेवरील त्यांचे लेख आघाडीच्या सर्व मराठी वृत्तपत्रांतून नियमितपणे प्रकाशित होत असतात. त्यांनी ३५०० हून अधिक लेख निवृत्तीनंतरच्या ९ वर्षांत प्रकाशित केलेले आहेत.

ऊ) **अतिथी-प्राध्यापक:** महाराष्ट्रातील अनेक विचार-मंथनांत ते राष्ट्रीय सुरक्षेशी संबंधित विषयांवर, सरासरीने दर-महा पाच ते सहा व्याख्याने देत असतात. त्याकरता ते नागपूर, मुंबई, कोल्हापूर, बेळगाव, सोलापूर इत्यादी शहरांत भेटी देत असतात.

ऋ) **सेंटर-फॉर-एंडव्हान्सड-अँड-स्ट्रॅटेजिक-स्टडीजचे** ते सभासद आहेत. त्यांनी “पाक-मिलिटरी-स्ट्रॅटेजी”, “नक्षलिझम: पास्ट, प्रेझेंट अँड फ्युचर”, आणि “काश्मीर: स्टेटस ऑफ प्रॉक्सी वॉर” हे शोधनिबंध सादर केलेले आहेत.

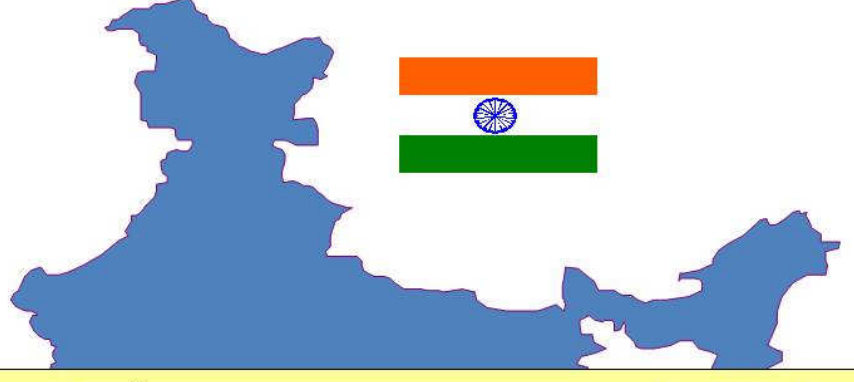
लृ) जुलै-२०१२ मध्ये त्यांनी “नक्षलिझम: चायनाज प्रॉक्सी वॉर ऑन इंडिया” हे पुस्तक प्रकाशित केले आणि ऑक्टोबर-२०१३ मध्ये त्यांनी “आव्हान चीनी ड्रॅगनचे” हे

मराठी पुस्तक प्रकाशित केले.१० मे २०१४ मध्ये त्यांनी "आव्हान काश्मीरमधील छुप्या युद्धाचे" हे पुस्तक मध्ये प्रकाशित केले. मे २०१५ मध्ये त्यांनी "देशासमोर सुरक्षेची बहुआयामी आव्हाने आणि भारताची संरक्षणसिध्दता" हे पुस्तक प्रकाशित केले."PROXY WAR IN JAMMU & KASHMIR:A WINNING STRATEGY" हे पुस्तक ईग्रजी भाषेत ऑक्टोबर-२०१३प्रकाशित केले. आव्हान जम्मू-आणि-काश्मीर मधील छुप्या युद्धाचे- हे पुस्तक 2015 मध्ये प्रकाशित केले (Won an award in November 2016).

आक्रमक परराष्ट्रधोरण आणि भारताची बाह्य,अंतर्गत व सुरक्षा हे पुस्तक जुलै २०१५ मध्ये प्रकाशित केले. बांगलादेशी घुसखोरी भारताच्या सुरक्षेस सर्वात मोठा धोका.२०२१ पूर्वी आसम.प बंगालच्या मुख्यमंत्रिपदी दोन बांगलादेशी ?(First edition sold off in six months) हे पुस्तक प्रकाशित 2016 मध्ये प्रकाशित केले

INDIAS COASTAL SECURITY:CHALLENGES & WAY AHEAD_ईग्रजी
भाषेत ओक्टोबर २०१७ मध्ये प्रकाशित केले.

- एँ) दूरदर्शनच्या वृत्त-वाहिन्यांवरील वाद-विवादांत ते भाग घेत असतात. मराठी वाहिन्याःमी मराठी,टीव्ही ९ मराठी,जय महाराष्ट्र,डिडि सहयाद्री, आय.बी.एन.-लोकमत, झी-२४-तास, ए.बी.पी.माझा, दूरदर्शन. हिंदी वाहिन्याः सहारा समय, न्यूज एक्सप्रेस-२४, इंडिया-टी.व्ही. इंग्लिश वाहिन्याः टाईम्स नाऊ.ANI.मिरर नाऊ त्यांना दमण दिव,दाद्रा नगर हवेली या केंद्रशासित प्रदेशाचे सुरक्षा सल्लागार म्हणुन २०१७ मध्ये नियुक्त केले आहे.
- त्यांना पुणे विद्यापिठाने 2018 मध्ये "स्वातंत्र्यवीर सावरकर अध्यासन" ,राष्ट्रीय सुरक्षा आणी सामरिक अभ्यासाचे अतिथी प्राध्यापक म्हणुन नियुक्त केले आहे.

ब्रिगेडियर हेमंत महाजन, युद्ध सेवा मेडल,
यांचे 2014 ते 2019 मध्ये वेगवेगळ्या
वर्तमानपत्रांमध्ये
दहशतवाद या विषयावरती प्रसिद्ध झालेले
लेख

देशाकरता प्राणार्पण करणाऱ्या,

भारतीय सशस्त्र दलांतील शूर अधिकारी आणि सैनिकांना,

हे पुस्तक सादर समर्पित.

शूरांतील शूर लोकांच्या आकाशगंगेत त्यांच्या आत्म्यांना शांती लाभो.

शूर शिपायाचा पोवाडा

हे सशस्त्र बांधवा, तू ऐन तारुण्यातच दैववशात शहीद झालास.

तुझे देशबांधव किंवा राजकीय स्वामी दुःख करतील किंवा मनास लावून घेतील अशी अपेक्षा धरू नकोस, त्यांच्याकरता तू केवळ आणखी एक अश्रू आहेस.

दूरदर्शन वाहिन्या एखाद-दोन दृश्ये दाखवतील, तसेच मुद्रित माध्यमेही करतील, मग सगळेच विसरले जाईल, तुझे कुटुंबीय उर्वरित आयुष्यभर हरपलेल्या मुलाचा, भावाचा, पतीचा अथवा वडिलांचा शोक करत राहतील.

हे सशस्त्र बांधवा, तू ऐन तारुण्यातच दैववशात शहीद झालास.

अनुक्रमणिका

1. दहशतवादाच्या लढाईमध्ये देशप्रेमी नागरिकांचे कर्तव्य
2. सोशल मीडिया वरील दुष्प्रचार आणि सामान्य नागरिकांचे कर्तव्य
3. बारामुल्ला दहशतवाद मुक्त होताना..
4. पोलिस दलाच्या सक्षमीकरणाकरता काही उपाययोजना
5. खालिस्तानी दहशतवाद पुन्हा पुनरजिवित करण्याचा पाकिस्तानचा प्रयत्न
6. हिंसक आंदोलनात सुरक्षा सामान्य माणसांची
7. छत्रपतींच्या रणनितीचा वापर करून देशासमोरची आव्हाने कमी करा
8. सॅबोटाज ,सबव्हर्जन आयएसआयची नवी रणनिती
9. दहशतवाद्यांपेक्षा त्यांचे समर्थक जास्त धोकादायक
- 10.इ-पुस्तक – आव्हान भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेचे
- 11.पोलिस-नागरिक समन्वयाची नितान्त गरज
- 12.आयसिसचा भारताला धोका : प्रभाव रोखण्यासाठी उपाय योजना
- 13.पॅरिस हल्ला आणि भारत
- 14.पंजाबमध्ये दहशतवादाचे पुनर्जीवन करण्याचा प्रयत्न ?
- 15.दहशतवादाचे बदलते स्वरूप, एकटे दहशतवादी : गरज तरुणांशी संवाद साधण्याची

- 16.४० लाख तरुण व्यसनाधीन करणारा नार्को टेररिझम
- 17.मतपेटीच्या राजकारणामुळे पश्चिम बंगालमध्ये वाढता दहशतवाद
- 18.विळखा दहशतवादी कारवायांचा : आय.एस.आय. वर नियंत्रण करण्याची गरज
- 19.पुण्यातल्या फरासखाना पोलिस ठाण्यासमोर झालेला स्फोट
- 20.बिगर सरकारी संघटना संशयाच्या घेऱ्यात
- 21.पुस्तक परिचय- आव्हान: जम्मू-आणि-काश्मीर मधील छुप्या युद्धाचे
- 22.बनावट नोटांचा सुळसुळाट पाकिस्तान / चीन कडून एक नवीन प्रकारचा दहशतवाद
- 23.काश्मीर, दहशतवाद, नक्षलवाद, राष्ट्रीय सुरक्षेच्या बाबींवर आप पार्टीची ठोस भूमिका जरूरी
- 24.निवडणुक काळात सुरक्षा नेत्याची आणि सामान्य नागरिकांची
- 25.मानवाधिकार संस्था विरुद्ध सामान्य नागरिक :सामान्य नागरिक/पोलिसांच्या मानवाधिकारांचे काय?
- 26.जर्मन बेकरी पुणे, हैदराबाद ते बंगळूरु : दहशतवादी हिंसाचार वाढवण्याची शक्यता
- 27.जम्मू आणि काश्मीरमध्ये नव्या प्रकारचा दहशतवाद
- 28.शहिद अफझल गुरूचे मित्र आणि राष्ट्रीय सुरक्षा
- 29.अकबरुद्दीन ओवेसी की बॅरिस्टर जीनाचा पुनर्जन्म ?
- 30.ऑपरेशन एक्स आणि अजमल कसाबला फ़ाशी
- 31.ब्रिगेडिअर हेमंत महाजन, युद्ध-सेवा-मेडल, यांची व्यक्तीरेखा

दहशतवादाच्या लढाईमध्ये देशप्रेमी नागरिकांचे कर्तव्य

February 19, 2019 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

जम्मू-काश्मीरमधील पुलवामा येथे सुरु अललेल्या चकमकीदरम्यान भारतीय सैन्याला जैश-ए-मोहम्मदचा कमांडर गाजी रशीद ,कामरान आणि एक स्थानिक दहशतवादी(एकुण ३) यांना ठार करण्यात यश आले आहे. गाजी रशीद यानेच पुलवामा दहशतवादी हल्ल्याचा कट रचला होता, तर कामरान हा या हल्ल्याच्या कटात सहभागी होता. ताफ्यावरील हल्ल्याचा मास्टरमाइंड अब्दुल गाझी आहे व हा मसूद अझहरचा निकटवर्तीय आहे.

दहशतवाद्यांना अमाप प्रसिध्दी, शुर विरांचे नाव पण माहित नाही

दक्षिण काश्मीरमधील पुलवामा येथे सुरु असलेली चकमक तब्बल १८ तासांनंतर संपली. यात एक मेजरसह चार जवान शहीद झाले आहेत, मात्र तिन्ही दहशतवाद्यांचा खात्मा करण्यात यश आले. मेजर डीएस ढोंढियाल, शिपाई सावे राम, शिपाई अजय कुमार आणि शिपाई हरी सिंह ही त्या शुर विरांची नावे आहेत. शिपाई गुलजार मोहम्मद हे जखमी झाले आहेत. या चकमकीत जम्मू-काश्मीरचे पोलीस उपमहानिरीक्षक,सैन्याचे ब्रिगेडियर यांच्यासह अनेक

अधिकारी व सैनिक जखमी झाले आहेत.ब्रिगेडियरना पोटात गोळी लागली. याच एन्काउंटरमध्ये एक कॅप्टन आणि लेफ्टनंट कर्नल यांना सुद्धा गोळी लागून ते जखमी झाले आहेत. सर्वांना लष्कराच्या हॉस्पिटलमध्ये भरती करण्यात आलं आहे.मिडियाने त्यांची नावे शोधण्याचा फ़ारसा प्रयत्न केला नाही. ब्रिगेडियर हरबीर सिंग लेफ्टनंट कर्नल राहुल गुप्ता, कॅप्टन सौरभ पटणी, मेजर विनायक आणि अनेक शूर सैनिक गंभीर रित्या जखमी झाले. त्यांची नावे देशाला कळणे गरजेचे आहे. आशा करूया सर्व लवकरच बरे होतील.दहशतवाद्यांना अमाप प्रसिध्दी दिली गेली.हे थांबले पाहिजे.

भारतीय सैन्याची परंपरा आहे की सैन्याचे अधिकारी आपल्या सैनिकांचे नेतृत्व दहशतवादी विरोधी अभियानांमध्ये सर्वात पुढे राहून करतात. त्यामुळेच आपल्याला यश नक्कीच मिळते परंतु यामध्ये आपल्या अधिकार्यांना जखमी व्हावे लागते व प्राणाचे बलिदान पण करावे लागते.

आधी लग्न कोंडाण्याचे

शनिवारी नियंत्रण रेषेजवळ मेजर चित्रेश सिंह बिष्ट हे शहीद झाले. राजौरी जिल्ह्यात नियंत्रण रेषेजवळ आईडी बॉम्ब निकामी करत असताना स्फोट होऊन त्यात त्यांना वीरमरण आले.मेजर चित्रेश यांचा येत्या 7 मार्च रोजी विवाह होणार होता. इकडे वडील त्यांच्या लग्नाच्या पत्रिका वाटत होते आणि तिकडे सीमेवर त्यांना वीरमरण आले. विवाहाच्या पूर्वतयारीसाठी सुटी घेण्याचा वडिलांचा आग्रह असतानाही त्यांनी देशसेवेला प्राधान्य दिले होते.

पुलवामाचा हल्ला झाल्यापासून मिडिया, देशप्रेमी नागरिक अनेक विषयांवर चर्चा करत आहे.सरकारने काय करावे?सैन्याने काय करावे?सिआरपिएफ़ने काय चुका केल्या वगैरे वगैरे. आता कोण काय म्हणाले, त्यापेक्षा आपण काय केले पाहिजे, हे देशाच्या दृष्टीने जास्त हिताचे आहे. त्यासाठी देशवासीयांना आता जागे होण्याची वेळ आली आहे. सैन्याने नेमकी कोणती कारवाई करावी हा टीव्ही /मिडियामधे चर्चेचा विषय नाही.नेमकी कारवाई करण्याकरिता सैन्य सक्षम आहे.

राजकिय पक्षांनी, सरकारने काय करावे?

जम्मू-काश्मीरमधील पुलवामा येथील हल्ल्यानंतर आपल्या देशाने पाकिस्तानला दिलेला सर्वाधिक पसंतीचा राष्ट्र काल मागे घेतल्याचे जाहीर केले. राजकिय पक्षांनी काय करावे हा एक महत्वाचा विषय आहे. आमचे राजकीय नेते त्याचे राजकारण करत आहेत. त्यांनी व्होट बँकेसाठी काही लोकांना जवळ केले आहे. या बोटचेपी भूमिकेमुळे आमच्याकडे दहशतवाद फोफावत आहे. त्याबद्दल पुढच्या लेखात.

प्रतिकात्मक पुतळे जाळून, बंद पाळून, मेणबती लावून दहशतवाद थांबणार नाही

सर्वात प्रथम हुल्लडबाजी करून देशाची प्रगती थांबवण्याचा प्रयत्न करू नये. सामान्य नागरिक सैन्याच्या मागे उभा राहून दहशतवादा विरोधात नेमकी काय भूमिका निभावू शकतो?

आतंकवादी आक्रमणानंतर देशभरातून तीव्र प्रतिक्रिया उमटत आहेत. देशभरात पाकिस्तान आणि आतंकवादाचे प्रतिकात्मक पुतळे जाळणे, बंद पाळणे, मेणबती लावून निषेध व्यक्त करणे आदी पहायला मिळत आहेत. या आधी उरी, पठाणकोट, मुंबई आणि त्याआधी संसदेवरील आक्रमण ह्यावेळी हेच चित्र पहायला मिळाले. या मुळे आतंकवाद थांबला नाही व आता व्यक्त केलेल्या देश भक्तीमुळे पण तो थांबणार नाही. त्या करता आपल्याला अनेक वर्षे प्रयत्न करावे लागतील. पारंपारिक युद्धाची तयारी करावी लागेल. त्यात सरकारवर जास्त दबाव आणून घाईघाईने काहीतरी करण्यास भाग पाडणे उचित नाही, आज आपण जर पाकिस्तानशी थेट युद्ध पुकारायचे ठरवलेच, तर आपण किती हानी सहन करू शकतो याचा विचार अगोदर केला पाहिजे. याकरता जर सैन्याचे बजेट वाढवण्यासाठी जर कश्मिर / पुलवामा कर पेट्रोल किमतीवर लावला तर त्याकरता आपण तयार आहोत का? केवळ श्रद्धांजली न वाहता राष्ट्रीय एकात्मकता कशी निर्माण करता येईल, याचा विचार करणे आवश्यक आहे. श्रद्धांजली वाहण्याची वेळ येऊ नये यासाठी प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. यासाठी देशातील सर्वांनी गट-तट विसरून एकत्र आले पाहिजे. रडण्यापेक्षा लढल्याची तयारी केली पाहिजे. तरच अशा हल्ल्यांना आळा बसेल.

मेणबत्या जाळून किंवा घोषणा देऊन दहशतवादविरोधी अभियानात यश मिळणार नाही. नुसती देशभक्तीच्या भावना व्यक्त करून दहशतवाद थांबणार नाही. त्याकरिता कृतिशील कारवाईची गरज आहे.

सामान्य नागरिकांनी नेमके काय करायचे?

प्रत्येक नागरिकाने आपापल्या भागामध्ये, आपापल्या संस्थामध्ये एक सैनिक म्हणून, एक गुप्तहेर म्हणून कान आणि डोळे उघडे ठेवण्याची गरज आहे. कान आणि डोळे उघडे ठेवा, आपला भाग सुरक्षित ठेवा.

आज ७०% भारतीय हे सोशल मीडियावर आहेत. कान आणि डोळे सोशल मीडियावर देखील उघडे ठेवा. सोशल मीडियावर देशविरोधी पोस्ट बघितली तर लगेच त्याची लिंक सायबर पोलिसांकडे पाठवा जेणेकरून त्यावर कारवाई करणे त्यांना सोपे जाईल.

हुतात्मा झालेल्या कुटुंबाची ,मानसिक मदत जास्त,आम्ही हुतात्मा झालेल्या कुटुंबांच्या पाठीशी आहोत हा विश्वास द्या.आर्थिक मदतीसाठी सैन्याचे अनेक अकाउंट्स उपलब्ध आहेत.या माध्यमातूनही आपण सैनिकांना मदत करू शकतो.

अजूनसुद्धा काही राजकीय नेते, वाट चुकलेले विचारवंत, तज्ञ देशविरोधी वक्तव्ये करून सैन्याचे मनोबल खच्ची करण्याचा प्रयत्न करतात.काही पाकधार्जिणे फारूक अब्दुल्ला, मेहबुबा मुफ्ती ,आणी अनेक याचे राजकारणही करताना दिसत आहेत. नेत्यांनी देशाच्या बाजूने राहण्याची बुद्धी मिळू दे. उद्याही कोणी अहिंसेचे पुजारी, कोणी मानवाधिकारी आपापले मुद्दे मांडायला आसुसलेले असतीलच. सगळे पक्ष एकदिलानं सरकारच्या बाजूने उभे ठाकल्याचे दाखवतील, पण प्रत्यक्षात अनेक नतद्रष्टे नेते त्यात खोड्या काढतील.

अनेक राजकारणी समाजामधील वेगवेगळ्या घटकांना तुमच्या वरती अज्ञान होतो आहे हे सांगून ऊठसूट हिंसक आंदोलने करण्यास भाग पाडतात. यामध्ये सामील होऊ नका. कारण हिंसक आंदोलना मध्ये नुकसान हे आपल्या देशाचे होते. गेल्या वर्षभरात महाराष्ट्रात वेगवेगळ्या आंदोलनात 40% एस्टी गाड्या जाळण्यात आल्या आहेत.

कायदा-सुव्यवस्था राखण्याच्या कामात समाजातील सर्व स्तरातील नागरिकांचे सहकार्य घेतले जावे. संबंधित पोलिस ठाण्यांच्या हद्दीत राहणार्या नागरिकांमधून कायद्याचे जाणकार, सामाजिक समस्यांचे जाणकार, राजकीय जाणकार, वकील, डॉक्टर, शिक्षक अशा सर्व क्षेत्रातील नागरिकांना निमंत्रित करून त्यांची एक समिती नेमली जावी.

सीमेपलीकडच्या शत्रूपेक्षा जास्त शत्रू सीमेच्या आत आहेत.जर देश एकत्र पाठी मागे उभा नसेल तर, का बलिदान द्यावे आमच्या सैन्याने? त्यांची नावे,त्यांची दुष्कृत्ये शेयर केली जावी ज्यामुळे या सगळ्या पाकप्रेमी,चीनी प्रेमींवर सामाजिक बहिष्कार घालता येईल.

पेट्रोलचे भाव वाढवावा लागला ,सैन्याच्या आधुनिकीकरणासाठी कर वाढवले गेले तरी तक्रार करू नका.मला हे हवे ते हवे असे न करता सैन्याला मजबूत करण्यासाठी सैन्याचे बजेट वाढवण्यासाठी कर भरून हातभार लावा.एकमेकांत भांडत न बसता,समाजात तेढ न पसरवता एकत्र व्हा आणि सगळे मिळून सैन्याच्या मागे उभे रहा. चीनी मालावर बहिष्कार घाला.

देशभक्ती रोजच्या जिवनात व अनेक वर्षे

आपण भारतीय केवळ एक दिवस प्रतिकात्मक देशभक्तीचे प्रदर्शन करून उरलेले दिवस मात्र त्याच पाकिस्तान बरोबरचे क्रिकेट सामने आणि पाकिस्तानी कलाकारांचे सिनेमे पाहण्यात घालवतो. आपली एक दिवसाची राष्ट्रभक्ती जागृत व्हायला सैनिकांना हुतात्मा व्हावे लागते, हे चित्र दुर्दैवी आहे.

त्यासाठी आपले पद, पक्ष बाजूला करून सरकारला आवश्यक तो पाठिंबा देखील द्यायला हवा. एक दिवसाची मर्यादित राष्ट्रभक्ती नव्हे, आता राष्ट्रहिताच्या प्रत्येक गोष्टीसाठी प्रतिदिन राष्ट्रभक्ती जोपासायला हवी!

सोशल मीडिया वरील दुष्प्रचार आणि सामान्य नागरिकांचे कर्तव्य

February 14, 2019 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

समाज माध्यमे (Social Media) ही एक महत्वाचे साधन झाले आहे. सुमारे 60-70 टक्के भारतीयांपर्यंत ही माध्यमे पोहोचली असावीत असा अंदाज आहे. समाज माध्यमांमधून सकारात्मक बातम्या आपण पोहोचवू शकतो. तर शत्रु राष्ट्रे मात्र एकमेकांविषयी वाईट बातम्या सांगण्यासाठीही व अपप्रचार करण्यासाठी त्यांचा वापर करतात. यामध्ये नवनवे संशोधन रोज होत आहे. समाज माध्यमांवरील पोस्टसाठी आर्थिक भार पडत नसल्याने प्रत्येक सामान्य व्यक्तीला स्वतःच टीव्ही, वर्तमानपत्र चालवणे किंवा एखादी विचारधारा लोकांपर्यंत पोहोचवणे शक्य झाले आहे. मात्र याचा वापर जेव्हा समाजात तेढ पसरवण्यासाठी किंवा चुकीचा विचार प्रसार करण्यासाठी केला जातो तेव्हा नागरिकांची व त्याचवेळी सरकारची जबाबदारी वाढते. गेल्या काही महिन्यांपासून आरोप प्रत्यारोप समाजमाध्यमे, टीव्ही आणि वर्तमानपत्रे यामधून केले जात आहेत. यापैकी 99 टक्के आरोप कधीच सिद्ध होणार नाहीत. मग हे आरोप जे करतात त्यांच्या विरुद्ध कायदेशिर कारवाई होणार का?. जसे तंत्रज्ञान सोपे होत सामान्य

माणसाच्या हाती जात आहे तसे देश द्रोही विचारांना विरोध करण्याची त्यांची ताकद वाढत आहे.

काही राष्ट्रांनी निवडणुका आधी डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या बाजूने प्रचार केला व या प्रचारामुळे डोनाल्ड ट्रम्प जिंकले असावे अशी समजूत आहे. डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या बाजूने रशिया आणि चीन ने प्रचार करून सोशल मिडीयावर त्यांचे विरोधक डेमोक्रॅटिक पक्षाच्या हिलरी क्लिंटन यांच्याविरोधात प्रचंड चुकीच्या बातम्या पसरवल्या अश्या बातम्या आहेत. त्यातील 99 टक्के बातम्या खोट्या होत्या.त्याचा परिणाम असा झाला की डोनाल्ड ट्रम्प जे स्वतःहून निवडणूक जिंकू शकले नसते त्यांचा विजय झाला. अमेरिके सारख्या प्रगत राष्ट्रामध्ये सुशिक्षितांचे प्रमाण सर्वाधिक असतांना सुध्दा हिलरी क्लिंटन यांचा पराभव झाला. याचा अर्थ चुकीच्या बातम्यांचा वापर समाज माध्यमांद्वारे करून एक उमेदवार विजयी झाला. त्यावरून सोशल मिडीयाची डाव पलटण्याची ताकद आपण ओळखू शकतो.

ज्या बाजूने निर्णय हवा त्या बाजूचे तज्ज्ञ बोलवायचे

दुष्प्रचारामध्ये एक महत्त्वाचे तत्व हेच की कुठलाही एक आरोप करायचा, त्यानंतर तो आरोप समाज माध्यमांचा वापर करून तो सगळीकडे पसरवायचा. त्याकरिता अनेक पक्षांनी, असे तंत्रज्ञ किंवा कन्सलटंट यांना नोकरीवर ठेवले आहे, ज्यांना सोशल मिडीयाचा वापर कसा करायचा याची माहिती आहे. त्यांचे काम हेच की दुसरे पक्ष जे काही विधान करेल त्यातील चुका शोधायच्या आणि त्यांच्या विरुद्ध दुष्प्रचार सुरू करायचा. एवढेच नव्हे तर अशा प्रकारच्या बातम्या समाज माध्यमांमध्ये पसरावयाच्या, नंतर काही टीव्ही वाहिन्यांवर त्याविषयी चर्चा घडवून आणायची. चर्चा घडवताना ज्या बाजूने निर्णय हवा त्या बाजूचे पत्रकार किंवा तज्ज्ञ बोलवायचे.

म्हणजे राफेल प्रकरणी घोटाळा झाला असे सिध्द करायचे आहे. त्याकरता काही तज्ज्ञ ज्यांचे मत राफेल घोटाळा झाला असेच असेल अशांनाच बोलावायचे. जेणेकरून टीव्हीचा कार्यक्रम पाहणाऱ्यांना असे वाटेल की चार तज्ज्ञ म्हणतात की घोटाळा झाला तर नक्कीच घोटाळा झाला असणार. वर्तमान पत्रातही आपल्या बाजूच्या तज्ज्ञांकडून लेख लिहून घ्यायचे. त्यातून घोटाळा कसा झाला हीच गोष्ट पुढे सरकवायची. त्यासाठी काही टीव्ही वाहिन्या, वर्तमानपत्रे तज्ज्ञांना पैसा देऊन खरेदी केले जाते असे आरोप केले जात आहेत.

येत्या पाच महिन्यांच्या काळात वेगवेगळ्या प्रकारच्या माध्यमात खोट्या बातम्या पसरवण्याचा प्रयत्न होईल. रोजच्या रोज ही लढाई आपल्या विरोधातील लोकांच्या विरुद्ध एक नवा अपप्रचार करण्याची मोहिम सुरू करेल. पत्रकार परिषदा घेऊन त्याला हवा दिली जाईल. समाज माध्यमांची मुख्यालये ही अमेरिका किंवा युरोप या देशात आहे. ट्विटर, फेसबुक, व्हॉट्सअॅप यांची मदत घेऊन आपल्या विरुद्ध आलेल्या बातम्यांना थांबवण्याचे किंवा ब्लॉक करायचे

आणि ज्या बातम्या आपल्या सोयिस्कर बातम्या येऊ द्यायच्या असे प्रकार सुरु असावेत. सोशल मिडीयावर त्या त्या पक्षाच्या नेत्यांचे अनेक समर्थक फेक आयडेन्टिटी तयार केले जात असावेत. एखाद्या नेत्याचे 10 लाख फॉलोअर्स आहेत असे दाखवले जाते मात्र त्यातील खऱ्या फॉलोअर्सची संख्या फारच कमी असेल. अशा प्रकारे अपप्रचार मोहिम ही एका मोठ्या पातळीवर पोहोचली आहे.

गोबेल्स प्रोपागंडा

दुसऱ्या महायुद्धामध्ये सायकॉलॉजिकल वॉर फेअर ही लढाई झाली. जर्मनीचा हुकुमशहा हिटलर याच्या खोट्या बातम्या पसरवणारा प्रमुख होता गोबेल्स. त्यानेच हिटलरच्या बाजूच्या बातम्या सर्वदूर पसरवल्या. काश्मिर मध्ये या सर्वांचे रूपांतर एका वेगळ्या लढाईत करण्यात आले. त्याला पर्सपेक्शन मॅनेजमेंट म्हटले जाते. माध्यमांमध्ये सातत्याने अशा बातम्या दाखवायच्या की या राज्यातील निष्पाप तरूणांवर सातत्याने अत्याचार होतो आहे, त्यामुळेच ते दहशतवादी कृत्यात सामील होत आहेत. त्यावर लेख लिहिण्यासाठी वर्तमानपत्रासाठी अनेक तज्ज्ञ(??) काम करत आहे.

नेपोलियन ने 100 वर्षांपूर्वी म्हटले होते की दुष्कृत्य पसरवणारी वर्तमानपत्रे ही १०,००० शत्रुसैन्यापेक्षा सुद्धा जास्त ताकदवान आहेत. नेपोलियन हे विधान केले होते तेव्हा टीव्ही, वर्तमानपत्रे नव्हती, तसेच समाज माध्यमे नावाचा भस्मासूर नव्हता. आता अपप्रचाराच्या मोहिमेला या सर्वांमुळे मोठा आयाम दिला जातो. या सर्वांसाठी इतक्या मोठ्या प्रमाणात पैसा ओतला जात आहे. त्यामुळे हे सर्व कसे थांबवायचे हे एक मोठे आव्हान आहे.

काय करावे

भारत सरकारने सोशल मिडियातील फेसबुक, ट्वीटर, व्हाॅट्स अॅप यांची तपासणी केली पाहिजे. जे मेसेज हिंसाचार वाढवू शकतात ते ब्लॉक केले पाहिजे. फॉलोअर्सची संख्या खोट्या पद्धतीने वाढवण्यात आली आहे का. सोशल मिडीया सारख्या प्लॅटफॉर्मवर जाताना स्वतःची ओळख करून देणे फार महत्त्वाचे आहे, ज्यामुळे फेक न्यूज म्हणजेच खोट्या बातम्या पसरवणे सोपे राहाणार नाही. व्हाॅट्सअॅपने नियमन करायला सुरुवात केली आहे. पण याची अंमलबजावणी जशी व्हायला पाहिजे तशी होत नाही.

चीन सारख्या देशात सोशल मिडीयामधली साधने जी हिंसाचार पसरवतात, द्वेष पसरवतात किंवा एकमेकांच्या विचारसरणी विरुद्ध लिहितात, त्यांच्यावर बंदी घालण्यात आली आहे. आता वेळ आली आहे की सोशल मिडीयात बदनामीकारक मजकूर प्रसृत करणाऱ्यांना हे सांगावे लागेल की भारतात अशा प्रकारचा दुष्प्रचार करून भारतीयांची मने जिंकता येणार नाही.

भारतीय मतदार हुशार आहे आणि त्याला कोणाला मत देऊन निवडून आणायचे आहे याची जाण आहे. मात्र चुकीच्या बातम्यांचा भडिमार थांबवण्याची गरज जरूर आहे.

दुष्प्रचार युद्ध काश्मिरमध्ये चालते

हाच भडिमार जसा काही राजकीय पक्ष मतदारांवर करतात तशाच प्रकारचा भडिमार लष्कर, भारतीय सुरक्षा एजन्सीवरही होतो. सुरक्षा एजन्सीच्या कामाच्या पद्धतीवर घाला घालावा त्यामुळे त्यांची कामाची क्षमता कमी होईल, अशा प्रकारचे दुष्प्रचार युद्ध काश्मिरमध्ये चालते, नक्षलवादी भागातही हा भडिमार केला जातो. ईशान्य भारतातही अशा प्रकारचे दुष्प्रचार केला जातो. म्हणून या सर्व प्रकारात सामान्य सुज्ञ नागरिकांची जबाबदारी काय तर शक्यतो समाज माध्यमांवरील अशा समूहात सामील होऊ नये. कुठलीही बातमी पुढे पाठवण्यापुर्वी विचार करावा. अशी कुठलीही बातमी हिंसाचार घडवू शकते किंवा एकमेकांविषयी वाईट बातमी असेल तर दुर्लक्ष करावे. जस संशयास्पद वाटत असेल तर असा बातमीची लिंक पोलिसांपर्यंत पोहोचवावी. जेणेकरून पोलिस त्यांच्यावर लक्ष ठेवतील. येत्या काही महिन्यात सुरक्षा एजन्सी या सगळ्यावर लक्ष ठेवतील. जे कोणी हिंसाचार वाढवण्याचा प्रयत्न करतील त्यांच्यावर कायदेशीर कारवाई करतील. अशा प्रकारच्या दुष्प्रचाराचा बळी आम्ही होऊ शकत नाही.

भारतामध्ये अराजक माजवायचे असेल तर त्यासाठी नक्षलवाद, माओवाद, दहशतवाद, याची काहीही गरज नाही. साधा एसएमएससुद्धा त्यासाठी पुरेसा आहे, जेव्हा इंटरनेटचा प्रसार जगभर झाला, त्यावेळी त्याच्या शिल्पकारांनी भाकित वर्तवले होते की, या तंत्राची व्यापकता आणि गती ही भविष्यकाळात सायबर क्राईम आणि सायबर वॉरला जन्म देणारी ठरू शकते. म्हणून त्याबाबत सगळ्याच देशांनी आणि समाजाने जागरूक राहिले पाहिजे.

बारामुल्ला दहशतवाद मुक्त होताना..

February 8, 2019 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

गेल्या जवळपास तीन दशकांपासून अशांतता, हिंसाचार, दहशतवादी हल्ले यांमुळे ग्रस्त असणाऱ्या काश्मीर खोऱ्यातून एक अभिमानास्पद आणि दिलासा देणारी बातमी नुकतीच समोर आली आहे. काश्मीर खोऱ्यातील महत्त्वाचा जिल्हा असणारा बारामुल्ला हा जिल्हा दहशतवाद मुक्त म्हणून घोषित करण्यात आला आहे. आता 'बारामुल्लापॅटर्न' चा वापर करून काश्मीर खोऱ्यातील चार महत्त्वाच्या जिल्ह्यातही असे यश मिळवणे गरजेचे आहे.

काश्मीर खोरे १३५ किमी लांब तर ३२ किमी रुंद

काश्मीर खोरे हा भारताच्या जम्मू आणि काश्मीर राज्याच्या काश्मीर भागातील एक भौगोलिक प्रदेश आहे. चारही बाजूंनी पर्वतरांगेने वेढला गेलेला हा प्रदेश सुमारे 135 किमी लांब तर 32 किमी रुंद आहे. काश्मीर खोऱ्याच्या पश्चिमेस व दक्षिणेस पीर पंजाल पर्वतरांग तर उत्तर व पूर्वेस हिमालय (शमशाबारी) पर्वतरांग आहे. झेलम ही येथील प्रमुख नदी आहे. श्रीनगर हे काश्मीर मधील प्रमुख शहर असून अनंतनाग, बारामुल्ला, कुपवाडा इत्यादी प्रमुख नगरे खोऱ्यातच स्थित आहेत. सुमारे 69 लाख लोकसंख्या असलेल्या काश्मीर खोऱ्यातील जनता प्रामुख्याने मुस्लिमधर्मीय असून उर्दू व काश्मिरी ह्या येथील प्रमुख भाषा आहेत. नैसर्गिक सौंदर्याचे वरदान लाभल्यामुळे काश्मीरला भारताचे नंदनवन म्हटले जात असले तरी गेल्या अनेक दशकांपासून दहशतवादाने काश्मीर ला ग्रासल्यामुळे या नंदनवनात सातत्याने अशांततेचे, अस्थैर्याचे वारे वाहात राहिले. आज घडीला येथे अनेक अतिरेकी व फुटीरवादी संघटना कार्यरत आहेत.

दहशतवाद हा काश्मीर खोऱ्यामधील चार जिल्ह्यापुरता सीमित

वास्तविक, संपूर्णजम्मू-काश्मीरमध्ये दहशतवादी कारवाया सातत्याने होत नसतात. पण माध्यमांमधून उल्लेख होताना मात्र काश्मीरमध्ये अशांतता, हिंसाचार असा उल्लेख होतो.

2011 च्या लोकसंख्या मोजणीप्रमाणे जम्मू-काश्मीरची लोकसंख्या 1.3 कोटी इतकी आहे. भौगोलीक दृष्ट्या कश्मीरचे तीन मोठे भाग आहेत. लेह-लडाक हा सर्वांत मोठा भाग आहे आणि त्याची लोकसंख्या अडीच ते तीन लाख आहे. या भागात दहशतवाद अजिबात नाही. दुसरा मोठा भाग आहे तो म्हणजे जम्मू आणि उधमपूर भागातले 10 जिल्हे. यांची लोकसंख्या 55 ते 60 लाखांच्या आसपास आहे. येथे सुद्धा दहशतवाद नाही. या भागात जो हिंसाचार होतो तो पाकिस्तानी सैन्याने लाईन ऑफ कंट्रोल म्हणजेच प्रत्यक्षाबा रेषेच्या बाजूने गोळीबार केल्यामुळे होतो. मात्र तिथे स्थित दहशतवाद नाही. सध्याचा दहशतवाद हा काश्मीर खोऱ्यापुरता सीमित आहे. काश्मीर खोऱ्यामध्ये दहा जिल्हे आहेत. यापैकी दक्षिण काश्मीर मधील चार जिल्ह्यांत सर्वाधिक हिंसाचार होतो. बारमुल्ला जिल्हा हा काश्मीर खोऱ्याच्या दहा जिल्ह्यापैकी एक. हा काश्मीर खोऱ्यातील महत्त्वाचा जिल्हा आहे. या जिल्ह्यासंदर्भात एक अभिमानास्पद आणि ऐतिहासिक म्हणता येईल अशी उपलब्धी भारतीय लष्कराने प्राप्त केली आहे. बारमुल्ला जिल्हा हा दहशतवाद मुक्त जिल्हा म्हणून अलीकडेच घोषित करण्यात आला आहे. म्हणजेच या जिल्ह्यातील दहशतवाद पूर्णपणे संपलेला आहे. बारामुल्ला जिल्ह्यात गेल्या दोन वर्षांत 50 हून अधिक दहशतवादी ठार झाले आहेत. 24 जानेवारी ला बारामुल्ला जिल्ह्यातील बिनीर गावात तीन दहशतवादी ठार झाल्यानंतर जम्मू-काश्मीर पोलिसांनी उत्तर काश्मीर मध्ये दहशतवादी मुक्त जिल्हा घोषित केले आहे. जिल्ह्यातील एक चांगले सुरक्षा वातावरण प्रदान करण्यासाठी लष्कराने त्यांच्या समर्थनासाठी स्थानिक जनतेचा धन्य वादकेला आहे. 1984 मध्ये अतिरेकी हल्ले झाल्यापासून ही पहिलीच वेळ आहे की एक जिल्हा दहशतवादी-मुक्त म्हणून घोषित करण्यात आले आहे. आता बारामुल्ला जिल्ह्यात निवासी दहशतवादी नाही.

आपल्याला हेच डावपेच इतर भागात ही करता येईल का?

पाकिस्तान कडून एलओसी वरून दहशतवादाची जी घुसखोरी होते ती उरी आणि अशा भागातून केली जाते. या शिवाय सोपोरला काही काळापूर्वी दहशतवादाचा गडमानला जायचे. परंतु आता या भागातील ही दहशतवादाचा पूर्णपणे नयनाट करण्यात भारतीय सैन्याला यश आले आहे. भारतीय लष्कराचे याबाबत अभिनंदन करतानाच काही मुद्दे आणि प्रश्न लक्षात घ्यायला हवेत. मुळात हे असे का झाले आणि आपल्याला हेच डावपेच इतर भागातही करता येईल का हा यातील सर्वांत महत्त्वाचा प्रश्न आहे. बारामुल्ला जिल्ह्यात मिळालेल्या यशाचे मुख्य कारण म्हणजे तेथील स्थानिक रहिवाशांकडून भारतीय सैन्याला मिळणारी नेमकी गुप्त हेर माहिती. या माहितीमुळे जवानांना दहशतवाद्यांच्या ठिकाणांवर हल्लेकरून त्यांना बरबाद करणे सोपे गेले. याशिवाय आणखी एक महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे, पाकिस्तानकडून

काश्मीरखोऱ्यातील तरुणांची माथी भडककावून त्यांना दहशतवादी कारवायांमध्ये सहभागी करून घेण्यासाठी जोर कसपणाने प्रयत्न होत आहेत. या प्रयत्नांना काही प्रमाणात यशही आल्याचे मागील काळात दिसून आले आहे. पण पाकिस्तानच्या या प्रयत्नांना बारा मुल्ला जिल्ह्यात साफ अपयश आले. या भागातील कोणीही दहशवादी बनण्यासाठी गेले नाही. उलट दहशतवादासाठी गेलेल्या तरुणांना त्यांच्या नातेवाईकांच्या मदतीने परत आणण्यात भारतीय सुरक्षा यंत्रणांना यश आले.

यशामुळे गाफिल राहून चालणार नाही

या भागातील स्थानिक तरुणांना दहशतवादी नेटवर्क मध्ये भरती होऊ दिल्यामुळे आपोआपच दहशतवाद्यांची संख्या कमी होत गेली. मारण्यात आलेल्या दहशतवाद्यांच्या जागी नवीन दहशतवादी मिळत नव्हते. यासाठी काश्मीर मधील पोलिसांनी दहशतवाद्यांच्या कुटुंबियांसह काम केले आहे. त्यांचे समुपदेशन केले आहे आणि समुपदेशनातून काहींना हिंसाचार सोडण्यास भाग पाडले आहे. भारतीय सैनिकांनी जोरदार दहशतवादी विरोधी मोहिमा बवून दहशतवाद्यांना नष्ट करण्यात यश मिळाले, ही बाब गौरवास्पद आहे. असे यश आपल्याला दक्षिण काश्मीर मधील चार जिल्ह्यात मिळाले तर दहशतवाद्यांचे कंबरडे मोडले जाईल. मात्र शेजारच्या जिल्ह्यातील दहशतवादी येण्यास आणि येथून काम करण्यास वेळ लागत नाही. एखाद्या नवीन व्यक्तीस जिल्ह्यातून भरती केले जाऊ शकते. त्यामुळे या यशामुळे गाफिल राहून चालणार नाही.

दुसऱ्या बाजूला पाकिस्तानच्या एलओसीवरून घुसखोरी थांबवण्यात भारतीय सुरक्षा यंत्रणांना 95 टक्के यश आले आहे.

ही घुसखोरी पूर्णपणे थांबवता आली तर नवीन दहशवादी पाकिस्तानच्या बाजूने घुसखोरी करू शकणार नाहीत. असे मानले जाते की आज घडीला 150 ते 200 दहशतवादी काश्मीर खोऱ्यामध्ये लपलेले आहेत.

गुप्त हेरमाहितीच्या आधारे शोध मोहिमा बवून त्यांना पकडता आले पाहिजे. यातील 70 ते 80

टक्के दहशवादी हे काश्मीरचे रहिवासी आहे. या दहशतवाद्यांच्या आई-

वडिलांवर दबाव टाकून अशावाटचुकलेल्या तरुणांना परतजर आणता आले तर दहशतवाद्यांची संख्या आपल्याला कमी करण्यात यश येईल.

अलीकडील काळात सोशल मीडियाच्या माध्यमातून दहशतवादाचा प्रसार मोठ्या प्रमाणावर केला जात आहे. हे लक्षात घेता,

सोशल मीडियावर लक्ष ठेवून आक्षेपार्ह किंवा माथी भडकावणारे आमजकूर पोस्ट केलेल्या जाणाऱ्या साईट्स बंद करणे गरजेचे आहे. तसेच अशा साईट किंवा ब्लॉग चालवणारे व्यक्तींना अटक केली पाहिजे.

येणार्याेकाळातनवीनयुवकदहशतवादाकडेजाऊनयेतयासाठीकाश्मीरमध्येमोठ्याप्रमाणातरोजगारनिर्मितीचीगरजआहे.

सध्याकाश्मीरमध्येबर्फपडतआहेआणिगुलमर्गभागामध्येयेणार्यागपर्यटकांचीसंख्यापुष्कळवाढलेलीआहे. काश्मीरविषयीभारतासहजगभरातीलपर्यटकांमध्येआकर्षणआहे.

हेलक्षातघेताआपल्यालाकाश्मीरच्याइतरभागांमध्येपर्यटनासाठीअनुकूलस्थितीनिर्माणकरताआलीतरजेयुवकहिंसाचाराच्यामार्गाकडेजावूशकतातत्यांनारोजगारमिळूशकेलआणित्यांचीपावलेथांबवतायेतील. थोडक्यात,

आपल्यालाज्याकारणांमुळेआपल्यालाबारमुल्लाभागातयशमिळालेत्याचाचवापरकरूनकाश्मीरखोर्याातीलचारमहत्वाच्याजिल्हयातअसेयशमिळणेगरजेचेआहे.

तसेझालेआणितशाचउपायांचाउपयोगकेलातरकाश्मीरखोर्याातीलदहशतवाद्यांचेकंबरडेमोडण्यातआपल्यालायशमिळूशकते.

काश्मिर खोज्यात सोशल मिडीयावर दहशतवादाचा प्रसार

December 30, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

Terrorists love social media

काही दिवसापूर्वी कश्मीर खोऱ्यात तीन दहशतवाद्यांना मारण्यात सैन्याला यश मिळाले. मात्र सैन्याची कार्यवाही सुरु झाली आणि सोशल मीडिया च्या मदतीने आजूबाजूच्या भागातल्या तरुणांना या भागात येउन सैन्यावर हल्ले आणि तुफान दगडफेक करण्यात सांगितले गेले. स्वतःचे रक्षण करण्याकरता पहिले पोलिसांनी अश्रुधूर वापर केला, त्यानंतर पॅलेटचा वापर करण्यात आला. तरीही जमावाची आक्रमकता थांबली नाही म्हणून दुसरा कुठलाही पर्याय नसल्यामुळे सैन्याला जमावावर गोळीबार करावा लागला. ज्यामध्ये सात युवक मारले गेले. हा सोशल मीडिया चा केवढा गैरवापर केला जाऊ शकतो याचे एक मोठे उदाहरण आहे.

बदलत्या युगात सोशल माध्यमे ही संपर्कासाठी विशेष महत्त्वाची ठरत आहेत; पण या माध्यमांचा चांगल्या कामासाठी वापर करणारी मंडळी आपल्याकडे कमी आहेत. या माध्यमांचा गैरवापर करून समाजात तेढ निर्माण करणे, एखाद्या व्यक्तीची प्रतिमा मलीन करणे, असा अनेकांचा कार्यक्रम सुरु असतो. नेमके हेच काश्मिर खोऱ्यात होत आहे. ही बाब घातक असून त्यासाठी सर्वांनी या माध्यमांचे महत्त्व जाणून त्याचा योग्य वापर केला पाहिजे.

सोशल मिडीया हिंसाचार भडकविण्याचे साधन

जी घटना सर्वात महत्त्वाची आहे ती म्हणजे काश्मिर खोऱ्यातील दहशतवादाचे बदलते स्वरूप. काश्मिर खोऱ्यात सरकारने शिक्षणाचा प्रचंड प्रसार केला आहे. बहुतांश काश्मिरी विद्यार्थ्यांना

सरकारी शिष्यवृत्ती मिळाल्याने काश्मिर खोरे मध्यमवर्गीय, सुशिक्षित झाले आहे. शिक्षणाचा उद्देश असा की ते देशाचे चांगले नागरिक होतील. मात्र ही अपेक्षा फोल ठरत हे सर्व शिक्षित युवक फेसबुक किंवा सोशल मिडीया दहशतवादी बनले आहेत. त्यांनी सोशल मिडीयामध्ये दहशतवादाचा/उग्रवादाचा प्रचार करायला सुरुवात केली आहे. आपल्या देशात अनेक सोशल मिडीयाचे प्रकार आहेत. त्यात व्हॉट्स अॅप, फेसबुक, ट्वीटर, स्नॅपचॅट अशी वीस वेगवेगळी माध्यमे आहेत. याचा चांगला वापरही करता येतो तसा गैरवापरही करता येतो. याचा काश्मिर मध्ये मोठ्या प्रमाणात गैरवापरच होतो आहे. भारतीय सैन्य शोधमोहिम किंवा धरपकड करायला कोणत्याही गावात प्रवेश करते तेव्हा सोशल मिडीयाच्या माध्यमातून निरोप पाठवला जातो की सैन्य आले आहे आणि आजूबाजूच्या गावातील लोकांना सैन्यावर दगडफेक करण्यासाठी बोलावले जाते. त्यामुळे सैन्याची शोधमोहिम सुरु होते तेव्हा शेकडोनी युवक गोळा होतात आणि सैन्यावर दगडफेक करायला सुरुवात करतात. एका बाजूला दहशतवाद्यांना तोंड द्यायचे आणि मागच्या बाजूने दगडफेकीलाही तोंड द्यायचे.

सोशल मिडीयावर फेक न्यूज

एवढेच नव्हे तर अनेक फेक न्यूज किंवा चुकीच्या बातम्या, फोटो पाठवले जातात. सोशल मिडीयावर एक बातमी आली होती ती म्हणजे सैन्याने एका भागात असलेल्या सर्व हातगाड्या जाळून टाकल्या त्या बातमीने हाहाकार माजला होता. मात्र नंतर ही चुकीचा बातमी असल्याचे स्पष्ट झाले. आज काश्मिर खोरीची 70 टक्के लोकसंख्या ही तरुणवर्गातील आणि 35 वर्ष वयोगटातील आहेत. ते मोठ्या प्रमाणात सोशल मिडीयाचा वापर करतात. सोशल मिडीयाचा गैरवापर इतक्या मोठ्या प्रमाणात वाढला आहे की सरकारने त्यांच्यावर वेगवेगळे निर्बंध लावायला सुरुवात केली आहे. सर्वात महत्वाचे म्हणजे व्हॉट्स अॅप ग्रुप च्या अॅडमिनिस्ट्रेटर्सना डीसी ऑफिस मध्ये स्वतःला नोंदणीकृत करण्यास सांगितले आहे. एवढेच नाही तर अफवा किंवा चुकीची बातमी पसरवली तर त्याला दोन वर्ष कैदेची शिक्षा होऊ शकते. काश्मिरमध्ये सरकारी कर्मचार्यांची संख्या पाच लाखाहून जास्त आहे. त्यांनाही सोशल मिडीयाचा गैरवापर करण्यापासून थांबवले जात आहे. या विरोधात तिथल्या युवक आणि कर्मचार्यांनी एक चळवळ सुरु केली आहे. यात अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची गळचेपी होत असल्याचे त्यांनी म्हटले आहे. सर्वात मोठे आव्हान आहे ते प्रंचड व्याप्ती असणार्या सोशल मिडीयावर नियंत्रण कसे ठेवायचे.

दुर्दैवाने अनेक वेळा व्हॉट्स अॅप वर येणारे मेसेज अनेक वेळा भारतातून न येता ते पाकिस्तान किंवा इतर देशांतून येतात. त्यामुळे सोशल मिडीयाचा वापर करणार्या व्यक्तीची ओळख पटली पाहिजे. यासाठी मोबाईल क्रमांक घेताना जसे सर्व माहिती मोबाईल कंपनीला देतो तशीच ही माहिती सोशल मिडीयाच्या वापरासाठी देणेही सक्तीचे केले पाहिजे.

अनेक काश्मिरी युवक कुठलीही हिंसाचाराची घटना घडली की त्याचे लाईव्ह स्ट्रिमिंग सुरु करतात आणि त्या घटनेला मोबाईलवरून सर्वापर्यंत पोहोचवण्याचा प्रयत्न करतात. दहशतवादी संघटनेत नव्या तरूणांची भरती करण्यासाठी व्हॉट्सअप सारख्या माध्यमांचा वापर केला जातो. व्हॉट्सअप चा वापर युवकांना कट्टरतावादी बनवण्यासाठी केला जातो. आज काश्मिर खोऱ्यातील तरूण तिन प्रकारे विचार करणारे आहेत. एक म्हणजे काश्मिर खोरे स्वतंत्र हवे आहे, दुसरे ज्यांना पाकिस्तानात सामील व्हायचे आहे आणि तिसर्यांना कट्टरवादी इस्लामिक राष्ट्र होण्याची इच्छा आहे.

सोशल मीडियांतून लष्कराविरुद्ध अपप्रचार

ट्विटर, फेसबुक, व्हॉट्सअप आदी सोशल मीडियांतून संरक्षण मंत्रालय तसेच लष्कर मुख्यालयाच्या काही शाखांची लेटरहेड वापरून लष्कराविरुद्ध अपप्रचार सुरु आहे. भारताच्या सीमेपलीकडील देशांतून हा गैरवापर सुरु असावा, असा संशय खुद्द लष्करानेच व्यक्त केला आहे. या अपप्रचाराला बळी पडून लष्करासंबंधी माहितीचा गैरवापर थांबवावा, असा इशारा लष्कराच्या प्रवक्त्यांनी ट्विटरवरून दिला आहे. सोशल मीडियावरील संदेशांमध्ये अॅटॅचमेंट म्हणून अशाप्रकारे लेटरहेडवर छापलेले संदेश वितरित झाल्याचे लक्षात आले आहे. सेवानिवृत्त सैन्याधिकारी तसेच सध्या कार्यरत असलेल्या सैन्याधिकाऱ्यांचे ब्लॉग्स किंवा त्यांच्या नावाने पेरले गेलेल्या व्हॉट्सअप संदेशांमधून खोट्या माहितीचे दस्तऐवज किंवा छायाचित्रांचा गैरवापर केला जात असल्याचे आढळले आहे. असे लेखन करणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी कोणत्याही माहितीवर किंवा सामग्रीवर आधारित काही लिखाण करताना ती माहिती किंवा साहित्य यांची खातरजमा लष्कर मुख्यालयाकडून करून घ्यावी. त्याद्वारे आपल्या सैन्य दलांना अडचणीत आणण्याचे प्रयोजन आहे का, याची खातरजमा करावी. अपप्रचाराचे प्रकार सोशल मीडिया निरीक्षण करणाऱ्या पथकांच्या नजरेस आल्यानंतर ही खबरदारी घेतली जात आहे.

सोशल मिडीयावर लक्ष ठेवणे गरजेचे

सोशल मिडीयावर लक्ष ठेवणे अतिशय गरजेचे आहे. सरकारने त्यावर अनेक निर्बंध टाकले आहेत परंतु इतर देशांपासून काही धडा घेऊ शकतो का याचा विचारही केला पाहिजे. शेजारील राष्ट्र चीनने देशात सोशल मिडीयावर पूर्णपणे निर्बंध लावले आहेत. कोणताही सोशल मिडीया चीनमध्ये कार्यरत असेल तर सर्व्हर चीनमध्ये ठेवावे लागतात. तसेच पाऊल भारताने उचलले पाहिजे. कोणतीही चुकीची बातमी किंवा अफवा पसरवण्यात येत असतील तर ते त्वरीत ब्लॉक केले पाहिजे. पोलिस खात्यामध्ये सोशल मिडीयावर लक्ष ठेवण्यासाठी एक वेगळा विभागच कार्यरत केला पाहिजे ज्यामध्ये प्रशिक्षित तंत्रशिक्षित पोलिसांचा वापर करून अश्या सोशल मिडीयावर घडणार्या गुन्हेगारी गोष्टींना थांबवणे, त्या मागच्या कर्त्यांना पकडणे किंवा त्यांना ब्लॉक करणे या प्रकारची कामे सुरु करणे हे गरजेचे आहे.

मीडियाचा उपयोग एकात्मता आणि बंधुभाव वाढविण्यासाठी

काश्मिर खोऱ्यातील बंदुकधारी दहशतवाद जरी कमी होत असला तरी आता कीपॅड जिहादी किंवा फेसबुक, व्हाॅट्स अॅप दहशतवादी हा नवा वर्ग सुरु होत आहे. जो चुकीच्या बातम्या पसरवून कट्टरतावाद पसरवण्याचा प्रयत्नात आहे. त्यामुळे सोशल मिडीयाच्या वेगवेगळ्या प्लॅटफॉर्मवर लक्ष ठेवून तिथे दुष्कृत्य करणार्यांना पकडणे गरजेचे आहे. त्यामुळे खोऱ्यामध्ये पसरलेल्या कट्टरतावादाला रोखण्यास मदत मिळेल.

सोशल मीडिया आणि इंटरनेटचा गैरवापर करण्याचे प्रमाण काश्मिर खोऱ्यांमध्ये फार वाढले आहे, प्रक्षोभक स्वरूपाचे संदेश सोशल मीडियावर व्हायरल होण्यापासून रोखण्यासाठी सरकारने नवा ठोस कायदा तयार करण्यावर भर द्यायला हवा. सोशल मीडियाचा चांगला वापर करा, नाहीतर चीनसारख्या देशांकडे बघा, तिथं इंटरनेटच्या वापरासाठी कडक नियम आहेत. सोशल मीडियावर टाकण्यात आलेल्या बनावट व्हिडिओमुळे दंगल भडकल्याचे उदाहरणे आहेत. हे रोखायचे असेल तर सोशल मीडियाचा गैरवापर थांबवण्याचे मार्ग शोधण्याची आवश्यकता आहे. या मीडियाचा उपयोग एकात्मता आणि बंधुभाव वाढविण्यासाठी व्हायला हवा. मात्र, अलीकडे चुकीच्या पद्धतीने याचा वापर केला जात आहे असे दिसते.

पोलिस दलाच्या सक्षमीकरणाकरता काही उपाययोजना

September 5, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

गेल्या काही महिन्यांपासून महाराष्ट्रात आणि एकूण देशात हिंसाचाराच्या घटना वाढल्या आहेत. या हिंसाचारात सर्वाधिक बळी जातात ते सामान्य माणसांचे. स्त्रिया, लहान मुले, ज्येष्ठ

नागरिक जे हिंसाचार घडत असलेल्या ठिकाणी अडकतात आणि ते मारहाण, जाळपोळ याला बळी पडतात. कामाकरिता बाहेर पडलेल्या लोकांना अचानक उसळलेल्या हिंसाचाराला बळी पडावे लागते. मग तो हिंसाचार भीमा कोरेगावचा हिंसाचार, औरंगाबादेतला गोंधळ असो, दूध आंदोलन, शेतकरी आंदोलन आणि आता मराठा आरक्षणातला हिंसाचार, यामध्ये सामान्य माणसांची सुरक्षा धोक्यात आली आहे.

राजकीय नेते आणि त्यांचे दौरे यात पोलिस बळाचा बराच वापर होत असल्याने कायदा-सुव्यवस्थेकडे पोलिसांचे अनेकदा दुर्लक्ष होते. पोलिसांवर अनेकदा राजकीय दबाव येत असल्याने पोलिसांचे हातही बांधलेले असतात. इच्छा असूनही पोलिस कारवाई करू शकत नाहीत. अनेक ठिकाणी काही नेतेमंडळीच गुंडांची मदत घेतात. त्यामुळे गुन्हेगार बेडर होतात. यात सामान्य जनतेला त्रास होतो. भयमुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीसाठी पोलिस यंत्रणा आणखी मजबूत केली जावी आणि राज्यात कायदा-सुव्यवस्था उत्तम असावी, यादृष्टीने काही उपाययोजना नक्कीच करता येतील.

पोलिस दल सक्षम व्हावे

पोलिसांची मुख्य कर्तव्ये असल्या क्षुल्लक कामांमुळे बाजूला राहतात. पोलिसांची प्रमुख चार कामे असतात. ती म्हणजे, गुन्ह्यांचा तपास, कायदा व सुव्यवस्था राखणे, सामाजिक सुरक्षा आणि गुप्त वार्ता. परंतु याच्याशी थेट संबंध नसलेल्या कामांचा बोजा पोलिसांवर इतका असतो की मुख्य कर्तव्यांकडेच त्यांचे दुर्लक्ष होते. वाहतुकीचे नियंत्रणसुद्धा पोलिसांची जबाबदारी नाही. हे कामसुद्धा आऊटसोर्स केले पाहिजे. कायदा आणि सुव्यवस्था राखणे आणि नागरिकांच्या जीविताचे व त्यांच्या मालमतेचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी सरकारची आहे. म्हणून राज्यातील पोलिस दल सक्षम करायला हवे. पोलिस शिपाई, पोलिस उपनिरीक्षक, सहायक पोलिस आयुक्त यांच्या रिक्त जागा कालबद्ध कार्यक्रमांतर्गत भरल्या जाव्यात. पोलिस दलात हुशार अधिकार्यांना प्राधान्याने स्थान दिले जावे. पोलिसांनी त्यांचे कर्तव्य प्रामाणिकपणे पार पाडावे यासाठी त्यांच्या सुवीधात वाढ केली जावी. पोलिसांवर कामाचा अतिरिक्त भार पडणार नाही या साठी ड्युटीचे तास निर्धारित केले जावेत, त्यांच्या सुट्या आवश्यकतेप्रमाणे मंजूर केल्या जाव्यात आणि त्यांना मानसिक शांती प्रदान करून एकूणच पोलिस दलाची कार्यक्षमता वाढविण्याचा प्रयत्न व्हावा.

प्रशिक्षणासाठी पाठवावे

पोलिसांना आयुष्यात एकदाच ट्रेनिंग दिले जाते आणि लढाई मात्र दररोज करावी लागते. सैन्यदलांतील सैनिकांना सातत्याने प्रशिक्षण दिले जाते. कोणत्याही आव्हानांना सामोरे जाणारे तत्पर पोलिस दल असावे, असे वाटत असेल तर तशा प्रशिक्षणाचीही सोय उपलब्ध करून दिली

पाहिजे. अत्याधुनिक साधने त्यांना मिळाली पाहिजेत. पोलिसांची निवड करताना त्यांची मानसिक चाचणीसुद्धा घ्यायला हवी.

पोलिस दलात काम करणार्या अधिकार्यांना त्यांचे कर्तव्य प्रभावीपणे पार पाडता यावे यादृष्टीने काही निवडक हुशार अधिकार्यांची निवड करून त्यांना विदेशात प्रशिक्षणासाठी पाठविण्याची व्यवस्था करण्यात यावी. जगात आज सगळ्यात प्रभावी पोलिस दल स्कॉटलंड यार्डचे मानले जाते. त्याठिकाणचे पोलिस गुन्हा घडल्यानंतर नेमकी कृती कशा पद्धतीने प्रारंभ करतात आणि टप्प्याटप्प्याने गुन्हेगाराला कसे पकडतात याविषयीची कार्यपद्धती आपले अधिकारी जाणून घेतील, तिथल्या पोलिस दलाची आणखी काही वैशिष्ट्ये असतील तर ती माहिती करून घेतील आणि तिथल्या कायद्यांचा, गुन्ह्यांसाठी झालेल्या शिक्षेचा बारकाईने अभ्यास करतील. याचा उपयोग त्यांना आपल्या राज्यात गुन्ह्यांचा वेगाने छडा लावण्यासाठी निश्चितपणे होईल. ब्रिटीश व अमेरिकन कार्यपद्धतींचा आणि अनुभवांचा अभ्यास करून, तसेच त्यावरून सुयोग्य धडे घेऊन आपल्याला लाभ होईल.

नैतिक मूल्य शिक्षण द्यावी

राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक वा आर्थिक समस्यांची सोडवणूक पोलिस करू शकत नाहीत. चिघळलेली परिस्थिती नियंत्रणात आणण्याची जबाबदारी त्यांची असते. परंतु समस्या गंभीर रूप धारण करण्यापूर्वीच योग्य मार्ग काढता यावा, यासाठी काहीतरी सामाजिक व्यवस्था असली पाहिजे. या व्यवस्थेला मदत करण्याची भूमिका पोलिस घेऊ शकतात.

पोलिस खात्यातील भ्रष्टाचार कमी करण्यासाठी पोलिस दलात भरती होणार्या प्रत्येकाला नैतिक मूल्यांची जाणीव करून दिली द्यावी. त्यांना त्यांचे कर्तव्य आणि अधिकार याची जाणीव करून दिली जावी. देशात जो भ्रष्टाचार बोकळला आहे, तो कमी करण्यासाठी नैतिक शिक्षणाची मदत हाईल. पोलिस शिपाई आणि अधिकार्यांच्या प्रशिक्षणात असते, ईतर अभ्यासासोबतच नैतिक मूल्यांच्या जोपासनेचेही पाठ शिकवले जावेत, जेणेकरून सेवेत रुजू होणारा पोलिस हा अत्यंत जबाबदार आणि प्रामाणिक असेल.

पोलिसांचे मनोबल वाढवावे

बरेचदा वरिष्ठाकडून पोलीस शिपायांना अपमानास्पद वागणूक मिळते. काही पोलीस अधिकारी तर गुर्मीत शिपायांना गुलामासारखे वागवितात. तथाकथित प्रतिष्ठित मंडळी व बरेच पुढारी कनिष्ठ पोलीस अधिकारी व कर्मचाऱ्यांशी बोलण्यासदेखील तयार नसतात. नागरिकांच्या संरक्षणासाठी लढणार्या पोलिसांचे मनोबल वाढविण्याची जबाबदारी राज्य सरकारची आहे. पोलिसांमध्ये आत्मविश्वास निर्माण करण्यासाठी उपाय केले जावे. पोलिसांनी मानसिक ताण घेऊन आत्महत्या करू नये याकडे विशेष लक्ष दिले जावे. त्याचे खच्चीकरण होणार नाही

आणि त्याचा कायदा-सुव्यवस्था राखण्यावर परिणाम होणार नाही, यासाठी खास कार्यक्रम राबविला जावा. मनोबल वाढविण्यासाठी वेळोवेळी आवश्यक असा रिफ्रेशर कोर्सही त्यांच्यासाठी घेतला जावा. मुंबईच्या आज्ञाद मैदानावर पोलिसांचा जो अपमान गुंडांकडून झाला होता, त्याची पुनरावृत्ती होणार नाही असा बदल रचनेत व कार्यपद्धतीत केला जावा.

व्हिआयपी सुरक्षेचे प्रस्थही कमी करून अधिक पोलिस कर्मचार्यांना सामान्य माणसाच्या रक्षणासाठी रस्त्यावर आणले पाहिजे. पोलिसांकडे अनेक व्यवस्थापकीय कामे आहेत. त्यातून त्यातून पोलिसांना मुक्त करता येईल का हे सुद्धा तपासले पाहिजे.

अत्याधुनिक तंत्रज्ञान द्यावीत

पोलिसांना दंगेखोरांवर काबू करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहेत. हे तंत्रज्ञान जम्मू काश्मिर पोलिस वापरत आहेत. यामुळे पोलिस दंगलखोरांवर काबू मिळवू शकतील. सध्या अश्रुधुराशिवाय दंगलखोरांवर काबू मिळवण्याचे इतर अनेक उपाय आहेत.

पोलिसांना गुन्हेगारांचा प्रभावीपणे सामना करता यावा आणि त्याचबरोबर स्वतःच्या व नागरिकांच्या जीविताचेही संरक्षण करता यावे यासाठी त्यांना अत्याधुनिक शस्त्रास्त्रे दिली जावीत. गुंडांजवळ असलेल्या शस्त्रास्त्रांचा प्रभावीपणे मुकाबला करता येईल अशा क्षमतेची ही शस्त्रास्त्रे असावीत. नुसते आधुनिकीकरणच करून काम भागणार नाही, तर ही शस्त्रे वापरण्याबाबतचे कौशल्यही त्यांच्यात निर्माण केले जावे. त्यासाठी विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जावा.

एक सत्य गोष्ट अशी आहे की हिंसक जमावाला काबूत आणण्यासाठी किंवा आवश्यक ती कठोर कारवाई करण्यासाठी महिला पोलिस सक्षम ठरू शकत नाहीत. महिला पोलिसांना स्वसंरक्षणाचे प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे.

खबऱ्यांचे जाळे विणावे

पोलिस अधिकाऱ्यांनी गुप्तहेर संस्थांना कोणती माहिती मिळवावी याविषयी काम द्यावे. हिंसक आंदोलनाची आगाऊ माहिती मिळवावी. त्यासाठी सर्व गुप्तहेर संस्थांची बैठक राज्य, जिल्हा पातळीवर होणे गरजेचे आहे. अशा प्रकारच्या बैठका या मुख्यमंत्री, गृहमंत्री, पोलिस संचालक, जिल्हा पालक मंत्री आदींनी घेतल्या पाहिजेत.

पोलिसांना मदत करण्याच्या दृष्टीने राज्यभर खबऱ्यांचे जाळे विणले जावे आणि या खबऱ्यांना आर्थिक मदत दिली जावी. या खबऱ्यांच्या जीविताला धोका पोचणार नाही याची काळजी पोलिस दलाने घ्यावी.

स्थानिक गुप्तवार्ता विभागाची कार्यक्षमता वाढवावी

टेक्निकल इंटेलिजन्सने संशयित दंगलखोरांवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने लक्ष ठेवणे शक्य आहे. या सर्व उपायामुळे पोलिसांना कुठे काही गडबड होणार असेल तर त्याची माहिती आधीच कळेल व ते हिंसाचार वेळेवर थांबवू शकतील.

स्थानिक गुप्तवार्ता विभाग अधिक सक्षम करण्याच्या दृष्टीने योजना आखली जावी. या विभागात नोकरभरती करताना उमेदवारांच्या बौद्धिक क्षमतेची आणि निर्णयक्षमतेची चाचणी घेतली जावी. स्थानिक गुप्त वार्ता विभागाला त्याचे काम परिणामकारक रीतीने करता यावे यादृष्टीने आवश्यक सगळी यंत्रणा उपलब्ध करून दिली जावी.

नागरिकांनी पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे

सामान्य माणसांनीही पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे. कायदा-सुव्यवस्था राखणे ही जरी पोलिसांची जबाबदारी असली तरी नागरिकांच्या सहभागाशिवाय पोलिसांना उद्दिष्टपूर्ती करता येणे शक्य नाही. त्यामुळे कायदा-सुव्यवस्था राखण्याच्या कामात समाजातील सर्व स्तरातील नागरिकांचे सहकार्य घेतले जावे. स्थानिक नागरिकांना गुप्त माहिती देण्यासाठी एक टोल फ्री फोन क्रमांक दिला पाहिजे. जेणेकरून सामान्य नागरिक त्यांच्याकडील माहिती जलद पोलिसांपर्यंत पोहोचू शकतात. त्यांच्या नावाची गुप्तता बाळगली पाहिजे. मोबाईल फोन वरून हिंसक घटनेचे चित्रण करून पोलिसांकडे पाठवले पाहिजे. जेणेकरून हिंसक आंदोलकांना पकडणे सोपे जाईल.

येत्या २०१८ – २०१९ मध्ये अनेक निवडणुका होत आहेत. त्या पार्श्वभूमीवर या हिंसांचे, आंदोलनांचे प्रमाण वाढण्याची शक्यता आहे. अशा प्रकारच्या हिंसाचाराला रोखून सामान्य माणसाचे रक्षण केले पाहिजे. राजकीय इच्छाशक्ती असल्याशिवाय पोलिस दलाच्या कार्यपद्धतीत सुधारणा होणे शक्य नाही.

खालिस्तानी दहशतवाद पुन्हा पुनरजिवित करण्याचा पाकिस्तानचा प्रयत्न

August 29, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

12 ऑगस्ट रोजी लंडनमधील ट्राफाल्गर स्क्वेअर येथे खलिस्तानवाद्यांच्या एकत्र येण्याला भारताने कडाडून विरोध केला होता. भारताने हा प्रस्तावित मोर्चा होऊ नये अशी मागणीही इंग्लंडकडे केली होती. मात्र इंग्लंडने तसे करण्यास नकार दिला. यावर भारताने प्रचंड नाराजी व्यक्त केली. हा मोर्चा म्हणजे भारताच्या प्रादेशिक एकात्मतेला धोका पोहोचेल, असे फुटीरतावाद्यांनी केलेले कृत्य आहे अशा शब्दंमध्ये भारताने म्हटले आहे.

काश्मिरातील हिंसाचाराला पायबंद घालण्यात लष्कराला यश मिळू लागल्याने पाकिस्तान विचलीत झाला आहे. त्यांनी विविध नव्या आघाड्या उघडण्याचे काम आरंभले आहे. पाक हेरखात्याने बांगलादेशातील आपले हस्तकही आसाम बंगालमध्ये क्रियाशील केलेले आहेत. त्यापैकी खलीस्तान सार्वमताची मागणी व वेगळ्या शीख राष्ट्राची मागणी आहे. म्हणून तर ट्राफाल्गर चौकातील निदर्शनाच्या प्रसंगी मुठभर शीख व अधिक संख्येने विविध पाकिस्तानी आणि काश्मिरी फुटीरवादी राजकारण्यांनी पुढे येऊन पाठींबा दिलेला आहे. हे सगळे गट पाकिस्तानी हेरसंस्थेच्या आश्रयाने व पैशानेच चालतात, हे उघड गुपीत आहे. परंतु जितका झटपट भडका आसाम बंगालमधील निर्वासित घुसखोर बांगलादेशींमध्ये उडवता येईल, तितका खलीस्तानची आग लावता येणार नाही, हे पाकलाही पक्के ठाऊक आहे. म्हणूनच त्यांनी खलीस्तानसाठी २०२० सालचे उद्दीष्ट ठेवले आहे.

पाकिस्तानी मुळाचे लंडनचे महापौर सादिक खान यांनी प्रो खालिस्तान सम्मेलनाला/ मेळाव्याला/ (रॅलीला) ट्रॅफेलगार उपनगरात भरवण्याची परवानगी दिली. मात्र त्याच दिवशी भारताच्या बाजूने असलेल्या सम्मेलनाला/मेळाव्याला मात्र परवानगी नाकारली. कारण त्यांनी ही परवानगी वेळेवर मागितली नव्हती. खालिस्तानसाठी मेळावा 'लंडन डिक्लेरेशन' नावाने ओळखला जातो आणि अमेरिकेत स्थित 'सीख फॉर जस्टिस' या संस्थेने तो आयोजित केला

होता. या बैठकीचा मुख्य उद्देश होता की 2020 मध्ये जगभर सार्वमत घेतले जावे आणि भारतातील पंजाबला स्वातंत्र्य मिळावे.या सार्वमतामध्ये 3 कोटी शीख सहभाग घेतील आणि स्वतंत्र खलिस्तानसाठी मतदान करतील असे शीख फॉर जस्टिसने जाहीर केले आहे. भारतातील शीखांनाही यामध्ये सहभाग घेता येईल असे या संघटनेने म्हटले आहे.भारत व जगातील वीस शहरांत सार्वमत घ्यावे आणि 50 लाख मतांचा त्याला पाठिंबा मिळवावा अशी धडपड सुरु आहे.नंतर त्याचा निकाल युनोट पाठवण्यात येणार आहे.

महापौर सादिक खान महत्वाचे आहेत की भारत ब्रिटन संबंध?

लंडनस्थित भारतियांनी प्रो खालिस्तान सम्मेलना विरुद्ध “आम्ही भारतीय” म्हणून एक संस्था सहा महिन्यापूर्वी उभारली. त्यांनी ठरवले की 15 ऑगस्टच्या निमित्ताने ते भारताचा स्वातंत्र्यदिन लंडनमध्ये साजरा करतील. मात्र या बैठकीला लंडनचे महापौर पाकिस्तानी मूळचे सादिक खान यांनी परवानगी दिली नाही.त्यांच्या या कारवाईला भारत विरोधी मानले जावे.

आपल्या दोन्ही देशांच्या संबंधांचा विचार करून इंग्लंडने अशी प्रकरणे हाताळावीत. याआधीच भारताने इंग्लंडकडे पत्राद्वारे आणि दोन बैठकांमध्ये हा मुद्दा उपस्थित करून निदर्शनांना परवानगी देऊ नये अशी विनंती केली होती. लंडनला निरोप देण्याची गरज आहे की जर तुम्ही एका पाकिस्तानी मूळ नागरिकांमुळे जर भारतविरोधी तत्वांना समर्थन देणार असाल तर आम्हाला मान्य नाही. यामुळे भारत आणि ब्रिटन यांचे संबंध खराब होऊ शकतात. लक्षात ठेवा की आम्ही पण ब्रिटन विरोधी कारवायांना भारतात प्रसिद्धी देऊ शकतो. हे आपल्याला आवडेल का? फैसला करा की तुम्हाला लंडनचे महापौर सादिक खान महत्वाचे आहेत की भारत ब्रिटन संबंध?

पाकिस्तानी अधिकारी युरोपातील खलिस्तानवादी आंदोलनाचा सूत्रधार

स्वतंत्र खालिस्तानच्या मागणीसाठी कॅनडा आणि युरोपात सुरु असलेल्या रेफरेंडम २०२० या मोहिमेचा सूत्रधार एक पाकिस्तानी लष्करी अधिकारी असल्याचे समोर येत आहे. पाकिस्तानी सैन्यातील चौधरी साहब अर्थात लेफ्टनंट कर्नल शाहिद मोहम्मद मलही हा अधिकारी युरोपात नव्याने सुरु झालेल्या खलिस्तानवाद्यांच्या भारतविरोधी आंदोलनाचा सूत्रधार आहे.चौधरीच्या पर्सनल कॉम्प्युटरमधून अनेक दस्तऐवज आढळून आले आहेत. ज्यामध्ये रेफरेंडम २०२० चळवळीचा विस्तृत आराखडा सापडला आहे. या मोहिमेच्या मागे अमेरिकेतील ‘शीख फॉर जस्टिस’ ही संस्था मुखवटा आहे. पाकिस्तानची गुप्तचर यंत्रणा आयएसआय या मागणीची मुख्य सूत्रधार आहे. आयएसआय पाकिस्तानसह जगातील इतर काही ठिकाणच्या मुखवटा संघटनांसोबत काम करित आहे.

गेल्या दोन वर्षांत पंजाबमध्ये झालेल्या हिंदू नेत्यांच्या हत्यांमध्येही या चौधरीचा हात असल्याचा संशय व्यक्त होत आहे. आयएसआयने युरोपात सुरू असलेल्या रेफरेंडम २०२०ला 'ऑपरेशन एक्सप्रेस' असे नाव देण्यात आले आहे. ६ जून २०२०मध्ये हे रेफरेंडम २०२० सुरू करण्यात येणार आहे. याच दिवशी पंजाबमध्ये माजी पंतप्रधान इंदिरा गांधी यांनी राबवलेल्या 'ऑपरेशन ब्लू स्टार' या मोहिमेला ३५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. खलिस्तानवाद्यांना पाकिस्तानातील अनेक संस्थांकडून आर्थिक मदत मिळत आहे.

८०-९० च्या दशकातील खलिस्तानची चळवळ भारतातून नष्ट करण्यात आली असली तरी इंग्लंड, कॅनडासारख्या देशांमध्ये काही मोजक्या लोकांनी खलिस्तान प्रश्नाचा निखारा धगधगत ठेवला आहे. यामुळे भारत आणि कॅनडा यांच्या परस्परसंबंधांवर अनेकदा परिणाम झाला आहे.

दहशतवात पुन्हा पुनरजिवित करण्याचा प्रयत्न

अमेरिकेतील दहशतवादी हल्ल्यानंतर जगातील सर्वच राष्ट्रांनी दहशतवादाच्या विरोधात कठोर पावले उलचण्यास प्रारंभ केला, त्यानंतर या खलिस्तानवाद्यांनी आपला पवित्र बदलून स्वतंत्र राज्याची उघड मागणी करण्याचे बाजूला ठेवले. त्याऐवजी ते शीखांवर होणारा अन्याय आणि अल्पसंख्यकांचे अधिकार याबद्दल बोलू लागले. त्यात पंजाबातील बेरोजगारी आणि ड्रग माफियांचा उदय या समस्यांनी गेली दहा वर्षे थैमान घातले आहे. याचा फायदा घेउन पाकिस्तान पंजाब मध्ये दहशतवात पुन्हा पुनरजिवित करण्याचा प्रयत्न करत आहे

काश्मीर फुटीरतावाद्यांचा खलिस्तानला पाठिंबा

पंजाब हे काश्मीरच्या शेजारचे राज्य आहे, आणि स्वतंत्र काश्मीरला सक्रिय पाठिंबा देणारा खलिद आवान हा पाकिस्तानी वंशाचा कॅनडियन नागरिक 'खलिस्तान कमांडो फोर्स'ला शस्त्रपुरवठा केल्याचा आरोप सिद्ध होऊन अमेरिकेतील तुरुंगात 14 वर्षांची सजा भोगत आहे.

पंजाब स्वतंत्र झाल्यास स्वतंत्र काश्मीर निर्माण करणे सोपे जाईल अशी अटकळ बांधून काश्मीर फुटीरतावादी खलिस्तानला पाठिंबा देत आहेत. ज्यावेळेस खलिस्तान दहशतवाद चळवळ भारतात सुरू झाली, त्यावेळी एक प्रमुख नेते व समर्थक कट्टवादी जगजीतसिंह हे कॅनडात राहात होते व अनिवासी भारतीय होते. कॅनडामध्ये एका भारतीय मंत्र्याचा खून करण्यात आला आणि आपले एक विमानही पाडले होते. अशा प्रकारचे प्रयत्न अनेक देशात होत आहेत.

खलिस्तानी दहशतवादी भिंढनवाले यांचे उद्दातीकरण पंजाबमधील काही संस्थांकडून करण्यात येत आहेत. पंजाबमध्ये अनेक ठिकाणी त्याकरता पोस्टर लावली गेली. या कागदपत्रांमध्ये पंजाब पोलिसांना आवाहन करण्यात आले होते की त्यांनी पंजाबच्या मुख्यमंत्र्यांचे आदेश पाळू

नये. या पत्रकातून त्यांना बंड करण्यास सांगत होते. खालिस्तानवाद्यांचे साहित्य, फोटो गुरुद्वाराबाहेर विक्रीला ठेवण्यात येते,मात्र अशा प्रकारे त्यांचा फोटो दरबार साहिबमध्ये लावण्याचा प्रयत्न हा पहिल्यांदाच होतो आहे. त्यांचे उद्दात्तीकरण करून आणि खालिस्तानविषयी तरुणांना भडकवून खालिस्तानी दहशतवाद पुन्हा सुरु करण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. भारतीय शिख हे देशप्रेमी आहे. पण काही वाट चुकलेल्या शिखांच्या संघटना अमेरिका, युरोप आणि कॅनडा मध्ये तयार होत आहेत.

भारतविरोधाचा बीमोड कसा करावा?

खोटी माहिती सर्वदूर पसरवून शिखांवर भारतात अन्याय होत असल्याची बातमी पसरवली जाते. या सर्वच घटनांवर लक्ष ठेवणे गरजेचे आहे. कॅनडात होणार्या भारतविरोधी खालिस्तानी कारवायांवर लक्ष ठेवून त्याला विरोध झाला व्हायला हवा.दुसऱ्या देशामध्ये भारतविरोधी कारवाया करणार्यांविरोधात कारवाई अनेक स्तरांवर करावी लागेल. इस्राईलचे गुप्तहेर खाते देशाच्या शत्रुंना इतर देशांत जाऊन पकडते तसे आपण करू शकतो का? मुत्सद्देगिरीच्या जोरावर अशा देशांना भारतविरोधी कारवायांवर लक्ष ठेवून त्या त्या देशातील कायद्यांतर्गत त्यांच्यावर कठोर कारवाई करावी लागेल. आमच्यावर अन्याय होतो म्हणून जो दुष्प्रचार केला जातो त्याविरोधात त्या देशातील स्थानिक माध्यमांतून लिहून हा विरोध मोडून काढण्याची गरज आहे. खालिस्तान समर्थकांना आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत पकडून त्यांच्यावर कारवाई करण्याची गरज आहे. भारतविरोधी कारवाया या परदेशी भूमीवर होत असताना त्यावर लक्ष ठेवून त्यावर हल्ला व प्रतिहल्ला करणे गरजेचे आहे. भारत सरकार परदेशातिल भारतविरोधी कारवाया थांबवण्याचा प्रयत्न करेल का?.

हिंसक आंदोलनात सुरक्षा सामान्य माणसांची

August 29, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

सर्वात मोठा दुष्परिणाम सामान्य माणसांवर

राज्यकर्त्यांचे सर्वात महत्वाचे काम आहे सामान्य जनतेची सुरक्षा करणे. त्याकरता कायदा सुव्यवस्था राखणारे पोलिस अजून सक्षम करण्याची गरज आहे. गेल्या काही महिन्यांपासून महाराष्ट्रात आणि एकूण देशात हिंसाचाराच्या घटना वाढल्या आहेत. या हिंसाचारात सर्वाधिक बळी जातात ते सामान्य माणसांचे. स्त्रिया, लहान मुले, ज्येष्ठ नागरिक जे हिंसाचार घडत असलेल्या ठिकाणी अडकतात आणि ते मारहाण, जाळपोळ याला बळी पडतात. कामाकरिता बाहेर पडलेल्या लोकांना अचानक उसळलेल्या हिंसाचाराला बळी पडावे लागते. मग तो हिंसाचार भीमा कोरेगावचा हिंसाचार, औरंगाबादेतला गोंधळ असो, दूध आंदोलन, शेतकरी आंदोलन आणि आता मराठा आरक्षणातला हिंसाचार, यामध्ये सामान्य माणसांची सुरक्षा धोक्यात आली आहे. ज्यांनी ही आंदोलने पुकारले त्यात शेकडो कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. सरकारी संपतीचे, राज्य परिवहनच्या बसेस, खाजगी वाहाने आणि खाजगी संपतीचे नुकसान झाले आहे. एसटी हे गरीब सामान्य जनतेच्या प्रवासाचे महत्वाचे साधन मानले जाते. त्यामुळे एसटी नुकसानीचा सर्वात मोठा दुष्परिणाम हा सामान्य माणसांवर होतो.

शाळेतील विद्यार्थ्यांचे नुकसान होते. रोजची रोटी रोज कमावणार्यांना रोजी रोटी मिळत नाही. आजारी पडलेल्यांना हॉस्पिटल किंवा डॉक्टरांकडे जाता येत नाही. प्रवासाकरता गावाच्या बाहेर पडलेल्यांचे रस्ते बंद पडतात. राज्यातील महत्वाचे रस्ते बंद केल्यास अर्थव्यवस्थेचे प्रचंड प्रमाणामध्ये नुकसान होते.

सर्व हिंसाचारात सामान्य नागरिक बळी

गुजरात मध्ये पटेलांचे, पाटीदारांचे आंदोलन, हरियाणात जाट आंदोलन, राजस्थानात गुज्जरांचे आंदोलन या सर्वांतील हिंसाचारात सामान्य नागरिक मारले गेले व जखमी झाले. सार्वजनिक

संपतीचे मोठे नुकसान झाले. तिथल्या स्थानिक अर्थव्यवस्थेलाही धक्का पोहोचला. त्यामुळे महागाई वाढली. हिंसक आंदोलने हा सुद्धा दहशतवादाचा एक प्रकार मानला पाहिजे. देशातील एखाद्या समाजावर अन्याय होत असेल तर त्या अन्यायाला प्रत्युत्तर म्हणून हिंसा हा उपाय नाही. भारतीय कायदा हिंसाचाराचे समर्थन करत नाही. एखाद्या समाजाला, संस्थांना सरकारकडून कोणतीही मागणी मान्य करून घ्यायची असेल ती कायद्याच्या चौकटीत राहून केली पाहिजे. अशा प्रकारचा बंद आणि हिंसाचारामुळे फक्त देशाचेच नुकसान होते. येत्या 2018-2019 मध्ये अनेक निवडणुका होत आहेत. त्या पार्श्वभूमीवर या हिंसांचे, आंदोलनांचे प्रमाण वाढण्याची शक्यता आहे. अशा प्रकारच्या हिंसाचाराला रोखून सामान्य माणसाचे रक्षण केले पाहिजे. गेल्या काही काळात झालेल्या हिंसाचाराला अनेक संस्था, अनेक राजकीय पक्ष जबाबदार आहे. टीव्ही मिडीया, सोशल मिडीया, वृत्तसंस्था अशा प्रकारच्या हिंसक आंदोलनांना विना कारण अतिरेकी प्रसिध्दी देतात आणि एकच एक दृष्य, फोटो सतत दाखवली जातात. या प्रकारचे वृत्तांकन थोडक्या शब्दांत न करता सतत तेच ते दाखवून त्यात तेल ओतण्याचे काम का केले जाते? हिंसाचाराच्या बातम्यांना पान १ वरून काढून पान आठवर नेले पाहिजे.

मतपेटीच्या राजकारणासाठी हिंसाचार

अशा प्रकारच्या हिंसाचाराला तोंड देण्याचे सामर्थ्य पोलिस, राजकीय पक्ष/राज्यकर्त्यांमध्ये असलेच पाहिजे. मतपेटीच्या राजकारणासाठी हिंसाचार कोण घडवतो आहे हे माहित असूनही तो थांबवण्याचा प्रयत्न केला जात नाही. अशा हिंसक आंदोलनात एक लक्ष्मणरेषा असली पाहिजे. लक्ष्मणरेषा ओलांडली जाते जेव्हा आंदोलक सार्वजनिक आणि खाजगी संपतीची नासधूस करतात. तेव्हा त्यांना थांबवणे हे पोलिसांचे, राजकीय पक्ष/राज्यकर्त्यांचे व सर्वांचे काम आहे. मतपेटीसाठी हे सर्व गप्प बसतात. आंदोलक एकत्र येतात आणि हिंसाचार भडकवण्याची साधने बरोबर बाळगतात. पोलिसांची संख्या कमी पडते. त्यामुळे हिंसाचार नियंत्रित करण्यावर मर्यादा येतात. जिथे हिंसाचार होतो तिथे पोलिस आणि सुरक्षा दले यांची संख्या वाढवण्याचीही गरज आहे. जेणेकरून रस्त्यावरील लोकांची सुरक्षा शक्य होईल.

व्हीआयपी सुरक्षेचे प्रस्थही कमी करून अधिक पोलिस कर्मचार्यांना सामान्य माणसाच्या रक्षणासाठी रस्त्यावर आणले पाहिजे. पोलिसांकडे अनेक व्यवस्थापकीय कामे आहेत. त्यातून त्यातून पोलिसांना मुक्त करता येईल का हे सुद्धा तपासले पाहिजे.

पोलिसांची संख्या लगेच वाढवण्यासाठी

आज महाराष्ट्रात अडीच ते तीन लाख निवृत्त पोलिस कर्मचारी आहेत त्यामधून 50 ते 60 हजार व पोलिस अधिकारी ज्यांनी आपल्या कारकीर्दीत उत्तम काम केले होते आणि ते शारीरिक आणि मानसिक दृष्ट्या आज सक्षम आहेत, त्यांना पुन्हा पोलिस दलात काही काळासाठी का आणले जाऊ शकत नाही. अर्थातच त्यांची पोलिसदलात काम करण्याची तयारी हवी.

राज्याकडे होम गार्डची संख्या वाढवून कार्यालयीन कामकाज,व्हीआयपी सेक्युरीटी त्यांना दिल्या जाऊ शकतात. प्रशिक्षित पोलिस हे रस्त्यावर हिंसाचाराचा सामना करण्यासाठी उतरू शकतात. निवृत्त अनुभवी पोलिसांचा वापर आपण का करू शकत नाही?

हिंसाचाराविषयी गुप्तहेर माहिती मिळणे महत्वाचे आहे. त्याकरता गुप्तहेर खात्याची ताकद व क्षमता वाढवणे आवश्यक आहे. त्याकरता निवृत्त सक्षम गुप्तहेर अधिकार्यांचा पुन्हा एकदा वापर करू शकतो. आज जम्मू काश्मिर, ईशान्य भारतात आणि इतर ठिकाणी देशात अनेक गुप्तहेर संस्था काम करतात. त्यात गुप्तहेर खाते, रिसर्च अनालिसिस विंग, सैन्य गुप्तहेर खाते, महसूल, आयकर या विभागांची गुप्तहेर खाती कार्यरत असतात. त्यांनी प्रत्येक महिन्याला एकत्र येऊन गुप्तहेर माहितीचे आदानप्रदान केले पाहिजे.पोलिस अधिकार्यांनी गुप्तहेर संस्थांना कोणती माहिती मिळवावी याविषयी काम द्यावे. हिंसक आंदोलनाची आगाऊ माहिती मिळवावी. त्यासाठी सर्व गुप्तहेर संस्थांची बैठक राज्य, जिल्हा पातळीवर होणे गरजेचे आहे.अशा प्रकारच्या बैठका या मुख्यमंत्री, गृहमंत्री, पोलिस संचालक,जिल्हा पालक मंत्री आदींनी घेतल्या पाहिजेत.

टेक्निकल इंटेलिजन्सने संशयित दंगलखोरांवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने लक्ष ठेवणे शक्य आहे. या सर्व उपायामुळे पोलिसांना कुठे काही गडबड होणार असेल तर त्याची माहिती आधीच कळेल व ते हिंसाचार वेळेवर थांबवू शकतील.

अर्धसैनिक दले, सैन्य,तैनात करा

राज्यात सीआरपीएफ, बीएसएफ यांचे प्रशिक्षण केंद्रे आहेत तसेच गरज भासल्यास गृहमंत्रालयाकडून आपल्याला अर्धसैनिक दले तैनात करता येतील. म्हणून राज्यातील राज्य राखीव पोलिस दलाबरोबर या अशा प्रकारच्या अर्धसैनिक दलांची मदत घेऊन लवकरच हिंसाचार थांबवला पाहिजे.हिंसाचाराची व्याप्ती राज्यभर पसरली तर पोलिसांची संख्या कमी पडते.

आज राज्यात सैन्याच्या अनेक कॅन्टोन्मेंट मुंबई, पुणे, भुसावळ, औरंगाबाद,नाशिक अशा ठिकाणी आहेत. सैन्याचा वापर पण हिंसाचार गंभीर झाल्यास केला जाऊ शकतो. कायदा आणि सुव्यवस्था राखण्यासाठी सैन्याचा वापर देशात अनेकदा केला गेला आहे. जाट आणि गुज्जर आंदोलनाच्या वेळी हरियाणा आणि राजस्थानमध्ये पोलिसांना हिंसाचार थांबवता आला नाही, तेव्हा सैन्याला पाचारण करण्यात आले होते. म्हणून हिंसाचार अधिक भडकण्याची वाट न पाहता तो नियंत्रित करण्यासाठी कारवाई केली पाहिजे.

आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध करणे गरजेचे

पोलिसांना दंगेखोरांवर काबू करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहेत. हे तंत्रज्ञान जम्मू काश्मिर पोलिस वापरत आहेत. यामुळे पोलिस दंगलखोरांवर काबू मिळवू शकतील. सध्या अश्रुधुराशिवाय दंगलखोरांवर काबू मिळवण्याचे इतर अनेक उपाय आहेत.

आंदोलक संघटनांना आंदोलनात झालेले नुकसान भरून देणे न्यायालयाने बंधनकारक केले पाहिजे. जेणेकरून भविष्यातील हिंसाचार, नुकसान टाळण्यास मदत होईल. आंदोलकांवर खटले जलदगती न्यायालयात चालवून आंदोलकांना शिक्षा मिळाली पाहिजे, जेणेकरून कायद्याची भीती आंदोलकांना बसेल.

यात सोशल माध्यमे, छापील माध्यमांनी आंदोलनांचे वार्ताकन करताना हिंसाचाराला महत्त्व न देता वार्ताकन करावे. हिंसक आंदोलनांला अनेक संस्था आर्थिक मदत करतात. त्यांच्यावरही कारवाई करावी. जसे राष्ट्रीय गुप्तहेर संस्थेने हुरियत कॉन्फरन्सच्या आर्थिक नाड्या आवळते आहे तशाच पद्धतीने या आंदोलकांच्या आर्थिक नाड्या आवळल्या पाहिजेत.

स्थानिक नागरिकांना गुप्त माहिती देण्यासाठी एक टोल फ्री फोन क्रमांक दिला पाहिजे. जेणेकरून सामान्य नागरिक त्यांच्याकडील माहिती जलद पोलिसांपर्यंत पोहोचू शकतात. त्यांच्या नावाची गुप्तता बाळगली पाहिजे. मोबाईल फोन वरून हिंसक घटनेचे चित्रण करून पोलिसांकडे पाठवले पाहिजे. जेणेकरून हिंसक आंदोलकांना पकडणे सोपे जाईल. हिंसक आंदोलक आंदोलनाचे विविध मार्ग अनुसरतात पोलिसांनीही एक पाऊल पुढे जाऊन हा हिंसाचार थांबवला पाहिजे. त्याकरता सामान्य माणसांनीही पोलिसांचे कान डोळे व बनले पाहिजे. म्हणूनच हिंसक आंदोलने थांबवण्याकरता सर्व समावेशक उपाय जरूरी आहेत.

छत्रपतींच्या रणनितीचा वापर करून देशासमोरची आव्हाने कमी करा

March 3, 2018 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा, विशेष लेख

छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती महाराष्ट्रात अत्यंत मोठ्या प्रमाणात साजरी होत असते. शिवछत्रपतींनी अनेक अद्भुत भासणारे पराक्रम करून आदिलशहा, कुतुबशहा व मोगलांस जेरीस आणून स्वराज्याची स्थापना केली. शिवरायांच्या या पराक्रम गाथेतील एक सुवर्णपान म्हणजे, मध्यरात्री बारानंतर महाराजांनी शाहिस्तेखानावर घातलेला छापा!

शाहिस्तेखान स्वराज्यात धुमाकूळ घालत होता.शाहिस्तेखानाने तळ ठोकलेल्या लाल महालावरच हल्ला करण्याची, कल्पनेच्याही पलीकडील अशी योजना आखली. शिवरायांनी त्यांचे बालपणीचे सवंगडी बाबाजी बापूजी व चिमणाजी बापूजी देशकुळकर्णी यांच्यासह काही निवडक, जीवाला जीव देणाऱ्या अत्यंत शूर साथीदारांसह लाल महालावर छापा घातला. महाराज, बाबाजी व चिमणाजी यांना लाल महालाची माहिती होती. त्यांनी भटारखान्यातून महालात सहज प्रवेश केला व कापाकापीस सुरुवात केली. अंधाराचा फायदा घेऊन खान पळण्याच्या बेतात होता. परंतु महाराजांनी चपळाईने त्याच्यावर घाव घातला.त्याच्या हाताची तीन बोटेच तुटली, उजवा हात थोटा झाला.

शाहिस्तेखानावरील यशस्वी झडपेआधी सतत तीन वर्षे महाराजांनी अनेक संकटांना तोंड देत त्यांच्यावर विजिगीषु वृत्तीने मात केली. अफझलखानाशी मुकाबला करण्यासाठी महाराज राजगडावरून ११ जुलै १६७९ रोजी प्रतापगडाकडे जाण्यास निघाले आणि महाराजांच्या आयुष्यातील, स्वराज्याच्या उभारणीतील एका महत्त्वपूर्ण अवघड कालखंडास सुरुवात झाली. अफझलखान वधानंतर महाराजांनी व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी अथक मेहनत करून स्वराज्य वाढवले. याच दरम्यान त्यांनी विलक्षण धाडसाने सिद्दी जौहरच्या वेढ्यातून आपली सुटका करून घेतली होती.

स्वतः आघाडीवर राहून योजना कार्यान्वित करणे हे देदीप्यमान यशाचे सूत्र

मानवी स्वभावाचा अतिसूक्ष्म अभ्यास महाराजांनी केला होता. अहंकारी, आत्ममग्न माणसे खोट्या स्तुतीला भाळतात, मोहात पडतात याचा उपयोग करून अफझलखानास त्यांनी आपल्याला सोयिस्कर अशा रणक्षेत्रात खेचून आणले. तहाचा आभास निर्माण करून सिद्दी जौहर व त्याच्या सैन्याला गाफील बनवून ते पन्हाळ्यावरून निसटले. शाहिस्तेखानाला स्वराज्यातून हुसकावण्यासाठी आक्रमण हेच संरक्षणाचे उत्तम साधन असते व अनपेक्षित धक्क्यांतून सावरताना बेसावध माणसाला वेळ लागतो (धक्का तंत्र) याचा यशस्वी वापर त्यांनी केला. काटेकोर नियोजन, वेळेची अचूक निवड, वेगवान हालचाली व स्वतः आघाडीवर राहून योजना कार्यान्वित करणे हे त्यांच्या देदीप्यमान यशाचे सूत्र होते. बलाढ्य शत्रूंचा पराभव त्यांनी युक्तीच्या व बुद्धीच्या बळावर आपल्या मर्यादित सामर्थ्याचा कौशल्याने उपयोग करून केला.

शिवरायांचे पराकोटीचे प्रगल्भ हेरखाते

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अत्यंत आदर्श राज्यव्यवस्था निर्माण केली. हे स्वराज्य निर्माण करताना शिवरायांसारख्या द्रष्ट्या राजाचे 'गुप्तचर विभाग' या राज्याच्या महत्वाच्या अंगाकडे दुर्लक्ष होणे शक्य नव्हते. शिवरायांचे हेरखाते एवढे पराकोटीचे प्रगल्भ होते की, त्यांची तुलना जगातल्या कुठल्याही हेरयंत्रणेशी होऊ शकत नाही.

एखाद्या मोहिमेचे पूर्वनियोजन तसेच प्रत्यक्ष मोहिमेची आखणी यात हेरांचे महत्त्वपूर्ण योगदान असे. ज्यायोगे शिवरायांचे पुढील बरेचसे काम सोपे व सुलभ होई. पराक्रम, धाडस व हेरांनी योग्य वेळी पुरवलेली माहिती या समन्वयावर शिवराय अत्यंत यशस्वीपणे मोहिम पूर्ण करीत असत!

बहिर्जी व त्यांच्या साथीदारांनी इतिहासात महत्वाची कामगिरी बजावली

शिवरायांच्या संकल्पनेतील हेरखात्याला प्रत्यक्षात मूर्त स्वरूपात आणले ते बहिर्जी नाईक यांनी! अत्यंत कुशाग्र बुद्धिमत्ता, समयसुचकता, धाडसीपणा, साहसाची अंगभूत जोड आदी गुणांवर बहिर्जी व त्यांच्या साथीदारांनी इतिहासात अत्यंत महत्वाची कामगिरी बजावली आहे यास तोड नाही! बहिर्जी नाईक, सुंदरजी, कर्माजी, विश्वास मुसेखारेकर, विश्वास दिघे, विठोजी माणके, अप्पा रामोशी, महादेव अशी काही नावे जरी आपल्याला परिचित असली तरी शिवरायांच्या गुप्तहेर खात्याची पूर्ण माहिती इतिहासाला नाही. इतिहास इथे मुका होतो. कदाचित हेच शिवरायांच्या हेरगिरी खात्याचे यश म्हणावे लागेल!

शिवरायांचे हेरखाते हे आजच्या कुठल्याही देशाच्या 'इंटेलिजन्स ब्युरो'पेक्षा कमी नव्हते. किंबहुना काकणभर सरसच ठरेल. शिवराय व बहिर्जी यांच्या बुद्धिचातुर्यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोहिमेच्या पूर्वतयारीचा भाग म्हणून काही मार्गदर्शक तत्वांचा वापर केला जाई.

वेशांतर करून हेरगिरी करणे हा शिवरायांच्या हेरखात्याचा, पर्यायाने बहिर्जी नाईक आणि इतर हेरांचा हातखंडा होता. बहिर्जी व त्यांचे हेर परमुलखात, साधू, भिकारी, सोगांडे, गोंधळी, जादूगार, भविष्य सांगणारे, ज्योतिष इत्यादी वेषांतर करून इत्थंभूत माहिती घेत असत. ही वेषांतरे इतकी चपखल असत की प्रत्यक्ष शत्रूलासुद्धा यांचा थांगपत्ता लागत नसे. स्वराज्यापासून अनेक कोस दूर असलेल्या सुरतेची माहिती काढणे हे अत्यंत धोकादायक काम, परंतु बहिर्जींच्या नेतृत्वाखाली विठोजी माणके, अप्पा रामोशी हे बाबुल, मोमीन व रामशरण या नावाने सुरतेत वावरत होते. यात मोमीन म्हणजे बहिर्जी भिकाऱ्याच्या वेशात, तर विठोजी माणके म्हणजे बाबुल नावाने घोड्याला नाल लावण्याचे काम तर अप्पा रामोशी रामशरण या नावाने वावरताना सुरतेची खडान्खडा माहिती काढली व पुढे शिवरायांनी आपले काम फत्ते केले!

सर्वोत्तम सर्वश्रेष्ठ हेरयंत्रणा

इतक्या जुन्या काळात आजच्यासारखे मोबाईल, विविध गॅझेट्स, वेबकॅम, सेटलाईट नसताना, तंत्रज्ञानाची जोड नसताना बहिर्जी नाईक व त्यांच्या हेरांनी मिळालेल्या माहितीचे संकलन, विश्लेषण इतक्या अचूकपणे कसे केले असेल! परमुलखातील भौगोलिक ज्ञान मिळवून प्रतिस्पर्धांच्या सणावारांची, बलस्थाने, कमकुवत स्थाने यांची माहिती योग्य वेळेत घेऊन ती महाराजांना योग्य वेळेत कशी दिली असेल ?

बहिर्जी आणि त्यांची त्यांच्या काळातील सर्वोत्तम हेरयंत्रणा निर्विवाद सर्वश्रेष्ठ होती यात कोणाचेही दुमत होणे नाही. स्वराज्यावर सर्वांत पहिले व भीषण संकट घोंघावत आले ते अफजलखानाचे. याप्रसंगी सर्वांचीच कसोटी पणाला लागली होती. मात्र अशाप्रसंगी बहिर्जी व त्यांच्या हेरांमार्फत शिवरायांना खानाची, खानाच्या गोटाची व त्यांच्या मनसुब्यांची माहिती अचूक मिळाली. इतकेच नव्हे तर भेटीची कलमे ठरवायला गेलेल्या गोपीनाथ पतांच्या माध्यमातून अफझलखानाच्या डेज्यामध्ये कशाची चर्चा चालू आहे, इतकेच नव्हे तर खानाचे अंगरक्षक कोणे होते, सय्यद बंडाची माहिती, खानाचे मनसुबे काय आहेत ही माहिती हेरखात्याने अचूकपणे काढली. या जोरावर सय्यद बंडाला पर्याय म्हणून जीवा महालाला उभे केले गेले; तर खान अंगचटीला आला तर त्याच्याच ताकदीचा विसाजी मुरंबकदेखील अंगरक्षकांत सामील केला होता. हे निर्णय किती अचूकपणे घेतले गेले याची साक्ष आपल्याला पटते!

पुढे पन्हाळगड प्रसंगात शिवरायांना सुखरूप बाहेर काढण्यासाठी बहिर्जी नाईक व त्यांच्या हेरांमार्फत पन्हाळगड, सिद्धी गौहरच्या वेढ्यांची अचूक व तंतोतंत माहिती शिवरायांच्या हेरखात्याने काढली व त्यानंतरच शिवराय पन्हाळ्यावरून निसटू शकले!

गुप्तहेरांच्या संदर्भात केलेली मांडणी आजच्या काळापेक्षाही आधुनिक

त्यांच्या युद्धनीती, राजनीती, समाजनीतीमध्ये अनेकदा कौटिल्याच्या नीतीचे प्रभाव दिसतात. सुरत लूट, बसनुरची स्वारी, आग्रा-भेट व सुटका, दक्षिण दिग्विजय अशा अनेक घटनांमध्ये मोहिमांमध्ये सुरक्षित मार्ग शोधण्यापासून शत्रूच्या हालचालीची बित्तमबातमी घेऊन ते सुरक्षितपणे पोहोचवणे या गोष्टी मुरब्बी हेर व हेरखाते असल्याशिवाय संभवनीय नाही!

छत्रपतींच्या रणनीतीचा वापर

घसरत चाललेल्या नीती मूल्यांबरोबर, जोर धरत असलेली स्वार्थी वृत्ती, व्यभिचार, स्त्रियांवरील अत्याचार, शिक्षणाचे बाजारीकरण, बेरोजगारी, आर्थिक विषमतेतील वाढती दरी आणि समाजातील तेढ. असा कल्लोळ आजूबाजूला दिसत आहे. या सगळ्या परिस्थितीला राजकारण आणि राजकीय पक्षांना जबाबदार ठरवून समाजातील प्रत्येक घटक आपले उत्तरदायित्व झटकण्याचा प्रयत्न करत आहे. पण सगळ्यात मी कुठे असं स्वतःच मूल्यमापन करण्याची तसदी मात्र घेत नाही. या सामाजिक असमतोलात आपण किती जबाबदार आहोत हे, जाणून घेण्याची तसदी घेतली तर, प्रत्येकाला आपल्या शिवाजी महाराजांचा विचार आपल्या कृतीतून हरवला आहे यांची जाणीव होईल. ही जाणीव होणं कदाचित नव्या समाज निर्मितीच बीज असेल.

शिवाजी महाराजांच्या कार्यपद्धती पाहिले की, दूरदृष्टी असलेली माणसे कोणत्याही काळात जन्माला आली तरी कालातीतच असतात आणि म्हणूनच शिवरायांचा आठव केवळ घोषणा किंवा जयजयकारांच्या गदारोळात न अडकता शिवरायांच्या कर्तृत्वगुणांची आठवण ठेवणे जरूरी आहे.

देशप्रेम ही केवळ सोयीने वापरण्यापुरती किंवा, पोलिसांवर, लष्करांवर सोपविलेली गोष्ट नसावी. आज आपला देश सुरक्षित आहे का? त्यासंदर्भात देशासमोर कोणती आव्हाने आहेत आणि छत्रपतींच्या रणनीतीचा वापर करून ही आव्हाने कमी करू शकतो का? याचा विचार केला पाहिजे.

सॅबोटाज ,सबव्हर्जन आयएसआयची नवी रणनीती

February 5, 2017 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) राष्ट्रीय सुरक्षा

पाकिस्तानने आपल्याविरुद्ध पुकारलेल्या छुप्या युद्धाचा आणखी एक प्रकार नेपाळमध्ये पकडलेल्या आयएसआय एजंटकडून समोर आलेला आहे. देशाविषयीची संवेदनशील माहिती शत्रूपर्यंत जायला नको (सिक्युरिटी ऑफ इन्फर्मेशन), नागरिकांना दुष्कृत्य करण्यास प्रवृत्त करणे (सबव्हर्शन) आणि राष्ट्रीय मालमत्तेचे नुकसान (सॅबोटाज) या तीन पातळ्यांवर पाकिस्तानी आयएसआय सध्या आपल्या देशाला धोका पोहोचवत आहे.

आंध्र प्रदेशमधील कुनेरूजवळ जगदलपूर – भुवनेश्वर हिराखंड एक्सप्रेसचे आठ डबे रुळावरून घसरल्याने २६ प्रवाशांचा मृत्यू झाल्याची घटना घडली.

अपघाताच्या या घटनांमागे घातपाताची शक्यता व्यक्त होत असून पाकिस्तानची गुप्तहेर संस्था आयएसआय आणि भारतातील नक्षलवादी संघटनांनी हातमिळवणी केली आहे. ज्या परिसरात हा अपघात झाला तो परिसरत नक्षलप्रभावित असून या परिसरात नक्षलवाद्यांनी शहीद दिवस साजरा करण्याचे आवाहन ही केले होते. रेल्वे रुळांत बिघाड घडवून हा अपघात घडवून आणण्यात आला असावा.

या रेल्वे मार्गावरून एक मालवाहतूक रेल्वे १० वाजून ५ मिनिटांनी गेली होती. १० वाजून ४० मिनिटांनी रेल्वे कर्मचाऱ्यांनी या मार्गाची तपासणी ही केली होती, त्यानंतर १० वाजून ५२ मिनिटांनी आणखी एक रेल्वे याचा मार्गावरून गेली. पण ११ वाजून १५ मिनिटांनी आलेल्या हिराखंड एक्सप्रेसला मात्र अपघात झाला. दोन्ही बाजूचे ट्रॅक ज्या पद्धतीने तुटले आहेत, तो प्रकार संशयास्पद आहे.

गेल्या काही महिन्यांमध्ये रेल्वे अपघातात वाढ झाली आहे. नोव्हेंबर २०१६ मध्ये कानपूरमध्ये झालेल्या रेल्वे अपघातात १४० प्रवाशांचा मृत्यू झाला होता. डिसेंबरमध्ये सियालदाह – अजमेर एक्सप्रेसला अपघात झाला होता. यातील कानपूरमधील रेल्वे अपघातामागे पाकिस्तानमधील गुप्तचर यंत्रणेचा हात असल्याची बिहार पोलिसांच्या तपासात उघड झाले आहे.

भारताने पाकव्याप्त काश्मिरमध्ये केलेल्या सर्जिकल स्ट्राईकचा बदला घेण्यासाठी कानपूर येथील दुर्घटना घडवल्याचे कबुली बिहार पोलिसांच्या ताब्यातील आरोपींनी दिला आहे. इंदौर पाटणा एक्सप्रेस आणि सियालदा अजमेर एक्सप्रेस या दोन रेल्वेच्या अपघातात उमाकांत पटेल, मोतीलाल पास्वान, मुकेश यादव या तिघांवरही रेल्वे रुळावर कुकर बॉम्ब ठेवल्याचा संशय आहे.

भारत नेपाळ सीमा धोकादायक

यापूर्वी नेपाळ पोलिसांनी आयएसआयचा हॅडलर ब्रिज किशोर गिरी, मुजाहिर अन्सारी यालाही ताब्यात घेतले. यावरून नेपाळ सीमा किती धोकादायक आहे याची गंभीरता आपल्याला समजून येईल. आतापर्यंत काश्मिरच्या सीमारेषेवरून जितके दहशतवादी आत आले नसतील तेवढे दहशतवादी नेपाळ सीमेवरून घुसखोरी करत आहेत. कानपूरमधील रेल्वे अपघात पुर्वनियोजित कटाचा भाग होता. या अपघाताशी इंटर सट्रिसेस इंटेलिजन्स ही संबंधित आहे असे स्पष्ट आहे. या सर्व घटनाक्रमात शमशुल शुदा आघाडीवर होता. तो नेपाळमधील आपल्या एजंटच्या मार्फत बेरोजगार तरुणांना जाळ्यात ओढत होता. पैशाचे आमीष दाखवून दहशतवादी कृत्य करण्यास प्रवृत्त केले जायचे. याच पद्धतीने नेपाळमधून दोन आणि भारतातून ३ जणांना या कटात सामील केले होते. भारत नेपाळ सीमा धोकादायक बनली आहे. भारत-बांगलादेश आणि भारत-नेपाळ सीमेवरील मदरशांच्या संख्येत लक्षणीय वाढ करण्यात आलेली आहे. मदरशांचा वापर उग्रवादाचा प्रसार करण्याकरता केला जातो. सिमा सुरक्षा बल या सिमेवर तैनात आहे. त्यांना घुसखोरी थांबवण्यात अपयश आले आहे. सिमा सुरक्षा बलाने नेपाळच्या आत जाउन हस्तकांना पकडले पाहिजे.

भारतविरोधी कारवायांची माहिती

भारताच्या नॅशनल इन्व्हेस्टीगेशन आणि रॉ यांचे अधिकारी पुढील चौकशी करत आहेत. मुख्य आरोपी दुर्बईत पळून गेला आहे. त्याला नेपाळ सरकारच्या मदतीने भारतात आणण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. एका अंदाजाप्रमाणे भारतात २०० ते २५० दहशतवादी सेल असावेत, ज्यांना विविध प्रकारची दहशतवादी कृत्ये करण्यास प्रवृत्त केले जाते. प्रत्येक वर्षी २० ते २५ अशा प्रकारच्या सेलचा छडा लावून बरबाद केले जाते.

(<http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/timeline/index.html> या दुव्यावर माहिती उपलब्ध आहे) मात्र त्यांच्या जागी अजून नवीन सेल तयार केले जातात. या प्रत्येक सेलमध्ये पाच ते दहा दहशतवादी प्रवृत्तीचे युवक असू शकतात. मग ते आयएसआयच्या इशार्या वरून विविध दहशतवादी कारवाया करत असतात.

२०१६ मध्ये नॅशनल इन्व्हेस्टिगेशन एजन्सीने ५२ भारतीय आयसिस दहशतवाद्यांना अटक केली. त्यातील १२ महाराष्ट्र १० केरळ, १० तेलंगणा, ५कर्नाटक, ४ उत्तर प्रदेश आणि पाच

पश्चिम बंगाल इत्यादी ठिकाणाहून ताब्यात घेण्यात आले. जम्मू काश्मिर, मध्यप्रदेश, दिल्ली इथून एक एक दहशतवाद्यांना अटक केली गेली. बहुतेक अटक झालेले दहशतवादी हे २५-३५ वर्षांचे आहेत. या बहुतेकांवर जहाल विचारसरणीचा परिणाम झालेला होता. बहुतेक हे सुशिक्षित आणि चांगल्या आर्थिक पाश्र्वभूमी असलेल्या घरातून आलेले आहेत. यापुर्वी फक्त गरीब युवकच दहशतवादात सामील होत होते. आता मात्र इंटरनेटच्या जाळ्यातून फसलेले मध्यमवर्गीय अनेक युवक दहशतवादी संघटनेत सामील होत असल्याचे स्पष्ट झाले आहे. या मधील ५०% हे अल हेदीत, ३० % तब्लगी आणि २० % देओबंदी विचारसरणीचे आहेत. त्यातील ८५ टक्के हे सुन्नी आहेत तर १५ टक्के हे इतर धर्मातून इस्लाममध्ये धर्मांतरीत झालेले आहेत. यावरून आयएसआय आणि आयसिस या दोन्ही संघटनांचा किती खोलवर प्रभाव पडला आहे याचा अंदाज येतो. पकडलेले गेलेले युवक हे हिमनगाचे टोक आहेत. त्याव्यतिरिक्त अनेक तरुण देशात काम करत असतील.

युद्धाची रणनीती काय

राष्ट्राची संपत्ती तीन मोठ्या भागात विभागली जाऊ शकते. पहिले राष्ट्रांविषयी गुप्त माहिती(Security of Information) शत्रुपर्यंत पोहोचायला नको. जसे – संरक्षण सिद्धता, आपल्याकडे असलेली शस्त्रे. दुसरे राष्ट्राची जनता. काही आपल्या नागरिकांना दुष्कृत्य करण्यासाठी प्रवृत्त केले जाते. ज्याला सबव्हर्जन(Subversion) म्हटले जाते. तिसरा धोका म्हणजे राष्ट्रीय मालमतेचे नुकसान ज्याला सॅबोटाज(Sabotage) असे म्हटले जाते.

नागपुरजवळच्या पुलगाव इथल्या दारुगोळा कारखान्यात आग लागली होती. तिथे १० हजार कोटीहून अधिक किंमतीचा दारुगोळा खाक झाला होता. हा एक घातपात आयएसआयच्या हस्तकांनी घडवून आणला असावा. यापुर्वी दारुगोळा कारखान्यात लागलेल्या आगीचे कारण घातपात हे होते. आज आयएसआयने आपल्या देशातील कॅन्टोन्मेंट किंवा मोठ्या शस्त्र बनवणार्या फॅक्टरीच्या आसपास आपल्या हस्तकांना बसवले आहे. आपल्या गुप्तचर यंत्रणा/सुरक्षा यंत्रणा दिल्या झाल्या की आत प्रवेश करून मोठी घातपाताची कामे करतात.

काय करावे

तीन पातळीवर हा बचाव करावा लागेल. राष्ट्राची गुप्त माहिती सुरक्षितच ठेवावी लागेल त्यासाठी सायबर सुरक्षा, दूरध्वनीवरील संभाषण शत्रुच्या कानी पडू नये म्हणून प्रयत्न, कॉम्प्युटरवरील माहितीचे संरक्षण, विविध सरकारी कार्यालयातिल महत्वाच्या कागज पत्राचे संरक्षण करावे लागेल. कोणी देशद्रोही नागरिक जर ही माहिती विकायचा प्रयत्न करत असेल तर त्याला पकडावे लागेल.

याशिवाय सबव्हर्शन म्हणजे युवकांचे मनपरिवर्तन करून त्यांना दहशतवादी कृत्य करण्यास भाग पाडणे. अशा युवकांवरही लक्ष ठेवावे लागेल. कुठलाही युवक जिहादी किंवा अति डाव्या

विचारसरणीचा प्रभावाखाली येत असेल किंवा दहशतवादी संघटनेत सामील होत असेल किंवा अशा प्रकारचे कृत्य करण्यास प्रवृत्त होत असेल तर त्याला थांबवावे लागेल.पूर्ण देशावरती लक्ष ठेवणे कोणत्याही गुप्तचर यंत्रणेला शक्य नाही. त्यामुळे सामान्य जनतेने आपल्या आजुबाजुला काय सुरु आहे यावर नजर ठेवणे गरजेचे आहे.

एक मोठा धोका राष्ट्रीय मालमतेच्या नासधुसीचा आहे. अगदी बसस्टँड असो की रेल्वे ही राष्ट्रीय संपत्ती आहे. त्यामुळे कोणतीही संघटना किंवा युवक ही संपत्ती नष्ट करण्याचा प्रयत्न करीत असेल तर ही माहिती सुरक्षा एजन्सीला देणे आवश्यक आहे.

थोडक्यात पाकिस्तानने आपल्याविरुद्ध पुकारलेल्या युद्धाचा आणखीन एक प्रकार नेपाळमध्ये पकडलेल्या आयएसआय एजंटकडून समोर आलेला आहे. आपले खरे शत्रु चीन, पाकिस्तान, बांग्लादेश, डावे दहशतवादी/नक्षलवादी, जिहादी दहशतवादी आणि भारतविरोधी संस्था आणि भारतविरोधी नागरिक आहेत. सर्व देश एकत्र आल्यास आपण देशासमोरील बहुआयामी धोक्यांना उत्तर देण्यास समर्थ होऊ शकतो. आपसातील मतभेद कमी करून देशवासियांनी शत्रुवर नजर ठेवण्यास मदत करावी.राजकीय इच्छाशक्ती असल्यास आणि मतपेटीचे राजकारण दूर ठेवल्यास आयएसआयला ताळ्यावर आणणे शक्य आहे.

दहशतवाद्यांपेक्षा त्यांचे समर्थक जास्त धोकादायक

November 22, 2016 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

आपले सैन्य देशाच्या सीमांचे संरक्षण डोळ्यात तेल घालून करीत आहेत. हे करीत असताना पाकिस्तानच्या घुसखोर दहशतवाद्यांच्या हल्ल्यात अनेक जवान शहीद होत आहेत, तर काहींना दहशतवाद्यांशी लढतालढता वीरमरण येत आहे.आताही मध्यप्रदेशच्या भोपाळ मध्यवर्ती कारागृहातून 'सिमी' या बंदी घालण्यात आलेल्या दहशतवादी संघटनेचे आठ दहशतवादी

रविवारी मध्यरात्रीच्या सुमारास निसटल्याची घटना घडली. मात्र, कारागृहातून पळालेल्या या आठ दहशतवाद्यांना आठ तासांतच सोमवारी चकमकीत ठार करण्यात आल्याने पुढील फार मोठा अनर्थ टळला. या दहशतवाद्यांनी तुरुंगातून निसटताना सुरक्षा रक्षकाची गळा चिरून हत्या केली.

वाहिन्यांवर उथळ चर्चा बंद करा

भोपाळच्या तुरुंगातून सिमीचे जिहादी पळाल्याची बातमी ०१ ऑक्टोबरचा सकाळी कळाली. अनेक वाहिन्यांवर मध्य प्रदेश सरकार, पोलिस आणि तिथल्या तुरुंग प्रशासनाला निष्काळजी, निक्कमे ठरवण्याची स्पर्धा चालू झाली. हल्ली जनता अशा बातम्या फारशा मनावर घेत नाहीत. कारण वाहिन्यांवर फार उथळ चर्चा चालतात आणि बातमीही सनसनाटी माजवण्यासाठीच चालते.

काही तासातच तुरुंगातून फरारी झालेल्या त्या आठ सिमी अतिरेक्यांचा खात्मा चकमकीत झाल्याची बातमी आली. मग थोड्या वेळापूर्वी जे पोलिस गाफील, नालायक व नाकर्ते होते, त्यांच्यावरच आता खोट्या चकमकीचा आरोप सुरू झाला. त्यासाठी सरकार व मंत्र्यांना जाब विचारण्याची स्पर्धा सुरू झाली. चर्चेत काही गांभीर्य नव्हते. अल्पावधीतच त्याच घटनेचे अन्य कोणी मोबाईल कॅमेर्याने केलेले चित्रण समोर आले. एक नव्हेतर तीन वेगवेगळी चित्रणे समोर आली. त्यातून चकमक खोटी ठरवण्यासाठी युक्तिवाद सुरू झाले. देशांच्या नागरिकांमध्ये भांडाभांडी लावणे, अतिरेकी विचार सरणीच्या लोकांना विना कारण प्रसिध्दी देणे, पुरेशी माहिती नसतांना अतिरंजीत बातम्या प्रसिध्द करणे बंद केले पाहिजे.

या दहशतवाद्यांना मध्यवर्ती कारागृहाच्या 'बी' ब्लॉकमध्ये ठेवण्यात आले होते. त्यांनी पळून जाण्यासाठी चादरींचा उपयोग करत कारागृहाची भिंत ओलांडली. या सार्यांना 'बी' ब्लॉकमध्ये ठेवण्यात आले होते. रविवारी मध्यरात्रीच्या सुमारास या दहशतवाद्यांनी बराक तोडल्यानंतर मुख्य सुरक्षारक्षक रामाशंकर याची स्टिलच्या जेवणाच्या प्लेटने गळा चिरून हत्या केली. दुसऱ्या पोलिसाचे त्यांनी हात-पाय बांधून ठेवले होते. मनिखेडा येथे हे दहशतवादी लपले असल्याचे पोलिसांना समजले. मनिखेडा येथे काही ग्रामस्थांनी त्यांना खडसावले असता त्यांनी ग्रामस्थांवर दगडफेक सुरू केली.

ग्रामस्थांना सुरुवातीला हे लोक चोर असावेत असा संशय आला. पोलिसांनी शोधमोहीम राबवली असता नजिकच्या गावातील डोंगराळ भागात ते दडून राहिल्याची माहिती गावकर्यांनी दिली. त्यानंतर पोलिस आणि एटीएसने 10.30 वाजता भोपाळपासून 10 किलोमीटर दूर पर्वतावर या दहशतवाद्यांना घेरले. त्यांना प्रथम शरण येण्यास सांगितल्यावर पोलिसांनी गोळीबार सुरू केला. सुमारे 45 मिनिटे चाललेल्या चकमकीत सर्व दहशतवादी ठार झाले.

पोलिस, सैन्यात भरती झालेला अतिरेककडून मारला जाण्यासाठीच

आठ खतरनाक आरोपी पोलिस गोळीबारात मारले गेले, त्याची चिंता व्यक्त करणार्यांना तुरुंगात बळी घेतला गेलेल्या रखवालदाराच्या मरणाची फिकीर नव्हती. पोलिस वा सैन्यात भरती झालेला माणूस हा अतिरेकी, खुनी वा जिहादी यांच्याकडून हकनाक मारला जाण्यासाठीच जन्माला आलेला असतो, असा काहींचा समज आहे. चर्चेत मारल्या गेलेल्या तुरुंग रक्षकाच्या हत्येविषयी एक खेदाचा दुःखाचा शब्द उच्चारला नाही. तो निःशस्त्र मारला गेल्याची कुठली वेदना बातमीत वा चर्चेत दिसली नाही; पण आठ अतिरेकी मारले गेल्यावर चिकित्सा सुरु झाली. गुन्हेगार वा घातपाती असणे म्हणजेच निरपराध असणे आणि म्हणून चकमकीत तशा कुणाचा मृत्यू म्हणजे भयंकर गुन्हा घडल्याची चर्चा होते. उंटावरून शेळ्या हाकणार्या तद्यांना हे कळत नाही हीच खरी समस्या आहे.

यापैकी दोघे 2013 मध्येही कारागृहातून पळाले होते. 2013 मध्ये सिमीचे सात दहशतवादी खांडवा तुरुंगातून पळाले होते. त्या सात दहशतवाद्यांना तीन वर्षांनी अटक करण्यात आली होती. याप्रकरणी तुरुंग अधीक्षकासह 4 जणांना निलंबित करण्यात आले आहे. काँग्रेसने या चकमकीवर प्रश्नचिन्ह लावत घटनेच्या न्यायालयीन चौकशीची मागणी केली आहे. तर आम आदमी पक्षानेही चकमकीवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले आहे.

मानवतावाद्यांची दहशतवादी पकडण्यासाठी खास पथके बनवावी

चकमक झाली तर त्यात पोलिस कसा मारला गेला नाही? कोणी पोलिस जखमी कसा झाला नाही? मारले गेले त्यांना शरण येण्याची संधी दिली होती काय? त्यांना जिवंत पकडणे शक्य असतानाही मारले काय? किती प्रश्नह विचारले जातात; पण अशा हत्यारबंद वा खतरनाक गुन्हेगारांना पकडणे म्हणजे कसा जीवावरचा खेळ असतो, याचे तरी भान प्रश्न विचारणार्यांना उरलेले आहे काय? पोलिसांनी जीवावर उदार होऊन गुन्हेगारांना सुखरूप पकडले पाहिजे, ही कुठली अमानुष अपेक्षा आहे?

मानवतेचा इतकाच पुळका ज्यांना आलेला असतो, त्यांनी आपली खास पथके बनवावीत आणि असे प्रसंग येतील, तेव्हा पुढाकार घेऊन कोंडीत सापडलेल्या दहशतवादी वा गुन्हेगारांना सुखरूप पकडण्यासाठी सज्ज रहावे. म्हणजे मग पोलिसांना खोट्या चकमकी करण्याची गरज भासणार नाही, की संधीही मिळणार नाही. किती मानवतावादी त्यासाठी आपला जीव धोक्यात घालायला तयार होतील? ज्यांचा मानवतावाद गुन्हेगारांच्या सुरक्षेसाठीच राखीव आहे आणि पोलिसांचा बळी जाण्याच्या बळावर उभा आहे, त्यांच्या कुठल्याही शब्दावर विश्वास ठेवण्याची गरज नाही. इतकाच भोपाळच्या घटनेने दिलेला धडा आहे. कुठूनही सरकारी यंत्रणेला किंवा पोलिस सेनादलाला नामोहरम करण्यापलीकडे अशा लोकांचा कुठला अन्य हेतू नसतो. या सगळ्यांवर कायदेशीर कारवायी केली पाहिजे.

दहशतवाद्यांचे मनोबल वाढविण्याची स्पर्धा

कैदी पळाले म्हणून सरकारची निंदा करायची.मात्र अल्पावधीत कैदी सापडले आणि चकमकीत मारले गेल्यास सरकार पोलिसांवर हत्याकांडाचा आरोप करायचा.असे बोलणारे, प्रश्नल विचारणारे किंवा शंका निर्माण करणारे ठराविक लोक; आपल्या ओळखीचे झाले आहेत. सीमेवर किंवा अन्य कुठल्या चकमकीत नागरिक वा पोलिस मारले जातात, तेव्हा यापैकी कोणी एकही अश्रू ढाळायला पुढे आलेला दिसणार नाही. विविध बॉम्बस्फोट व मुंबईतला कसाब टोळीचा हल्ला, यात शकड्यांनी माणसे किडामुंगीसारखी मारली गेली. तेव्हा यापैकी एकही मानवतावादी पुढे आला नाही; पण त्यापैकी कसाब वा याकुब मेमन, अफजल गुरू यांना फाशी देण्याच्या वेळी आकांत करायला हीच मंडळी पुढे होती. हे आता नेहमीचे नाटक झाले आहे. जिहादी, नक्षलवादी वा दहशतवादी यांची पाठराखण करणार्यांचे चेहरे आता आपल्याला माहित आहेत.

आपल्याच देशातील काही लोकात 'पोलिसांनी काय हे क्रौर्य केले? पोलिसांनी काय हे अमानुष व निर्घृण काम केले?' असे वक्तव्य करून दहशतवाद्यांचे मनोबल वाढविण्याची जणू स्पर्धाच सुरू आहे. राष्ट्रीय सुरक्षेचा हा खेळखंडोबाच आहे. त्याचे समर्थन कोणी करू नये. दिवाळीच्या धामधुमीचा फायदा घेत तुरुंगातून पळून जाण्याचा कट 'सिमी'च्या आठ अतिरेक्यांनी रचला व त्यात ते यशस्वी झाले. रामशंकर या तुरुंग रक्षकाची गळा चिरून हत्या केली. चादरीचा दोरासारखा वापर करून भिंतीवरूनच उड्या मारून सिमीचे हे अतिरेकी पसार झाले, पण भोपाळपासून जवळच पोलिसांनी त्यांना घेरले व ठार केले. प्रश्न आहे की, अतिरेकी चकमकीत मारले गेले म्हणून सरकारचे कौतुक करायचे, की तुरुंग फोडून अतिरेकी पळून गेले म्हणून सरकारवर फक्त टिका करायची?

कुचकामी सुरक्षा यंत्रणा व गुप्तचर विभाग

भोपाळच्या मध्यवर्ती तुरुंगात हे एवढे मोठे व वेगळेच कारस्थान शिजत असताना तेथील सुरक्षायंत्रणा, तेथील गुप्तहेर किंवा तत्सम यंत्रणा काय करित होत्या?. कारण हा मोठा कट शिजत असल्याचा सुगावाच कुणाला लागू नये हे कसले द्योतक आहे? जेलमधून पळून जाण्यास यांना कोणी मदत केली याचा कसून तपास सुरू असून घरभेद्यांच्या मुसक्या आवळल्या गेल्या पाहिजेत.या अक्षम्य हेळसांडीची चौकशी झालीच पाहिजे व सत्य लवकरात लवकर बाहेर येऊन दोषींना कठोर शासन होणे गरजेचे आहे.

हे आठही दहशतवादी 'सिमी'चे आहेत व त्यांचे कारनामे राष्ट्रद्रोही आहेत. त्यामुळे त्यांना तुरुंगात इतकी मोकळीक कोणी मिळवून दिली? बाहेरून त्यांना मदत झाली आहे व याबाबत माहिती मिळवण्यात आपली सुरक्षा यंत्रणा, गुप्तचर विभाग कुचकामी ठरला आहे. भोपाळ तुरुंगात अनागोंदी होती, भिंती कमकुवत असल्याचे आता उघड झाले आहे हे गंभीरच आहे. भोपाळातील चकमककांडावर नेहमीप्रमाणे प्रश्नचिन्ह निर्माण केले जात असले तरी जे मारले

गेले ते सर्वच जण बॉम्ब बनविण्यात तरबेज होते. तुरुंग फोडून पळून जाण्यामागे त्यांचे भयंकर कारस्थान होते.

दरम्यान, कर्तव्यात कसूर केल्याचा ठपका ठेवत मध्य प्रदेश तुरुंग उपमहानिरीक्षक, भोपाळ मध्यवर्ती तुरुंग अधीक्षक, उपतुरुंग अधीक्षक आणि सहायक तुरुंग अधीक्षक या चार वरिष्ठ अधिकार्यांना निलंबित करण्यात आले आहे. याप्रकरणी अधिकार्यांचे केवळ निलंबन करून भागणार नाही तर या घटनेच्या मुळाशी जाऊन त्याला खतपाणी घालणार्यांच्या मुसक्या आवळल्या तरच सर्वसामान्यांना शासनाबाबत विश्वास वाटू लागेल.

चौकशी होण्याआधीच दहशतवाद्यांना निरपराध ठरविण्याची स्पर्धा

अजून या घटनेची चौकशी होण्याआधीच, या भयंकर दहशतवाद्यांना निरपराध ठरविण्याचा चंग बांधल्यासारखी विधाने होत आहेत. जेल तोडून पळणारे अतिशय गंभीर गुन्हे करणारे आरोपी होते, दहशतवादी होते, हे न पाहता त्यांना चकमकीत पोलिसांनी ठार का मारले? असा प्रश्न विचारला जात आहे. जेल तोडून पळून जाताना या दहशतवाद्यांनी जेलमधील मारलेल्या पोलिस शिपाई रमाशंकर यांच्याबद्दल सहानुभूतीचा एकही शब्द तोंडातून निघत नाही. जेलमधून या आठ जणांना मुद्दाम सोडण्यात आले की काय? यांना दहशतवाद्यांचे समर्थकच म्हणावे लागेल! दहशतवादी मारले गेल्याबद्दल यांना दुःख होते. पोलिस शिपाई मारल्या गेल्याचे यांना दुःख नाही. अर्थात, ज्यांची मनोवृत्ती भारतीय सैन्यांनी पाकिस्तानमधील दहशतवाद्यांवर 'सर्जिकल अटॅक' करून त्यांना ठार मारले, तर सैन्याला पुरावे मागण्याइतकी असेल, तर ते दहशतवाद्यांची बाजू घेणे साहजिकच आहे. २००८ मध्ये अहमदाबाद येथे झालेल्या बॉम्बस्फोटांच्या मालिकेत अनेक निरपराध लोक मारले गेले होते. त्यामध्ये या भोपाळ जेल फोडणार्या आठ दहशतवाद्यांचा हात होता. खांडवा येथे जातीय दंगली घडवून अनेकांचे प्राण आणि मालमत्तेचे नुकसान करण्यात कारणीभूत असल्याचा यांच्यावर आरोप होता.

राजकारणातील दहशतवाद्यांचे समर्थक धोकादायक

निरपराध नागरिकांच्या रक्ताला चटावलेले तर अधिकच भयंकर गुन्हेगार असतात. ते हिंदू आहेत की मुसलमान, हे पाहून त्यांच्याशी व्यवहार करायचा नसतो. ते गुन्हेगार आहेत, जेल तोडून पळालेले आहेत, पोलिस शिपायाचा खून करून पळालेले आहेत, अशा खुनी गुन्हेगारांना दिसताक्षणी गोळी घातलीच पाहिजे. त्यांनी प्रत्युत्तर दिले की नाही, त्यांनी पोलिसांवर गोळी चालविली की नाही, असले प्रश्न उपस्थित करून काही राजकारणी जातीय खेळ खेळत आहेत. जेवढे हे सिमीचे दहशतवादी धोकादायक आणि दोषी आहेत त्यापेक्षाही जास्त त्यांचे हे राजकारणातील समर्थक धोकादायक आणि खतरनाक आहेत. हे देशाच्या सैन्यावर संशय घेतात, हे पोलिसांवर संशय घेतात, एवढेच नाही, तर हे पाकिस्तानी मीडिया आणि पाक

सैन्यावर विश्वास ठेवतात, हे दहशतवाद्यांचा कैवार घेतात. यांना जनतेने संधी मिळताच अददल घडविली पाहिजे

आर्य चाणक्य याने सुमारे २५०० वर्षापूर्वी सांगितले होते की, ज्या वेळेस देशातील गुंड, राजकीय नेते आणि बुद्धीजीवी अस्वस्थ होतील आणि कोणत्याही फूटकळ मुद्यांवरून आकांडतांडव करायला सुरुवात करतील तेव्हा त्या देशातील सरकार अत्यंत चांगले, लोककल्याणकारक असा जनताभिमुख कारभार करत आहे असे जनतेने बेमालूम समजावे. आर्य चाणक्याचे हे वक्तव्य सद्यपरिस्थितीला शंभर टक्के लागू होते आहे.

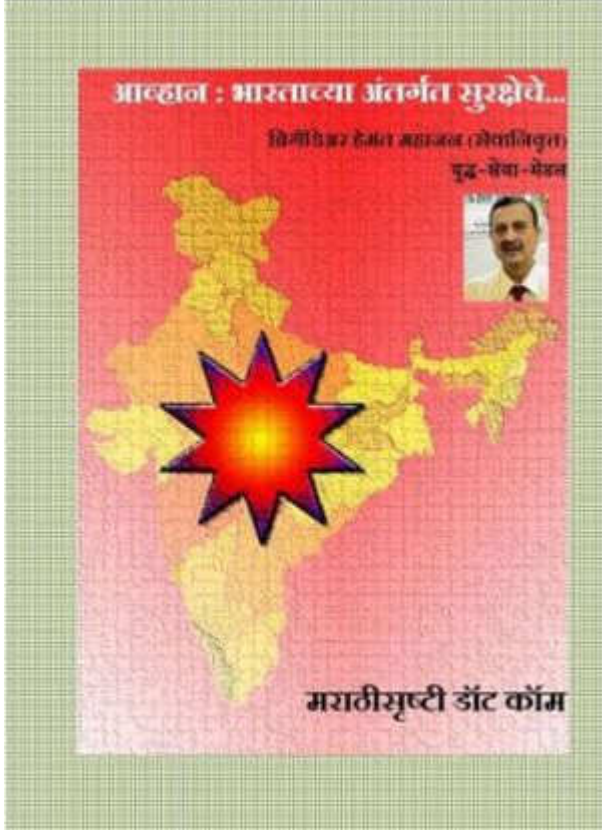
दहशतवादाला राजकीय हत्यार बनविणे गैर आहे. दहशतवाद व मानवाधिकार यांचे संतुलन कसे साधायचे? भोपाळची चकमक खरी असेल तर पोलिसांचे कौतुक केले पाहिजे आणि चकमक 'बनावट' असली तरी देशाविरुद्ध कट रचणारे व बॉम्ब बनवणारे लोक मारले गेले आहेत हे विसरू नये. अनावधाने झालेली चुक चकमकी सारख्या कारवायात माफ असते, पण जाणून बुजून घेतलेला निर्णय माफ केला जाऊ नये.

मुख्यमंत्री चौहान यांनी या प्रकरणाच्या न्यायालयीन चौकशीचे आदेश दिले आहे. आरोप करणार्यांना आता न्यायालयीन चौकशी समीतीसमोर साक्ष देण्यात भाग पाडले पाहिजे. आशा करूया की या सगळ्या पैलुवर न्यायालयीन चौकशी समीती विचार करेल

इ-पुस्तक – आव्हान भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेचे

E-BOOK : THE CHALLENGE OF INDIA'S INTERNAL SECURITY

January 25, 2016 निनाद प्रधान परिक्षणे - परिचय, पुस्तके, राष्ट्रीय सुरक्षा

मराठीसृष्टी या आघाडीच्या आणि लोकप्रिय मराठी वेबपोर्टलवर ब्रिगेडियर हेमंत महाजन हे गेली अनेक वर्षे “राष्ट्रीय सुरक्षा” या विषयावर नियमितपणे लेखन करत आहेत. हे लेख अल्पावधीतच आमच्या हजारो वाचकांच्या पसंतीला उतरले असून अतिशय लोकप्रिय झाले आहेत.

BUY NOW **इ-पुस्तक फक्त रु. १००/-**

“भारताची सुरक्षा” हा विषय नेहमीच लोकांच्या जिव्हाळ्याचा राहिला असून २६/११ च्या हल्ल्यांनंतर तर तो मोठ्या प्रमाणात नागरिकांच्या चिंतेचा विषयही झाला आहे. ‘आव्हान भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेचे’ या इ-पुस्तकात भारताच्या “अंतर्गत सुरक्षे”शी संबंधित लेखांचे संकलन करून ते वाचकांपर्यंत आणले आहे. ब्रिगेडियर हेमंत महाजन यांनी हा विषय अतिशय सोप्या पद्धतीने समजावून सांगितला आहे.

स्वतः युद्धभूमीवर शत्रूचा सामना केल्यामुळे त्यांच्या लिखाणात सुरक्षेविषयीची कळकळ आणि ढोंगी राजकारणाबद्दलची चिड जाणवते. त्यांचे लिखाण अत्यंत मोकळेपणाने आणि कोणतीही भीड न ठेवता केलेले असते. त्यामुळेच ते वाचकांना भावते. वातानुकूलित केबीनमध्ये बसून पत्रकारिता करणाऱ्या किंवा दूरदर्शन चॅनेलवर भडकाऊ चर्चा करणाऱ्या पत्रकार आणि नेत्यांपेक्षा प्रत्यक्ष सीमारेषेवर जवानांचे नेतृत्व केलेल्या एका सेनाधिकाऱ्याने सत्ताधाऱ्यांना सुनावलेले खडे बोलही वाचकाला आपलेसे वाटतात.

पोलिस-नागरिक समन्वयाची नितान्त गरज

POLICE-PEOPLE CO-ORDINATION IS NECESSARY IN INDIA

January 14, 2016 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

पठाणकोट येथे पाकिस्तानी दहशतवाद्यांनी केलेल्या हल्ल्यात हुतात्मा झालेल्यांना संपूर्ण लष्करी इतमामात अखेरचा निरोप देण्यात आला. त्यावेळी या शूरवीरांना श्रद्धांजली वाहण्यासाठी हजारो लोक एकत्र आले होते, त्यावेळचे दृश्य मन हेलावून टाकणारे होते. बॉम्बतज्ज असलेले लेफ्टनंट कर्नल इ. के. निरंजन यांचाही पठाणकोट येथील हल्ल्यात स्फोटके निकामी करताना मृत्यू झाला. त्यांच्या पश्चात पत्नी डॉ. राधिका व १८ महिन्यांची मुलगी आहे. सूबेदार फतेह सिंह (कॉमनवेल्थ गोम्स स्वर्ण व रजत पदक विजेते) यांच्या पार्थिवाला त्यांच्या मुलीनेच खांदा दिला. शहिदांमधले ६ सैन्याचे तर एक हवाइदलाचे होते. पठाणकोट येथील तळावर चाललेली दहशत विरोधी शोध मोहिम लेख लिही पर्यंत ९६ तासांनंतरही संपली नव्हती.

गुजरातच्या कच्छमध्ये देशातील पोलीस महासंचालकांची तीन दिवसीय ५०वी परिषद रविवारी संपन्न झाली. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी पूर्ण वेळ परिषदेला उपस्थित होते. आतापर्यंतचे पंतप्रधान येत आणि एक-दीड तासांनंतर निघून जात. पूर्णवेळ उपस्थित राहणारे मोदी हे पहिले पंतप्रधान ठरले आहेत.

तिन्ही दिवस झालेली चर्चा पंतप्रधानांनी गांभीर्याने ऐकल्यामुळे पोलिस वरिष्ठ अधिकार्यांना दिलासा मिळाला. तिन दिवसांत संपूर्ण देशातील कायदा व सुव्यवस्थेची स्थिती काय आहे, ती कशा पद्धतीने हाताळली जात आहे, कोणत्या त्रुटी आहेत या सर्व बाबींची माहिती त्यांनी घेतली.

पंतप्रधानांनी आपल्या भाषणात सायबर सुरक्षा, डिजिटल तंत्रज्ञान आणि सोशल मीडिया या विषयांना स्पर्श केला आणि पोलिस अधिकार्यांनी नवनवीन तंत्रज्ञानाचा आपल्या कामात प्रभावीपणे वापर करण्याचे आवाहन केले. टेरॉरिझम पोलिसिंग, आपती व्यवस्थापन आणि पोलिस प्रशिक्षणाबाबतही पंतप्रधानांनी आपली मते मांडली. देशाचे पंतप्रधान पोलीस दलाबाबत किती गंभीर आहे, याची जाणीव महासंचालकांना झाली. अंतर्गत सुरक्षेच्या बाबतीत ही अत्यंत शुभ घटना आहे.

पोलिस संवेदनशीलता अतिशय महत्वाची

पोलिसांचे कर्तव्य पार पाडताना संवेदनशीलता अतिशय महत्वाची आहे, असे मोदी म्हणाले. पोलीस आपले कर्तव्य करताना साधारणतः संवेदनशीलता दाखवित नाहीत. देशातील कुणीही नागरिक याच्याशी सहमत होईल. जनतेला पोलिसांबाबत धाक न वाटता पोलिसांचा आधार वाटला पाहिजे. धाक गुन्हेगारांना वाटायला हवा; सर्वसामान्य नागरिकांना नाही.

परिस्थिती कुठली आहे, याचा विचार न करता, पोलीस आपल्या ठरलेल्या चौकटीत काम करतात. पोलिसांचे कार्य हे समाजातील सर्व लोकांसाठी आहे. देशातील सर्वसामान्य जनतेचे रक्षण करणे, समाजातील कुठल्याही उपद्रवी घटकापासून त्यांना आधार देणे, हे खरे पोलिसांचे मूळ कार्य आहे. त्यासाठी पोलिसांनी संवेदनशील राहून लवचिकपणे आपले कार्य केले पाहिजे, असे मोदींना सुचवायचे होते. त्यासाठी प्रसंगी लवचिकता दाखविली गेली पाहिजे. चौकट लवचिक असावी, नरम असू नये.

पोलिसांचा समाजात धाक नसला पाहिजे, असे कुणीच म्हणणार नाही. परंतु, धाक व भीती या दोन्ही वेगळ्या गोष्टी आहेत. पोलिसांबाबत समाजात भीती असेल तर त्याची कारणे पोलिसांनी शोधून काढली पाहिजेत.

पोलिसांनी आपली प्रतिमा सुधारावी

पोलीस आणि समाज यांच्यात संवाद असला पाहिजे, म्हणजे पोलिसांनी नेमके काय केले पाहिजे? स्थानिक लोकांसोबत पोलिसांचा सतत संवाद असला पाहिजे., समाजात कुणी चांगली गोष्ट साध्य केली, तर पोलिसांना त्यात सहभागी होता येईल काय, याचाही विचार पोलिसांनी केला पाहिजे. अशा व्यक्ती अथवा संस्थांना पोलीस ठाण्यात बोलावून त्यांच्या कर्तृत्वाची दखल घ्यावी, जमल्यास त्यासाठी एक छोटेखानी समारंभदेखील आयोजित करता येईल. या अशा आदान-प्रदानातून सर्वसामान्य व्यक्तींमध्ये पोलिसांना समजून घेण्याची वृत्ती वाढेल. असे झाले तर समाजातील लोक पोलीस ठाण्यासोबत स्वतःला जोडण्याचा प्रयत्न करतील.

सर्वसामान्य जनता केवळ तक्रार करण्यासाठीच पोलीस ठाण्याची पायरी चढते. हे दळणवळण वाढले की, मी अमुक अमुक पोलीस ठाण्याच्या हद्दीतला आहे, असे लोक अभिमानाने सांगतील. थोडक्यात आज पोलिसांची जी प्रतिमा जनसामान्यांच्या मनात तयार झाली आहे, ती बदलली पाहिजे, असे मोर्दीना वाटते .

पोलीस म्हणून पोलिसांच्या समस्या निश्चितच आहेत. त्यांना २४ तास करावे लागणारे कर्तव्य, साप्ताहिक सुटी न मिळणे, समाजात शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी प्रसंगी जनतेचे शिव्याशाप, रोष, आक्रोश सर्व काही सहन करणे इत्यादी समस्या आहेत. पण म्हणून, त्यांना जनतेशी अतिशय कठोर वागण्याची परवानगी मिळत नाही. जनतेशी वागताना आपण सेवक आहोत, हा भाव सतत मनात असला पाहिजे.

पोलिसांनी आपली प्रतिमा सुधारण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. एखादा माणूस लहानशी खबरही घेऊन आला तर त्याला सन्मानाची वागणूक मिळायला हवी. अनुभव असा आहे की, पोलीस आधी खबर देण्यासाठी आलेल्यालाच विविध प्रश्न विचारून भंडावून सोडतात. आपली जबाबदारी काय याचाही सर्व पोलिसांनी विचार केला पाहिजे. स्वातंत्र्यानंतर इतकी वर्षे झालीत, पोलीस आणि जनता यांच्यात दुरावा का आहे?.

नागरिकांनीही आपल्या कर्तव्याची जाणीव ठेवावी

देशाच्या सुरक्षेसारख्या मुद्यावर पंतप्रधान जर एवढ्या गंभीरपणे विचार करणार असतील तर देशाच्या नागरिकांनीही आपल्या कर्तव्याची जाणीव ठेवली पाहिजे. आपल्या अवतीभवती काय सुरू आहे, यावर बारीक नजर सर्वसामान्य नागरिकाची असली पाहिजे. भारताने इसिसच्या धोक्यापासून सतत सतर्क राहणे गरजेचे आहे.

आज इंटरनेटच्या महाजालामुळे जग खूपच जवळ आले आहे. इसिसने त्याचा लाभ उठवून तरुण-तरुणींना आपल्या जाळ्यात ओढण्याचे कारस्थान रचले आहे. त्यांच्या या कारस्थानाला भारतातीलच काही युवक आणि तरुणी बळी पडल्या आहे. परवा नागपुरात हैदराबादच्या तीन तरुणांना विमानतळावर एटीएसने पकडले. यापैकी दोघे हे यापूर्वी अन्य दोन मित्रांसह इसिसमध्ये सामील होण्यासाठी निघाले असता, कोलकाता विमानतळावर पकडले गेले होते.

इसिसचे भूत दोघांच्या मानगुटीवर असे काही बसले होते की, ते पुन्हा त्याच मार्गाने लागले आणि नागपुरात दुसऱ्यांदा पकडले गेले. याचा अर्थ भारतात इसिसचे स्लीपर सेल कार्यरत आहे. काही दिवसांपूर्वी यवतमाळच्या काही युवकांनी इसिसमध्ये जाण्याचा प्रयत्न केला असता, त्यांना पकडण्यात आले. पुण्यातील एका शाळकरी मुलीने स्वतः मानवी बॉम्ब बनण्याच्या लालसेपोटी इसिससोबत संपर्क स्थापित केला होता. सायबर सेलच्या लक्षात आल्याने तिला रोखण्यात आले.

पोलिस-नागरिक समन्वयाची नितान्त गरज

तिकडे पाकिस्तानचा कुख्यात दहशतवादी हाफीज सईद यानेही भारतातील युवकांना आपल्या संघटनेत ओढण्यासाठी खास सेल सुरू करण्याचे जाहीर केले आहे. आम्हाला किती सतर्क रहावे लागेल, याची कल्पना यावी., विविध दहशतवादी गट भारताला वेढा घालण्याचा प्रयत्न करीत आहेत.ते कोणत्याही राष्ट्रप्रेमी भारतीयासाठी एक आव्हान आहे. या आव्हानाचा मुकाबला करण्यासाठी सरकार, पोलिस यंत्रणा आणि नागरिकांना एकत्र येण्याची गरज आहे.

देशातही इसिस आणि पाकपुरस्कृत दहशतवादाचा मुकाबला करण्यासाठी पोलिस यंत्रणेने संवेदनशील असावे, स्थानिकांचा विश्वास संपादन करावे. केवळ इसिस आणि पाकिस्तानच नव्हे, तर देशाला माओवाद्यांकडूनही मोठा धोका आहे.

टेक्नोसॅव्ही युवकांना आपले कान आणि डोळे बनवा

आज भारताची सायबर यंत्रणा सक्षम नाही. त्यासाठी तरुणाईची मदत घेणे शक्य आहे. आजचा शिक्षित युवक हा टेक्नोसॅव्ही आहे. इंटरनेटची माहिती असणारे हजारो युवक आज भारतात आहेत. अशा युवकांचे लहान लहान मेळावे ठाणे, विभाग, शहर आणि जिल्हा पातळीवर भरवून देशाच्या सुरक्षेसाठी त्यांची मदत घेता येईल. यातून ज्यांच्याकडे अधिक कसब आहे, त्यांनी अन्य युवकांना प्रशिक्षण देणे हा कार्यक्रमही हाती घेता येईल.

अनेक पोलिस निरीक्षकांना इंटरनेट काय आहे, हे माहित नाही. शेकडो जिल्ह्यांमध्ये सायबर सेल नाही. आज शत्रू चोहोबाजूने भारतावर टपून बसला असताना भारताने इंटरनेटसाठी अत्यावश्यक आणि अनिवार्य साधनसामुग्री, उपकरणे, यंत्रे खरेदी करून त्यासाठी वेगळी यंत्रणा उभारण्याची गरज आहे. तरच इंटरनेटवरून कोण इसिसशी संपर्क साधत आहे, हे लक्षात येऊ शकेल.

आज भारतातच इंटरनेटचे अनेक तज्ञ आहेत. त्यांचा वापर याकामासाठी करता येईल. आज खरी गरज , प्रत्येक पोलिस ठाण्यात एक सायबर सेल निर्माण करणे. तेव्हाच इसिस आणि हाफीज सईदचे मनसुबे आम्ही उधळून लावू शकतो. पोलिसांनी गुन्ह्यांचा सामना करताना स्थानिकांना विश्वासात घ्यावे आणि या कामी तंत्रज्ञानाचा जास्तीत जास्त वापर करावा. युवकांना कट्टरवादापासून परावृत्त करण्यासाठी आंतरराज्य सीमेवर असलेल्या जिल्ह्यातील पोलिस दलांमध्येही योग्य समन्वय असावा.

२६/११ दहशतवादी हल्ल्यातील पाकिस्तानचा खरा चेहरा उघड होणार

PAKISTAN GETTING EXPOSED IN 26/11 ATTACKS

January 2, 2016 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

१० डिसेंबरला मुंबईतील २६/११ दहशतवादी हल्ल्यातील प्रमुख सुत्रधार डेव्हिड हेडलीची व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे कोर्टात साक्ष नोंदविण्यात आली. यावेळी त्याने शिक्षा माफ झाली तर माफीचा साक्षीदार होण्यास तयार असल्याचे कोर्टात सांगितले. त्यानंतर कोर्टाने त्याला माफी देऊन माफीचा साक्षीदार बनविले.

मुंबईतील २६/११ दहशतवादी हल्ल्यातील गुन्ह्यांची कबुली त्याने दिली. यावेळी त्याने शिक्षा माफ झाली तर माफीचा साक्षीदार होण्यास तयार असल्याचे सांगितले. दरम्यान याप्रकरणी विशेष सरकारी वकील उज्ज्वल निकम यांनी तपास अधिका-यांसोबत सल्ला-मसलत करण्यासाठी काही वेळ मागितला. त्यानंतर त्याला कोर्टाने माफी देऊन माफीचा साक्षीदार बनविण्याचा निर्णय घेतला. डेविड हेडली हा लष्कर-ए-तयब्बाचा या दहशतवादी संघटनेचा सदस्य असून मुंबईतील २६/११ दहशतवादी हल्ल्याप्रकरणी अमेरिकेतील तुरुंगात तो ३५ वर्षांची शिक्षा भोगत आहे.

हेडली ४ अटींवर माफीचा साक्षीदार बनला

26/11च्या दहशतवादी हल्ल्यातील आरोपी डेव्हिड कोलमन हेडली माफीचा साक्षीदार झाल्याने पाकिस्तानचा खरा चेहरा उघड होणार आहेत. मुंबईवर झालेल्या दहशतवादी हल्ल्याच्या कटाची माहिती जगासमोर येणार असून पाकिस्तान आणि आयएसआयचं पितळ उघड पडणार आहे. कारण मुंबई हल्ल्यातील एक प्रमुख आरोप डेव्हिड कोलमन हेडली माफीचा साक्षीदार बनला आहे. हा हल्ला कोणी ? आणि कसा केला ? त्याचं षडयंत्र कोणी रचलं होतं? हे सगळं काही उघड होणार आहे. अमेरिकेच्या ताब्यात असलेला हेडली भारतीय कोर्टाला ही सगळी माहिती देणार आहे.

मुंबई सत्र न्यायालयात सुरु असलेल्या २६/११ च्या खटल्यात हेडली ४ अटींवर माफीचा साक्षीदार बनला आहे. जकीउर रेहमान लखवी, अबू जुंदाल आणि डेव्हिड हेडली हे तिघेजण २६/११ च्या हल्ल्याचे मुख्य सूत्रधार असल्याचं तपासात उघड झालं आहे. भारताने अमेरिकेकडे डेव्हिड हेडलीला भारताच्या ताब्यात देण्याची मागणी केली होती. तो अमेरिकन नागरीक असल्याने आणि त्याने स्वतः गुन्हे कबुल केल्याने अमेरिकेने हेडलीला भारताच्या स्वाधीन करण्यास नकार दिला. मात्र भारत सरकारच्या पाठपुराव्यामुळे त्याची व्हिडिओ कॉन्फर्न्सिंग द्वारे साक्ष घेणे शक्य झाले. जकीउर रेहमान लखवीचे पाकिस्तान सरकार, आयएसआय आणि लष्कर ए तैय्यबाशी असलेले संबंध उघड होणार आहेत. या दहशतवादी हल्ल्यातील फरार आणि संशयीत आरोपींची माहिती मिळणार आहे. हेडलीच्या साक्षीचे अनेक फायदे या खटल्यासाठी होणार आहेत.

चार अटी

- १) मुंबईवर झालेल्या २६/११ या दहशतवादी हल्ल्यासंदर्भातील सर्व माहिती तुला सांगावी लागणार.
- २) २६/११ दहशतवादी हल्ल्यातील तुझी काय भूमिका होती.
- ३) २६/११ च्या हल्ल्यातील सर्व संशयीतांबद्दल तू विशेष न्यायालयाला सर्व माहिती द्यायची. जी तू अमेरिका न्यायालयाला दिली आहेस ती.
- ४) तू माफीचा साक्षीदार झाल्यास तुला विशेष सरकारी वकील सुनावणी दरम्यान जे प्रश्न विचारतील त्याची सर्व खरी आणि स्पष्ट उत्तरे द्यावी लागतील.

इशरत जहां लष्कर ए तोयबाची आत्मघातकी दहशतवादी हल्लेखोर

गुजरात पोलिसांच्या एन्काउंटरमध्ये मारली गेलेली इशरत जहां ही लष्कर ए तोयबाची आत्मघातकी दहशतवादी हल्लेखोर होती. इशरत हिला लष्करच्या मुजामिल यानं आपल्या गुपमध्ये सामील केलं होतं. मुंबई दहशतवादी हल्ल्याचा मास्टरमाईंड डेव्हिड हेडली यानं एनआयए आणि विधी विभागाच्या टीमला शिकागोमध्ये ही माहिती दिली. हेडलीच्या या खुलाशानंतर गुजरात पोलीस आणि केंद्राच्या भूमिकेला पृष्टी मिळाली. इशरत १५ जून २००४ रोजी जावेद शेख ऊर्फ प्रणेश पिल्लई आणि पाक तरुण अमजद अली आणि जीशान जोहर अब्दुल गनी यांच्यासोबत एन्काउंटरमध्ये मारली गेली होती.

हेडली सध्या मुंबईवरच्या हल्ला प्रकरणी शिकागोमध्ये २५ वर्षांच्या तुरुंगवासाची शिक्षा भोगत आहे. इशरत जहां ही कॉलेज तरुणी होती, सेल्समन होती. निरपराध होती. तिला विनाकारण पोलिसांनी बनावट चकमक करून मारले. तिचा खून केला, असा कांगावा करून प्रचंड गदारोळ माजविला गेला. काही आमदारांनी आमदारनिधीतून इशरत जहांच्या कुटुंबीयांना मदतही केली होती. वास्तविक इशरत जहां ही अतिरेकी होती ही काही माहिती आता हेडलीने माफीचा

साक्षीदार म्हणून साक्ष दिली आणि पुढे आली असे नाही. ही घटना घडली त्यावेळी दहा वर्षांपूर्वीही याबाबत पुष्टी करणारे अनेक मुद्दे पुढे आले होते. मात्र, या माहितीकडे सोयीस्कर दुर्लक्ष केले गेले.

तपास यंत्रणेचे अधिकारी जेव्हा अमेरिकेत हेडलीचा जबाब घेण्यासाठी गेले होते, तेव्हा त्यांनाही हेडलीने इशरत जहाँ लष्कर ए तोयबाच्या आत्मघातकी पथकाची सदस्य होती हे सांगितले होते. मात्र, या हेडलीच्या दाव्याला सिद्ध करणारे पुरावे नाहीत, असे कारण सांगून त्याच्या जबाबातील हा भाग काढून टाकण्यात आला.

अनेक प्रसारमाध्यमे यांची विश्वाससार्हता या इशरत प्रकरणात पूर्णपणे मोडीत निघाली आहे. माफीचा साक्षीदार हेडली झाल्याने २६/११च्या हल्ल्याचा तपासात अनेक गोष्टी पुढे येण्याची शक्यता आहे. हेडलीने चार अटी मान्य केल्याने या अटींवर आधारित २६/११ च्या दहशतवादी खटल्यासाठी डेव्हिड हेडलीची जबाब ८ फेब्रुवारी २०१६ रोजी रेकॉर्ड केला जाईल. या खटल्याची पुढील सुनावणी ८ फेब्रुवारी रोजी ठेवण्यात आली आहे.

हेडली आणि २६/११: अमेरिकेचे कारस्थान!

हेडली डबल नव्हे चौघांचा हा एजन्ट होता, तो अमेरिकेच्या ड्रग इनफोर्सेंट अँडमिनीस्ट्रेशन (डीइए), द फेडरल ब्युरो ऑफ इन्व्हेस्टिगेशन (एफबीआय), द सेंटरल इन्टेलिजन्स एजन्सी (सीआयए) आणि लष्कर-ए-तोयबा (एलइटी)यांच्यासाठी काम करत होता. त्याचे अमेरिकेच्या गुप्तहेर खात्याशी असणारे संबंध न्यायालयात समोर येऊ नयेत यासाठी सर्व पुरावे नष्ट करण्याचा करार एफबीआयने त्याच्या बरोबर आधीच केला होता. एफबीआय त्याला भारताच्या हवाली करणार नाही आणि त्याचे अमेरिकेच्या व पाकिस्तानच्या गुप्तहेर खात्याबरोबर असणाऱ्या संबंधांबाबत भारतीय एजन्सीजने त्याला कोणतेही प्रश्न विचारू नयेत, यासाठी भारतीय एजन्सीला त्याची चौकशी करण्याची परवानगी अमेरिका कधीही देणार नाही. त्याच्या विरोधात कोणतीही उलट तपासणी होणार नाही. एफबीआयला हे महत्वाचे आहे की एलइटीला मुंबईवरील हल्ल्यासाठी जबाबदार धरावे ज्यामुळे त्यावर पाकिस्तानला कारवाई करावी लागेल.

अमेरिकेच्या यंत्रणांचा अभ्यास करा

लष्कर-ए-तोयबाविरुद्ध कारवाई करण्यासाठी पाकिस्तानवर फारसा दबाव अमेरिकेने आणला नाही. त्याचे कारण हेडलीचा अमेरिकेसाठीच्या हेरगिरीत दडले आहे. थोडक्यात हेडली हा डबल एजंट होता. उद्या हेडलीची खरीखुरी माहिती जगापुढे आली तर अमेरिकेचा दुटप्पीपणा जगापुढे येईल, अशी शक्यता होती. पण अमेरिकेने मोठ्या मुत्सद्दीपणे हा प्रकरण हाताळले. अमेरिकेच्या या प्रकरणातील एकंदर वागण्यावरून भारतीय यंत्रणेने बोध घ्यायला हरकत नाही. यापूर्वी भारतात झालेल्या अनेक घातपातांचे धागेदोरे हाती आलेले नाहीत. या उलट आपले सहा नागरिक मुंबई हल्ल्यात मारले गेल्यानंतर ज्या गतीने अमेरिकेने हेडली आणि राणा

यांना अटक केली, त्यावरून या देशांची गुप्तचर यंत्रणांची ताकद किती आहे ते दिसून आले. भविष्यात अमेरिकेच्या यंत्रणांचा अभ्यास करून त्याचा आदर्श ठेवण्यात भारताला हरकत नसावी.

मुंबईवरच्या हल्ल्यातील प्रमुख आरोपी डेव्हिड हेडली हा माफीचा साक्षीदार बनला आहे. त्याच्या साक्षीमुळे मुंबईवरच्या दहशतवादी हल्ल्यामागचा पाकिस्तानचा नापाक आणि हिंस्र चेहरा जगासमोर उघडा पडणार आहे. या देशात राहूनही जिथे तिथे राजकीय फायदा पाहणाऱ्या, त्यासाठी वाट्टेल त्या थराला जाऊन देशाचे नुकसान करणाऱ्यांचे बुरखेही फाटणार आहेत

आयसिसचा भारताला धोका : प्रभाव रोखण्यासाठी उपाय योजना

ISIS DANGER TO INDIA

December 9, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

Anita Datar
Senior Manager, Field Programs at Palladium International Development
Washington D.C. Metro Area | International Affairs

Current: Palladium International Development
Previous: Futures Group International, CAMRIS International, RAND Corporation
Education: Columbia University

Send Anita InMail

भारतीय वंशाच्या अमेरिकी नागरिक अनिता अशोक दातार (४१) यांचा माली येथे झालेल्या हल्ल्यात मरण पावलेल्या २७ जणांमध्ये समावेश आहे. 'आयसिस'शी संबंधित ऑनलाइन कारवाया करणाऱ्या भटकळमधील (कर्नाटक) एका ३३ वर्षीय युवकाला दुबई पोलिसांनी ताब्यात घेतले आहे. 'आयसिस'साठी ऑनलाइन भरती करण्याचे काम तो करित होता.

फ्रान्सचे अध्यक्ष फ्रान्सवॉ ओलांद हे पुढील वर्षी होणाऱ्या प्रजासत्ताक दिनाच्या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित राहणार आहेत. जागतिक महासत्तांनी आपल्या स्वार्थासाठी वेगवेगळ्या प्रकारांचे दहशतवादी भस्मासूर जन्माला घातले, त्यांना पोसले आणि आपल्या स्वार्थासाठी या दहशतवाद्यांचा वापर सुद्धा केला. मात्र आता हेच दहशतवादी भस्मासूराप्रमाणे

खुद्द आपल्या जन्मदात्या देशांच्याच डोक्यावर हात ठेवायला निघाले तेव्हा हे दहशतवाद्यांचे जन्मदाते आता ओरडू लागले आहेत. आंतरराष्ट्रीय दहशतवादाच्या सर्वात मोठा पोशिंदा पाकिस्तानकडे सुद्धा आपला तिसरा डोळा उघडून या देशांनी बघितलेच पाहिजे.

आयसिसचा भारताला धोका आहे का?

आयसिसचा भारताला धोका आहे का? भारतातील काही मुस्लीम तरुण आयसिसकडे आकर्षित होत आहेत. तरुणांना त्यापासून परावृत्त करणे महत्वाचे आहे. पूर्वी आपल्याकडील भरकटलेल्या तरुणाईला नक्षलवाद, माओवाद, लष्कर-ए-तय्यबा, हुरियत, सिमी, इंडियन मुजाहिदीन, तालिबान, अल-कायदा, लष्कर-ए-दावा आदी संघटना आणि त्यांचे आचार-विचार आकृष्ट करीत असत. पण आता युवावर्ग इसिसच्याच्या नादी लागत आहे.

आयसिसच्या कारवायांना आळा घालायचा असेल तर त्यांची आर्थिक आणि मनुष्यबळाची रसद तोडणे हे अत्यावश्यक आहे. त्यासाठी आयसिसला जिहादी मिळतात तरी कसे या विषयाच्या मुळाशी जाऊन भिडायला हवे. त्यांची मोडस ऑपरेंडी समजावून घ्यायला हवी.

भारतातील १५० हून अधिक तरुण आयसिसच्या संपर्कात

इसिसचे हिंसाचाराचे क्रौर्यदेखील भरकटलेल्या तरुणाईला आवडत आहे. भारतातील १५० हून अधिक तरुण या संघटनेच्या संपर्कात आहे. ३३ भारतीय तरुण इसिसच्या टोळीत सामील झाले असून, त्यांनी जिहाद पुकारला आहे. यातील ६ जण हिंसाचारात मारले गेले, तर मुम्ब्याचा एक युवक माघारी परतला आहे. इसिसकडून लढणाऱ्या भारतीय युवकांमध्ये कल्याणचे दोन, ऑस्ट्रेलियात वास्तव्यास असलेला एक काश्मिरी, कर्नाटक व तेलंगणा राज्यातील प्रत्येकी एक तसेच ओमान आणि सिंगापूर येथील प्रत्येकी एका भारतीयाचा समावेश आहे. मध्यंतरी एक भारतीय युवतीसुद्धा इसिससाठी काम करण्यास तयार झाली होती. पण तिचा डाव भारतीय सुरक्षा यंत्रणेने हाणून पाडला. युवकांचा हा आकडा फार मोठा नसला तरी प्राण हातावर घेऊन मुस्लिमेतरांविरुद्ध लढण्याच्या प्रेरणेमागे कोण, याची मुळातून चौकशी होण्याची गरज आहे. इसिसमधल्या काहींना परत आणण्यात आपल्याला यश मिळाले आहे. अनेक शिया युवकांना इसिसविरुद्ध लढाईत सामिल व्हायचे होते. पण त्यांना वेळीच थांबवले गेले. भारत सरकार इसिसवर नजर ठेऊन आहे. आणी यात आपल्याला बर्यापैकी यश मिळाले आहे.

संशयित सुरक्षा दलांच्या देखरेखीखाली

सध्या एनआयए/ गुप्तचर यंत्रणा याचे विश्लेषण करण्यात गुंतली आहे. या तरुणांना आपल्याकडे खेचण्यासाठी आयसिसने मोठ्या प्रमाणावर सोशल मीडियाचा वापर केला आहे. त्यातही खास करून फेसबुक आणि ट्वीटर. त्या खालोखाल वापर झाला आहे तो यूट्यूब

आणि ई-मेलसचा. यामधून तरुणांना प्रक्षोभक माहिती पुरविण्यात आली. यूट्यूबवर अतिशय प्रक्षोभक असे व्हिडीओज टाकण्यात आले आहेत. सायबर गुन्ह्यांच्या क्षेत्रात भारताने घेतलेली भरारी इसिसवाद्यांच्या प्रगतीआड येत आहे. त्यातूनच भारतीय गुप्तचर संस्थांनी १५० भारतीयांच्या इसिसच्या संपर्कयात्रेचा भंडाफोड केला आहे. या साऱ्यांना सुरक्षा दलांच्या देखरेखीखाली ठेवण्यात आले आहे.

‘डी रॅडिकलायझेशन’ व ‘सोशल आऊटरीच’

गेली अनेक वर्षे मुस्लीम तरुणांमध्ये मोठ्या प्रमाणात निर्माण होत असलेली धर्माधता लक्षात घेता त्याला त्यापासून परावृत्त करण्याचेही प्रयत्न मोठ्या प्रमाणात सुरू आहेत. हे दोन प्रकार आहेत. एक म्हणजे तुरुंगाधारित आणि समाजाधारित. तुरुंगातील अशा तरुणांची कट्टर मने वळविणे ही कसरत आहे. २ ते ४ नोव्हेंबरदरम्यान महाराष्ट्र पोलिसांनीही अशी कार्यशाळा आयोजित केली होती. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी अशा कार्यशाळांना ‘डी रॅडिकलायझेशन’ असे संबोधण्यापेक्षा ‘सोशल आऊटरीच’ असे म्हणणे योग्य ठरेल, असे नमूद करून या प्रयत्नांना जोरदार पाठिंबा दिला. या पार्श्वभूमीवर मला काय त्याचे, असा विचार करून चालणार नाही. प्रत्येक सजग भारतीयाने सावधपणे आपल्या वस्तीतील कोणते कुटुंब, कोणती व्यक्ती अशा कारवायांमध्ये गुंतली आहे का, यावर डोळ्यात तेल घालून पाहणी केली पाहिजे. एकही भारतीय युवक इसिसच्या जाळ्यात अडकणार नाही, याची काळजी आपल्यालाच घ्यावी लागणार आहे. भविष्यात आपल्या देशात हे टाळायचे असेल तर पालकांचा मुलांशी असलेला सततचा संवाद महत्त्वाचा असणार आहे. सध्या हा संवाद कमी झाला आहे.

कामगारांवर करडी नजर ठेवणे आवश्यक

मोठ्या प्रमाणात होत असलेले ऑनलाइन धर्माधनुकरण आणि मध्य-पूर्व देशांत मोठ्या संख्येने कामगार म्हणून वावरणारे असंख्य मुस्लीम तरुण यांवर आयसिसची भर असण्याची शक्यता आहे. इराकमध्ये १८ हजार भारतीय कामगार असल्याचे भारताबाहेरील परराष्ट्रविषयक खात्याच्या वार्षिक अहवालात म्हटले आहे. यापैकी काही धर्माधनुकरण होऊन भारतात परतले तर ते धोकादायक ठरणार आहे. आयसिसचा धोका टाळण्यासाठी अशा कामगारांवर करडी नजर ठेवणे आवश्यक आहे.

भारताने काय करावे

आंतरराष्ट्रीय दहशतवादी संघटनेत फारसे भारतीय यापूर्वी कधी दिसत नव्हते. इसिसमुळे चित्र बदलतंय की काय, असा प्रश्न निर्माण झाला आहे. समाजातल्या सगळ्या घटकांनी जागृत राहायची गरज आहे. इंटरनेटवरील प्रचाराला आळा घालण्याची मोहीम सुरू झाली असली, तरी डिजिटल रणभूमीवर आजमितीला तरी इसीसचाच वरचष्मा आहे.

दहशतवादी इंटरनेटच्या सहाय्याने टेरोरिझम निर्माण करू शकतात तर त्याच इंटरनेटचा उपयोग करून आपणच आपली सुरक्षा यंत्रणा अधिक मजबूत बनविली पाहिजे. त्यामुळे दहशतवादी कारवायांना जरब तर बसेलच, परंतु काट्यानेच काटा काढल्यासारखे होईल. खालील उपाय करून आपण त्यावर यश मिळवू शकतो.

प्रचार करणारे भारताच्या बाहेरचे इंटरनेट साईट, सोशल नेटवर्क साईट ब्लोक केले पाहिजे. भारतामधल्या इसीस समर्थकांच्या साईट/ फेस बुक, ट्विटर अकाऊंट धारकांना लगेच पकडून त्यांच्या वर कायदेशिर कारवाइ केली पाहिजे. पूर्ण ब्लॉगज डोमेनवर बंदी घालण्यात यावी. इंटरनेट ट्रॉफिक सतत मॉनिटर करावे. ते करण्यासाठी अनेक सोयी/(SOFT WARES) सध्या उपलब्ध आहेत. सायबर सेक्युरिटी विभाग जास्त मजबूत करावा. पोलिसांना फॉरेंसिकचे योग्य प्रशिक्षण देण्यात यावे. कम्प्युटर तज्ज्ञांच्या मदतीने ईमेल किंवा ब्लॉगजवरील मजकूर कुठून आले, कोणी पाठविले हे शोधून काढत रहावे.

भारतीय इंटरनेट वापरणार्या नागरिकांनी दहशतवादी साईट, फेस बुक, ट्विटर अकाऊंट, आढळल्यास ही माहिती लगेच पोलिस सायबर सेलना द्यावी. देशभक्त नागरिकांनी पोलिसांचे कान आणि डोळे बनावे. सर्वांनी मदत केली तरच आपण इसीस दहशतवादाचा मुकाबला करू शकतो.

दहशतवादाविरुद्ध सर्वसमावेशक व्यापक धोरण जरूरी

२६/११चा अतिरेकी हल्ला मुंबईत झाला होता. त्यानंतर अनेक उपाययोजना करण्याचा निर्णय सरकारने घेतला असला तरी प्रत्यक्षात मात्र या उपाययोजना कागदोपत्रीच आहे. पोलिसांसाठी अत्याधुनिक शस्त्रे, लष्करी गाड्या, घेण्यात आल्या. सागरी सुरक्षेसाठी स्वतंत्र पोलिसठाणी निर्माण करण्यात आली. तटरक्षक दलाच्या मदतीसाठी पोलिसांनाही गस्ता नौका पुरवण्यात आल्या. पण आज यातील अर्ध्या नौका बंद आहेत. सागरी चौक्या ओस पडल्या आहेत. दहशतवादाचा सर्वाधिक धोका असणाऱ्या इस्त्रायल या देशाने स्वतः भोवती जे सुरक्षाकवच उभारले आहे त्याचा अवलंब जगातील सर्वच शहरांना करावा लागणार आहे. इस्त्रायलच्या जेरूसलेम आणि अन्य शहरांवर दहशतवादाचे सतत सावट असते. त्यांची नजर असते ती शहरभर बसवलेल्या कॅमेरतून. कुठेही वाजवीपेक्षा अधिक वेगाने वाहन जात असेल. चुकीच्या बाजूने एखादे वाहन पुढे सरकत असेल वा पळापळ झाल्याचे चित्र कॅमेऱ्यात टिपले जाताच अत्याधुनिक स्वयंचलित यंत्रणेद्वारे तत्काळ धोक्याचा इशारा दिला जातो.

त्याबरोबरच पोलीस दलाच्या सक्षमीकरण, सागरी सुरक्षा आणि गुप्तवार्ता विभागाची पुनर्बांधणी या महत्वाच्या बाबींकडे अधिक देणे जरूरी आहे. 2008 च्या दहशतवादी हल्ल्यानंतर सर्व सुरक्षा यंत्रणात समन्वय राखण्यासाठी एक स्वतंत्र यंत्रणा उभी करण्याचे ठरले होते ते अद्याप झालेले नाही. दर वर्षी राज्यातील सर्व प्रमुख शहरांचे सुरक्षा ऑडिट होणे आवश्यक आहे.

तेथील स्थिती, महत्त्वाची ठिकाणे, मध्यंतरीच्या काळात जगभरात घडलेल्या घटनांचा विचार करून त्या अनुषंगाने सुरक्षा व्यवस्थेत बदल करणे आवश्यक आहेत.

दहशतवादाविरुद्ध लढाई ही स्वतःपुरतीच

दुर्दैवाने पाश्चिमात्य देश दहशतवादाविरुद्धच्या लढाईत दुहेरी मापदंड अवलंबत आहे. पाकिस्तानविरुद्ध भारताने अनेक वेळा भक्कम पुरावे दिल्यानंतरही अमेरिकेने त्याकडे डोळेझाक केली. अमेरिकेकडून पाकिस्तानला जी आर्थिक मदत केली जाते, त्यातूनच पाकचे सरकार अतिरेकी संघटनांना पैसा आणि शस्त्रास्त्रे, दारुगोळा पुरविते.

पाकिस्तानसारखी राष्ट्रसुद्धा अशा दहशतवादी हल्ल्याचा निषेध करतात तेव्हा हसू येते. पाकिस्तान दहशतवादाची जागतिक कंपनी आहे. हे सत्य सगळ्यांनी स्वीकारायला हवे, पण जोपर्यंत स्वतःच्या खुर्चीखाली बॉम्ब फुटत नाहीत तोपर्यंत अमेरिका व युरोपियन राष्ट्रांना भारताची तडफड समजणार नाही. दहशतवादाविरुद्ध लढाई ही स्वतःपुरतीच असते. भारतानेदेखील हे सत्य स्वीकारले पाहिजे. दहशतवादाविरुद्ध ही लढाई आपल्याला स्वतंत्ररीत्या लढावी लागेल

पॅरिस हल्ला आणि भारत

PARIS ATTACKS AND INDIA

November 24, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

फ्रान्स एक सहिष्णूत देश

फ्रान्स हा एक आधुनिक विचार सरणीचा, व्यक्तीस्वातंत्र्याला महत्त्व देणारा एक अतिशय सहिष्णूत देश मानला जातो. फ्रान्सची अती सहिष्णूताच या हल्ल्यांकरिता जबाबदार होती का?

फ्रान्समध्ये धर्मांला महत्त्व दिले जात नाही. तिथे ख्रिश्चानिटी हा सर्वात मोठा धर्म असला तरीही तिथली चर्चस सध्या ओसाड पडत चालली आहेत.

फ्रान्सचे प्रतिउत्तर वाखाणण्याजोगे

दहशतवादी हल्ला झाल्यानंतर ज्याप्रमाणे फ्रान्सने याला प्रतिउत्तर दिले ते वाखाणण्याजोगे आहे आणि यातील अनेक मुद्दे भारतासारख्या देशाला सुद्धा अमलात आणता येणे शक्य आहे. दहशतवादी हल्ला झाल्याबरोबर फ्रान्सच्या राष्ट्रपतींनी देशात तात्काळ राष्ट्रीय आणिबाणी जाहीर केली. यामुळे पोलिस व सैन्याला कुठल्याही शयिताला ताब्यात घेऊन चौकशी करण्याचे अधिकार मिळाले. या शिवाय पोलिस आणि सैन्याला कुठल्याही भागामध्ये दहशतवाद्यांविरुद्ध शोध मोहिम करण्याची संधी मिळाली. त्याचबरोबर फ्रान्सचे सर्व नागरिक व सरकार यांनी, आम्ही दहशतवादाविरुद्ध एकत्रपणे लढू असे जाहीर केले. भारतात मात्र अशा वेळी वेगवेगळ्या राजकीय पक्षात आपापसात वाद होतात आणि अनेक वेळा काही टीव्ही चॅनल्स आपला टीआरपी वाढवण्याकरिता राजकीय पक्षात भाडणे लावणे सुरू करतात.

जिथे स्फोट झाले होते, तो भाग रिकामी करून तिथे सुरक्षा व्यवस्था आणि तपास यंत्रणांना त्यांचे काम करण्याची पूर्ण मोकळीक दिली. आपल्या देशात मात्र याच्या नेमके उलटे होते. स्फोट झालेल्या ठिकाणी बघ्यांची मोठी गर्दी होते, मिडिया तिथे मोठ्या प्रमाणात येते आणि त्यामुळे तपास यंत्रणा, संरक्षण यंत्रणांना यांना त्यांचे काम करण्यास फार मोठा अडथळा येतो. या शिवाय ब्रेकिंग न्यूजच्या हट्टापायी दहशतवाद्यांनाच जास्त महत्त्व दिले जाते. हा हल्ला झाल्यापासून मी पाच-सहा फ्रेंच वृत्तवाहिन्यांचे वार्ताकन पाहिले, त्यात मला असे दिसून आले की, पोलिस खात्याचा फक्त जनसंपर्क अधिकारीच माहिती देत होता, बाकी सर्व पोलिस यंत्रणा आपापले काम करण्यात गुंतलेले होते. या उलट आपल्या देशात पोलिस व सुरक्षा यंत्रणांना अडथळा केला जातो आणि त्यांच्यावर अनेक प्रश्नांची सरबत्ती केली जाते.

वृत्तवाहिन्यांचे संयमित वृत्तांकन

तिथल्या वृत्तवाहिन्यांनी दिलेले वृत्त हे अत्यंत संयम राखून दिलेले वृत्त होते. असे म्हटले जाते की, दहशतवादी जेव्हा दहा लोकांना मारतात तेव्हा त्यांचा प्रयत्न हा लाखो लोकांच्या मनात भीती उत्पन्न करणे हा असतो. म्हणून दहशतवाद्यांना विनाकारण प्रसिद्धी देणे हे टाळले पाहिजे, जसे फ्रान्सच्या मीडियाने केले. त्यांचे सर्व लक्ष त्यांच्या सुरक्षा यंत्रणांच्या कामाला जास्त प्रमाणात प्रसिद्धी देणे होते. तेथील सर्व नागरिक, प्रशासन व सरकार हे सर्व एकत्रपणे या दहशतवादी हल्ल्याला सामोरे गेल्याची चित्र जगासमोर आले. त्यामुळे त्यांच्यावर झालेल्या दहशतवादी हल्ल्याचा बिमोड ते फक्त तीन तासात करू शकले. हे त्यांचे यश आहे.

फ्रान्सच्या चुका

पण ज्या अर्थी असा दहशतवादी हल्ला फ्रान्सवर झाला त्या अर्थी काही चुकाही त्यांच्याकडून झालेल्या आहेत. त्यांच्या काही मोठ्या चुका अशा आहेत. आज फ्रान्समध्ये दहशतवाद पसरतो आहे, सरकार अतिरेकी विचारसरणीविरुद्ध प्रचार करत आहे. पण हे प्रयत्न फार कमी पडत आहेत. अतिरेकी विचारसरणी पसरवली जाते सोशल मीडियाद्वारे किंवा इतर प्रसारमाध्यमांचा वापर करून. त्यामुळे अशा मीडियावर लक्ष ठेवून जिथे जिथे दहशतवादाला खतपाणी देणारे प्रयत्न दिसून येतील ते तिथल्या तिथे थांबवणे फार महत्वाचे आहे. ताज्या माहिती प्रमाणे भारताने सर्वात जास्त प्रमाणात दहशतवादाला खतपाणी देणारे मजाकूर फेसबुकवरून डिलीट केले आहेत. त्याचप्रमाणे सर्व सोशल मीडियावर लक्ष ठेवून जिथेजिथे असे प्रयत्न दिसतील ते ताबडतोब थांबवले पाहिजेत, त्याचबरोबर अशा प्रकारे प्रचार करणार्या व्यक्ती किंवा संस्थांना अटक करण्याचे कसोशीने प्रयत्न झाले पाहिजेत. अतिरेकी विचारसरणी ही कशी थांबवायची यासाठी अनेक उपाय योजना सुचवण्यात आल्या आहेत. पण त्यावर अंमलबजावणी करणे हे जास्त महत्वाचे आहे. मुंबईमधील काही युवक हे आयसीसमध्ये सामिल होण्यासाठी गेले होते. ते सर्व उच्च शिक्षित व चांगल्या कॉलेजातून शिक्षण घेतलेले सुशिक्षित तरुण होते. तरीपण ते दहशतवादाकडे वळले होते. म्हणून अशा दहशतवादाला थांबवण्याची जबाबदारी त्या त्या युवकांची आहेच पण त्याशिवाय त्यांचे आई-वडील, त्यांचे नातेवाईक, त्यांची शाळा-कॉलेजस, त्याचप्रमाणे आजूबाजूच्या सामाजिक संस्था, मीडिया तसेच अजाबाजूला राहणारा शेजारी नागरिक तसेच इतर सर्व भारतीयांची आहे. दहशतवाद थांबवण्यासाठी आपल्या प्रत्येकालाच आपापल्या स्तरावर प्रयत्न करावे लागतील.

दुसरी फ्रान्सची चूक म्हणजे, गुप्तहेर माहितीसाठी ते पूर्णपणे टेक्निकल इंटेलिजन्सवर अवलंबून राहिले होते. फ्रान्समध्ये लाखो सीसी टीव्ही कॅमेरे, सॅटेलाईट सव्हेलन्स, ड्रोन सव्हेलन्स यांचा वापर होत आहे. युरोपमधील सरकार त्यांच्या नागरिकांच्या प्रत्येक हालचालीवर लक्ष ठेवते, तरीही त्यांना असा दहशतवादी हल्ला होणार आहे, हे पकडता आले नाही. त्यांच्याकडे फार मोठ्या प्रमाणात माहिती जमा होते पण त्या माहितीचा अर्थ लावणे त्यांना जमलेले नाही. आपल्याकडील उदाहरण द्यायचे झाले तर, आपल्याकडील काही मोठ्या मंदिरांत सीसीटीव्ही कॅमेरे बसवलेले आहेत, पण त्या सीसीटीव्हीच्या फुटेजचे अॅनालिसिस करण्यासाठी तिथे कोणीही नाही. त्यामुळे फक्त माहिती गोळा करणे हे महत्वाचे नसते, तर त्या माहितीतून काय अर्थ निघतो आहे हे काढणे तितकेच महत्वाचे असते. याकरिता आपल्या देशाला इतर आधुनिक देशातून तंत्रज्ञान आयात करता येण्यासारखे आहे. जसे फेस रेकग्निझेशन सॉफ्टवेअर, सिग्नेचर रेकग्निझेशन सॉफ्टवेअर, व्हाईस रेकग्निझेशन सॉफ्ट वेअर अशा प्रकारची अनेक तंत्रज्ञाने विकसित करण्यात आलेली आहेत. भारताने ही सगळी तंत्रज्ञाने युरोपियन देश, अमेरिका, इस्त्राईल यांच्याकडून घेतली पाहिजेत आणि आपल्या टेक्निकल इंटेलिजन्सचा दर्जा वाढविला पाहिजे.

हयुमन इंटेलिजन्स सर्वात महत्वाचे

पण त्याहून जास्त महत्वाचे आहे, म्हणजे ह्युमन इंटेलेजिन्स, यासाठी आपल्या खबऱ्यांचे जाळे पसरवून त्याद्वारे काढलेली माहिती. आज असे कुठलेही तंत्रज्ञान नाही की जे एखाद्या दहशतवाद्याच्या मनात प्रवेश करून त्याच्या मनात काय चालले आहे ते शोधू शकेल. जर आपल्याला दहशतवाद रोखायचा असेल तर या सर्व दहशतवादी गटांमध्ये आपले डमी दहशतवादी घुसवायला पाहिजेत, ज्यामुळे हल्ला होण्या आधीच आपल्याला तो थांबवता येईल. अर्थात हे करणे एवढे सोपे नाही, यासाठी फार उच्च कौशल्यांची गरज आहे. पण अशा प्रकारची कोव्हर्ट ऑपरेशन्स भारतीय सैन्याने अनेक वेळा केलेली आहेत.

आपल्याला दहशतवादाच्या मुद्द्यावरून सगळ्या जगाला एकत्र आणून सगळ्या जगाची मदत घ्यावी लागेल. कारण दहशतवादी अनेकवेळा परदेशातून म्हणजे, पाकिस्तान, अफगाणीस्थान, श्रीलंका, बांगलादेश, नेपाळ अशा भागातून येत असल्यामुळे या देशांवरही आपल्याला लक्ष ठेवावे लागेल. दहशतवादाविरुद्धची लढाई ही फार काळ चालणार आहे. त्यामुळे इतर देशात होणार्या दहशतवादी हल्ल्यांवरून आपण धडे घेऊन आपली दहशतवाद विरोधी कारवाई उच्च दर्जाची करणे गरजेचे आहे. त्यामुळे दहशतवादी हल्ले थांबवण्यास यश मिळेल. यासाठी आपल्याला आपल्या सर्व सीमा सुरक्षित कराव्या लागतील. जे दहशतवादी किंवा दहशतवाद्यांचे छुपे सेल भारताच्या आत लपले आहेत, अशांना गुप्तहेर खात्याच्या माहितीवरून शोधून काढावे लागेल. तसेच या दहशतवाद्यांची मुळे पाकिस्तान, श्रीलंका, बांगलादेश, म्यानमार अशा देशांमध्ये आहेत ती तिथेच जाऊन कापावी लागतील. अशा प्रकारे बहुआयामी उपाय केले तरच आपण दहशतवादी हल्ला थांबवू शकतो. आशा करूया आपल्या सुरक्षा यंत्रणांनी पॅरिसमधील हल्ल्यावरून वेगवेगळे धडे घेतले असतील, ज्यामुळे आपला देश जास्त सुरक्षित होण्याकरिता मदत होईल

पंजाबमध्ये दहशतवादाचे पुनर्जीवन करण्याचा प्रयत्न ?

August 1, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

पाकिस्तानवरील विजयाचे स्मरण देणारा 'कारगिल विजयदिन' भारतात साजरा व्हावा आणि त्याच्या दुसऱ्याच दिवशी गुरुदासपूर जिल्ह्यात दीनानगर येथे दहशतवाद्यांनी १२ तास धुमाकूळ घालावा, हा नियोजित हल्ला आहे. गेले काही दिवस 'बब्बर खालसा' ही दहशतवादी संघटना हालचाली करित होती. गुरुदासपूर हा डावीकडे पाकिस्तानची सीमा तर डोक्यावर काश्मीरची देशांतर्गत सीमा असा भौगोलिकदृष्ट्या संवेदनशील जिल्हा आहे. सीमा ओलांडून काश्मीरमध्ये घुसणारे दहशतवादी इतर राज्यांमध्येही कसे घुसू शकतात, याचा इशारा या हल्ल्याने नव्याने दिला आहे. अमरनाथ यात्रेला लक्ष्य करणे फार कठिण असल्यामुळे त्यांनी गुरुदासपूरमध्ये हल्ला केला असावा.

पंजाबातील गुरुदासपूर, होशियारपूर आदी ठिकाणांची नावे जरी ऐकली तरी ऐंशीच्या दशकातील दहशतवादाच्या आठवणी जाग्या होतात. त्यामुळे सोमवारी पुन्हा एकदा गुरुदासपूर येथे दहशतवादी हल्ला झाल्याचे वृत्त येताच अनेकांना खालिस्तान दिवसांची आठवण आली.

सुरक्षा कर्मचाऱ्यांच्या गणवेशात आलेल्या दहशतवाद्यांनी हल्ला करण्याचे प्रकार आपल्या देशात काही डझनांनी घडले असतील. त्यांनी खासगी मोटारचालकावर गोळीबार केला, प्रवासी बसवर हल्ला केला आणि ते पोलीस स्थानकात हल्ल्यासाठी पोहचले. दहशतवाद्यांनी ठाण्यात घुसताच पोलीस कर्मचारी रामलाल आणि एसएचओ मुख्त्यार सिंह यांनाही दहशतवाद्यांनी गोळ्या मारल्या. नंतर पोलीस ठाण्याच्या मागे असलेल्या होमगार्ड कक्षात दहशतवादी पोहोचले आणि 3 होमगार्डना त्यांनी मारून टाकले. याच ठिकाणी लपून त्यांनी सायंकाळपर्यंत फायरिंग केली.

गुरुदासपूर-अमृतसर रेल्वे मार्गावरही त्यांनी अनेक ठिकाणी सुरंग पेरून रेल्वे उडविण्याची कारवाईही आखली होती. पोलीस व लष्करी जवानांनी इमारतीला वेढा घालून तीन अतिरेक्यांना कंठस्नान घातले.

आर्मीला बसवून ठेवले

पोलीस दलामध्ये समन्वयाचा अभाव दिसून आला. एवढेच नाही तर घटनास्थळी आलेल्या आर्मीची मदत घेतली नाही. सकाळी 7 वाजता एसपी बलजीत सिंह यांच्या नेतृत्वात दहशतवाद्यांच्या विरुद्ध ऑपरेशन सुरू झाले. सकाळी 8:15 वाजता पठाणकोटवरून आर्मी कमांडो आले. नंतर आणखी तुकडी बोलावण्यात आली. मात्र पोलीसांनी आर्मीची मदत घेतली नाही. आर्मीचे फर्स्ट पॅरा कमांडो बोलवण्यात आले होते. परिसर खाली केल्यानंतरच ते ही मोहीम संभाळू शकले असते. तसे झाले असते तर ते केवळ 2 ते 3 तासातच हे ऑपरेशन संपवू शकले असते. पण, चकमकीसाठी पोलीसांनी आर्मी अधिकाऱ्यांना पाठवण्याऐवजी पोलीस आणि अमृतसरवरून आलेल्या स्पेशल काउंटर सेलच्या टीमला पाठवले. त्यामुळेच हे ऑपरेशन तब्बल 12 तास चालले. दुपारी 12 वाजेपर्यंत डीजीपी सुमेध सिंह सैनी घटनास्थळी दाखल झाले. त्यांना यश आपल्या नावावर करायचे होते. त्यामुळे आर्मीचा वापर करण्यात आला नाही.

दहशतवादी हल्ला बीएसएफ, पंजाब पोलीस गुप्तचर यंत्रणांचे अपयशच

दीनानगरमध्ये झालेल्या हल्ल्यातील दहशतवादी पंजाब बरोबरील पाकिस्तानी सीमेतून भारतामध्ये घुसण्यामध्ये यशस्वी झाले. या सीमारेषेवर सीमा सुरक्षा दलाचा बंदोबस्त असतो. हे नक्कीच सीमा सुरक्षा दलाचे (बीएसएफ) मोठे अपयश आहे.

कोणताही दहशतवादी हल्ला हा गुप्तचर यंत्रणांचे अपयशच असतो. त्यामुळे पुन्हा वेगळे आरोप करण्यासारखे काहीही नसते. त्यात अनेक वेळा गुप्तचर यंत्रणांना सुगावा लागून

दहशतवादी हल्ल्याचा कट वेळीच उधळून लावला तर काही अती हुशार त्याबाबत संशय व्यक्त करतात. हा कसा बनाव आहे, अशी टीका करतात. आणि असे हल्ले जेव्हा वेळीच रोखता येत नाहीत तेव्हा गुप्तचरांच्या अपयशावर झोड उठवतात.

मुंबईवरील अतिरेकी हल्ल्याच्या वेळीही आम्ही राज्य सरकारला सावध केले होते, अतिरेकी हल्ला झाल्यानंतरही चार राज्यांना अतिरेक्यांचा धोका आहे, हे अगोदरच सांगितले होते, असे सांगून गुप्तचर यंत्रणेला आपली जबाबदारी झटकता येणार नाही. प्रत्येक घटनेनंतर 'हाय अलर्ट' चा इशारा दिल्याचे सांगितले जात असले, तरी प्रत्यक्षात घटना नेमकी कोठे आणि कधी घडणार हे त्यांना सांगता येत नाही, हे वारंवार सिद्ध झाले आहे.

वाहीन्या हल्ल्याचे प्रत्यक्ष प्रक्षेपण दाखवित होत्या

अतिरेक्यांना अमरनाथ यात्रेलाच लक्ष्य करायचे असावे. दहशतवादी हल्ल्याच्या वेळी अनेक वृत्तवाहिन्यांनी दहशतवादी मोठ्या प्रमाणात फायरिंग करत आहेत असे दाखवण्याचा प्रयत्न केला. हे अर्थातच पूर्णपणे चुकीचे आहे. अशा प्रकारांमुळे सामान्य माणसांच्या मनामध्ये अकारण दहशत निर्माण होत असते. अनेक वाहीन्या हल्ल्याचे प्रत्यक्ष प्रक्षेपण दाखवित होत्या. २६-११ च्या हल्ल्याच्या वेळीही वाहिन्यांच्या या आततायीपणाची आणि बेजबाबदारपणाची प्रचिती आली होती.

या हल्ल्याची पूर्वसूचना केंद्र सरकारला मिळाली होती. मात्र केंद्र व पंजाब सरकार यांच्यातील दळणवळणाच्या अपुरेपणामुळे वा गलथानपणामुळे ही माहिती गुरुदासपूर व दीनानगरपर्यंत पोहोचली नव्हती. खेदाची बाब ही की लोकसभा वारंवार बंद पाडायच्या ऐवजी असे हल्ले कसे टाळता येतील यावर चर्चा व्हायला हवी.

खलिस्तानी शक्ती पुन्हा सक्रिय ?

उघड युद्ध करण्याची पाकिस्तानची धमकच नाही. त्यामुळे 'पॉक्सि वॉर' खेळले जात आहे.

खालिस्तानी चळवळीचे कंबरडे मोडण्यात आपल्याला यश आल्यानंतर गेल्या २० वर्षांमध्ये या राज्यामध्ये शांतता प्रस्थापित झाली होती. त्यामुळेच काही वर्षांपासून आयएसआय ही पाकिस्तानची गुप्तहेर संस्था पंजाबमध्ये पुन्हा दहशतवाद निर्माण करण्याचा प्रयत्न करत आहे. पंजाबमधील काही दहशतवादी गट खलिस्तान कमांडो फोर्स किंवा खलिस्तानी लिबरेशन आर्मी या भारतविरोधी शक्तींना आयएसआय पुन्हा प्रोत्साहन देऊन, त्यांना बळ देऊन, त्यांचे पुनरुज्जीवन करून भारतात आणि खास करून पंजाबमध्ये पुन्हा दहशतवाद पसरवण्याचा प्रयत्न करत आहे.

पंजाबचे मुख्यमंत्री प्रकाश सिंह बादल यांनी पाकिस्तानचे हाय कमिशनर अब्दुल बासित यांच्यासोबत मीटिंग आयोजित केली होती. पण, या हल्ल्यामुळे त्यांनी ती रद्द केली.

अमरनाथ यात्रेला लक्ष्य करणे फ़ार कठिण असल्यामुळे त्यांनी गुरुदासपूरमध्ये हल्ला केला असावा. पंजाबमधील खलिस्तानी शक्ती पुन्हा सक्रिय झाल्या आहेत. गेल्या काही महिन्यांपूर्वी अमृतसरमध्ये निर्माण झालेला तणाव आणि इंदिरा गांधींच्या मारेकऱ्यांना शहीद ठरविण्याचा झालेला प्रयत्न झाला. मुख्य मंत्री बादल यांच्या सभेत अनेक वेळा खालिस्तानी झिंदाबाद अशा घोषणा अनेक वेळा देण्यात आल्या पण त्यांच्या विरुद्ध मतपेटीच्या राजकारणामुळे त्यांच्या विरुद्ध काहीच कारवाई करण्यात आली नाही. उग्रवादाचा सामना लगेच केला पाहिजे.

पंजाब पोलीस प्रशिक्षण

पोलीस जेवढी दक्षता घेतात, त्यातले कच्चे दुवे शोधून दहशतवादी टोळ्या त्यावर मात करणारे डावपेच शोधतात. काही दिवसांपूर्वी थायलंडमध्ये जगतारसिंग तारा या शीख दहशतवाद्याला पकडण्यात आले. गुप्तहेर संघटनांकडून झालेल्या चौकशीमध्ये त्याने शीख दहशतवाद्यांसाठी थायलंडमध्ये एक लष्करी प्रशिक्षण केंद्र आयएसआयकडून चालवले जात असल्याचे म्हटले होते, तसेच जम्मू आणि काश्मीरमधील 'लष्कर-ए-तोयबा', 'बब्बर खालसा', 'खलिस्तान झिंदाबाद फोर्स', 'खलिस्तान कमांडो फोर्स', 'दल खालसा' या सर्व दहशतवादी संघटनांना एकत्र आणण्याचा प्रयत्न 'आयएसआय'कडून केला जात आहे.

पंजाब पोलिसांनी १९८० ते ९० च्या दशकामध्ये अतिशय चांगल्या पद्धतीने दहशतवाद्यांचा मुकाबला केला होता. त्यानंतरच्या शांतता प्रस्थापित झालेल्या काळात त्यांना पुरेसे प्रशिक्षण झालेले नाही. त्यामुळेच पंजाब पोलिस दलाचे अधिकारी आणि कॉन्स्टेबल मारले गेलेले आहेत. इथे पोलिस कुठलीही हेल्मेट किंवा बुलेटप्रूफ जॅकेटशिवायच दहशतवाद्यांशी लढताना दिसत होते आणि काही छायाचित्रांमध्ये बघ्यांची गर्दी दिसत होती. मला खात्री आहे की यापासून धडा शिकून पंजाब पोलीस पुन्हा आपल्या प्रशिक्षणाचा दर्जा सुधारतील आणि ९० च्या दशकाप्रमाणे अतिरेक्यांशी लढण्याचे सामर्थ्य आणि कौशल्य आत्मसात करतील.

प्रत्येकानेच सावध राहायला हवे

जेव्हा सगळा देश दहशतीखाली आणण्याचा प्रयत्न दहशतवादी करतात तेव्हा केवळ पोलीस, केवळ लष्कर त्याचा प्रतिकार करू शकेल, अशा भ्रमात नागरिकांनी राहू नये. अनेक ठिकाणी असे दिसून आले आहे की, स्थानिक नागरिकही या दहशतवाद्यांना आतून सामील असतात.

महाराष्ट्रात नाशिकला कुंभमेळा सुरू आहे. सिंहस्थ पर्वणीनिमित्त देशभरातून लाखो भाविक नाशिक, त्र्यंबकेश्वरला त्याचबरोबर शिर्डीला येण्याची शक्यता आहे. लाखोंच्या गर्दीत केवळ पोलीस यंत्रणांवरच अवलंबून न राहता प्रत्येकाने सावध राहायला हवे. नागरिकांचे लाखो डोळे जास्त सजग राहिले, तर कोणतीही दुर्घटना, घातपात टाळू शकतात. पंजाबमध्ये गुरुदासपूर घटनेच्या वेळीच रेल्वे रुळावर पेरून ठेवलेले पाच जिवंत बाँब ताब्यात घेण्यात यश एका

देशभक्त नागरिकामुळे मिळाले. गर्दीच्या ठिकाणांवर सर्वांनी डोळ्यांत तेल घालून लक्ष ठेवण्याची आवश्यकता आहे.

पंजाबमध्ये झालेल्या हल्ल्याचा संबंध याकूबच्या फाशीशी काही आहे का? तो असू शकेल. फाशीची जाहिरात न करता सूर्य उगवण्यापूर्वी फाशीचा कार्यक्रम आटोपायला हवा होता. देशातलीच काही अतिशहाणी मंडळी कुख्यात दहशतवाद्यांना फाशी देऊ नका, अशी मागणी करायला पुढे येतात. या अतिशहाण्या मंडळींना जागेवर आणण्याची गरज आहे. त्यांचा बुद्धिवाद आणि त्यांचा तर्कवाद याची या देशाला गरज नाही. देशाच्या सुरक्षेचा बुद्धिभेद करणाऱ्या या अतिशहाण्या मंडळींचा हातभार या दहशतवाद्यांना मिळत आहे. ही गंभीर गोष्ट आहे. म्हणून या अतिशहाण्या बुद्धिवाद्यांना 'गप्प बसा नाही तर लोक तुम्हाला गप्प बसवतील,' हे स्पष्ट सांगण्याची वेळ आलेली आहे.

अंतर्गत सुरक्षेबाबत अतिशय सतर्क राहण्याची गरज

दहशतवाद्यांशी चालणारी ही लढाई यापुढेही अनेक वर्षे चालणार आहे आणि ती येत्या काही काळात अधिक रक्तरंजित होऊ शकते. 'इस्लामिक स्टेट' या दहशतवादी संघटनेने आपल्या इरादापत्रावर काश्मीरचे नाव ठळक अक्षरात लिहिले आहे. श्रीनगरमध्येही 'इस्लामिक स्टेट' चे झेंडे फडकले. काश्मीरचा कब्जा करण्याची इच्छा असणाऱ्या दहशती शक्तींमध्ये उद्या संघर्ष सुरू झाला तर त्यातून अनेक हल्ले सोसावे लागू शकतात. सर्व राज्यांची पोलिसदले वेगाने सुसज्ज, प्रशिक्षित व चपळ करायला हवीत, हा धडा नव्याने मिळतो आहे. भारताने यापुढील काळात सीमेवरील सुरक्षेबाबत अंतर्गत सुरक्षेबाबत अतिशय सजग आणि सतर्क राहण्याची गरज आहे.

एकूणच, अमेरिकेने अफगाणिस्तानातून सैन्य काढून घेणे, तालिबानचे पुनरुज्जीवन, इस्लामिक स्टेटचा वाढता विस्तार, दक्षिण आशियातील इतर दहशतवादी संघटनांची त्यांच्याशी असणारी बांधिलकी या सर्व गोष्टी आपल्यापुढील आव्हाने वाढवणाऱ्या आहेत. त्यामुळेच तसेच आता आपण 'नॅशनल काउंटर टेरिझम सेंटर' (राष्ट्रीय दहशतवाद विरोधी केंद्र) लवकरात लवकर कार्यान्वित करणे आवश्यक आहे. एक राष्ट्र म्हणून भारतीय या प्रदीर्घ लढ्याची तयारी कशी करतात, यावरच या दहशतवाद्यांचे समूळ उच्चाटन अवलंबून आहे.

पाकिस्तानचा दहशतवादाचा बुरखा फाडा

दहशतवादाचे माहेरघर असलेल्या पाकिस्तानला चीन आणि अमेरिकेकडून शस्त्रांची होणारी मदत थांबवण्यासाठी आता भारताने अधिक ठामपणाने आणि जोरकसपणे आवाज उठवणे गरजेचे आहे. या हल्ल्याचा वापर आपण आंतरराष्ट्रीय स्तरावर करून अमेरिका आणि इतर राष्ट्रांवर दबाब आणून पाकिस्तानला लक्ष्य केले पाहिजे आणि पाकिस्तानचा दहशतवादाचा बुरखा फाडला पाहिजे

दहशतवादाचे बदलते स्वरूप, एकटे दहशतवादी : गरज तरुणांशी संवाद साधण्याची

February 18, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) कायदा, नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

दहशतवादाचे स्वरूप अतिवेगाने बदलत आहे. तंत्रज्ञानाचा आधार घेत दहशतवादाचे जाळे फार वेगाने विस्तारत आहे. तसेच एकट्याने दहशतवादी कृत्ये करण्याचा नवा प्रकार उदयास येत आहे. या प्रकारच्या दहशतवादाचा सामना करणे कठीण असते. त्यामुळे अशा दहशतवाद्यांच्या कारवायांचा पूर्ववेध घेणे आवश्यक आहे. यासाठी आपल्याला तंत्रज्ञानाची आणि प्रगत गुप्तचर माहितीची मोठी मदत होऊ शकते.

इंटरनेट आणि तंत्रज्ञानाचा वापर करून ते भारतामध्ये दहशतवाद पसरवण्याचा प्रयत्न करत आहेत. हे दहशतवादी अतिशय हिंसक आहेत आणि एकट्याने काम करतात. याचे सर्वात पहिले उदाहरण २००७ मध्ये नजरेस आले. ज्यावेळेला बंगलोरच्या डॉक्टर कुटुंबातील एका तरुणाने इंग्लंडमध्ये एका रेल्वे स्टेशनवर गाडीचा वापर करून आत्मघातकी हल्ला करण्याचा प्रयत्न केला. तो त्यामध्ये अर्थातच मारला गेला. २०१४ मध्ये इसिसचा उगम झाल्यानंतर यांच्या संख्येमध्ये प्रचंड वाढ झाली. तंत्रज्ञान आणि इंटरनेटचा वापर करत असल्यामुळे ते भारतामध्ये किंवा जगामध्ये असलेल्या इतर कुठल्याही दहशतवाद्यांशी, त्यांच्या समर्थकांशी आपल्या घरामध्ये बसून संबंध ठेवू शकतात. बॉम्ब स्फोट कसे करायचे, बॉम्ब कसा तयार करायचा अशा प्रकारची माहिती सुद्धा इंटरनेटच्या माध्यमातून घरबसल्या पाठवली जाते. हल्ल्याचे प्लॅनिंग हे इंटरनेटच्या माध्यमातूनच केले जाते. इंटरनेटची व्याप्ती प्रचंड असल्यामुळे फार मोठ्या संख्येमध्ये सगळ्यांशी संबंध ठेवता येतो. आपल्या कोणी पकडू नये म्हणून आपले इंटरनेटवरिल अकॉंट बदलले जातात. इमेलचा पासवर्ड बदली केला जातो. वेगवेगळ्या नावांनी फेसबुकवर अकॉंट उघडले जातात. बहुतेक अकॉंट हे तात्पुरते उघडले जातात. काही दिवसांसाठीच त्याचा वापर केला जातो आणि लगेच त्याला बंद केले जाते. यामुळे अशा प्रकारच्या कोट्यवधी अकॉंटवर लक्ष ठेवणे हे कठीण आहे. अशा प्रकारचे दहशतवादी आपल्या सुरक्षा व्यवस्थेच्या अनेक पाऊले पुढे असतात. या सगळ्यांचा सामना करण्यासाठी आपल्या तंत्रज्ञानाची व्याप्ती ही एक पाऊल पुढे घेऊन जावी लागेल.

गेल्या काही महिन्यांमध्ये पकडल्या गेलेल्या दहशतवाद्यांकडे पाहिल्यावर असे लक्षात येते की, हे तरुण साक्षरच नव्हे तर सुशिक्षित आहेत, तंत्रज्ञानवर त्यांची पकड आहे, चांगल्या पदांवर नोकरी करत आहेत, त्यांची मिळकतही चांगली आहे; पण तरीही ते दहशतवादाकडे वळत आहे. तंत्रज्ञानाचा गैरवापर करून सोशल मीडियाच्या माध्यमातून या सुशिक्षित तरुणांना भडकावले जात आहे. धर्माच्या नावावर त्यांच्यात विद्वेष पसरवला जात आहे.

फ्रिलान्स जिहादी अथवा एकटे दहशतवादी

दहशतवादाचा आणखी एक नविन प्रकार पाहायला मिळत आहे, तो म्हणजे एकलकोंडे किंवा एकटे काम करणारे दहशतवादी अथवा दहशतवादी संघटनांशी संबंध नसणारे दहशतवादी. इंटरनेटवर किंवा वृत्तपत्रात आलेल्या बातम्यांना बळी पडून काही तरुण अशा प्रकारचे एकटे जिहादी दहशतवादी बनलेले दिसतात. कोणत्याही संघटनेमध्ये सामील व्हायचे नाही, एकट्यानेच काम करायचे आणि एकट्यानेच समाजाचा बदला घेण्याचा प्रयत्न करायचा अशी यांची कार्यपद्धती आहे. अशा प्रकारच्या दहशतवाद्यांना पकडणे हे कठीण काम असते. एखाद्या दहशतवादी हल्ल्यामध्ये अधिक जण सामील असतील तर त्यांना पकडणे वा त्यांचा शोध घेणे सोपे जाते. याचे कारण यापैकी एक दहशतवादी जरी पकडला गेला की इतरांबाबतची माहिती काढून घेता येते. पण दहशतवादी एकटाच असेल तर अर्थातच त्याला पकडल्याशिवाय नेमके काय झाले, का हल्ला केला, काय मागण्या आहेत याबाबतचा पत्ता लागत नाही. म्हणून अशा प्रकारच्या दहशतवाद्यांना पकडण्यासाठी ,ट्यूमन इंटिलिजन्स वा तंत्रज्ञानाच्या मदतीने यावर लक्ष ठेवणे आवश्यक आहे.

असे दहशतवादी इंटरनेट अथवा वर्तमानपत्र, मासिके यांच्या माध्यमातून जिहादाविषयीची माहिती मिळवतात.त्यांचे मतपरिवर्तन होते. मग एखादा दहशतवादाचा पुरस्कर्ता अथवा गुरु मतपरिवर्तन झालेल्या युवकांशी संपर्क साधून त्यांना आणखी प्रोत्साहित करण्याचा वा चिथावणी देण्याचा प्रयत्न करतो. यानंतर तरुणांना दहशतवादी प्रशिक्षण शिबिरांमध्ये पाठवले जाते. तेथे त्यांना शस्त्रासांबाबत, हल्ल्यांबाबत, प्रत्यक्ष दहशतवादी कारवायांबाबत प्रशिक्षण दिले जाते. असे प्रशिक्षण कॅम्प भारत, पाकिस्तान, अफगाणिस्तान किंवा इतर देशांमध्ये असू शकतात. सर्वांत महत्त्वाचे हा एकटाच दहशतवादी बॉम्बस्फोट कधी आणि केव्हा करायचे हे स्वतः ठरवतो. यापूर्वी दहशतवादी हल्ला होण्यापूर्वी दहशतवाद्यांना पाकिस्तानची गुप्तहेर संघटना आयएसआयकडून टारगेट सांगितले जात होते. धोका असूनही त्यांना पकडणे कठीण होऊन बसते. अशी काही उदाहरणे समोर आहेत. एक म्हणजे मेहेंदी मसरुल विश्वास हा इसिस या संघटनेसाठी ट्विटर अकॉउंट हाताळण्याचे काम करत होता; तो एकांडा शिलेदार होता.अलीकडेच पोलिसांनी हैद्राबादमधून इसिसमध्ये सामील होण्यासाठी जाणार्या शोहीब अहमद खान आणि शहा मुझफ्फर यांना पकडले. ते एकटेच काम करत होते.

सीसीटीव्ही, लॅपटॉप, सॉफ्टवेअरच्या मदतीने दहशतवादी पकडा

आपल्याला विकसित, अत्याधुनिक आणि अद्ययावत तंत्रज्ञानाचीही गरज भासणार आहे. आज काही देशांकडे(अमेरिका,युरोप) उपयोगी तंत्रज्ञान उपलब्ध आहे. त्यानुसार आपण पकडू न शकलेल्या एखाद्या दहशतवाद्याचा फोटो उपलब्ध असेल, तर त्या फोटोच्या मदतीने हा दहशतवादी शोध मोहिमेच्या दौरान पकडला जाऊ शकतो.यासाठी हा फोटो संगणकावर घेऊन, सीसी टीव्हीच्या कॅमेर्याद्वारे दिसणार्या फुटेजमधून अचूकपणाने त्याचा शोध घेता येतो. यासाठी एका सॉफ्टवेअरची गरज भासते. हे सॉफ्टवेअर सदर फोटोशी मिळतीजुळती व्यक्ती

अचूकपणाने सीसीटीव्हीच्या फुटेजमधून हेरते. अशा सॉफ्टवेअरमध्ये आपल्या तपास यंत्रणांच्या यादीतील दहशतवादी, दहशतवाद्यांना मदत करणार्या व्यक्ती, माओवादी, बांगलादेशी घुसखोर, आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारांचे फोटो समाविष्ट करून त्यांचा शोध घेता येणे शक्य आहे. गुप्तचर यंत्रणांकडून एखाद्या ठिकाणी दहशतवादी हल्ला होणार असल्याची सूचना मिळते तेव्हा त्या परिसरात व इतरत्र सर्व वाहनांची तपासणी केली जाते. अशा वेळी एक सीसीटीव्ही कॅमेरा आणि एक लॅपटॉप यांच्या मदतीने या वाहनांमध्ये जर दहशतवादी आढळला तर त्याबाबत तात्काळ संदेश मिळणे शक्य आहे.

अशाच प्रकारे आवाज ओळखणारे तंत्रज्ञानही सध्या उपलब्ध आहे. अनेक वेळा दहशतवादी माध्यमांमधील काही प्रतिनिधींना अथवा कार्यालयामध्ये फोन करून काही माहिती सांगण्याचा, धमक्या देण्याचा प्रयत्न करतात. अशा प्रकारच्या आवाजाचा नमुना आपल्याकडे असेल तर त्याच्याशी फोनवरील आवाजाची पडताळणी करून तो आवाज नेमका कोणत्या दहशतवाद्याचा आहे हे समजणे शक्य आहे.

इंटरनेट कंपन्यांना भारतात सरव्हर प्रस्थापित करण्याची सक्ती करा

आपल्या देशाची आर्थिक शक्तीचा वापर करून गुगल आणि इतर इंटरनेट कंपन्यांवर त्यांचे सर्व्हर हे भारतात ठेवण्याबाबत दबाव आणण्याची गरज आहे. सुरक्षिततेच्या दृष्टीने त्याचा मोठा फायदा आहे. याचे कारण सोशलमीडियावर जर एखाद्याने चुकीची माहिती वा धार्मिक द्वेष निर्माण करणारी माहिती अपलोड केल्यास, ते भारतातील कोणत्या भागातून करण्यात आले आहे हे तात्काळ समजू शकणार आहे. त्यातून त्या व्यक्तीला तात्काळ पकडणे शक्य होईल.

गुप्तचर माहितीची देवाणघेवाण वाढवा

दहशतवाद्याला प्रतिबंध करण्यासाठी भारत आणि अमेरिका या दोन देशांच्या सीआयए आणि रॉ या गुप्तचर संस्थांमध्ये गुप्तचर माहितीची देवाणघेवाण संस्थात्मक पातळीवर होणार आहे. सध्या अशी माहिती अमेरिका केवळ युरोपमधल्या काही देशांशी तसेच इस्त्राईलशी आदानप्रदान करते आहे.

दहशतवादी ईमेल, एसएमएस किंवा पत्रांच्या माध्यमातून काही संदेश पाठवतात, संवाद साधतात. ते पूर्णपणे कोड करून अथवा सांकेतिक भाषांमध्ये पाठवले जातात. अशा प्रकारचे कोडवर्डचे जर डिकोड करता आले, सांकेतिक शब्दांमधील संदेश शोधता आला तर दहशतवाद्यांचा, त्यांना मदत करणार्या व्यक्तींचा ठावठिकाणा समजणे, तसेच त्यांच्या भविष्यातील हल्ल्यांसदर्भातील योजनांची माहिती मिळणे शक्य होते. याबाबतचे तंत्रज्ञानही अमेरिकेकडे उपलब्ध आहे. तेही आपल्याला मिळण्याची शक्यता आहे.

महाविद्यालयांमध्ये जाऊन विद्यार्थ्यांशी संवाद साधून कट्टरवादाची पाळेमुळे नष्ट करण्याचा, तरुणांमध्ये देशभक्तीचा जागर घडविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. यामध्ये आपल्याला दहशतवादी युवकांच्या कुटुंबियांचा, समाजसेवी संस्थांचा, सुरक्षा यंत्रणांचा आणि समाजातील अभ्यासकांचा-विचारवंतांचा आधार घ्यावा लागेल.

ऑनलाईन जिहाद : सध्याची परिस्थिती आणि उपाय योजना

February 3, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

अजून एका तरुण जो इसिस या दहशतवादी संघटनेत सामील होण्याकरिता इराककडे जाण्याच्या वाटेवर होता, त्याला आपल्या गुप्तहेर संस्थांनी हैद्राबाद विमानतळावर रोखले. कल्याणमधून चार तरुण इसिसमध्ये जाण्याकरिता पळून गेले होते. त्यामधला एक तरुणाने २६ जानेवारीला स्फोटक भरलेल्या कारणे भारतात अमेरिकन राष्ट्रपतींवर आत्मघातकी हल्ला करण्याची धमकी दिली. हे सगळे ऑनलाईन जिहादला बळी पडले होते. त्यामुळे इंटरनेटवर किंवा ऑनलाईन जिहादचा प्रसार कसा केला जातो, त्याला तरुण कसे बळी पडत आहेत हे शोधणे महत्त्वाचे आहे. ताच्या अंदाजाप्रमाणे भारतात हजारो युवक आपल्या घरातून गायब झालेले आहेत. त्यामधले दोन टक्के युवक जरी जिहादी प्रचाराला बळी पडून गेले असतील तरीही हा धोका खूप आहे.

युवकांना ऑनलाईन जिहाद विषयी एवढे आकर्षण का वाटते?.

भारतीय सैन्याने केलेल्या अभ्यासाने युवक दहशतवादी का होतात याची काही कारणे शोधून काढली. पाकिस्तानची गुप्तहेर संस्था आयएसआय आणि उग्रवाद पसरवणार्या अनेक भारतीय संस्था दहशतवादी संघटनांना मनुष्य भरती करण्याकरिता मदत करतात. याकरिता अनेक युवकांचा बुद्धीभ्रंश केला जातो. एकदा बुद्धीभ्रंश झाला की त्यानंतर प्रेरणात्मक प्रशिक्षण दिले जाते. यानंतर त्यांना एका मोठ्या दहशतवादी संघटनांमध्ये ट्रेनिंगसाठी इराण, अफगाणिस्तान, सिरिया किंवा पाकिस्तानमध्ये पाठवले जाते. सुरुवातीला त्यांना दहशतवाद्यांची प्रशासकीय कामे दिली जातात. त्यानंतर जर लक्षात आले की हा युवक एक चांगला दहशतवादी बनू शकतो तरच त्याला बॉम्ब स्फोट करणे, आत्मघातकी हल्ला करणे अशी कामे दिली जातात.

दहशतवादी होण्या मागची कारणे

४० ते ४५ टक्के युवकांना बळजबरीने दहशतवादी संघटनेत पाठवले जाते. ३० ते ३५ टक्के युवक आर्थिक कारणामुळे दहशतवादाचा रस्ता पकडतात. दहशतवादी संघटनेत सामील झाले की त्यांना खूप पैसे मिळतात. एखादी नोकरी केल्यासारखा त्यांना पगार दिला जातो. एखादे

मोठे दहशतवादी काम केले तर त्यांना अजून जास्त पैसा मिळतो. ३० ते ३५ टक्के लोक धार्मिक कारणामुळे दहशतवादी बनतात. जर आपण युवकांना काम देवू शकलो तर अनेकांना आपण दहशतवादाकडे जाण्यापासून रोखू शकू.

ऑनलाईन/ इंटरनेटवर दुष्प्रचार थांबवा

सध्या ऑनलाईन किंवा इंटरनेटवर प्रचंड प्रमाणामध्ये दुष्प्रचार सुरु आहे. यात त्यांच्या धर्मावर किती अन्याय, कसा हल्ला केलेला आहे हे दाखवले जाते. म्हणून अशा प्रकारच्या होणार्या दुष्प्रचाराला इंटरनेटवरच प्रत्युत्तर देण्याची गरज आहे.

अनेक वेबसाईट्स, ब्लॉग्स, स्पॉट्स, ट्विटर अकॉउंट्स, ईमेल आणि एसएमएसने अशा प्रकारचा दुष्प्रचार केला जातो. म्हणून अशा सगळ्या दुष्प्रसार करणार्या इंटरनेटवरील साधनांवर लक्ष ठेवणे महत्त्वाचे आहे. यांना गुगल व इंटरनेट कंपन्यांची मदत घेऊन थांबवणे आवश्यक आहे. बहुतेक दहशतवाद्यांच्या मनावर तात्पुरता अतिरेकी विचाराचा प्रभाव झालेला असतो. अनेकांना आयुष्यामध्ये फारसे यश मिळालेले नसते, म्हणून बंदूकीच्या बळावर त्यांना समाजामध्ये मिळालेले स्थान त्यांना महत्त्वाचे असते. बहुतेक युवक हे २० ते ३० वयामधले असतात, लग्न झालेले नसते. काही तरी कारणावरून त्यांच्या कुटुंबाशी असलेला संबंध हा कमी कमी होत असतो.

आपण जर अशा युवकांकडे लक्ष ठेवले, आर्थिक उपाय, मानसिक उपाय केले, त्यांच्या मनाच्या विचारसरणीमध्ये जर बदल करून आणता आला, तर दहशतवादाकडे जाणार्या युवकांवर घात करणारे घटक आपण नक्कीच कमी करू शकतो. याकरिता गरज आहे ती आर्थिक आणि मानसिक लढाई जिंकण्याची. दहशतवादाचे स्वरूप हे कायम बदलत असते. यामुळे त्यावरिल उपाय योजना सक्षम, तत्पर आणि परिस्थिती अनुरूप पाहिजे. आपल्याला दहशतवादाचा प्रसार करणार्या यंत्रणांच्या एक पाऊल पुढे राहण्याची गरज आहे.

सरकारने उग्रवादाचा प्रतिकार कसा करावा

डिसेंबरमध्ये राज्याच्या डीजीपीची केंद्रीय गृहमंत्र्यांशी झालेल्या मीटींगमध्ये ऑनलाईन जिहादवर विचार करण्यात आला आणि दुष्प्रचार थांबवण्याकरिता एक अॅक्शन प्लॅन करण्याकरिता सांगण्यात आले. इंटरनेटची व्याप्ती खूप मोठी आहे त्यामुळे एक संस्था त्यावर लक्ष ठेवू शकत नाही. गरज आहे की या सगळ्या संस्थांशिवाय इतर देशप्रेमी, देशभक्त नागरिकांचा सुद्धा आपण लक्ष ठेवण्याकरिता वापर केला पाहिजे. कारण आज भारतामध्येच जवळजवळ २० कोटींहून जास्त नागरिक इंटरनेटचा वापर करत आहेत. फेसबुक आणि इतर सोशल मीडियामध्ये असलेल्या युवकांची संख्या सुद्धा प्रचंड आहे. म्हणून एखाद्या सॉफ्टवेअरचा वापर करून जे अशा प्रकारे चॅटिंग इंटरनेटवर चालते त्याच्यावर लक्ष ठेवणे गरजेचे आहे. आज युट्यूबवर भडकवण्याकरिता अनेक व्हिडीओज अपलोड केले जातात. अशा

प्रकारचे व्हिडिओज, अशा प्रकारची चुकीची माहिती देणारे लेख लगेच इंटरनेटवरून ब्लॉक करायला पाहिजे. देशद्रोही व्हिडीओज, फोटो, लेख अपलोड करणार्यांना शिक्षा दिली पाहिजे.

युवकांवर लक्ष ठेवण्यासाठी 'ऑपरेशन चक्रव्यूह

आज अनेक संस्था ऑनलाईन रिक्रूट झालेल्या युवकांना भारताच्या आतच अतिरेकी बनवण्याचा प्रयत्न करतात. काही संस्था/ धर्म शिक्षक, अशा प्रकारचे प्रशिक्षण या युवकांना भारतामध्येच देतात. आज परदेशामधून खास तर सौदी अरेबियामधून मोठ्या प्रमाणामध्ये पैसा अतिरेकीवाद पसरवण्याकरिता भारतामध्ये येत आहे. ते थांबवले पाहिजे. भारतामधील काही धार्मिक स्थळेपण अशा प्रकारचा अतिरेकी वाद वाढण्याकरिता पैसे खर्च करतात. म्हणून प्रचंड उत्पन्न असलेल्या धार्मिक स्थानावर लक्ष ठेवण्याची गरज आहे. अनेक श्रीमंत व्यापारी आपल्या उत्पन्नातील काही पैसा अतिरेकीवाद वाढवण्याकरिता खर्च करतात. कल्याण मधल्या युवकांना इराकमध्ये पाठवण्यामध्ये तिथल्या काही व्यापार्यांचा हात होता. त्यांच्यावर सुद्धा लक्ष ठेवून त्यांना पकडणे महत्वाचे आहे.

सोशल मीडियामध्ये ऑनलाईन चॉट करण्याकरिता अनेक वेगवेगळी साधने उपलब्ध आहेत. गरज आहे ती अशा प्रकारच्या प्रचारावर लक्ष ठेवण्याची. गृहमंत्रालयाने 'ऑपरेशन चक्रव्यूह नावाचे एक नविन ऑपरेशन सध्या इंटरनेटवर सुरु केलेले आहे. याचा उद्देश आहे की अशा प्रकारच्या युवकांवर लक्ष ठेवणे.

इतर देशांकडून मदत घेणे जरूरी

युरोपमधल्या अनेक देशांमध्ये अशा प्रकारच्या युवकांवर लक्ष ठेवण्याकरिता मोठ्या प्रमाणावर प्रयत्न केले जात आहेत. त्यांच्या अनुभवाचा वापर करून आपण पटकन पुढे जायला पाहिजे. अनेक उपाय या देशांकडून शिकता येतील. एखादा युवक जर ऑनलाईन जिहादामध्ये पकडला गेला तर लगेच त्याच्यावर लक्ष ठेवण्यात येते. दुर्दैवाने त्यांची संख्या हजारांची असल्यामुळे त्यांच्यावर लक्ष ठेवणे कठिण आहे. अशा वेळी गरज असते ती त्याच्या कुंटबाला, त्याच्या नातेवाईकांना त्याच्यावर नजर ठेवण्याची. कारण २४ तास कुठल्याही युवकावर गुप्तहेर संस्था ही लक्ष ठेवू शकत नाही.

कौर्सीलिंग सेंटर उभारण्याची गरज

युरोपमध्ये याला सांस्कृतिक दहशतवाद असे म्हटले जाते. ज्यावेळी आपल्याला आपल्या धर्माविषयी जास्त प्रेम निर्माण होते, केवळ आपण आपल्याच धर्माचा प्रचार करायला लागतो आणि ज्यावेळेस आपण इतरांच्या विरुद्ध बोलायला सुरुवात करतो त्यावेळेस आपले आणि इतर समाजामधल्या घटकांमधले सांस्कृतिक अंतर वाढत जाते.

अशा प्रकारे उग्रवादाकडे झुकणार्या युवकांकरता देशामध्ये कौर्सीलिंग सेंटर तयार करायला पाहिजे. जसे आपण आफू, गांजा, चरस किंवा दारु पिणार्या युवकांकरिता तयार केलेले आहे.

यामध्ये अशा युवकांना एक्सपर्टकडून त्यांच्या मनामध्ये झालेल्या अतिरेकी विचारांना थांबवण्याकरिता मदत करता येईल. जास्त महत्वाचे हे आहे की सगळ्याच युवकांवर हा धोका किती भयंकर आहे याविषयी ज्ञान पुढे पसरवण्याची गरज आहे. सर्वसमावेशक उपाय करून वैचारिक दहशतवादाला रोखले पाहिजे. दहशतवाद रोखण्यासाठी सर्वसमावेशक उपायावर लवकर अंमलबजावणी करण्याची गरज आहे. या कट्टरवादाचा प्रतिबंध करण्यासाठी शासनाला आक्रमक आणि सक्रिय भूमिका वापरावी लागेल.

४० लाख तरुण व्यसनाधीन करणारा नार्को टेररिझम

January 23, 2015 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

जम्मू –काश्मीर, पंजाब आदी सीमावर्ती राज्यांत घुसखोरांबरोबरच शस्त्रास्त्रे आणि अमली पदार्थांची तस्करी करून तेथे अशांतता माजविण्याची व तरुण पिढी बरबाद करण्याची कुटिल खेळीही पाकिस्तान खेळत आहे. हा गंभीर धोका ओळखून त्याचा एकजुटीने मुकाबला केला पाहिजे. या भस्मासुराचा बंदोबस्त करण्यासाठी राजकीय इच्छाशक्ती दाखविण्याची आणि राज्य व केंद्राने समन्वयाने काम करण्याची गरज आहे.

आपल्या देशात इस्लामी दहशतवादासोबतच नार्को टेररिझम'चा देखील धोका वाढला आहे. या दहशतवादाने भारताची पूर्ण पिढी बरबाद होत आहे. रक्तरंजित दहशतवादापेक्षाही हा धोका अधिक गंभीर आणि घातक आहे. सरकारी आकडेवारीनुसार नार्को टेररिझम'मुळे सध्या देशातील 40 लाखांहून तरुण व्यसनाधीन झाले आहेत. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या अहवालानुसार, दक्षिण आशियात तयार होणार्या 40 टन ब्राऊन शुगरपैकी 14 टन ब्राऊन शुगर ही केवळ भारतामध्ये व्यसनासाठी वापरली जाते.

दहशतवादामुळे भारतीय तरुणांमध्ये नशेचे प्रमाण वाढून अतोनात नुकसान होत आहे. याशिवाय दहशतवाद्यांना उत्पन्नाचे एक फार मोठे साधन मिळाले आहे. यामुळे दहशतवाद वाढण्यात मदत होते आहे. नशा आणि आनंदाच्या नावाखाली पार्टीत घुसखोरी केलेले ड्रगज दहशतवादाचे रूप घेत आहे. पाकिस्तान आणि आयएसआय भारतीय तरुणांमध्ये ड्रगजेचे व्यसन वाढावे म्हणून आटोकाट प्रयत्न करत आहेत. धक्कादायक म्हणजे देशातीलच अनेक विघातक शक्तीही यात उतरल्याने हा दहशतवाद विक्राळ रूप धारण करत आहे.

पाकिस्तानच्या सीमेला अगदी लागून असलेल्या पंजाबमधील काझीकोटच्या बरोबरीनेच माळवा, माझा आणि दोआबा गावांचीही ड्रगजच्या वाहतुकीचा महामार्ग ही ख्याती आहे. ईशान्य भारतात पण ड्रगजाचा व्यापार आणि व्यवसाय याची पाळेमुळे खोलवर रुजली आहेत. पाकिस्तानातील वझिरीस्तानमधून मोठ्या प्रमाणात येणारी अफू देशात विविध मार्गांनी प्रवेश करते.

सीमेपलीकडून येणार्या ड्रगजशिवाय एक नवे संकट देशात दाखल झाले आहे. ते म्हणजे क्रिस्टल मेथ. एफेड्रीन आणि स्युडोएफेड्रीन यांच्यापासून तयार झालेल्या मेथचे रासायनिक नाव मेथाम्फिटामाईन. या ड्रगला 'आईस' असेही म्हटले जाते. पण, तरुणांमध्ये हे ड्रग लोकप्रिय आहे ते क्रिस्टल मेथ म्हणूनच. एकीकडे हेराईन, कोकेन यांची उपलब्धता आणि त्यांची किंमत पाहता एका ग्रमला दहा हजार रुपये (दहा लाखांना एक किलो) इतक्या 'स्वस्त' दरात उपलब्ध असलेले क्रिस्टल मेथ लोकप्रिय झाले आहे. हे ड्रग अधिकाधिक तरुणांपर्यंत पोहचाने यासाठी ड्रग पेडलर्स प्रयत्नशील असतात. कमालीच्या तणावाखाली असलेले विद्यार्थी, व्यावसायिक आणि कलाकार यांना ते आपले लक्ष्य करतात. याविरुद्ध सर्व सुरक्षा एजन्सीजने बहुआयामी अभियान चालवायला पाहिजे.

एकेकाळी दहशतवादाच्या संकटातले राज्य, अशी पंजाबची ओळख होती. आता अमली पदार्थांच्या विळख्याचे संकट त्या राज्याला ग्रासून टाकत आहे. पंजाबमध्ये सत्तेवर असलेले सरकार या गंभीर प्रश्नावर मार्ग काढण्यासाठी ठोस उपाययोजना करण्यापासून फारच दूर आहे. तेथील सत्तर टक्के तरुण व्यसनांच्या विळख्यात अडकले आहेत.

राज्य सरकारच्या आकडेवारीप्रमाणे शाळेत जाणारी 66% मुले गुटखा - तंबाखूचे सेवन करतात. दर तीन विद्यार्थ्यांपैकी एक, तर दहा विद्यार्थिनींपैकी एकीने अमली पदार्थांची चव चाखली आहे. महाविद्यालयांत जाणारे दहापैकी सात जण हेराईन, अफूचे शौकीन आहेत. ग्रामीण भागात 67% घरांतील किमान एक तरी व्यक्ती अमली पदार्थांच्या आहारी गेली आहे. पंजाबमध्ये सीमेवर तब्बल 700 कोटींचे अमली पदार्थ जप्त करण्यात आले. परिस्थिती किती भयावह झाली आहे, याचेच हे निदर्शक आहे. प्रामुख्याने पाकिस्तानातून अमली पदार्थांची तस्करी होते आणि सीमेच्या संरक्षणाची जबाबदारी केंद्रीय दलांची असल्याने या प्रकाराला केंद्र सरकारही जबाबदार आहे. अमली पदार्थांचा सुळसुळाट होण्यास माफियांशी असलेले राजकारण्यांचे लागेबांधे पण कारणीभूत आहेत. अमली पदार्थांची तस्करी करणार्या माफियांना राजकारण्यांचा वरदहस्त आहे, अमली पदार्थांच्या बाबतीत नेता कुठल्याही राजकीय पक्षातील असू दे, त्याला कठोर शिक्षा झालीच पाहिजे.

कायदेशीर अफू उत्पादनात भारत अग्रेसर आहे. अफू हा नशा आणणारा, मादक पदार्थ असल्याने त्याचे उत्पादन करण्यावर कायद्याने बंधने आहेत. अफूची शेती करण्यासाठी रितसर परवानगी घेण्याची गरज असते. आपल्या देशात मध्य प्रदेश, राजस्थान, झारखंड आणि प. बंगालमध्ये अफूची लागवड करण्यास परवानगी आहे. उत्तराखंड, छत्तीसगड, ईशान्येकडील राज्यात अफूची बेकायदेशीर लागवड मोठ्या प्रमाणावर होते. त्यामुळे त्या शेतकऱ्यांवरही कायदेशीर कारवाई झाली पाहिजे.

गेल्या वीस एक वर्षांत अमली पदार्थांच्या जागतिक नकाशावर भारताची ओळख 'कॅरियर' म्हणून झाली. मध्यपूर्व आशियातून निर्माण होणारे अमली पदार्थ युरोप, अमेरिका आणि

आखाती देशांमध्ये पाठविण्याच्या मार्गावरील एक महत्वाचे ठिकाण म्हणून भारताचे नाव पुढे आले. आपल्याकडे तुलनेने कमी सुरक्षा आणि सैल कायदे असल्याने तस्करांना हा मार्ग सुरक्षित वाटतो.

नशिल्या पदार्थांला आंतरराष्ट्रीय बाजारात सोन्याचे मोल आहे. या तस्करीतून मिळणाऱ्या कोट्यवधी रुपयांची रसद अतिरेक्यांची फळी उभारण्यास कारणीभूत ठरली. संयुक्त राष्ट्रांच्या जीनिव्हा येथे 1971 साली झालेल्या परिषदेने या प्रकाराची गांभीर्याने दखल घेतली. भारतात या पदार्थांच्या विक्रीला किमान 10 वर्षांची सक्तमजुरी व 5 लाख रुपये दंडाची शिक्षा आहे. तर, युरोपीय राष्ट्रांमध्ये कायद्यातील शिक्षेची तरतूद पाहून कोणी पदार्थांच्या निर्मितीचे स्वप्नही पाहू शकत नाही.

अंमली पदार्थ विरोधी कायद्यामध्ये हेरोईन, कोकेन, मरीजुआना यांचा समावेश 'शेडयुल वन'मध्ये करण्यात आला आहे. या ड्रग्सची वाहतूक, खरेदी विक्री आणि सेवन करताना आढळणाऱ्या व्यक्तीला कमीत कमी 10 वर्षे किंवा जन्मठेपेची शिक्षा होऊ शकते. परंतु, क्रिस्टल मेथ हे सिंथेटिक ड्रग्स 'शेडयुल टू'मध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहे. याचा अर्थ या पदार्थांशी संबंधित गुन्ह्यांना अधिकाधिक दोन ते तीन वर्षे शिक्षा होऊ शकते. मेथचा समावेश 'शेडयुल वन'मध्ये व्हायला पाहिजे.

बनावट नोटा मोठ्या प्रमाणात चलनात आणून भारतीय अर्थव्यवस्था अडचणीत आणण्याचा उद्योग पाकिस्तान करित आहे. जम्मू-काश्मीर, पंजाब आदी सीमावर्ती राज्यांत घुसखोरांबरोबरच शस्त्रास्त्रे आणि अमली पदार्थांची तस्करी करून तेथे अशांतता माजविण्याची व तरुण पिढी बरबाद करण्याची कुटिल खेळीही पाकिस्तान खेळत आहे. हा गंभीर धोका ओळखून त्याचा एकजुटीने मुकाबला केला पाहिजे. या भस्मासुराचा बंदोबस्त करण्यासाठी राजकीय इच्छाशक्ती दाखविण्याची आणि राज्य व केंद्राने समन्वयाने काम करण्याची गरज आहे.

रिकाम्या हातांना काम उपलब्ध करून देणे, हा भरकटलेल्या तरुणाईला योग्य मार्गावर आणण्याचा एक महत्वाचा उपाय आहे. परकीय शक्तींबरोबर लढत असताना देशातील विघातक शक्ती सामाजिक समतोल आणि आरोग्य बिघडवण्याचा छुपा मार्ग अनुसरत आहेत. याला तोंड देण्यासाठी सर्वानाच तयार व्हावे लागेल.

मतपेटीच्या राजकारणामुळे पश्चिम बंगालमध्ये वाढता दहशतवाद

October 29, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

पश्चिम बंगालमध्ये १८० दहशतवादी, ७० दहशतवादी छुपे सेल ?

पश्चिम बंगालच्या बर्दवानमधील खागरागड येथे बॉम्बस्फोट झालेल्या ठिकाणाला सोमवारी राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार अजित दोवल, गुप्तचर विभागाचे (आयबी) प्रमुख इब्राहिम, एनएसजीचे महासंचालक चौधरी, राँ आणि एनआयएचे वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी भेट दिली. या वरून पश्चिम बंगालमध्ये फोफावल्या दहशतवादाची कल्पना यावी. श्री अजित दोवल यांनी पश्चिम बंगालमध्ये लपलेल्या १८० दहशतवाद्यांची, राज्यातील शेकडो मदरसामधील दहशतवादी ट्रेनिंग केंद्राची आणि ७० दहशतवादी छुप्या सेलची यादी पश्चिम बंगालच्या मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी यांना दिली.

इतक्या मोठ्या प्रमाणावर आतंकी कारवाया ज्या ठिकाणी चालत असतील, तेथे स्थानिक प्रशासन, पोलीस यांना याविषयी माहिती कशी मिळत नाही? कि माहिती मिळूनही पोलीस-प्रशासन त्याकडे कानाडोळा करते कि पोलीसही त्यात सामील असतात? तृणमूलच्या नेत्याच्या घरी झालेल्या स्फोटाच्या प्रकरणात पोलिसांनीच पुरावे नष्ट केले आहेत. बंगलादेशची राजधानी ढाका येथे मोठ्या प्रमाणात रक्तपात घडवून आणण्याची हुजी अतिरेक्यांची योजना असल्याची माहिती आहे व काही राजकीय नेत्यांना, नामवंत व्यक्तींनाही ठार मारण्याची हुजीची योजना होती, असे इतके दिवस झोपलेले पश्चिम बंगालचे पोलीस आता सांगत आहेत.

बर्दवान, जर्मन बेकरी, पाटण्यातील बॉम्बस्फोटांत साम्य

२ ऑक्टोबर रोजी वर्धमान जिल्ह्याच्या खागरागड येथे तृणमूल नेत्याच्या घरी बॉम्ब बनविताना झालेल्या स्फोटात दोन दहशतवादी ठार झाले. एक जण जखमी झाला. यावेळी पश्चिम बंगालच्या 'सरकारने सर्वात पहिले कोणते काम केले असेल तर ते म्हणजे घटनास्थळावरून जप्त करण्यात आलेली स्फोटके आणि पुरावे नष्ट करण्याचे. मात्र घटनास्थळावरून वृत्त स्थानिक वर्तमानपत्रात फोटोंसह छापून आले. नंतर गृहमंत्रालय अधिकाऱ्यांनी खुलासा केला आहे की, प. बंगाल पोलीस या प्रकरणी अजीबात सहकार्य करीत नाही. आता जसजशी अधिक सखोल चौकशी होत आहे, तसतसे ममता बॅनर्जी सरकारचे जिहादींशी असलेले जिव्हाळ्याचे संबंधही उघड होत आहेत. ज्या तृणमूल काँग्रेस पक्षाच्या नेत्याच्या घरी बॉम्बस्फोट झाला, त्याचे बांगला देशातील दहशतवादी संघटना जमात उल मुजाहिदीनशी अतिशय निकटचे संबंध आहे. दहशतवाद्यांना पैसा पुरविण्यात देखील वरील नेत्याची मोठी भूमिका आहे.

बर्दवानमधील खागरागड, पुण्यातील जर्मन बेकरी आणि पाटण्यातील बॉम्बस्फोटांत मोठे साम्य आढळून आले होते. बर्दवानमधील एका घरातून ५९ आयईडी, ५५ ग्रेनेड्स जप्त करण्यात आले. यामध्ये रशियन ग्रेनेड लॉचर्सचाही समावेश आहे. आसाममधील बोडोंवर हल्ला करण्यासाठी,

बांगलादेशातील दहशतवाद्यांसाठी आणि भारतात इतरत्र बॉम्बस्फोट करण्याकरता ही शस्त्रे तयार केली असावीत.

वर्धमान जिल्ह्यात दहशतवाद्यांचे जाळे कुठपर्यंत पसरले आहे आणि त्यांची काय योजना होती, याचे पुरावे राष्ट्रीय तपास संस्था (एनआयए) च्या हाती लागले आहेत. खागरागढ स्थित घरातून एनआयएला लेड अलाईड या अतिशय शक्तिशाली रसायनांच्या रिकाम्या बाटल्या आढळून आल्या. या स्फोटकाच्या धमाक्यात हजारो लोकांचा बळी जाऊ शकला असता. एनआयएने दहशतवाद्यांच्या अन्य दोन अड्ड्यांवरून प्रचंड प्रमाणात आधुनिक शस्त्रास्त्रे आणि दारुगोळा जप्त करण्यात आला. दहशतवाद्यांच्या अड्ड्यावरून जप्त सिम कार्डच्या कॉल डिटेल्सवरून असे कळले की त्यांचा जम्मू-काश्मीर, उत्तरप्रदेश, आसाम, महाराष्ट्र, तामिळनाडू येथील राज्यातील सहकाऱ्यांशी सातत्याने संवाद होत होता. 'आझमगढ आणि दरभंगा मॉड्यूल'नंतर दहशतवादी बायका व मुलांबरोबर राहुन दहशतवादी कारवाया करत आहे. यामुळे अड्डे बनविणे सोपे होते आणि लोकांना कुठल्याही प्रकारचा संशय येत नाही.

अनेक प्रांतातील युवक-युवती जिहादी संघटनांमध्ये सामील

एनआयएला सिमुलियातील मदरशाविरुद्ध पुरावे मिळाले आहेत. दहशतवाद्यांना याच मदरशात जिहादी प्रशिक्षण देण्यात आले होते. रुमी आणि अमीना बीबी बांगलादेशच्या जमातुल मुजाहिदीनच्या महिला 'हिट स्क्वाड' च्या सदस्य होत्या. या दोघींच्याही शोधात बांगलादेश पोलिस होती. चौकशीत दोघींनीही कबूल केले की, सिमुलिया मदरशात त्यांना शस्त्रास्त्रे चालविण्याचे आणि जिहादचा प्रचार-प्रसार करण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले होते.

वर्धमान प्रकरणातील दहशतवाद्यांचा सूत्रधार आणि मदरसाचा संचालक युसुफ शेख २००७ ते २००९ पर्यंत उत्तरप्रदेशात होता, जेथे त्याला दहशतवादी प्रशिक्षण देण्यात आले. त्याने आझमगड मॉड्यूलच्या धर्तीवरच वर्धमान येथे जमातुल मुजाहिदीन बांगलादेशचे दहशतवादी मॉड्यूल बनवले होते.

गेल्या वर्षी बोधगया येथील महाबोधी मंदिरावर दहशतवाद्यांच्या हल्ल्याची चौकशी करित असताना लक्षात आले, की या स्फोटासाठी वापरण्यात आलेली साधने आसाममधील गुवाहाटी येथून आणण्यात आली होती. या दहशतवादी हल्ल्यात म्यानमारमधून हकालपट्टी झालेल्या रोहंगिया मुसलमानांचा(हे भारतीय नाहीत) हात होता. त्यांना स्वीकारण्यास बांगलादेश तयार नाही; त्यांना कोणतेही राष्ट्र स्वीकारायला तयार नाही. आसामची सरहद्द त्यांना प्रवेश करण्यास सुलभ वाटते, म्हणून त्यांनी आसामात आश्रय घेतला आहे. अशा तऱ्हेने ३० हजार रोहंगिया मुसलमानांनी आसामात आश्रय घेतला आहे.

गेल्या दोन वर्षांत कर्नाटक, तामिळनाडू, आंध्रप्रदेश, पश्चिम बंगाल, आसाम, उत्तरप्रदेश, बिहार इत्यादी राज्यांत मोठ्या संख्येत युवक-युवतींना जिहादी संघटनांमध्ये सामील करण्यात आले

आहे. त्यांना प्रशिक्षणासाठी बांगलादेश मार्गे वजीरिस्तानमध्ये पाठवले जाते. तेथून परतल्यावर ते मदरशाच्या माध्यमातून अन्य लोकांना जिहादसाठी प्रेरित करतात. सिमुलिया स्थित मदरशातून एनआयएने प्रचंड प्रमाणात उर्दू आणि अरबी भाषेतील प्रकाशित जिहादी सामुग्रीचे ढीग जप्त केले. शेकडो जिहादी पुस्तके, पत्रके, प्रचार सामुग्रीने भरलेल्या १४ पेठ्या आणि वाळूने भरलेली असंख्य पोती जप्त केली. मदरशातून एक नॅनो कारही जप्त करण्यात आली आहे. या कारच्या काचेवर नाशिक स्थित लष्करी छावणीत वापरण्यात येणारे स्टीकरही लावण्यात आले होते. मदरशाला गुप्त खोल्या आणि भुयारी मार्ग असल्याचेही आढळून आले आहे. एनआयएला बांगलादेशला अगदी लागूनच असलेल्या मुर्शिदाबादच्या लालगोला आणि बेलडांगा येथे दोन मदरशांची माहिती मिळाली आहे, जेथे दहशतवादी प्रशिक्षण दिले जाते.

बांगलादेशचे 'जनसंख्या-युद्ध' आणि आपले मत पेटीचे राजकारण

तिकडे आसाम पोलिसांनी बरपेटाहून सहा दहशतवाद्यांना अटक केली आहे. हे दहशतवादीसुद्धा जमातुल मुजाहिदीनचे सदस्य आहेत आणि यातील तिघांचे प्रशिक्षणही त्याच मदरशातून झाले, जेथे वर्धमान बॉम्बस्फोटातील फरार मुख्य आरोपी कौसरचे झाले होते.

आज भारतातील अनेक जागा बांगलादेशी मजूरवर्गासाठी सुरक्षित वस्ती झाल्या आहेत. मुंबई आणि दिल्लीकडे त्यांची रीघ लागली आहे. हे बेकायदेशीर स्थलांतरण जर असेच काही वर्षे चालत राहिले, तर त्याचे परिणाम साऱ्या देशासाठी भयानक होऊ शकतात. कारण प्राथमिक अवस्थेत मजूर म्हणून यांची ओळख देण्यात येत असली, तरीही अल्पावधीतच एका राजकीय शक्तीमध्ये/पक्षांमध्ये त्यांचे रूपांतर होते. सध्या ज्या प्रकारे बांगलादेशी घुसखोर आसाममध्ये प्रभावी बहुसंख्यक म्हणून स्वतःला सिद्ध करू पाहत आहेत (त्यांचे ३ खासदार आणि १७ आमदार आहेत). याचीच पुनरावृत्ती नजीकच्या काळात मुंबई आणि दिल्लीमध्येही घडू शकेल. भारतीय नागरिकांच्या मताचे जे मूल्य आहे तेच, भारतातील घुसखोर बांगलादेशीचेही आहे आणि हा मताधिकार मिळविणे बांगला देशींसाठी या देशात किती सहज आहे, हे समजवण्याची गरज नाही. बांगला देशातून भारताविरुद्ध एक 'जन संख्या आक्रमणाचे-युद्ध' छेडलेले आहे, जे पाकिस्तान करीत असलेल्या सशस्त्र आक्रमणापेक्षा कितीतरी पटींनी भयावह आहे. बांगलादेशी घुसखोरीची समस्या आता नंबर एक राष्ट्रीय समस्या बनली आहे. ते आता दहशतवाद पण पसरवत आहेत. पंतप्रधान मोदींनी गेल्या निवडणुकांच्या काळात या संबंदात कठोर भाषा वापरली होती, आता ते या संकटापासून साऱ्या देशाचे रक्षण करण्यासाठी एक परिणामकारक कार्यवाही अमलात आणतील, अशी आशा वाटते.

अतिरेक्यांच्या धमक्या व 'ब्रेकिंग इंडिया' चे भाकीत

October 6, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राष्ट्रीय सुरक्षा

अल् कायदा भारतात दहशतवादी कारवायांच्या मदतीने इस्लामिक राज्य उभे करण्याच्या तयारीत आहे, याची कल्पना 'ब्रेकिंग इंडिया' या पुस्तकाचे लेखक राजीव मल्होत्रा यांनी शेकडो पुराव्यानिशी ४ वर्षांपूर्वीच दिली होती. देशात जेहादी दहशतवादी, माओवादी यांनी परस्परांना मदत करून आपल्याला योग्य अशी भूमी वाटून घेतली आहे, असे त्यांनी पुस्तकात नमूद केले होते. सर्वात चिंतनीय बाब म्हणजे या देशातील अनेक राज्यक्रिय पक्ष जेहादी, माओवादी, संघटनांनाच आपले समर्थक मानतात. भारतात २१/०९/२०१४ पर्यंत २५३ सामान्य नागरिक, ११० सैनिक, ३०३ दहशतवादी/ माओवादी, मारले गेले.

काश्मीरमधील वाढती घुसखोरी

सीमेपलीकडून काश्मीर खोऱ्यात अतिरेक्यांच्या घुसखोरीचा आणखी एक प्रयत्न उधळून लावताना भारतीय लष्करी जवानांनी १८/०९/२०१४ ला जम्मू-काश्मीरच्या तंगधार सेक्टरमधील नियंत्रण रेषेवर लष्कर-ए-तोयबाच्या चार अतिरेक्यांना कंठस्नान घातले.

जम्मू-काश्मीरमध्ये आलेल्या पुरात लष्कराच्या अनेक छावण्यांचे प्रचंड नुकसान झाले. लष्कराचा मोठा शस्त्रसाठा पुरात वाहून गेला. पुराचे पाणी आणि चिखल यात अडकून पडल्यामुळे लष्कराच्या अनेक रायफली बिघडल्या. घरात पाणी शिरल्यामुळे शेकडोजणांना लष्कराने पूर आल्यानंतर उभारलेल्या छावण्यांमध्ये आश्रय घेण्याची वेळ आली आहे. असंख्य सैनिक मदतकार्यात गुंतले आहेत. या सगळ्याचा सीमावर्ती भागातील बंदोबस्तावर परिणाम होईल असा विचार करूनच दहशतवाद्यांनी घुसखोरीची तयारी सुरू केली आहे. एकाचवेळी संरक्षण यंत्रणा सीमावर्ती भागातील आपल्या चौक्या, बंकर, छावण्यांची डागडुजी करणे आणि नागरी वस्तीत मदतकार्य सुरू ठेवणे अशी कसरत करत आहे. पाकिस्तान दहशतवाद्यांमार्फत भारतात मोठ्या प्रमाणावर हिंसा करण्यासाठी नव्याने प्रयत्न करत आहे. नियंत्रण रेषेच्या वेगवेगळ्या भागातून दोनशे दहशतवादी भारतात घुसखोरी करण्यासाठी सज्ज आहेत.

जिहादी संघटनांच्या रडारवर भारत

अल् कायदाद्वारा इतक्यात जारी करण्यात आलेल्या व्हिडीओत 'अल् कायदा जिहाद' ला भारत, बांगलादेश आणि म्यानमारमध्ये रक्तपात घडविण्याची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे. जवाहिरीने भारताच्या जम्मू-काश्मीर, गुजरात आणि आसाममध्ये जिहाद प्रारंभ करण्याची धमकी दिली आहे. भारताच्या आसाम, गुजरात आणि काश्मीरची निवड आपल्या जिहादी अजेंड्यात करण्यामागे अल् कायदाची विचारपूर्वक आखलेली व्यूहरचना आहे. येथील युवकांना धर्माच्या नावाखाली भडकविणे सोपे आहे. याशिवाय अल् कायदाने केरळ, कर्नाटक आणि तामिळनाडूतील युवकांना संघटनेत सहभागी करण्याची मोहीम सुरू केली आहे. त्यांना रोजगार देण्याचे आमिष दाखवून कुवैतला पाठविण्यात येत आहे.

भारतात काश्मीरमध्ये अल कायदाचे नेटवर्क पूर्वीपासून आहेच. सिमी, इंडियन मुजाहिदीन या संघटनांच्या माध्यमातून त्यांनी कारवाया सुरुच ठेवलेल्या आहेत. बांगलादेशातून आपल्याकडे विविध कुरापती सुरु आहेतच. भारतातील युवकांच्या मनात विष कालवण्याचे काम मुजाहिदीन करते. त्यांना पाकव्याप्त काश्मीरमधील शिबिरात दहशतवादाचे धडे अल् कायदा देते. पाकिस्तानात बसून भारतात दहशतवादी कारवायांचे कटकारस्थान रचनाऱ्या हाफीज सईदसारख्यानेही भारतातील मुस्लिमांवर होणाऱ्या अन्यायाचा बदला घेण्यात येईल, अशी धमकी दिली आहे. शिवाय भारतात आपली पाळेमुळे पसरलेल्या सिमी या संघटनेकडून सतत धोका होत आला आहे.

इराकमध्ये आयएसआयएस या संघटनेचा स्वयंभू खलिफा अबु बकर अल् बगदादी याने इराकमध्ये नरसंहार केल्यानंतर यापुढे आपले लक्ष्य भारत असल्याचे म्हटले आहे. आयएसआयएसजवळ सध्या ३०,००० लढवऱ्यांची फौज आहे. या सगळ्या संघटना अचानक भारताला धमक्या का देत सुटल्या आहेत, यामागे एखादे संघटित कटकारस्थान तर नाही ना?

बगदादचे मुख्य शियापंथी अल मलिकी बगदाद यांनी जगातील सर्व शियाना शिया पंथाच्या रक्षणासाठी आमंत्रित केले आहे. त्यांनी म्हटले आहे की, आयएसआयएस/अल कायदापासून आमचे रक्षण करा. त्यांना मान देऊन अलिगड येथून सहा हजार शिया पंथी युवकांनी बगदादला जाण्याची तयारी केली आहे. सर्व देशातून एकूण २५००० शिया नौजवान इराकला जाण्यासाठी तयार आहेत. या सर्व प्रकारात शिया व सुन्नी कोण कोणाला भारी पडेल हे काळ ठरवेल. यांच्या फंदात भारतियांनी न पडलेलेच बरे.

असुरक्षित ईशान्य भारत

आसाममधील उल्फाशी अल कायदाने संधान साधले असल्याची भीती त्या राज्याचे मुख्यमंत्री तरुण गोगोई यांनी व्यक्त केली आहे. गेल्या काही वर्षांपासून पाकिस्तानमधील भारतविरोधी दहशतवादी शक्ती नक्षलवाद्यांशी आणि ईशान्येकडील फुटीर गटांशी हातमिळवणी करण्यासाठी धडपडत असल्याच्या वार्ता गुप्तचर यंत्रणांना मिळत आल्या आहेत. त्यामुळे उल्फाशी खरोखरच अल कायदाने संपर्क प्रस्थापित केलेला असेल, तर ती चिंतेची बाब म्हणायला हवी. आसाममध्ये बांगलादेशी घुसखोर आणि स्थानिक नागरिकांमध्ये संघर्ष सारखा चालू आहे.

आसाममध्ये स्थानिक बोडो आदिवासींना हिंसेच्या बळावर हाकलून देणारे अवैध बांगलादेशी घुसखोर आहेत, ज्यांच्यामुळे केवळ असामच्याच लोकसंख्येचा समतोल बिघडला असे नसून, देशातील अन्य भागात ठाण मांडून बसलेल्या बांगलादेशी घुसखोरांमुळे कायदा व सुव्यवस्थेचा गंभीर प्रश्न निर्माण झाला आहे. हुजीसारख्या दहशतवादी संघटनांच्या कारवाया बांगलादेशी घुसखोरांच्या मदतीने सुरु आहेत

माओवाद्यांचा सहयात्री डोंगरांगांत प्रवेश

मध्य भारतात आपले जाळे पसवणाऱ्या माओवाद्यांनी आता पश्चिम घाटाच्या परिसराला आपले कार्यक्षेत्र बनवण्याचा निर्णय घेतला आहे. भाकप माओवादी या पक्षाच्या दशकपूर्तीच्या निमित्ताने माओवाद्यांच्या केंद्रीय समितीने सहक्याऱ्यांना पाठवलेल्या पत्रात कोकण, कर्नाटक, तामिळनाडू आणि केरळ या भागांतील पश्चिम घाटांतून सरकारविरोधी कारवाई करण्याचे आवाहन केले आहे. माओवाद्यांनी पुण्या-मुंबईपर्यंत जाळे विणल्याचे अलीकडे दिसून आले आहे. विभिन्न अतिरेकी संघटनांकडून गेल्या महिनाभरात आलेल्या धमक्या, आमच्या सरहद्दींसह अंतर्गत सुरक्षा सांभाळणाऱ्या संबंध यंत्रणांसाठी सतर्कतेचा इशारा देणाऱ्या आहेत. पाकिस्तानच्या नापाक कारवाया आणि माओवाद्यांच्या हिंसाचाराचा मुकाबला आमचे जवान करीत असतानाच, या धमक्या एकामागून एक आल्या आहेत.

दहशतवादी कारवायांसाठी संयुक्त प्रयत्न

प्रत्येकाच्या लपून बसण्याच्या जागा आहेत. काही संघटना लपून बसण्याच्या जागांमुळे प्रभावी झाल्या आहेत. प्रत्येकाजवळ दहशतवादी कारवायांसाठी लागणारी शस्त्रास्त्रे आहेत. खेळता पैसा, दळणवळण साधनेही आहेत. ती साधने एकमेकांसाठी उपलब्ध करून, भूमिगत स्वरूपाची अनेक प्रशिक्षणे एकत्र चालवणे फायद्याचे असते. आजारी दहशतवाद्यांची काळजी एकत्र घेता येते. या प्रकारांची सुरुवात प्रथम ईशान्येकडील राज्यात झाली व नंतर आसाम, बिहार, बंगाल, झारखंड ओरिसामध्ये सुरु झाली. गेल्या दहा वर्षांत देशभर अनेक ठिकाणी जे स्फोट झाले त्याला यांचा संयुक्त प्रयत्न कारणीभूत होता. या संघटनानी आपापसात या देशाची वाटणी करून टाकली आहे. उत्तरेतील अनेक प्रदेश जिहादासाठी आहेत. रेड कॉरिडार हे क्षेत्र माओवाद्यांसाठी आहे. येणाऱ्या काळात भारतीय उपखंडांमध्ये दहशतवादी कारवाया वाढवणार आहे.

सामना हवा दहशतवादी मानसिकतेशी

ठाणे, हैदराबाद, केरळ, तामिळनाडू या भागांतील तरुणांना जिहादच्या नावाखाली दहशतवादासाठी बळी पाडले जात आहे. दहशतवादी संघटना आहेतच. पण, त्यांना मदत करणाऱ्या यंत्रणा आहेत तरी कुठल्या?, या भारतीय तरुणांना व्हीसा देतो तरी कोण?, त्यांना इराकमध्ये न्यायला कोण गेले होते? या प्रश्नांची उत्तरे आपल्याकडे नाहीत. दहशतवादी कारवायांचे काम अतिशय गुप्तपणे सुरु आहे. ते आपल्या जवळ येऊन ठेपले आहे. दिल्ली, बिहार, उत्तरप्रदेश, महाराष्ट्र येथील जवळजवळ ३०० भारतीय इराक आणि सीरियात आयएसआयएसबरोबर खांद्याला खांदा लावून रक्तपात घडविण्याला गेले आहेत. या गेलेल्या तरुणांमधील काही दहशतवादी बनले, तरी तो देशासाठी मोठा धोका ठरेल. यासाठीच भारताने तरुण पिढीकडे फार बारकाईने लक्ष देणे गरजेचे आहे. दहशतवादी संघटनांना कधीही कमी लेखण्याची चूक करू नये. काही

दहशतवादी संपले म्हणून दहशतवाद संपत नसतो. दहशतवादी मानसिकतेवर प्रहार गरजेचा असतो. तो आपण करायला हवा. दहशतवादाकडे वळलेल्या तरुणाचे सरासरी आयुष्य ५-७ वर्षांचे असते. तेव्हा या मार्गाकडे वळणाऱ्या तरुणांचे प्रबोधन गरजेचे आहे. दहशतवादाचा सामना हवा, तो दहशतवादी मानसिकतेशी.

समाज एकसंध व्हायला हवा

भारतावर काही महिन्यांपासून दहशतवादी हल्ला झाला नाही, याचा अर्थ दहशतवाद संपला असा नाही. समाजात एकी असेल, तर अल कायदासारख्या कितीही दहशतवादी संघटना उभ्या राहिल्या, तरी काहीही वाईट करू शकत नाहीत; पण अल कायदाचे हे भूत उतरवायचे असेल, तर डोळे उघडून सगळीकडे सजगतेने पाहायला हवे आणि समाज म्हणून एकसंध व्हायला हवे. दहशतवादाला पाकिस्तानचे प्रोत्साहन लाभत आले आहे.

विळखा दहशतवादी कारवायांचा : आय.एस.आय. वर नियंत्रण करण्याची गरज

August 1, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

हिवाळ्यापूर्वीच भारतामध्ये घुसखोरी करण्याच्या इराद्याने २,०००-२,५०० अतिरेकी भारतात घुसण्याच्या प्रतीक्षेत असल्याचा गौप्यस्फोट लेफ्टनंट जनरल के.एच सिंग यांनी नागोटा येथे २६ जुलैला केला.पाकमध्ये, ३०-३५ छुप्या अतिरेकी-प्रशिक्षण-केंद्रांतून प्रशिक्षण देणे सुरुच आहे. पाकिस्तानने जो गोळीबार केला व दोन महिन्यांत अखनूर येथे दोन हल्ले झाले, त्याला पुरेसे प्रत्युत्तर देण्यात आले असे ते म्हणाले. त्यात अनेक अतिरेकी मारले गेले आहेत.

गाझा हल्ल्यांचा आम्ही बदला घेऊ! १९९३ साली आम्हाला पकडण्यात तुम्हाला यश मिळाले. आता तुम्ही आम्हाला पकडून दाखवा, अशा धमकीचे पत्र पोलिस आयुक्त राकेश मारिया यांना २६ जुलैला मिळाले .पत्राची सत्यता पडताळून पाहण्यात येत असून, शहरात हाय अॅलर्ट घोषित केला आहे. हिंदी आणी इंग्रजीत हे पत्र लिहिण्यात आले असून, पोस्टाद्वारे ते पोलिसांना मिळाले.ईद व आगामी सण पाहता शहरात सुरक्षा व्यवस्थाची काळजी घेण्यात येत आहे.

तरुणांवर होणारे स्लो पॉयझनिंगचे प्रयोग

पुण्यात ऐन वर्दळीच्या ठिकाणी झालेल्या बॉम्बस्फोटाच्या तपासाचे आव्हान उभे असतानाच कल्याणमधील चार तरुण इराकमध्ये दहशतवाद्यांच्या संपर्कात असल्याच्या वृत्ताने खळबळ माजली. अनेक वर्षांपासून ठाणे जिल्ह्यातील १५ ते ३५ वर्षे वयोगटातील काही तरुण हरवले आहे. कल्याणमधील चार तरुण इराकमध्ये 'आयएसआयएस' मध्ये कार्यरत असल्याची बाब

त्यांच्या पालकांनी तक्रार केल्यानंतर उघड झाली. यामुळे दहशतवादी तसेच कट्टर धर्मांध गटांकडून तरुणांवर होणारे स्लो पॉयझनिंगवर प्रकाश पडला. आता त्यांच्या सामाजिक पार्श्वभूमीचा अभ्यास करावा लागेल. बेपत्ता तरुणांचा डेटाबेस तयार करून तो एनआयएकडे जमा करावा लागेल. गाझा पट्टीत सध्या रणधुमाळी सुरू आहे. तिथे एका भारतीयाला आपले प्राणही गमवावे लागले आहेत. आता पुढच्या दोन महिन्यात रमजानच्या पाठोपाठ गोपाळकाला, गणेश चतुर्थी यासारखे मोठमोठे सण येऊ घातले आहेत.

तामिळनाडू मधील दहशतवाद

तामिळनाडू मध्ये दर वर्षी नवीन आव्हाने येत आहेत. एखादे प्रकरण उघडकीस आले, तर दुसरे नंतर वाट पाहत असते. 1मे ला चेन्नई स्टेशनवर रेल्वेच्या S4 व S5 या डब्यांमध्ये बॉम्बस्फोट झाले. एप्रिल २०१३ मध्ये बंगळुरूच्या भारतीय जनता पार्टीच्या कार्यालयासमोर स्फोट झाले. मार्च २००० मध्ये तामिळनाडूच्या लिबरेशन आर्मीने कडालूर या स्टेशनजवळील रेल्वे मार्गावर बॉम्बस्फोट घडवून आणला.

पाकिस्तानच्या आय.एस.आय. (इंटर-सर्व्हिसेस-इंटेलिजन्स, कुप्रसिद्ध गुप्तवार्ता-संस्था) ने भारतात घातपाती कारवाया करण्याचा नवा मार्ग शोधून काढला आहे. आजपर्यंत नेपाळ, बिहारमार्गे आपले लोक भारतात घुसवून बॉम्बस्फोट, गाड्या पाडणे अशा घातपाती कारवाया घडवून आणीत. मुख्यतः मुंबई, दिल्ली, पाटणा, बनारस या शहरात हे स्फोट घडवून आणले जात.आता आय.एस.आय.चे श्रीलंकेतील पाकिस्तानी वकिलातीचा उपयोग करून तामिळनाडूभर त्यांचे जाळे पसरण्याचे उद्योग चालू आहेत.

थामिम अन्सारी, तिरुची या लहान गावातील एक व्यापारी बॉम्बस्फोट घडवून आणण्याकरिता रेकी करताना पकडला गेला. काही काळ तुरुंगवास भोगल्यानंतर त्याला सोडण्यात आले. आता 'National Investing Agency' ने त्यावर खटला भरला आहे. त्याच सुमारास श्रीलंकेतील पाकिस्तानी वकिलातीत काम करणाऱ्या आय.एस.आय.च्या अधिकाऱ्याने या अन्सारीचा उपयोग करून घेतला.

त्यात वेलिंग्टनमधील मद्रास रेजिमेंटल सेंटर, नागिपट्टणमधील तटरक्षक दलाच्या व नौदलाच्या इमारती, अंदमानवर पोर्ट ब्लेअर येथील सैनिकी ठाणी, विशाखापट्टणम येथे नौदल केंद्र व कोईमतूर येथील सुलूर हवाई दलाचे केंद्र सामिल आहे. २०१२ मध्ये तिरुची येथे अन्सारीला अटक झाली. तामिळनाडू पोलिसांनी आपल्या आरोपपत्रिकेत पाकिस्तानी वकिलातीतील अधिकाऱ्याचे नाव दाखल केले आहे.

या वर्षाच्या सुरुवातीला एक अतिरेकी हुसेन भारतात येऊन त्याने चेन्नईतील व बंगळूरूमधील अमेरिकन वकिलातींचे अनेक फोटो घेतले. यानंतर मार्चमध्ये हुसेनला श्रीलंकेतील मन्नारच्या समुद्रकिनारपट्टीवरून दोन इसमांनी भारतात आणले. त्याच वेळेस भारतात घातपाती कारवाया करण्याकरिता व्यवस्था करण्याच्या सूचना त्याला मिळाल्या. त्याने क्वालालंपुरमधील श्रीलंकेच्या महम्मद हुस्नीशी संगनमत केले. ते बंगळूरूला इस्राइलच्या वकिलातीवर घातपात करणार होते.

बनावट नोटांचा सुळसुळाट

पाकिस्तान आपल्या हस्तकांकरवी गेली कित्येक वर्षे भारतात खोटे चलन पाठवत आहे. या खोट्या नोटा भारतीय नोटांची हुबेहूब प्रतिकृती आहे. या नोटा मालदीव व श्रीलंकेहून भारतात पाठवल्या जातात. त्या घातपात करण्याकरिता उपयोगात आणल्या जातात. चेन्नईमधील मन्नाडी भाग हा या दृष्टीने सुरक्षित आहे. या ठिकाणी ही पार्सले आणली जातात आणि पुढे त्यांचा प्रवास चालू होतो. बांगला देशमध्ये याचा उगम झाला. या बनावट नोटा चितगावमध्ये बंद पेट्यातून पाठवल्या जात व तेथून घुसखोरांमार्फत पाठवल्या जात. गुप्तहेरांच्या म्हणण्यानुसार कराचीजवळ पाकिस्तानचा या खोट्या नोटांचा कारखाना असून तो आधुनिक मशीनरीने सज्ज आहे. हेरखात्याने 2013 मध्ये लष्करे तोयबाच्या बाँब बनवणाऱ्या अब्दुल करीम तुंडा या अतिरेक्यास पकडले असता, त्यानेही त्यास दुजोरा दिला. ही सर्व पार्सले नेपाळहून प.बंगाल, व पूर्वांचलमध्ये येतात व तेथून पुढील प्रवास चालू होतो.

एप्रिलमध्ये हुसेनला चेन्नई येथे अटक करण्यात आली, तेव्हा त्याच्याबरोबर बनावट नोटांचे दोन तज्ज्ञ – सिबबवालन श्रीलंकेतील तामिळी, महम्मद सलीम भारतीय नागरिक – यांनासुद्धा अटक करण्यात आली. त्यांच्याजवळ जवळजवळ अडीच लाखांचे चलन मिळाले.

बांगला देशमधून बनावट नोटांचे प्रसारण अजून चालूच आहे. आतापर्यंत तामिळनाडू पोलिसांनी बऱ्याच प्रमाणात बनावट नोटा जप्त केल्या आहेत. ४ जूनला राहुल हमीद आणि रफीककडून ९ लाख रु.च्या नोटा जप्त करण्यात आल्या. प्रमुख सूत्रधार फखरूल इस्माईल याला १० जूनला बंगालमधून अटक करण्यात आली. मालदीव व श्रीलंका येथून याचा उगम असल्याचे सिध्द झाले आहे. मालदीवमधून होणारी बनावट नोटांची तस्करी शस्त्रास्त्रे व दारूगोळाही भारताला आव्हान देणारा आहे.

आय.एस.आय. वर नियंत्रण करा

आय.एस.आय.चे लक्ष्य नव्या अतिरेक्यांचा भारतामध्ये शिरकाव करणे, जिहादी उद्दिष्टांकरता त्यांना सुसज्ज करणे, भडक विचारांच्या, दंगाग्रस्त भागातील मुस्लिम तरुणांना अतिरेकी जाळ्यात समाविष्ट करणे, कोट्यावधी रुपयांच्या खोट्या नोटांचे मुद्रण करणे, आय.एस.आय.च्या प्रतिनिधींना भारताच्या प्रत्येक भागांत पेरणे आणि मुस्लिमबहुल क्षेत्रांत घुसखोरीसदृश परिस्थिती निर्माण करणे व नविनतर आघाड्या उघडणे, तुरुंगांतून शिक्षा भोगत असलेल्या अट्टल गुन्हेगारांना अतिरेकी बनवणे राहिले आहे.

बांगला देशमधील भारतविरोधी कारवाया उघडकीस आल्यानंतर आता मालदीवमध्ये व श्रीलंकेत नवी केंद्रस्थाने स्थापन करण्यात आली आहेत. भारतात अस्थिरता निर्माण करण्याकरिता श्रीलंकेतील पाकिस्तानी वकिलातीतून हे सर्व होत आहे.

सणांच्या दरम्यान घातपात होऊ नये म्हणून डोळ्यांत तेल घालून काम करावे लागणार आहे. देशभरात किंवा जगभरात काहीही झाले की त्याचे पडसाद देशात उमटतात! समाजकंटक आणि दहशतवादी देशाला लक्ष्य करतात.

आखाती देशांत कामे करणाऱ्या दक्षिण भारतीय लोकांना विद्रोहासाठी प्रवृत्त केले जात आहे. आय.एस.आय. भारतातील दहशतवादी कारवायांचे संपूर्ण सहसंयोजन करत आहे. आय.एस.आय. नावाचा राक्षस नियंत्रणात ठेवला जाऊ शकतो काय? राजकीय इच्छाशक्ती असल्यास आणि मतपेटीचे राजकारण दूर ठेवल्यास त्याला ताळ्यावर आणणे शक्य आहे. अशा प्रकारची धमकी आल्यानंतर, त्याची सत्यता किती आहे, हे तपासण्यापेक्षा अप्रिय घटना कशा रोखल्या जातील, यासाठी सरकारने प्रयास करायला हवेत. एक गोष्ट निश्चित – पाकिस्तानात कुठलेही सरकार आले तरी आय.एस.आय. व सेनेतील अधिकारी भारताविरुद्ध कारवाया चालूच ठेवणार आहेत. मागच्या सरकारच्या गाफीलपणाने भारतात बॉम्बस्फोटात, असंख्य लोक मरण पावले. लाखो बनावट नोटा भारतात आल्या व अजून येत आहेत. मोदी सरकार या बाबतीत लक्ष घालून याला वेसण घालेल, अशी आशा करू या

पुण्यातल्या फरासखाना पोलिस ठाण्यासमोर झालेला स्फोट

July 12, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

सरकारी काम आणि थोडा वेळ थांब. कुठलेही कंत्राट निघाले की प्रत्येक जण मला किती मिळणार याचाच विचार करतो. पण सामान्य लोकांसाठी मात्र कोणीही काहीही करत नाही. भ्रष्टाचार, अप्रामाणिकपणा हा या सरकारी नोकरांच्या रक्तात इतका खोलवर मुरला आहे की त्यांना सामान्यांच्या जीवनाचे मोल जाणवत नाही. राज्यकर्ते ते अगदी शिपायाच्या पातळी पर्यंत सगळेच भ्रष्ट असल्यामुळे हे घडत आहे. कॅमेरे लावण्याचे काम कधी होईल ते कुणीही ठामपणे सांगू शकत नाही.

जोपर्यंत जाज्वल्य देशाभिमान येणार नाही तोपर्यंत असले प्रकार होत राहतील. कसलीही दया माया न दाखवता हे प्रकार चिरडून काढा. पुण्यातल्या फरासखाना पोलिस ठाण्यासमोर झालेला स्फोट हा खूपच कमी क्षमतेच्या बॉम्बचा असला, तरी त्यामुळे राज्य सरकारपासून ते स्थानिक पोलिस दलापर्यंतच्या सर्व यंत्रणांचा गहाळपणा मात्र तीव्रपणे समोर आला. मुंबईप्रमाणेच पुणे महानगरही दहशतवाद्यांच्या हिटलिस्टवर असल्याचे गेल्या अनेक वर्षांपासून स्पष्ट झाले आहे. त्याचे पहिले प्रत्यंतर आले ते १३ फेब्रुवारी २०१० ला कोरेगाव पार्क येथील जर्मन बेकरीत झालेल्या भीषण स्फोटाने. त्या स्फोटात सतरा जणांचा मृत्यू झाला होता. त्यानंतर दोन वर्षांनी म्हणजे एक ऑगस्ट २०१२ ला जंगली महाराज रस्त्यावर साखळी पद्धतीने चार बॉम्बस्फोट घडवून आणण्यात आले. हे दोन्ही स्फोट इंडियन मुजाहिदीन या दहशतवादी संघटनेने केले होते. त्यातील दहशतवाद्यांचा तपास लावण्यात पोलिस यंत्रणा यशस्वी झाली असली, तरी या पुढील काळात असे स्फोट होऊ नयेत, यासाठी योग्य यंत्रणा उभारण्यात मात्र

अपयश आले आहे. एक ऑगस्ट २०१२ ला झालेल्या दुसऱ्याय स्फोटानंतर तर पुण्यात या पुढेही असे प्रकार करण्याचा प्रयत्न दहशतवादी संघटना करणार, हे सूर्यप्रकाशाएवढे स्पष्ट झाले होते. त्यानंतर लागलीच उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी शहरातील महत्वाच्या ठिकाणी सीसीटीव्ही बसविण्यात येतील, अशी घोषणा केली. त्या घोषणेला आता जवळजवळ दोन वर्षे पूर्ण झाली आहेत. या दोन वर्षांत या योजनेच्या नावाने धावले ते केवळ कागदी घोडे. निविदा प्रक्रियेतला घोळ, त्यानंतर महापालिकेकडून खोदकामाला परवानगी मिळविण्याचा घोळ, कंत्राटदाराने काम सुरू करण्यास खळखळ केल्याचा घोळ... एकूण घोळच घोळ. सामान्य पुणेकरांच्या सुरक्षेचा प्रश्नर असलेल्या या उपाययोजनांबाबत पोलिस यंत्रणा आणि पर्यायाने सरकारही उदासीन आहे, ही बाब पुन्हा एकदा अधोरेखित झाली.

फरासखान्याजवळ सीसीटीव्ही यंत्रणा योग्य वेळी बसली असती, तर बॉब असलेली मोटारसायकल ठेवून निघून जाणार्या गुन्हेगाराची प्रतिमा पोलिसांना विनासायास मिळाली असती आणि त्यामुळे तपास सुकर झाला असता. सीसीटीव्हीची जी गत, तीच श्रीमंत दगडूशेठ हलवाई गणपती मंदिराच्या परिसराच्या सुरक्षेची. महाराष्ट्राच्या कानाकोपर्यातून विविध कामांसाठी नागरिक पुण्यात येत असतात आणि त्यापैकी अनेक जण जाताना दगडूशेठ हलवाई गणपतीचे दर्शन घेतात. वास्तविक पुण्याच्या ऐन गर्दीच्या रस्त्यालगत दगडूशेठ हलवाई गणपतीचे मंदिर आहे. हा गर्दीचा रस्ता संकष्टी चतुर्थीच्या दिवशी तर आणखी गजबजून जातो. आता दहशतवाद्यांच्या धमक्यां नंतर मंदिरासमोर भिंतच उभारण्यात आली. या भिंतीमुळे देवळाची सुरक्षितता साध्य झाली; पण देवळाच्या आसपासच्या नागरिकांच्या सुरक्षिततेसाठी कुणी गांभीर्याने अन्य उपाययोजना केली नाही. देवळाच्या आसपास झालेली अतिक्रमणे हटविण्याची भाषाही अशीच काही घडले की जोर धरते. या विक्रेत्यांनी केलेले अतिक्रमण एक वेळ काढता येईल; पण देवळाच्या लगत असलेल्या मजूर अड्ड्याच्या जागेवर पोलिसच जप्त केलेल्या गाड्या उभ्या करतात, त्याचे काय? ही जागा मजुरांच्या संस्थेला दिलेली असून पोलिसांचे हे अतिक्रमण असल्याची या मजुरांची तक्रार आहे. अनेक दिवस एकाच जागी पडून राहणार्याच या गाड्यांचा वापर कुणीही बॉब ठेवण्यासाठी करण्याची शक्यता आहे.

आता पुन्हा स्फोट झाल्यानंतर सुस्त यंत्रणांना पुन्हा जाग येईल. दोन दिवस धावपळ होईल. राज्याचे गृहमंत्री असलेले आर. आर. आबा आणि पोलिस महासंचालक संजीव दयाळ यांनी घटनास्थळाला भेट दिली अन् आता “गणेशोत्सवाच्या आत पुण्यातल्या किमान दोन पोलिस विभागांत सीसीटीव्ही उभारण्याचे काम करू, असे नवे आश्वासन दिले. यथावकाश मुख्यमंत्री, उपमुख्यमंत्र्यांचीही फेरी होईल. प्रसारमाध्यमांच्या कॅमेऱ्यांच्या फ्लॅशचा चकचकाट होईल, त्यांच्याकडूनही आश्वासनांचे फवारे उडतील, वृत्तपत्रांचे कॉलम भरले जातील, चॅनेलवाल्यांच्या बातम्यांमधील काही मिनिटांची जागा “बाईट’ने भरून निघेल. दोन-चार दिवस माहेरी गेलेली तीच सुस्ती पुन्हा परतेल आणि पुणेकर जीव टांगणीला लावून भर गर्दीत आपापले व्यवहार करीत राहतील. यापूर्वी दगडूशेठ हलवाई गणपती मंदिराजवळ बॉबची पिशवी ठेवून पलायन

करण्याचा प्रयत्न कतिल सिद्धिकी या दहशतवादयाने केला होता. एका विक्रेत्याच्या सजगतेमुळे पुढील अनर्थ टळला. अन्यथा आणखी एका स्फोटाला पुणेकरांना सामोरे जावे लागले असते. या सार्या घटना घडूनही आपण धडा शिकत नाही आणि त्यामुळे पोलिसाचीच मोटारसायकल चोरून आणि पोलिस ठाण्यापासून अवघ्या काही फूट अंतरावर ती बॉब्सह ठेवून उडवून देण्याची दहशतवाद्यांची हिंमत होऊ शकते. आता तरी आपण गाढ निद्रेतून किंवा निद्रेच्या सोंगातून बाहेर येणार का, एवढाच प्रश्न आहे.

बिगर सरकारी संघटना संशयाच्या घेऱ्यात

July 1, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

गृहमंत्रालयाप्रमाणे भारतात लहान-मोठे २० लाखावर एनजीओ आहेत. गेल्या दहा वर्षांत विदेशातून भारतात येणाऱ्या निधीची रक्कम सव्वा लाख कोटी आहे. यात सर्वाधिक वाटा २० हजार कोटी अमेरिकेने, आठ हजार कोटी ब्रिटनने दिले आहेत. त्यानंतर नंबर आहे जर्मनीचा. एकूण २५ देश भारतातील एनजीओज्ना नियमित निधी पाठवीत असतात. एकट्या २०११ या वर्षात भारताला विदेशातून १० हजार ३३३ कोटी रुपये आले आहेत. हा आकडा डॉ. मनमोहनसिंग यांच्या पंतप्रधानपदाच्या काळात गृहमंत्रालयाने दिला होता. हे लाखो कोटी रुपये अनेक देश भारतातील एनजीओंना का देतात ? कशासाठी देतात? त्यांना भारतात एवढा मोठा पैसा पेरण्यात स्वारस्य काय आणि या पैशाचे एनजीओज् करतात काय? असे प्रश्न नवीन सरकारने उपस्थित केले, तर त्यात चूक काय?

देशाच्या विकासात खो घालण्यासाठी वावरणाऱ्या बिगर सरकारी संघटनांना त्यासाठी विदेशांतून पैसा पुरवला जातो आणि त्यांच्या अडवणुकीमुळे राष्ट्रीय उत्पन्नाचे दोन ते तीन टक्के नुकसान होत आहे असा आरोप गुप्तचर विभागाने पंतप्रधान कार्यालयाला सादर केलेल्या अहवालात केला आहे. पर्यावरणाचे आणि जनतेचे हित पुढे करून विविध विकास प्रकल्पांना विरोध करण्यासाठी पुढे सरसावलेल्या अनेक बिगर सरकारी संघटना त्यामुळे संशयाच्या घेऱ्यात आल्या आहेत. आज देशात बिगर सरकारी संघटनांचे पेव फुटले आहे. देशभरात विविध विकास प्रकल्पांविरुद्ध त्यांची आंदोलने सुरू आहेत. अशा संघटना आणि त्यांचे कार्यकर्ते हे भारताची प्रगती थांबवण्याकरता विदेशी शक्तींचे हस्तक आहेत असा या अहवालाच्या निष्कर्षाचा अर्थ होतो.

गृहमंत्रालयाने, विदेशी निधीचा ऑडिट रिपोर्ट न दिल्यामुळे चार हजार एनजीओज्चे विदेशी निधी नियमन कायद्याखालील पंजीयन रद्द केल्यामुळे, एनजीओमध्ये प्रचंड खळबळ माजली आहे. या एनजीओज्ची बाजू घेण्यासाठी अनेक विचारवंत पुढे सरसावले आहेत, तर दुसरीकडे या एनजीओज्च्या एकूणच कारभाराची सखोल चौकशी व्हावी, अशीही मागणी पुढे आली आहे.

संघटनांच्या हालचालींकडे डोळे झाक?

आजवरची सरकारे या संघटनांच्या आणि कार्यकर्त्यांच्या हालचालींकडे डोळेझाक करून का बसली होती ? देशातील बिगर सरकारी संघटनांना विदेशांतून जो निधी पुरवला जातो, त्याला विदेशी योगदान नियमन कायद्याखाली (एफसीआरए) केंद्रीय गृह मंत्रालयाची मान्यता आवश्यक असते. कोणतीही बिगर सरकारी संघटना परस्पर विदेशी देणग्या स्वीकारू शकत नाही. त्यामुळे या संघटनांना निधी कुठून येतो, कोण पुरवतो याचा सर्व तपशील सरकारकडे उपलब्ध असतो.

मग या संघटनांकडून उभारली जाणारी आंदोलने आणि संघटनांना निधी पुरवणाऱ्या विदेशी शक्ती यांचा शोध घेणे हे आजवरच्या सरकारांचे कर्तव्य होते. कुडनकुलम अणुप्रकल्पाला जेव्हा तीव्र विरोध सुरू झाला तेव्हा या आंदोलनामागे विदेशी हात आहे अशी टीका तत्कालीन पंतप्रधान डॉ. मनमोहनसिंह यांनी केली होती. पण हा 'विदेशी हात' उघडा पाडण्याची हिंमत त्यांच्या सरकारने का दाखवली नाही? जे विदेशी कार्यकर्ते या आंदोलनांना पाठबळ देण्यासाठी भारतात येत जात होते त्यांना व्हिसा कसा दिला जात होता? म्हणजेच देशाच्या विकासात विदेशी शक्ती अडसर उत्पन्न करीत असूनही आजवरची सरकारे त्याविषयी पुरेशी गंभीर नव्हती. नर्मदा धरण वर्षानुवर्षे रखडले, कुडनकुलमसारखे अणुप्रकल्प रखडले, देशाला स्वयंपूर्ण बनवू शकेल अशा कोळसा आणि युरेनियम उत्खननात अडसर आले, अनेक विकास प्रकल्प गुंडाळावे लागले.

गुप्तचर विभागाचा आरोप गंभीर आहे. त्यांच्यापाशी तसे सबळ पुरावे असतील, तर संबंधित संघटनांच्या नेत्यांविरुद्ध देशद्रोहाचे गुन्हे नोंदवले गेले पाहिजेत. या आरोपांबाबत संबंधित संघटनांनी जनतेला जबाब दिला पाहिजे. आजवर देशात विकास प्रकल्पांविरुद्ध जी आंदोलने झाली, त्यांचा राजकीय फायदा उठवण्याचा विरोधी पक्षांनीही प्रयत्न केला. त्यामुळे बिगर सरकारी संघटनांच्या सुळसुळाटास तेही तितकेच जबाबदार ठरतात. बिगर सरकारी संघटनांची आणि त्यांच्या कार्यकर्त्यांची छाननी होण्याची तीव्र गरज आहे.

पैशाचा हिशेब देणे अनिवार्य

ज्यांना विदेशातून हजारो कोटी रुपये मिळतात, त्यांनी भारताच्या कायद्याचे पालन करणे अपेक्षित आहे. भारत हा सहिष्णू देश आहे. येथे आपल्याला कायदे लागू नाही, असा समज या एनजीओच्या आहे. जो न्याय भारतीयांसाठी आहे, तो या एनजीओंनाही लागू होतो. केंद्र सरकारचा विदेशी निधी नियमन कायदा (एफसीआरए) आहे. या कायद्यानुसार भारतातील कोणत्याही व्यक्तीला विदेशातून पैसा येत असेल, तर तो निधी येण्यामागील कारण आणि त्या पैशाचा हिशेब सरकारला सादर करणे अनिवार्य आहे. असे असताना, या चार हजार एनजीओंनी हा कायदा धाड्यावर का बसविला, याचे उत्तर देणे अपेक्षित आहे.

विदेशातून येणाऱ्या निधीचा विनियोग कसा झाला, त्याचा हिशेब हे चार हजार एनजीओ का देत नाहीत, याचे उत्तर ते देत नाहीत. म्हणजे आम्ही विदेशातून कितीही पैसा आणू, कसाही खर्च करू, पण त्याचा हिशेब आम्हाला मागू नका, असा त्यांचे म्हणणे आहे.

मागच्या सरकारच्या काळात अशा सर्व एनजीओवर आयबी लक्ष ठेवून होता. तपासात सौदी अरेबियातील २५ संघटनांनी भारतातील एनजीओंना दिलेला निधी मुंबईत आणि अन्य शहरांत बॉम्बस्फोट घडविण्यासाठी वापरण्यात आला होता, हे समोर आले होते. या घटनेची सरकारने दखल घेऊन, एफसीआरएनुसार ज्यांनी ज्यांनी पंजीयन केले आहे, अशा चार हजार एनजीओंना एक प्रश्नावली पाठवून उत्तर मागविले होते. सोबतच आपले एफसीआरए पंजीयन का रद्द करू नये, अशी नोटीसही पाठविली होती. देशातील २० लाख एनजीओजपैकी फक्त दोन टक्के एनजीओंनी एफसीआरए नियमांतर्गत पंजीयन मिळविले आहे. त्यामुळे पंजीयनप्राप्त एनजीओंना सरकारने नोटीस पाठविली आहे.

हिशेब देण्यात भीती का वाटते?

एफसीआरए कायद्यात एक अट आहे. ज्या एनजीओंना विदेशातून निधी मिळतो, ते निवडणुकीत भाग घेऊ शकत नाही. बंद, रास्ता रोको, निदर्शने, जेल भरो हे प्रकार केल्यास ही संस्था राजकीय स्वरूपाची आहे, असे समजून संस्थेवर कारवाई होईल. हा नियम तोडला अरविंद केजरीवालनी! त्यांनी विदेशातून निधी घेतला आणि राजकीय पक्ष काढला. अजूनही केजरीवाल यांनी विदेशी निधीचा हिशेब दिलेला नाही. हिशेब देण्याची सक्ती लादू नये, हे आमच्या अधिकारावर आक्रमण आहे, इथपर्यंत त्यांच्या समर्थकांनी युक्तिवाद केला आहे. कायदा असा बदली होऊ शकतो का? विदेशातून पैसा आला, मग हिशेब देण्यात भीती का वाटते? हे समर्थक सांगत नाहीत. अरुंधती रॉय, प्रशांत भूषण यासारखे अनेक लोक अशा एनजीओंना पाठिंबा देत आहेत. प्रशांत भूषण यांनी काश्मीरबाबत जे अतिशय आक्षेपार्ह विधान केले होते. विघटनवाद्यांना ते समर्थन का देत आहेत? ही मागणी करण्यासाठी प्रशांत भूषण यांना कुणी सांगितले? असा हा सगळा कथित एनजीओंच्या नावाखाली या देशात चाललेला खेळ आहे.

त्यामुळे आधीचे सरकार असो, की आताचे, सर्वांना चिंता होणे स्वाभाविक आहे. देशातील जनताही हे सर्व उघड्या डोळ्यांनी पाहत आहे. त्यामुळे ज्या एनजीओंनी एफसीआरए अंतर्गत पंजीयन केले आहे, त्यांच्याकडून संपूर्ण माहिती मागवावी आणि त्या पैशाच्या विनियोगाची सखोल चौकशी करावी. गैरसरकारी संस्थांनीही आपला काटेकोर हिशेब द्यावा. एनजीओंना जर भारतीय कायदे मान्य नसतील, तर सरकारनेही अशा दोषींवर मुळीच दया माया न दाखविता कडक कारवाई केली पाहिजे आणि सत्य समोर मांडले पाहिजे.

ह्या संस्था दबाव गटाचे काम करतात. वृत्तपत्रे, सामाजिक संस्था, विश्वविद्यालये यांचा उपयोग करून समाजात वैचारिक भ्रम पसरवणारेच देशाचे प्रचंड नुकसान करीत आहे. यांच्यामागे पाकिस्तान, चीन आणि अनेक भारतविरोधी आंतरराष्ट्रीय संस्था आहेत. अशा संस्थांच्या विरुद्ध कायद्याप्रमाणे कारवाई करायला हवी

पुस्तक परिचय- आव्हान: जम्मू-आणि-काश्मीर मधील

छुप्या युद्धाचे

May 21, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, परिक्षणे - परिचय, पुस्तके, राष्ट्रीय सुरक्षा

हे पुस्तक माधवी-प्रकाशन-पुणे येथे, खालील पत्यावर विक्रीस उपलब्ध आहे. किंमत रु.२२५/-.
चंद्रशेखर जोशी, दत्तकुटी, १४१६ सदाशिवपेठ, पुणे ४११०३०, दूरध्वनी: २४४७४७६२, २४४७५३७२,
भ्रमणध्वनी: ९३२५०९७८९४,
ई-मेल: madhavipublisher@gmail.com

कोणकोणते धोके ह्या काळाच्या उदरात दडलेले आहेत? ते प्रत्येक सुजाण नागरिकाने समजून घेण्याची आवश्यकता आहे. मात्र ती माहिती सहजी उपलब्ध असणारी नाही. ब्रिगेडियर हेमंत महाजन ह्यांनी ह्या पुस्तकाच्या रूपाने ती समोर आणली आहे. काश्मीरची समस्या काय आहे? हे जाणून घेण्याचा सोपा सोपान म्हणजेच, 'आव्हान जम्मू आणि काश्मीर मधील छुप्या युद्धाचे' हे पुस्तक आहे.

ह्याकरता ह्या पुस्तकातील काश्मीरच्या सादर्यंत इतिहासाचे विवेचन वाचणे जरूर आहे. जम्मू आणि काश्मीर राज्याच्या इतिहासाचे अनोखे तपशील देणारा मजकूर, राज्याच्या भौगोलिक सीमांचे यथार्थ दर्शन करविणारे सुरेख मुखपृष्ठ आणि राज्याच्या वर्तमान परिस्थितीचा जणू भावार्थप्रदीप शोभेल असा आढावा, ह्यांनी हे पुस्तक सजलेले आहे.

भारत स्वतंत्र झाला तेव्हा जम्मू आणि काश्मीर हे एक स्वतंत्र राष्ट्र होते. इंग्रजांनी त्यास स्वतःचा मार्ग निवडण्याचे स्वातंत्र्य दिले होते. मुस्लिमबहुल लोकसंख्येचे आधारे, पाकिस्तान त्याचेवर पाकिस्तानात विलीन होण्याकरता दबाव टाकत होता. भारत नेहमीप्रमाणे तटस्थ होता. जम्मू आणि काश्मीरचे महाराजा हरिसिंह स्वतंत्र राहू चाहत होते. पाकिस्तानने त्या राज्यावर हल्ला चढविला. काही कळायच्या आतच, राज्याच्या मोठ्याशा भूभागावर पाकिस्तानने आपली सत्ता प्रस्थापित केली. महाराजा हरिसिंह ह्यांना भारताची मदत घेण्यावाचून पर्याय नव्हता. त्याकरता, नेहरूंनी जम्मू आणि काश्मीर भारतात विलीन करावे अशी अट घातली. महाराजा हरिसिंह ह्यांनी हा निर्णय घेण्यास लावलेल्या अक्षम्य विलंबाचे पर्यवसान, आपण आज पाकव्याप्त काश्मीरच्या स्वरूपात पाहतो आहोत. हा सर्व उत्कंठावर्धक इतिहास ह्या पुस्तकात तपशीलाने दिलेला आहे.

जम्मू आणि काश्मीर राज्याचे भारतात झालेले विलीनीकरण, सोबत अनेक समस्या घेऊनच झाले. घटनेचे ३७० कलम, पाकव्याप्त काश्मीर, पाकिस्तानने चीनला दिलेला भारतीय भूभाग आणि चीनच्या ताब्यात असणारा आकाशी चीन, मुस्लिमबहुल प्रांतातील हिंदू अल्पसंख्यांकांचे प्रश्न, घूसखोर-निर्वासित आणि विस्थापितांच्या समस्या, ह्या त्या समस्यांपैकीच काही आहेत. ह्या समस्यांच्या निरसनार्थ भारतीय संघराज्याची संसाधने मग सततच खर्च होत राहिली.

काश्मीरातील लोकांच्या समस्यांकरता भारतीय संघराज्याचा पैसा प्रमाणाबाहेर खर्च होऊ लागला. उत्तरप्रदेश, बिहारसारख्या बिमारू राज्यांनाही कधी मिळाली नाहीत, एवढी संसाधने काश्मीरावर खर्ची पडू लागली. जिथे जाऊन राहू शकत नाही, जिथली जमीन खरेदी करू शकत नाही, त्या राज्यास, इतर राज्यांनी मदत तरी किती करायची! हा आर्थिक असमतोलाचा प्रश्न मग उपस्थित झाला. ह्या आर्थिक प्रश्नाची सम्यक ओळख ब्रिगेडिअरसाहेबांनी ह्या पुस्तकात व्यवस्थित करून दिलेली आहे. त्याकरताही हे पुस्तक वाचनीय आहे.

अशीच समाज-प्रबोधक आणि शासनास ज्ञानदीप ठरावीत अशी, निरनिराळ्या विषयांवरची पुस्तके निरंतर लिहिली जावीत, अशी सदिच्छा मी ह्या निमित्ताने व्यक्त करतो.

दहशतवाद हा लघुउद्योग झाला असून मोठ्या प्रमाणावर तरुणांना याकडे खेचले जाते. या चक्रव्यूहातून त्यांना बाहेर काढणे गरजेचे आहे. काश्मीरप्रश्नी इतिहासात अनेक चुका झाल्या आहेत. राजकारण्यांच्या चुकीच्या धोरणामुळे आपल्या सहनशक्तीला दुर्बलता समजली जात आहे.

काश्मीरला भारतापासून वेगळी करेल अशी कोणतीही ताकद जगात नाही. परंतु, ते आपल्याकडे ठेवण्यासाठी किती बळी जाणार हा प्रश्न आहे. एखाद्या राष्ट्रापासून वेगळे होणे ही तेथील लोकांची मानसिक युती आहे. त्यामुळे तेथील लोकांमध्ये जोपर्यंत ही भावना निर्माण होणार नाही तोपर्यंत काश्मीर हा भारताचा अविभाज्य भाग आहे, असेही ते म्हणाले.

काश्मीर हे भारताचे डोके आहे. त्याचा एक लचका चीन तोडत आहे आणि दुसरा लचका हा पाकिस्तान तोडत आहे. हल्ले होतात तेव्हाच आम्ही एकत्र येतो. बांगलादेश स्वतंत्र झाले त्यावेळेसच काश्मीरचा प्रश्न निकाली लागला असता. चुका लष्कराकडून घडत नसून, राजकारण्यांकडून घडत आहेत.

भारतीय सैन्यामुळे आज देश एकसंध आहे. काश्मीरमधून आज ज्या नद्या वाहत आहेत त्या पाकिस्तानला सुजलाम-सुफलाम बनवत आहेत. काश्मीर स्वतंत्र देश व्हावा, ही अमेरिकेची कुटनिती आहे.

सक्षम नेतृत्वाची गरज

सीमेपलीकडून होणारी घुसखोरी थांबवायला आणि दहशतवाद नष्ट करण्यासाठी सामर्थ्यवान शासन आणि सक्षम नेतृत्व हवे. जम्मू काश्मीरमधील तरुण सीआरपीएफ, सैन्याच्या जवानांवर दगडफेक करतात. अफवा पसरवून बंद पुकारतात. जिहादी कारखाने युवकांना पैसा पुरवितात. पाकिस्तान येथे दहशतवादाची शाळा चालविते. मात्र तिथले राज्यकर्ते या कारवाया विरोधात कारवाई न करता समर्थनच करतात. हे थांबविण्याची आज गरज आहे.

१९८० पासून काश्मीरमध्ये छुप्या युद्ध रचनेला सुरुवात झाली. ते आजही सुरु आहे. जम्मू काश्मीर समस्येचे मूळ हे ज्या काश्मीरखोऱ्यात आहे. या खोऱ्यामध्ये राहणारे लोक हे पाकधार्जिणे आहेत. येथील लोकांना भारताशी जोडून घेण्याची गरज आहे. जिहादच्या यंत्रणा सज्ज असून कोणत्याही क्षणी दगडफेकीच्या घटना, अफवा पसरविण्यामध्ये आयएसआय त्यांना मदत करते. येथील ८० टक्के नागरिकांना भारतापासून वेगळे होण्याची इच्छा नाही. काश्मीरमध्ये कुशासन आणि भ्रष्टाचार प्रचंड आहे

बनावट नोटांचा सुळसुळाट पाकिस्तान / चीन कडून एक नवीन प्रकरचा दहशतवाद

January 30, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेने सन २००५ च्या आधी जारी केलेल्या सर्व चलनी नोटा येत्या काही काळात रद्द करण्याचा निर्णय घेतला आहे. काळा पैसा खणून काढणे आणि बनावट चलनी नोटांना आळा घालणे, हे या निर्णयामागचे दोन मुख्य हेतू आहेत. २००५ हे वर्ष यासाठी की, तेव्हापासून प्रत्येक नोटेच्या मागच्या बाजूला मधोमध ती नोट जारी झाल्याचे वर्ष छापण्यात आले आहे. याचवेळी, इतर अनेक वैशिष्ट्ये नोटेत समाविष्ट करण्यात आली होती. तेव्हा नोटांवर असे वर्ष छापले नसेल तर त्या नोटा रद्दबातल होतील.

सध्या १२ लाख कोटी रुपयांचे बनावट चलन भारतीय अर्थव्यवस्थेत घुसले असल्याचा एक अंदाज आहे. रिझर्व्ह बँकेच्या आकडेवारीनुसार, बँकेच्या वेगवेगळ्या शाखांमधून चार लाख बनावट नोटा उघडकीस आल्या. २०००-२००१ मध्ये दहा लाखांत तीन बनावट नोटा, असे प्रमाण होते, ते दहा लाखांत आठ इतके वाढले आहे. रकमेच्या ५-१० टक्के इतक्या किंमतीच्या बनावट नोटा सध्या वापरात आहेत, असे मानले, तरी हा आकडा खूप मोठा होतो. भारताची अर्थव्यवस्था उद्ध्वस्त करायला तेवढ्या नोटा पुरेशा आहेत. बनावट नोटांचा सुळसुळाट हा एक प्रकरचा दहशतवाद आहे. पाकिस्तान भारताच्या विरोधात करीत असलेल्या करवायांमध्ये या गोष्टीचाही समावेश आहे.

पाकिस्तानकडे तंत्रज्ञान कुशलता असल्याचे आढळून आले असून, त्यामुळे खऱ्या आणि बनावट नोटा यांच्यातील फरक ओळखता येणे अवघड बनले आहे. पाकिस्तानात नोटांचे अधिकृत सरकारी छापखाने भारतीय नोटा तंतोतंत छापण्याची काळजी डोळ्यांत तेल घालून घेत असल्याने 'अवघा रंग एक झाला' आहे. अशावेळी, बनावट नोटा छापणाऱ्यांनी २००५ नंतरच्या सुधारित नोटांची नक्कल अजून केली नसेल, असे समजणे, ही आत्मवंचना आहे. देशातील सर्व सुरक्षायंत्रणा जप्त करीत असलेले बनावट चलन दोन टक्केही नसते. तेव्हा जवळपास नऊ

वर्षापूर्वीच्या नोटा रद्द झाल्याने बनावट चलनाच्या तस्करीला कितपत धक्का बसेल, हा प्रश्न आहे.

आयएसआयचे षड्यंत्र

क्वेट्टा (बलुचिस्तान) येथे पाकिस्तानची प्रेस आहे. तेथे भारतीय चलनाच्या बनावट नोटा छापल्या जातात. कराची, लाहोर व पेशावर येथील प्रेसमध्येही बनावट नोटा छापल्या जातात व “पाकिस्तान इंटरनॅशनल एअरलाइन्स’ मार्फत बनावट भारतीय नोटा नेपाळ, श्रीलंका आणि बांगलादेश येथे धाडण्यात येतात. नेपाळमध्ये अशा नोटांची वाहतूक करणारी व्यक्ती सापडली. तिच्या चौकशीतून आयएसआयच्या या षड्यंत्राची माहिती बाहेर आली. बनावट नोटा भारतात चोरट्या मार्गाने आणण्यासाठी नेपाळच्या भूमीचा वापर करण्यात येतो. ढाक्यात पाकिस्ताचा एक राजनैतिक अधिकारीच बनावट नोटा वितरित करताना सापडला. त्याला अटक करण्यात आली. त्याने आपले बांगलादेशातील “हुजी’ या दहशतवादी संघटनेशी संबंध असल्याची कबुली तेव्हा दिली. मैत्री व सद्भाव यासाठी सुरु करण्यात आलेल्या थर एक्सप्रेसमधूनच बनावट नोटा भारतात आणल्या जात होत्या.

गेल्या वर्षी बनावट नोटा भारतात घुसविणारे अनेक जाळी उघडकीस आली. काही महिलांना व मुलांना हे काम सोपविले जाते व जितक्या रकमेच्या बनावट नोटा ते भारतात आणतील त्याच्या दोन टक्के रक्कम त्यांना बक्षीस म्हणून द्यायची, असे हे कारस्थान चालू असते. भारताची अर्थव्यवस्था उद्ध्वस्त करायची, हा आयएसआयचा डाव आहे. त्यासाठीही बनावट नोटांच्या शस्त्राचा उपयोग करण्यात आला; अशा प्रकारच्या कारवायांत दाऊद टोळीही गुंतली आहे. या नोटांची छपाई, कागदाचा दर्जा व त्यावरील गव्हर्नरची स्वाक्षरी हे सर्व इतके तंतोतंत असते, की खोटी व खरी नोट यातील फरक कळणे अवघड होते.

२०१०-२०११ या आर्थिक वर्षामध्ये ४,३५,६०७ बनावट चलनी नोटा विविध पोलिस कारवाईत जप्त करण्यात आल्या, असे रिझर्व्ह बँकेने जाहीर केले होते. तरीही ५०० व १००० च्या बनावट नोटा बँका, एटीएम यांच्यामधून तसेच रोजच्या व्यवहारांतून मिळण्याचे प्रमाण कमी झालेले नाही. पाकिस्तान, नेपाळ, बांगलादेश, अफगाणिस्तान, हॉलंड, बँकॉक येथे बनावट भारतीय नोटा छापण्याचे अनेक रॅकेट्स सक्रिय आहेत. या षड्यंत्रामागे पाकिस्तानची आयएसआय ही गुप्तहेर संघटना मुख्य सूत्रधार आहे.

बँकेची क्रेडिट कार्ड व ई-मनीचा जास्तीत जास्त वापर

नोटांचे वर्गीकरण करणारी यंत्रे; तसेच एटीएम येथे बनावट नोटा उघडकीस आणणारी यंत्रणा बसवावी, अशी सूचना रिझर्व्ह बँकेने नेमलेल्या एका समितीने केली आहे. ही सूचना चांगली आहे. बँकेची क्रेडिट कार्ड व ई-मनीचा जास्तीत जास्त वापर करावा, अशीही एक शिफारस करण्यात आली आहे; परंतु भारतातील वैविध्य आणि आर्थिक, सामाजिक व शैक्षणिक वास्तव लक्षात घेतले, तर अशा प्रकारचा बदल सावकाशच घडून येईल, हे स्पष्ट होते. देशातील आर्थिक निरक्षरतेचे प्रमाणही मोठे आहे. त्यामुळे ही सूचना लगेच व्यवहारात येणे अवघड आहे. चलनातील नोटा प्रसिद्ध करताना त्यात सुरक्षिततेची जास्तीत जास्त खबरदारी घेतली जावी.

बनावट नोटा तयार करण्यास अवसरच मिळणार नाही, अशा रीतीने साच्यात योग्य ते बदल केले पाहिजेत. देशाची अर्थव्यवस्था दुर्बल करणे; तसेच दहशतवादी कृत्यासाठी पैसा उपलब्ध करणे ही बनावट नोटा तयार करणाऱ्या टोळीची मुख्य उद्दिष्टे आहेत.

बऱ्याच वेळा एटीएम यंत्रातून काढलेल्या नोटाच बनावट असल्याचे ग्राहकांच्या लक्षात येते व ही बाब तो बँकेच्या निदर्शनास आणून देतो, तेव्हा बँक त्या जप्त करते. वास्तविक बँकेने पोलिस ठाण्यात यासंबंधी प्राथमिक माहिती अहवाल (एफआयआर) दखल करणे अपेक्षित आहे. तसे झाले तरच याचा उगम कुठे आहे, याचा शोध घेण्याची प्रक्रिया सुरु होईल.

रिझर्व्ह बँकेने २००५ मध्ये चलनी नोटांच्या छपाई तंत्रात आमूलाग्र बदल केला. ते अत्याधुनिक तसेच अचूक केले. मात्र, अर्थव्यवस्थेला बसलेल्या काळ्या पैशाचा किंवा बनावट चलनाचा फास त्याने सुटेल, अशी वेडी आशा बाळगण्यात अर्थ नाही. मुळात त्यासाठी खंबीर राजकीय इच्छाशक्ती हवी. बनावट चलनाला आळा घालण्यासाठीही बँकांमधील अद्ययावत यंत्रसामग्रीशिवाय सीमेवरचा कडेकोट बंदोबस्त महत्त्वाचा असतो.

२००५ पूर्वी छापलेल्या आणि चलनात असलेल्या नोटा कायदेशीर असल्या, तरी १ एप्रिल २०१४ पासून त्या बाजारात मात्र चालणार नाहीत. १ एप्रिल २०१४ ते ३० जून २०१४ अखेर म्हणजेच तीन महिन्यांच्या कालावधीत २००५ पूर्वीच्या चलनी व्यवहारात असलेल्या सर्व नोटा जनतेने बँकातून बदलून घ्याव्यात, अशी रिझर्व्ह बँकेची अपेक्षा आहे. १ जुलै आधी जनतेने २००५ पूर्वीच्या सर्व चलनी नोटा बाजारातून काढून घ्यायच्या आणि त्या बदलात नव्या नोटा द्यायच्या असा रिझर्व्ह बँकेचा निर्धार आहे.

पाकिस्तानने पाचशे आणि हजार रुपयांच्या बनावट-खोट्या नोटा छापून त्या नेपाळ, बांगला देश मार्गे भारताच्या चलनात आणल्या. पण या बनावट नोटा नेमक्या किती रुपयांच्या चलनात असाव्यात, याचा अंदाज काही रिझर्व्ह बँकेलाही नाही. बनावट नोटांच्या सुळसुळाटामुळे निर्माण झालेल्या समस्यांवर उपाययोजना करण्यासाठी रिझर्व्ह बँकेने अशा बनावट नोटांचे उच्चाटन करायसाठीच हे पाऊल उचलले आहे. या निर्णयाने बनावट नोटांना काही प्रमाणात आळा बसेल यात शंका नाही. मात्र, पूर्णपणे ही समस्या संपेल, असा खुळा आशावाद कोणीही मनात बाळगू नये. बनावट नोटा भारतीय चलनात आणण्याचे देशविरोधी शक्तींचे षडयंत्र आहे. या संकटाचा मुकाबला करण्यासाठी अनेक व्यापक उपाययोजना आखल्या पाहिजेत.

काश्मीर, दहशतवाद, नक्षलवाद, राष्ट्रीय सुरक्षेच्या बाबींवर आप पार्टीची ठोस भूमिका जरूरी

January 20, 2014 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

आता प्रशांत भूषण यांनी नक्षलग्रस्त भागातील निमलष्करी दलांच्या नियुक्तीसंदर्भात जनमत घेण्याची मागणी केली. याआधी काश्मीरमधील लष्कराच्या नियुक्तीसंदर्भात जनमत घेण्याची

मागणी त्यांनी केली होती. काश्मीर, नक्षलवाद हे राष्ट्रीय प्रश्न आहेत. या महत्वाच्या आणि संवेदनशील असलेल्या प्रश्नांबाबत कोणत्याही राजकीय पक्षाने उथळ भाष्य करणे चुकीचे आहे. आपल्या चुकीच्या वक्तव्यांचा परिणाम संरक्षण यंत्रणांच्या मनोधैर्यावर होऊ शकतो.

याआधी प्रशांत भूषण यांनी जम्मू-काश्मीरमधील लष्कर हटवावे, अशी मागणी केली होती. काश्मीरातील लष्कर हटविण्याची मागणी करण्यामागे अल्पसंख्यकांची गठ्ठा मते गोळा करण्याचा या पक्षाचा विचार असेल तर तो त्या पक्षालाच महागात पडणार आहे. अशा देशघातकी मागण्यांचे कोणताही देशप्रेमी समाज कदापि समर्थन करू शकणार नाही.

प्रशांत भूषण नक्षलवाद्यांचे उघड समर्थन

अतिरेक्यांना मदत होईल, अशी विधाने करणाऱ्या कलंकित लोकांना आप पार्टीत कशी काय जागा मिळाली? प्रशांत भूषण, अरुंधती रॉय, तिस्ता सेटलवाड असा देशविरोधी मते प्रदर्शित करणारा एक ग्रुप फार आधीपासून कार्यरत आहे. प्रशांत भूषण नक्षलवाद्यांचे उघड समर्थन करणारे आहेत. काही दिवसांपूर्वी गडचिरोलीत पकडल्या गेलेल्या दोन नक्षलसमर्थित युवकांचे संबंध दिल्ली विद्यापीठातील प्राध्यापक साईबाबा यांच्याशी असल्याचे उघड झाले होते. या साईबाबांची चौकशी करण्यासाठी गडचिरोलीचे पोलिस गेले असता, तेथे प्रशांत भूषण, तिस्ता सेटलवाड, अरुंधती रॉय या उपस्थित होत्या. हा ग्रुप छुप्या मार्गाने देशातील लोकशाही व्यवस्थेच्या विरोधात सातत्याने भूमिका मांडत असतो आणि अतिरेकी, नक्षल्यांना बळ मिळेल, अशी विधाने करीत असतो, त्यांना अप्रत्यक्षपणे मदत करीत असतो. हे लोक जर स्वस्त लोकप्रियतेच्या हवेवर स्वार होऊन सतेत आले, तर देशाचे भवितव्य काय असेल, याचा विचार या देशातील सुबुद्ध जनतेने करायला हवा.

जम्मू-काश्मीरमधील लष्कर हटवण्याची मागणी पाकिस्तानने वारंवार केलेली आहे. पाकिस्तानला काश्मीरमध्ये धुडगूस घालायचा आहे, परंतु जोपर्यंत तिथे लष्कर आहे तोपर्यंत त्यांना काही करता येत नाही. त्यामुळे ज्या-ज्या वेळी भारत आणि पाकिस्तान यांच्यात चर्चा झाली त्या प्रत्येक वेळी पाकिस्तानच्या नेत्यांनी काश्मीरमधील लष्कर हटवण्याची मागणी पुढे केली. भूषण यांना ही गोष्ट समजत नाही की, पाकिस्तान सरकार जी मागणी करते तीच आपण करता कामा नये. परंतु भारतामध्ये काही स्वयंघोषित मानवाधिकारवादी नेते आहेत. भारतीय लष्कराकडून काश्मिरी लोकांचा छळ होतो, अशी अधूनमधून आवई ते उठवत असतात. नेमका भूषण यांनी असे वक्तव्य करून तोच राग आळवला. काश्मीरातील फुटीर गट आणि त्यांच्या जीवावर राजकारण करणारे काही स्थानिक मतलबी राजकीय नेते त्यांच्या देशघातकी, समाजघातकी डावपेचासाठी जी मागणी सातत्याने करीत आहेत. तीच मागणी आम आदमी पार्टीच्या प्रशांत भूषण यांच्यासारख्या उच्चविद्याविभूषित आणि ज्येष्ठ नेत्याने उचलून धरावी, ही त्या पक्षाच्या भावी राजकारणाबद्दल संभ्रम निर्माण करणारी बाब आहे.

देशद्रोही भूमिका प्रशांत भूषण यांनी यापूर्वीही मांडली होती

काश्मीरला स्वातंत्र्य देण्यात यावे किंवा तेथील जनतेची इच्छा असल्यास त्यांना पाकिस्तानमध्ये समाविष्ट होऊ द्यावे, अशी अत्यंत देशद्रोही भूमिका याच प्रशांत भूषण यांनी यापूर्वी मांडली होती. त्यावेळी ते अण्णा हजारेच्या भ्रष्टाचारविरोधी आंदोलनात सहभागी होते. मात्र, अण्णा हजारे यांनी त्यांच्या त्या वक्तव्याची तडकाफडकी गंभीर दखल घेऊन त्यांना खडसावले होते.

काश्मीरमधील लष्कराच्या उपस्थितीबद्दल सार्वमत घेण्यात यावे, असे सुचवून एकप्रकारे त्यांनी भारतीय लष्कराच्या तेथील अस्तित्वालाच आव्हान देण्याचा केलेला प्रयत्न आत्मघातकी स्वरूपाचाच ठरू शकतो. पाकिस्तानने १९४८ साली अचानकपणे घुसखोरी करून अर्धा काश्मीर घशाखाली घातला. १९६५ मध्ये आणि १९७१ मध्ये काश्मीरचे लचके तोडण्याचे प्रयत्न केले. पंधरा वर्षांखाली कारगिलमध्ये घुसखोरी करून भारताचा भूभाग बळकावण्याचा खटाटोप केला. गेल्या तब्बल पंचवीस वर्षांपासून पाकिस्तानी हद्दीतून घुसखोरी सुरू आहे. पाकिस्तानी हद्दीतून पुरविलेली शस्त्रे, प्रशिक्षण, पैसा आणि मनुष्यबळ यांच्या जोरावर दहशतवाद्यांचा हैदोस सातत्याने सुरू आहे. या हैदोसात हजारो निरपराधांचे बळी गेले आहेत, दहशतवाद्यांनी तेथील पर्यटनाचा व्यवसाय पूर्णपणे मोडीत काढल्याने स्थानिकांवर बेरोजगारी ओढवली आहे.

राज्यातील जनतेला सुरक्षिततेची हमी देण्यासाठी भारतीय लष्कराला तेथे रात्रंदिवस जागरूक रहावे लागते. आजवर भारतीय लष्कराच्या अक्षरशः हजारो जवानांना तेथे स्वतःचे रक्त सांडावे लागले आहे. जनतेच्या रक्षणासाठी झटणारे भारतीय लष्कराचे जवान काश्मीरात तैनात आहेत म्हणूनच काश्मीरातील जनता आपले दैनंदिन व्यवहार पार पाडू शकते. भारताचे लष्कर सध्याच्या परिस्थितीत तिथून हटविणे म्हणजे काश्मीरातील भारतीय जनतेला शत्रूच्या तोंडी देण्यासारखाच तो प्रकार ठरतो. प्रशांत भूषण यांची मागणी कोणत्याही राष्ट्रप्रेमी भारतीयाला सहन होणारी नाही. आम आदमी पार्टीने यांनी धुडकावायला हवी होती. मात्र केजरीवाल यांनी प्रशांत भूषण यांची ती मागणी वैयक्तिक आहे, एवढे मोघम सांगून एवढ्या गंभीर विषयाला फाटा देण्याचा प्रयत्न म्हणजे एकप्रकारे भूषण यांच्या मागणीचे समर्थनच ठरते. दिल्लीतील निवडणुकीपूर्वी एका कट्टर धार्मिक नेत्याचे समर्थन घेण्याचा प्रयत्न केजरीवाल यांनी केला होता.

पक्षाच्या भावी वाटचालीचे दर्शन?

भूषण म्हणाले, 'आप' केंद्रात सत्तेत आल्यास काश्मीरातून सुरक्षा दले काढून घेणे व सशस्त्र दलाच्या विशेषाधिकारांबाबत सार्वमत आजमावले जाईल. भाजप प्रवक्ते मुख्तार अब्बास नक्वी म्हणाले, 'दहशतवाद्यांचीच भाषा तुम्ही बोलत आहात. हे तर दहशतवाद्यांचे प्रतिष्ठित चेहरे आहेत.' केंद्रीय मंत्री मनीष तिवारी टीका म्हणाले, 'काश्मीरसारख्या संवेदनशील मुद्यावर

बोलताना त्यांनी भान ठेवले पाहिजे.' डाव्या पक्षांनीही प्रशांत भूषण यांच्यावर परखड टीका केली.

ज्या आम आदमी पक्षाचे ते नेते आहेत त्या पक्षाचे हे धोरण आहे का, असा प्रश्न निर्माण झाला आहे. शेवटी केजरीवाल यांनी खुलासा केला, काश्मीर हा भारताचा अविभाज्यभाग आहे. मात्र जनभावना देखील जाणून घेतल्या पाहिजेत.' असेही केजरीवाल यांनी सुनावले. ओपिनीयन पोल घेऊन तुम्ही राज्य कारभार करणार असाल तर सरकारची गरजच काय? जनतेने एकदा निर्णय घेण्यासाठी सत्ता दिल्यावर जनमताची आवश्यकता काय? राष्ट्रीय सुरक्षा, विदेश नीती, आर्थिक धोरण अशा महत्वाच्या विषयातही जनमत घेतलं जात असेल तर निर्णय घेण्यास तुम्ही सक्षम नाही असा अर्थ होतो. लोकांच्या भल्याचे निर्णय घेण्यासाठी जनतेने तुम्हाला सत्ता दिलेली असते.

काश्मीर, दहशतवाद, बाबींवर ठोस भूमिका जरूरी

राजदीप सरदेसाई यांनी केजरीवाल यांच्या घेतलेल्या मुलाखतीबाबत एक फेसबुक पोस्ट सध्या सर्वत्र फिरत आहे. त्यात युट्यूबचा संदर्भ दिला आहे. यात म्हटले आहे की, 'अरविंद केजरीवालने ऑन कॅमेरा इंटरव्यू देणेसे पहिले शर्त रखी थी की उन्हे आतंकवाद, कश्मीर, बांगला घुसपैठिये इन मुद्दोंपर सवाल नहीं पूछे जाने चाहिए और सवाल पूछतेही वो स्टुडियो छोडकर भाग गए'.

आता काश्मीर प्रश्नावर सरळ सरळ फुटीरतावाद्यांची भाषा प्रशांत भूषण यांच्यासारखे या पक्षाचे नेते बोलू लागले आहेत. काश्मीरमध्ये सैन्य जसे दहशतवाद्यांना डाचते आहे, तसे ते भारतातील या दीडशहाण्या बुद्धिवाद्यांना डाचते आहे. संवेदनशील प्रश्नावर आपल्या पक्षाचे मत काय आहे, हे मात्र केजरीवाल यांना ठरवावेच लागणार आहे.

निवडणुक काळात सुरक्षा नेत्याची आणि सामान्य नागरिकांची

November 12, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

आता निवडणुकांचा काळ आहे. सध्या पाच राज्यांतल्या विधानसभा निवडणुकांची धामधूम चालू आहे. सात महिन्यांवर लोकसभेच्या निवडणुका येऊन ठेपल्या आहेत. त्यामुळे हा निवडणुकांचा काळ चालू झाला आहे, भाजपने आता नरेंद्र मोदी यांच्या सुरक्षेचा विषय उपस्थित केला आहे. आठ-दहा दिवसांपूर्वी बिहारमध्ये पाटण्यात मोदी यांचा हुंकार मेळावा

होता. या मेळाव्यात मोदी भाषण देणार होते. मात्र, मेळावा सुरु होण्यापूर्वी मेळावा परिसरात साखळी बॉम्बस्फोट झाले. यात ६ जण ठार व अनेक जण जखमी झाले. एवढ्या माणसांचा बळी घेणारे हे बॉम्बस्फोट होऊनही मोदी यांनी ही सभा रद्द केली नाही व ठरल्याप्रमाणे ही सभा होऊन मोदी यांनी सभेत आपले राजकीय भाषण केले.

एसपीजी हे दल सध्या केवळ आजी-माजी पंतप्रधान आणि त्यांचे कुटुंबीय यांच्या संरक्षणाची काळजी घेते. तसे सुधारित कायद्यात नमूद आहे. एनएसजी अतिमहत्वाच्या व्यक्तींना संरक्षण पुरविते. मोदी यांच्या पाटणा सभेत बॉम्बस्फोट झाल्याने या वादाचे गांभीर्य वाढले. मोदींना एसपीजी कवच द्यायचे, तर कायद्यात बदल करावे लागतील. कायद्यात बदल करणारा वटहुकूम राष्ट्रपतींनी काढला तर भविष्यात पंतप्रधानपदाच्या सर्व उमेदवारांना असे संरक्षण द्यावे लागेल. तसेच यासाठी एसपीजी अधिक सुसज्ज व्हावे लागेल. मोदींच्या संरक्षणात जी त्रुटी राहिली, ती बिहार सरकारच्या हलगर्रीने. बिहार पोलिसांनी त्यांचे काम चोख केले नाही. मोदी किंवा कोणत्याही नेत्याचे प्राण असे धोक्यात येता कामा नयेत. एसपीजी, एनएसजी ही दोन्ही दले इंदिरा गांधी यांच्या हत्येनंतर जन्माला आली. त्यातल्या एनएसजीचे मुख्य काम दहशतवादाशी लढा, हे आहे. अशी सुरक्षा व्यवस्था फक्त पंतप्रधान, त्यांचे कुटुंबीय आणि माजी पंतप्रधानांनाच देता येते. शिवाय अशी पंतप्रधानांना देण्यात येणारी सुरक्षा मोदींना देण्यासाठी संसदेची परवानगी घ्यावी लागेल. संसदेची ही परवानगी घ्यायला हवी.

पाटण्यातील स्फोटांमुळे सगळा देश अस्वस्थ होता आणि देशाचे गृहमंत्री एका चित्रपटाशी संबंधित कार्यक्रमात एका नटीची प्रतीक्षा करत बसलेले होते. मुंबईवर दहशतवादी हल्ला झाला त्यावेळी कपडे बदलत फॅशन शो करणारे गृहमंत्री काय किंवा पाटण्यात बॉम्बस्फोट होत असताना चित्रपट कलाकारात स्वतःची छबी झळकविण्यासाठी प्रतीक्षा करत बसणारे गृहमंत्री काय, हीच राजकीय नेतृत्वाची दिवाळखोरी आहे. पाटण्यासारखा प्रसंग अन्य कोठेही घडला असता तर लोक सैरावैरा धावत सुटले असते. चेंगराचेंगरी झाली असती आणि त्यात आणखी प्राणहानी होऊ शकली असती. मात्र, स्फोट झाल्याचे कळल्यानंतरही सभेत त्याचा उच्चार न करता नरेंद्र मोदी यांनी शहाणपणा दाखवला, स्फोटाचे राजकारण न करता गोंधळ होणार नाही याची काळजी घेतली.

बॉम्बस्फोटांचे मोदी हेच लक्ष्य

पाटण्यात झालेल्या बॉम्बस्फोटांचे मोदी हेच लक्ष्य होते. त्यामुळे मोदी यांच्या जिवाला धोका असून मोदी यांना पंतप्रधानांप्रमाणेच सुरक्षा व्यवस्था मिळाली पाहिजे. मोदी यांच्या सुरक्षेत वाढ करण्यात आली असून त्यांना राष्ट्रीय सुरक्षा गटाची सुरक्षा दिली जात आहे. राष्ट्रीय सुरक्षारक्षक ही सुरक्षा व्यवस्थेतील सर्वोच्च सुरक्षा व्यवस्था मोदींना पुरवण्यात आली आहे.

प्रत्यक्षात या स्फोटाच्या चौकशीत इंडियन मुजाहिदीन या अतिरेकी संघटनेचा हात असल्याचे स्पष्ट झाले. सरकार नरेंद्र मोदी यांना पुरेशी सुरक्षा देण्याच्या बाबतीत राजकारणाचेच मापदंड लावत निघाली आहेत. मोदी यांना पंतप्रधानासारखी सुरक्षा दिली तर जणू ते निवडणुकीआधीच पंतप्रधान पदावर दावा सांगणार, अशी भीती वाटत असल्यासारखे ही मंडळी त्यांना सुरक्षा द्यायला तयार नाहीत. यांना प्राणांचे रक्षण महत्वाचे वाटत नाही, तर यांना त्यातही राजकारणाचे डावपेच खेळण्याचा मोह होतो. आजच्या स्थितीत मोदी यांना असणाऱ्या धोक्याचे मूल्यमापन संरक्षण यंत्रणांनी करावे. त्यानुसार त्यांचे संरक्षण वाढवावे किंवा त्यात अचूकता आणावी. मात्र या मुद्द्याचे राजकारण होता कामा नये. पाटण्याच्या सभेत स्फोट झाल्यानंतर काही दिवसांनी मोदी स्फोटग्रस्तांना भेटण्यासाठी बिहारमध्ये गेले. आहेत त्या यंत्रणा अधिक कार्यक्षम कशा होतील, याकडे लक्ष दिले पाहिजे.

राहुल गांधी मात्र नाट्यमयरीत्या आपलीही हत्या होऊ शकते असे अरण्यरुदन करत सहानुभूती मिळविण्याच्या प्रयत्नात आहेत. माझ्या आजीची हत्या झाली, माझ्या वडिलांची हत्या झाली आणि आता माझी देखील हत्या होऊ शकते, असे ते म्हणतात. विशेष म्हणजे अशा प्रकारच्या हत्येची जबाबदारी ते विरोधी पक्षांवर टाकू इच्छित आहेत. नरेंद्र मोदी यांच्या पाटणा येथील सभेतील बॉम्बस्फोटांची मालिका अतिरेक्यांनी घडविली, मोदी वास्तव्यास ज्या हॉटेलमध्ये होते ते हॉटेल उडविण्याचा इरादा होता, हेही पुढे आले आहे. पाटणा येथील सभेत सुरक्षा व्यवस्थेच्या तकलादूपणाचे पितळ उघडे पडले आहे. सरकार म्हणत आहेत तशी पुरेशी सुरक्षाव्यवस्था पाटणा येथील सभेच्या वेळी उपस्थित नव्हती हे सांगण्यासाठी आता तेथे झालेली स्फोटांची मालिकाच पुरेशी आहे.

सतर्क राहण्याची गरज

सकाळी १० वाजताच्या सुमारासच नवीन पाटणा रेल्वेस्थानकावरील प्रसाधनगृहात पहिला बॉम्बस्फोट घडून आला होता. या घटनेनंतर मोदींच्या रॅलीला संरक्षण देण्याची कडक सुरक्षा व्यवस्था बिहार सरकारला करता आली असती. कारण, मोदींची रॅली त्यानंतर चार तासांनंतर सुरू झाली होती. या चार तासांत रॅलीभोवती सुरक्षा कडे उभारता आले असते, घटनेचे गांभीर्य लक्षात घेता, प्रत्येक कार्यकर्त्याची कसून तपासणी करता आली असती. त्याला कुणीही आक्षेप घेतला नसता. पण, तसे झालेले दिसत नाही. नितीशकुमार म्हणतात, आम्हाला अलर्ट सूचना नव्हती. पण, मोदींच्या सभेच्या चार तासांआधीच एका बॉम्बचा स्फोट झाला होता आणि पेरून ठेवलेला एक बॉम्ब निकामी करण्यात आला असतानाही, अलर्ट सूचनेची आवश्यकता होती का? चार तासांच्या आत बरेच काही करता आले असते. पण, सभामैदानाची सुरक्षा व्यवस्था चोख ठेवण्यात नितीशकुमार यांच्याकडून कसूर झाली, असेच एकंदरीत चित्र आहे. नितीशकुमार यांनी या घटनेचा निषेध केला असला, मृतकांच्या वारसांना पाच लाखांची मदत जाहीर केली असली, तरी तेवढ्याने हा प्रश्न सुटणारा नाही.

पाच राज्यांच्या विधानसभा निवडणुकींच्या प्रचाराला प्रारंभ झाला आहे. त्यानंतर लगेच लोकसभेच्या निवडणुका आहेत. आज भाजपाकडून नरेंद्र मोदी आणि सत्तारूढ काँग्रेसकडून राहुल गांधी अनेक राज्यांमध्ये प्रचारसभा घेत आहेत. त्यामुळे केवळ भाजपाच्या सभांना सुरक्षा प्रदान करण्याचा नव्हे, तर राहुल गांधी यांच्या सभांनाही तेवढीच चोख सुरक्षा व्यवस्था प्रदान करावी लागणार आहे. अनेक राज्यांमध्ये भाजपाची, अनेक राज्यांत काँग्रेसची, तर अनेक राज्यांत प्रादेशिक पक्षांची सरकारे आहेत. पण, देशातील प्रमुख विरोधी पक्षांचे नेते हे येत्या लोकसभा निवडणुकीत संपूर्ण देशभर प्रचारासाठी फिरणार आहेत. त्यामुळे बिहारच्या घटनेपासून आतापासूनच सर्व राज्यांनी सावधगिरीच्या उपाययोजना आखण्यास सुरुवात केली पाहिजे. इंटेलिजन्स आणि स्थानिक विशेष शाखांनी आतापासूनच दक्ष राहण्याची गरज आहे. बिहारच्या घटनेमुळे राज्य आणि केंद्रातील इंटेलिजन्स यंत्रणा चौकस दृष्टी ठेवण्यात अपयशी ठरली आहे, असेच म्हणावे लागेल. बिहारच्या घटनेनंतर देशाच्या अन्य भागातही नेत्यांच्या सभा होतील. त्या वेळी सतर्क राहण्याची गरज आहे. सोबतच अन्य पक्षांनीही सभास्थानी लक्ष देण्यासाठी स्वतःचे स्वयंसेवक ठेवले पाहिजेत. जनतेनेही बिहारच्या घटनेमुळे क्रोधित न होता, शांतताच पाळली पाहिजे. तोच खरा मानवधर्म आहे.

मानवाधिकार संस्था विरुद्ध सामान्य नागरिक : सामान्य नागरिक/पोलिसांच्या मानवाधिकारांचे काय?

July 29, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

लखनभय्या प्रकरणात १३ पोलिसांना शिक्षा झाल्यानंतर काही दिवसांतच पुन्हा एकदा राज्य सरकारवर नामुष्की ओढवली आहे. राज्याचे मुख्य सचिव जयंत बांठिया यांना अटक टाळण्यासाठी दाऊद गॅंगच्या गुंडाच्या कुटुंबाला पाच लाख रुपये नुकसान भरपाई द्यावी लागली. दाऊद इब्राहीम गॅंगचा गुंड रम्या पवार २००५ मध्ये वांद्रे येथे झालेल्या पोलिस चकमकीत ठार झाला होता. ही चकमक बनावट असल्याचे सांगत रम्याच्या हत्येप्रकरणी राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाने राज्य सरकारने पाच लाख रुपये नुकसान भरपाई द्यावी, असा आदेश दिला होता. राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या निर्णयाविरोधात विशिष्ट मुदतीत हायकोर्टात अपिल करण्याचा अधिकार राज्य सरकारला आहे. मात्र सरकारने मुदत संपेपर्यंत अपिल केलेच नाही.

हिंसाचार्यांशी लढताना बळी जाणाऱ्या पोलिसांचे, हिंसाचार्यांनी ज्यांचे प्राण घेतले त्या निरपराध नागरिकांचे मानवाधिकार आहेत का? हिंसाचारापासून दूर व सुरक्षित असलेल्या विचारवंतांची आणि कायद्याचा कीस काढून अशा हिंसेचा न्याय करायला बसलेल्या तटस्थ न्यायमूर्तींची याबाबत काही जबाबदारी असते की नाही? संविधानाने निर्माण केलेल्या व

त्याच्या चौकटीत राहून काम करणाऱ्या संस्था व नागरिक यांच्याकडून संविधानावर आतून होणाऱ्या हल्ल्यांना प्रतिबंध करणे एवढ्यावरच वरिष्ठ न्यायालयांची जबाबदारी संपते काय? संविधानावर बाहेरून हल्ले चढविणाऱ्यांबाबत ही न्यायालये निष्क्रिय आणि दोलायमानच राहणार आहेत काय? की न्यायदेवता नुसती आंधळीच नाही तर आपली संविधानविषयक जबाबदारी विसरणारी विसराळू व्यवस्थाही आहे? शेवटी देश, संविधान आणि लोकशाही यांच्या रक्षणाबाबत न्यायालयांनीही काही स्पष्ट व स्वच्छ भूमिका घ्यायची की त्यांनी संविधानाच्या मर्यादेत राहणाऱ्यांनाच बडडत रहायचे.

लखनभय्या एन्काउंटर हे पोलिसांनी केलेल्या खुनाचे प्रकरण ठरवून त्यात दोषी ठरलेल्या १३ पोलिसांसह २१ जणांना मुंबई सत्र न्यायालयाने शुक्रवारी जन्मठेपेची शिक्षा ठोठावली. न्यायाधीश व्ही. डी. जाधवार यांनी हा निकाल दिला तेव्हा पोलिसांच्या कुटुंबीयांनी भर न्यायालयात एकच आक्रंदन केले. कोण कुठला उपरा गुंड.. त्याचे एन्काउंटर केले म्हणून पोलिसांना शिक्षा. हा कुठला न्याय? असा सवाल न्यायालयाच्या परिसरात विचारला जात होता. लखनभय्याच्या एन्काउंटरचा हा खटला प्रचंड गाजला. खतरनाक गँगस्टरचे पोलिसांनी केलेले एन्काउंटर योग्यच होते हे जनमत आहे. मात्र न्यायालयात ही चकमक खोटी ठरली. न्यायालयाने दिलेला निकाल साफ चुकीचा आहे. आमचे पती निर्दोष आहेत. सरकारी पक्षासह सर्वांना हे माहित आहे आणि तरीदेखील न्यायालय त्यांना जन्मठेपेची शिक्षा देत असेल तर आम्हाला फाशीची शिक्षा द्या, असा टाहो शिक्षा झालेल्या पोलिसांच्या पत्नींनी न्यायाधीश यांच्यासमोर फोडला.

गेल्या दशकात २७२ गुंड, दहशतवादी चकमकीत ठार

मुंबईत सत्तरीच्या दशकात गुंडगिरीचा फैलाव झाल्यानंतर पोलिसांनी एन्काउंटर करून गुंडांना ठार मारण्याचे प्रकार सुरू झाले. गुंडगिरीचा त्रास आणि गुंडांची दहशत याची धास्ती घेणाऱ्या सामान्य माणसास हे एन्काउंटर म्हणजे वरदानच वाटले. आता पोलिसांना एन्काउंटरच्या धोरणाचा फेरविचार करावा लागणार आहे. तसेच एन्काउंटरवर निर्बंध आले म्हणून गुंडांविरुद्धच्या कारवाईत वाढ होईल. यापुढे सिनीयर अधिकाऱ्यांचे आदेश कोणताही पोलीस अधिकारी ऐकणार नाही. संघटित गुन्हेगारी टोळ्यांवर अंकुश ठेवण्यासाठी मुंबई पोलिसांनी १९९० च्या दशकात उगारलेले चकमकीचे (एन्काउंटर) शस्त्र आता म्यान झाले आहे. दहशतवादाने सध्या देश त्रस्त असल्यामुळे दहशतवाद्यांना असेच ठार मारणे योग्य आहे, असे सामान्य माणसाला वाटते.

गेल्या दशकात २७२ संशयित गुंड व दहशतवादी चकमकीत ठार झाले. गेल्या दशकाच्या सुरुवातीलाच म्हणजे २००१ मध्ये मुंबई पोलिसांनी ९४ एन्काउंटर केले. या काळात मुंबई पोलिसांनी २७२ गुन्हेगारांना यमसदनी धाडले होते. त्यात छोटा राजन टोळीच्या ९७ गुंडांचा समावेश आहे. त्याखालोखाल चकमकीत दाऊद टोळीच्या ४६ गुंडांना पोलिसांनी ठार केले, गेल्या

दशकात झालेल्या चकमकींमध्ये बरेच मोठे गुंड ठार झाले; तर अर्ध्यांनी शहर आणि देश सोडला. याशिवाय मानवाधिकार आयोगाच्या वाढत्या सक्रियतेमुळेही चकमकींमध्ये बरीच घट झाली आहे.

सामान्य नागरिक/पोलिसांच्या मानवाधिकारांचे काय?

अशा गुंडांना यमसदनी पाठवले नाही तर सर्वसामान्य जनतेला रस्त्यावरून फिरणे अशक्य होईल. पुरेसे पुरावे असतील तर फासावरही चढायची तयारी आहे. लखनभय्या चकमक खटल्यातील एका आरोपी पोलिसाने न्यायालयात त्याची बाजू मांडताना वरीलप्रमाणे वक्तव्य केले आहे. समोरून गोळ्या झाडल्या जात असतील तेव्हा स्वरक्षणासाठी गोळीबारही करायचा नाही तर काय पर्याय असतो? अशा वेळी काय करायचे ते आयुक्तांना फोन करून विचारायचे का? सध्या पोलिसांची कीव यावी अशीच खाकी वर्दीची अवस्था झाली आहे. कुणीही यावे आणि टपली मारून जावे याप्रमाणे पोलिसांना वागवले जात आहे. अवघ्या मुंबईला १९८० च्या दशकात रिव्हॉल्व्हरच्या धाकावर नाचवू पाहणाऱ्या अंडरवर्ल्डचे आणि टोळीबाज संघटित गुन्हेगारांचे कंबरडे मोडणाऱ्या मुंबई पोलिस दलाची, विशेषतः सर्वसामान्य पोलिसांची अवस्था दात आणि नखे काढलेल्या सिंहासारखी झाली आहे. आणि ज्यांनी जनतेला संरक्षण द्यायचे, करायचे त्या पोलिसांच्याच अंगावर हात उचलला जातो, मारहाण केली जाते, त्यांच्याकडील शस्त्रे पळवली जातात, महिला पोलिसांच्याच अंगचटीला जाऊन छेडछाड केली जाते, त्यांचे विनयभंग होतात हे पाहून सर्वसामान्य हतबद्ध झाले आहेत. मुंबईला दहशतवादी हल्ल्यांचाही मुकाबला सध्या करावा लागतो आहे. सर्वसामान्य मुंबईकर धास्तावलेला आहे. राज्यातील अनेक शहरांमध्ये मुंबईसारखीच परिस्थिती आहे. आणि कुठल्या तरी अदृश्य धास्तीने भांबावल्यागत हात बांधलेल्या पोलिसांची शस्त्रे म्यान आहेत. दिवसाढवळ्या खंडणीखोर गोळीबार करून, निघून गेल्यावर पोलिस गोळ्यांच्या पुंगळ्या गोळा करण्यासाठी वा मृतदेह ताब्यात घेण्यासाठी तिथे पोहोचत असल्याचे दृश्य आहे.

महाराष्ट्र/मुंबईबरोबर पोलिसही अंडरवर्ल्ड आणि दहशतवाद्यांच्या निशाण्यावर आहेत. संघटित गुन्हेगारीच्या कालखंडाचे, त्या काळातील गुंडांचे उदात्तीकरण करणारे चित्रपट बनवले जात आहेत. त्या काळात मुंबईत टोळ्यांची कशी दहशत होती, ही दहशत निधड्या छातीच्या पोलिस अधिकाऱ्यांनी कशी मोडून काढली या कशाकशाचीही माहिती नसलेल्या प्रेक्षकांकडून चित्रपटांची वाहवा होत आहे आणि या गुंडांचे अनुकरण करणाऱ्या अर्धवटांना जरब बसवण्याची क्षमता असलेले पोलिस निष्प्रभ ठरले आहेत. याची कारणे काय असावीत याचाही विचार करण्याची वेळ आता आली आहे.

अमेरिकेने काय केले

न्यूयॉर्कमधील वर्ल्ड ट्रेड सेंटरवर ओसामा बिन लादेनच्या दहशतवाद्यांनी हल्ला केल्यानंतर अमेरिकेने दहशतवादाविरुद्ध युद्ध सुरू केले आणि अल्कायदा या संघटनेशी संबंध

असल्याच्या संशयावरून अनेकांना ताब्यात घेतले. त्यांचे अमेरिकेने काय केले हे पाहिले, तर कसाबला वकील द्यावा की नाही, ही चर्चा निरर्थक वाटू लागेल! चौकशी आणि खटला या दोन्हीसाठी अवलंबिली गेलेली प्रक्रिया ही अमेरिकेतील न्यायव्यवस्था आणि आंतरराष्ट्रीय करार यांनी मान्य केलेल्या हक्कांचे उल्लंघन करणारी आहे, यावर एकमत आहे! ही बंधने पाळण्याच्या जबाबदारीतून मुक्त होण्यासाठी अमेरिकन सरकारने ग्वांटानामो बेवरील तुरुंगाचा वापर केला आहे. त्यामुळे त्यांना युद्धकैद्यांचा दर्जा नाही व जीनीव्हा कन्व्हेन्शनने मान्य केलेल्या तरतुदीही त्यांना लागू होत नाहीत! अमेरिकेतील कोर्टात त्यांच्यावर खटला भरण्यात आला नसल्यामुळे, तेथील आरोपींना असलेले अधिकारही त्यांना लागू नाहीत. त्यांच्याविरुद्धचे खटले चालविण्यासाठी तुरुंगातच लष्करी न्यायाधिकरण स्थापन करण्यात आले आहे. न्यायाधिकरणाच्या निर्णयांना अमेरिकेच्या कोर्टात आव्हान देण्याचा आरोपींचा हक्क कोर्टाने मान्य केला होता. मात्र बुश प्रशासनाने नवा कायदा करून सुप्रीम कोर्टाचा निर्णय निष्प्रभ ठरवला. या कायद्याने सदस्यांच्या लष्करी आयोगापुढे खटले चालविण्याची तरतूद करण्यात आली. चौकशीसाठी छळ करण्यास मनाई करण्यात आली असली, तरी पाण्यात बुडत असल्यासारखी भावना निर्माण करून चौकशी करण्यासारख्या मार्गांना मात्र मुभा कायम होती! शिवाय या प्रक्रियेत बचावासाठी वकिलांनाही आरोप व संबंधित कागदपत्रे पुरवली जात नव्हती. या खटल्यातून कोणीही निर्दोष मुक्त होता कामा नये, असे धोरणच असल्याचे पुरावेही प्रसारमाध्यमांत उघड झाले होते.

गुंडांचे उदात्तीकरण करणारे चित्रपट

आज भारतात याच्या बरोबर उलट चित्र दिसते आहे. महाराष्ट्र/मुंबईबरोबर पोलिसही अंडरवर्ल्ड आणि दहशतवाद्यांच्या निशाण्यावर आहेत. संघटीत गुन्हेगारीच्या कालखंडाचे, त्या काळातील गुंडांचे उदात्तीकरण करणारे चित्रपट बनवले जात आहेत. त्या काळात मुंबईत टोळ्यांची कशी दहशत होती, ही दहशत निधड्या छातीच्या पोलिस अधिकाऱ्यांनी कशी मोडून काढली या कशाकशाचीही माहिती नसलेल्या प्रेक्षकांकडून चित्रपटांची वाहवा होत आहे आणि या गुंडांचे अनुकरण करणाऱ्या अर्धवटांना जरब बसवण्याची क्षमता असलेले पोलिस निष्प्रभ ठरले आहेत. याची कारणे काय असावीत याचाही विचार करण्याची वेळ आता आली आहे.

अंडरवर्ल्ड/गुंडांसाठी/दहशतवाद्यासाठी मानवी हक्कांच्या मर्यादा ?

दहशतवाद्यांवर कोणताही विधिनिषेध पाळण्याचे बंधन नसले, तरी कायद्याने चालणाऱ्या देशाला काही विधिनिषेध पाळावेच लागतात; कारण ते न पाळणे, हे सुद्धा दहशतवादासाठी निमित्त ठरू शकते! परिणामी अंडरवर्ल्ड/गुंडांसाठी/ दहशतवाद्यासाठी मानवी हक्कांच्या मर्यादा काय असाव्यात? निरपराधांचे बळी घेणाऱ्या दहशतवाद्यांना माणूस म्हणता येणार नाही, ती तर जनावरं. त्यांच्या बाबतीत प्राणीहक्कांच्याच भाषेत बोलायला हवं. इतर गुन्हेगार आणि दहशतवादी यांच्यासाठी तपासपद्धती व पुराव्यांचे प्रमाण या बाबतीत वेगळे निकष ठरविणे गरजेचे आणि न्यायाचेही आहे, स्वतंत्र कायदे करून या तरतुदी करणे त्यांना अभिप्रेत आहे,

दहशतवादाच्या तपासासाठी ३० दिवसांत आरोपपत्र सादर करण्याचे बंधन शिथिल करून ते ६० दिवसांचे करणे, साक्षीदारांना संरक्षण देणे, याबरोबरच एकदा कायद्याचे पालन करून दहशतवाद्यांना शिक्षा दिल्यावर तिची विनाविलंब अंमलबजावणी करणे, यासारख्या बाबींवर त्यांचा भर आहे. घटनेने प्रत्येक व्यक्तीला दिलेल्या जीवित व स्वातंत्र्याच्या हक्काचा सुप्रीम कोर्टानेच लावलेला अर्थ दहशतवाद्यांना लागू होत नाही. फौजदारी प्रक्रियेतील बारीक सारीक तरतुदींच्या काटेकोर पालनाचा आग्रह अंडरवर्ल्ड/गुंडांसाठी दहशतवाद्यांच्या बाबतीत धरण्याचे कारण नाही.

दहशतवाद्यांनी देशात ठार मारलेल्या नागरिकांची संख्या एक लाखाच्या पुढे जाणारी आहे. दहशतवाद्यांची कार्यक्रम पत्रिका एवढी राजकीय व कार्यक्रम एवढा हिंसाचारी असताना त्यांना मानवतावादाचे, पुरोगामीपणाचे किंवा क्रांतीचे नाव देऊन जी शहाणी माणसे पाठिंबा देतात त्यात आपल्या महाराष्ट्रातील अनेक अतिशहाण्यांचा समावेश आहे. दहशतवाद्यांना व त्यांच्या सहानुभूतीदारांना पाठिंबा देण्याची, त्यांचा बचाव करण्याची आणि त्यासाठी वृत्तपत्रांचे रकाने भरण्याची कोणतीही संधी ते सोडत नाहीत

जर्मन बेकरी पुणे, हैदराबाद ते बंगळुरू : दहशतवादी हिंसाचार वाढवण्याची शक्यता

April 20, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

पुण्याच्या जर्मन बेकरी बॉम्बस्फोटातला आरोपी हिमायत बेग याला या स्फोटाच्या प्रकरणात पुण्याच्या सत्र न्यायालयाने दोषी ठरवले व गुरुवारी फाशीची शिक्षा सुनावली. हा स्फोट २०१० च्या फेब्रुवारीत झाला होता. या कटातले अन्य पाच आरोपी फरार आहेत. जर्मन बेकरी स्फोटाचा कट वरच्या पातळीवर शिजला होता. हिमायत बेगला शिक्षा झाल्याने जर्मन बेकरी स्फोटाचा पूर्ण निकाल लागला, असे होणार नाही. ही शिक्षा झाली तरीही पोलिसांना फरार आरोपींचा शोध घेत राहावेच लागणार आहे.

बेंगळूरमध्ये बॉम्बस्फोट

राज्य विधानसभा निवडणुकीला जोर आलेला असतानाच बुधवारी मल्लेश्वरम येथील प्रदेश भाजप कार्यालयासमोर बॉम्बस्फोट झाला. या घटनेत ८ पोलिसांसह १६ जण जखमी झाले. इंडियन मुजाहिद्दीन संघटनेचा या घातपातामध्ये हात असावा, अशी शंका पोलिसांनी व्यक्त केली आहे. ऐन निवडणूक काळात दहशतवादी हल्ला झाला. २०१० मध्ये बेंगळुरातील चिन्नास्वामी स्टेडियमजवळ झालेला बॉम्बस्फोटदेखील १७ एप्रिल रोजीच झाला. दोन्ही हल्ल्यात बरेच साधर्म्य आहे. भाजप कार्यालयासमोर पार्किंग करण्यात आलेल्या सुझुकी

कंपनीच्या दुचाकीत बॉम्ब ठेवण्यात आला. टायमरच्या साहाय्याने दहशतवाद्यांनी हा स्फोट घडवून आणला. मल्लेश्वरम येथे बॉम्बस्फोटासाठी वापरण्यात आलेली दुचाकी हैदराबाद येथून चोरून आणण्यात आली आहे.

अमेरिका आणि भारत या दोन देशांना केवळ तीन दिवसांच्या अंतराने बॉम्बस्फोटांनी पुन्हा एकदा हादरा दिला आहे. सोमवारी अमेरिकेतील बोस्टन येथे जगप्रसिद्ध मॅरेथॉन स्पर्धेत झालेल्या स्फोटात तिघा जणांचा मृत्यू झाला तर १७६ लोक जखमी झाले. अमेरिकेमध्ये झालेल्या ९/११ च्या भीषण दहशतवादी हल्ल्यानंतर अमेरिकेच्या राज्यकर्त्यांनी हा हल्ला करणाऱ्यांना वेचून आणि ठेचून काढण्यात येईल अशी अमेरिकन जनतेला ग्वाही दिली होती. त्याप्रमाणे अल कायदाचा ओसामा बिन लादेन याला काही वर्षांनंतर पाकिस्तानात ठार केले. गेली १२ वर्षे अमेरिकेवर कुठलाही दहशतवादी हल्ला होऊ दिला नव्हता. पण असे दहशतवादी हल्ले कायमचे रोखणे, अमेरिकेसारख्या महासत्तेलाही शक्य नाही हे सोमवारी अमेरिकेत बोस्टन येथे झालेल्या दोन बॉम्बस्फोटांनी सिद्ध झाले आहे. या देशाने सुरक्षाव्यवस्थेवरील खर्च कितीतरी पटीने वाढवला. आपल्या गुप्तहेर यंत्रणेवरील खर्च करताना अमेरिकेला केवळ देशांतर्गत खर्चाचाच विचार करून चालत नाही तर जगात जेथे-जेथे आपल्या गुप्तहेर यंत्रणांचे जाळे आहे तेथील यंत्रणांवर हा खर्च करावा लागतो.

अस्थैर्य माजवण्याची एक दीर्घकालीन योजना

१९६५ व १९७१ च्या अपमानकारक पराभवाचा बदला घेण्यासाठी पाकिस्तानचे राष्ट्रपती जनरल झिया आणि कुख्यात आयएसआय यांनी संयुक्तपणे भारतात अस्थैर्य माजवण्याची एक दीर्घकालीन योजना आखली आहे. या योजनेला पाकिस्तानच्या काराकोरम पर्वतावरून के प्लॅन असे संबोधले गेले. भारतात द्वेषाची बीजे रोवून जातीय व धार्मिक तणाव निर्माण करणे हा या योजनेचा मुख्य भाग होता. यातूनच स्वतंत्र खलिस्तानची मागणी, काश्मीरचे विभाजन करण्याचाही डाव रचला गेला. १९९३ मध्ये पाकिस्तानने दहशतवादी संघटनांना पैसे, शस्त्रास्त्रे, प्रशिक्षण वगरे सर्व प्रकारची मदत करून भारतात दहशतवादी हल्ले घडवून आणले व त्यानंतरच्या प्रत्येक दहशतवादी हल्ल्यामागे पाकिस्तानचा हात आहे, भारताची प्रगती, त्याचा औद्योगिक विकास, विविध धर्मांच्या व विविध भाषिक लोकांमधील ऐक्य, नांदणारी शांतता व लोकशाही या गोष्टी पाकिस्तानी राज्यकर्त्यांच्या डोळ्यांत सलत आल्या आहेत. मुंबईच काय, भारतात कुठेही दहशतवादी हल्ले झाले तरी काही तासांतच लोक पूर्ववत आपले व्यवहार सुरू करतात. भारतात येणाऱ्या पर्यटकांवरही या दहशतवादी हल्ल्यांचा फारसा परिणाम झालेला नाही. ज्या पाकिस्तानने भारताविरुद्ध दहशतवाद पोसला त्याच पाकिस्तानमध्ये दहशतवादाने आज थैमान घातले आहे. बॉम्बस्फोटांचा उद्देश एकच आहे तो म्हणजे अधिकाधिक प्राणहानी आणि अर्थव्यवस्था खिळखिळी करणे. मात्र, आता दहशतवादाने पोळलेल्या देशांनी एकत्र येऊन वेगळी रणनीती आखणे आणि जागतिक दशतवादाचे कुरण होऊ पाहणाऱ्या पाकिस्तानावर दबाव आणणे, आवश्यक झाले आहे.

राष्ट्रीय भावनेने त्याचा मुकाबला करण्याची गरज

दहशतवाद्यांच्या हल्ल्याचे राजकारण न करता राष्ट्रीय भावनेने त्याचा मुकाबला करण्याची गरज आहे. राजकारणापलीकडे राष्ट्रकारण असते आणि देशाच्या उज्ज्वल भविष्यासाठी ते आवश्यक असते, याची आमच्या येथील राजकारण्यांना जाणीवच नाही. काँग्रेस प्रवक्ते शकील अहमद यांनी स्फोटाच्या या घटनेचे राजकारण करण्याचा जो प्रयत्न केला, त्याचा करावा तेवढा निषेध कमीच आहे. दहशतवाद्यांच्या कारवायामुळे जेवढे नुकसान होते, त्यापेक्षा जास्त नुकसान राजकारण्यांच्या या वृत्तीमुळे होत असते. भाजपा कार्यालयाजवळ हा स्फोट झाल्यामुळे राज्यात होणाऱ्या विधानसभा निवडणुकीत त्याचा फायदा भाजपाला मिळेल, असे तारे शकील अहमद यांनी तोडले आहेत. भाजपानेच आपल्या राजकीय फायद्यासाठी हा स्फोट घडवून आणला, असा शकील अहमद यांच्या विधानाचा मथितार्थ आहे. पक्षाचे महासचिव जनार्दन द्विवेदी यांनी शकील अहमद यांच्या भूमिकेशी पक्ष सहमत नसल्याचे स्पष्ट केले आहे. बंगळूरुच्या स्फोटाच्या या घटनेचे राजकारण न करता सर्व राजकीय पक्षांनी एकत्र येण्याची गरज आहे. दहशतवाद ही गंभीर अशी राष्ट्रीय समस्या आहे. या दहशतवादानेच काँग्रेस पक्षाच्या दोन नेत्यांचा बळी घेतला आहे, तरीसुद्धा त्यांचे डोळे कसे उघडत नाही. त्यामुळे दहशतवाद चिरडून टाकण्याचे कठोर धोरण स्वीकारणे ही काळाची गरज झाली आहे. असे धोरण आपण सर्व पक्षीय आणि राजकीय मतभेद बाजूला ठेवत स्वीकारले नाही, तर एक दिवस दहशतवादच आपल्या देशाला चिरडून टाकेल याची जाणीव सर्वांनी ठेवली पाहिजे.

पंतप्रधान मनमोहन सिंग आणि अमेरिकेतील स्फोट

पंतप्रधान डॉ. मनमोहनसिंग यांनी अशा दहशतवादी हल्ल्याचा सामना करण्यासाठी संपूर्ण जगाने एकत्र येण्याची आवश्यकता व्यक्त केली. अमेरिकेतील स्फोट ही दुःखद घटना असून, स्फोटामध्ये मृत्युमुखी पडलेल्या व जखमी झालेल्या नागरिकांच्या दुःखामध्ये आम्ही भारतीय नागरिक सहभागी आहेत. “या घटनेची चौकशी करण्यासाठी भारत अमेरिकेला पूर्णपणे सहकार्य करेल असे सांगितले”. काय आश्वासक शब्द आहेत मनमोहनसिंग यांचे. त्यांचे हे आश्वासन ऐकून अमेरिकेचे अध्यक्ष बराक ओबामा धन्य झाले असतील, आश्वस्त झाले असतील. मनमोहनसिंग यांच्यासारख्या (खंबीर, कर्तव्यकठोर, पोलादी, खंबीर) पुरुष माणसाची साथ मिळाल्याने बराक ओबामा याना हायसे वाटले असेल.

आतंकवादाचा मुकाबला कसा करावा याचे धडे आपल्या कडून घेण्याची दुर्दैवी वेळ अद्याप अमेरिकेवर आलेली नाही. आतंकवादाचा मुकाबला कसा करू नये, अतिरेक्यांचे लाड कसे करावेत, त्यांना करदात्यांच्या पैशाने कसे पोसावे, त्यांच्या शिक्षेवरून सत्तेचे आणि मतांचे राजकारण कसे करावे, देशहिताला आणि देशाच्या सुरक्षेला तिलांजली कशी द्यावी, बहुसंख्यांक जनतेला कसे वाऱ्यावर सोडावे याचे सोपे आणि सुलभ उपाय शिकण्याची वेळ जेव्हा अमेरिकेच्या अध्यक्षांवर येईल तेव्हा त्यांना आपण तुमची “शिकवणी” लावू, पंतप्रधान साहेब, आपण आधी आपल्या देशातील बॉम्बस्फोटांचा निकाल लावा. दुष्काळ पडला आहे तिकडे आधी

मदत करा. आधी तुम्ही आपल्या देशातील लोकांचे रक्षण करा मग तुम्ही दुसऱ्या देशाची काळजी करा ? पुढील वर्षी अफगाणिस्तानातून अमेरिका आपले सैन्य मागे घेणार आहे. त्यानंतर जी 'पोकळी' तयार होईल त्यात हिंसाचार वाढत जाणार आहे. कारण तालिबानी अतिरेकी भारतीय उपखंडात हिंस्र धिंगाणा घालायला मोकळे होतील. बोस्टन ते बंगळुरु साखळी ही त्यानजीकच्या भविष्याची नांदी आहे.

दहशतवादी आत्मसमर्पण आणि पुनर्वसन धोरण

:समन्वयाचा अभाव

March 29, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

घातपाताचा कट रचल्याप्रकरणी 'हिज्ब-उल-मुजाहदीन'चा अतिरेकी लियाकत अली शाह याला दिल्ली पोलिसांनी अटक केल्याच्या मुद्द्यावर जम्मू-काश्मीर विधिमंडळ सभागृहात चर्चा करण्यासाठी सत्ताधारी पक्ष नॅशनल कॉन्फरन्सने मांडलेल्या तहकुबीच्या प्रस्तावाला विधानसभा अध्यक्षांनी परवानगी नाकारली. होळीच्या दिवशी दिल्लीत आत्मघातकी अतिरेक्यांद्वारे घातपात घडविण्याचा कट पोलिसांनी उघडकीस आणला असून कुपवाडाहून त्यासाठी दिल्लीकडे निघालेल्या हिजबुल मुजाहिदीनच्या सईद लियाकत अली शाह या संशयित अतिरेक्यास अटक केली आहे. दिल्लीतील जामा मशिदीजवळच्या एका गेस्टहाऊसमध्ये आपल्यासाठी शस्त्रास्त्रे ठेवल्याची माहिती त्याने पोलिसांना दिली. गेस्टहाऊसमधून एके ५६ रायफल, स्फोटके व हातबॉम्ब हस्तगत करण्यात आले आहेत. ती बाळगणारा अतिरेकी मात्र फरारी आहे. तो अतिरेकीच घातपात नेमका कुठे आणि कसा घडवायचा, हे सांगणार होता, अशी माहिती शाहने दिली आहे. दिल्लीतील घातपातानंतर काश्मीरला जाण्याचे आदेशही शाहला त्याच्या म्होरक्यांनी दिले होते.

दिल्लीत अजून काही अतिरेकी घुसले आहेत का, याचाही शोध घेतला जात आहे. जम्मू आणि काश्मीरमधील कुपवाडाचा रहिवासी असलेला शाह हा रेल्वेने दिल्लीकडे निघाला असताना त्याला बुधवारीच गोरखपूर रेल्वे स्थानकावर अटक झाली. त्याला गुरुवारी न्यायालयासमोर हजर केले असता पंधरा दिवसांची पोलीस कोठडी ठोठावण्यात आली. शाह हा १९९३ मध्येच दहशतवादी गटांत सामील झाला होता. काश्मीरमधील २०११ सालच्या एका घातपातातही त्याचा हात होता. १९९७ मध्येच तो पाकिस्तानव्याप्त काश्मिरात गेला होता. तेथे त्याला घातपाताचे प्रशिक्षण दिले गेले होते. तेथून तो पाकिस्तानच्या पासपोर्टवर विमानाने नेपाळला गेला आणि नेपाळहून सीमेवरील सोनौली ठाण्यातून त्याने भारतात प्रवेश केला. भारतात जाताच तो पासपोर्ट नष्ट करण्यास त्याला सांगण्यात आले होते. तेथून तो दिल्लीला निघाला होता.

आत्मसमर्पण केलेल्या दहशतवाद्यांना सरकारने देऊ केलेल्या सुविधा

शासनाच्या ग्रामीण विकास विभागातर्फे निवास आणि स्वरोजगार ,शैक्षणिक आधारावर सरकारी नोकरी ,पुनर्वसनाची सुविधा ,पूर्वीच्या अपराधातून मुक्त करण्यावर विचार केला जातो.शस्त्रांच्यासह समर्पण करणाऱ्यांना 20 हजार ते 3 लाख रुपयापर्यंतचा मोबदला मिळतो. दहशतवाद्यांशी पुन्हा संबंध ठेवल्यास सर्व सुविधा बंद करण्यात येतात.दहशतवादविरोधी अभियानात विशेष मदत केल्यास पोलीस विभागांत किंवा होमगार्ड म्हणून नियुक्त करण्यात येते.मृत झालेल्या व्यक्तींच्या कुटुंबाला प्रतिव्यक्ती (मृत) च्या हिशोबानुसार एक लाख रुपये ,जायबंदी झालेल्यांना किंवा स्वसंपत्तीचे अंशतः नुकसान झालेल्यांना ,अपंग किंवा अर्धमृत झालेल्यांना 50 हजार रुपये दिले जातात.

शरणागती पत्करणाऱ्या दहशतवाद्यांसाठी जम्मू-काश्मीर सरकारने पुनर्वसन योजना सुरु केली आहे.पाकव्याप्त काश्मीरमधील नागरिकांच्या पुनर्वसनासाठी जम्मू-काश्मीर सरकारने सुरु केलेल्या विशेष योजनेतर्गत शरणागती पत्करून समान्य जीवन जगण्याची लियाकतची इच्छा आहे,असे जम्मू-काश्मीर पोलिसांचे म्हणणे आहे.माझ्या पतीला अडकविण्याचे दिल्ली पोलिसांचे षड्यंत्र आहे,अशी टीका सईदची पत्नी अख्तर-उ-निसा हिने केली आहे. ती म्हणाली,“”आम्ही नेपाळ सीमा ओलांडून भारतात आल्यानंतर गणवेशधारी सुरक्षा रक्षकांची गाडी आमची वाट पाहत होती. आम्हाला त्या गाडीत बसविण्यात आले. त्यातून आम्ही गोरखपूरला पोहोचलो. तेथे माझ्या पतीला गाडीतून उतरविण्यात आले .अख्तर-उ-निसा ही सईदची दुसरी पत्नी असून, ती सध्या कुपवाडामधील सईदच्या घरी पोहोचली आहे. त्याची पहिली पत्नी अमिना बानो हिने 2011मध्ये सईद शरणागती पत्करणार असून, त्याच्या पुनर्वसनासाठी राज्य सरकारकडे अर्ज दाखल केला होता. केंद्रीय गृह मंत्रालयाने हिज्बुल मुजाहिदीनच्या दहशतवादी अटक प्रकरणाची चौकशी करण्याचे आदेश राष्ट्रीय तपास संस्थेला (एनआयए) दिले. याप्रकरणी जम्मू-काश्मीर आणि दिल्ली पोलिसांनी परस्परविसंगत खुलासे केल्यामुळे या प्रकरणाची चौकशी करण्याचे आदेश गृह मंत्रालयाने दिले.. लियाकतच्या पहिल्या पत्नीने पुनर्वसनासाठी 2011 मध्ये अर्ज दाखल केला होता. लियाकतला अशा पद्धतीने अटक होत असेल, तर शरणागती पत्करण्यास इच्छुक असलेल्या दहशतवाद्यांना चुकीचा संदेश जाईल,असे जम्मू-काश्मीर सरकारचे म्हणणे आहे

दिल्ली पोलिस जम्मू-काश्मीर पोलिस समन्वयाचा अभाव

दहशतवाद प्रतिबंधक कारवाई परिणामकारक का होत नाही, याचे मोठे कारण म्हणजे आपल्या देशातील सर्व पातळ्यांवरील समन्वयाचा अभाव. देशाच्या सुरक्षेच्या दृष्टीने अत्यंत महत्वाच्या या विषयात अद्यापही एकसूत्रीपणा येऊ नये, ही बाब चिंताजनक होय. समन्वयाच्या या अभावाचा प्रत्यय लियाकत अली शाह प्रकरणात पुन्हा एकदा आला. पाकव्याप्त काश्मिरातून नेपाळमार्गे भारतात येताना लियाकत अली शाह याला दिल्ली पोलिसांनी अटक केली. जम्मू-काश्मीर पोलिसांचे म्हणणे असे, की राज्य सरकारने अतिरेक्यांसाठी जे माफी देण्याचे धोरण

स्वीकारले आहे, त्यानुसार तो परतत होता. दिल्ली पोलिसांचे म्हणणे मात्र वेगळे आहे. अफजल गुरूला दिलेल्या फाशीचा बदला घेण्यासाठी दिल्लीत दहशतवादी हल्ल्याचा कट शिजत होता आणि लियाकत अली त्यात सामील असल्याची माहिती गुप्तचरांकडून मिळाल्याचा त्यांचा दावा आहे. कोणाचा दावा बरोबर हे “एनआयए”च्या चौकशीतूनच समजू शकेल. मात्र विविध राज्यांचे पोलिस, केंद्र व राज्य सरकार, गुप्तचर यंत्रणा अशा विविध पातळ्यांवरील समन्वयाचा कसा बोजवारा उडाला आहे, याचे ढळढळीत दर्शन या घटनेत जगाला झाले, हे मात्र नक्की. राष्ट्रीय दहशतवादविरोधी केंद्र (एनसीटीसी) स्थापन करण्याचा प्रस्ताव अद्याप साकारलेला नाही. अधिकारक्षेत्राच्या मुद्द्यावरून झालेल्या मतभेदांमुळे तो रखडला आहे. गुप्तचरांकडील माहिती एकाच केंद्राकडे एकत्रित केली जाईल आणि तिचे विश्लेषणही केले जाईल, हे या केंद्राकडून अपेक्षित होते. सध्या अशा केंद्राची किती आवश्यकता आहे, हेच या घटनेने दाखवून दिले आहे. मुळातच दहशतवाद हे राष्ट्रीय संकट मानून त्याचा एकजुटीने मुकाबला करण्याची गरज आहे, या जाणिवेचाच अद्यापही अभाव दिसतो आहे. पाकव्याप्त काश्मिरात राहणाऱ्या व दहशतीचा मार्ग सोडून देऊ इच्छिणाऱ्यांना माफी जाहीर करून त्यांना मुख्य प्रवाहात सहभागी होऊ देण्याचे धोरण चुकीचे नाही. दहशतवाद्यांना स्थानिक पातळीवर मिळणारा पाठिंबा कमी करणे, हेही दहशतवादविरोधी लढ्याचेच उद्दिष्ट आहे. त्यामुळेच शरण आलेल्या दहशतवाद्यांच्या पुनर्वसनाचे धोरण हा समग्र दहशतवादविरोधी धोरणाचाच भाग बनविला पाहिजे. शिवाय ते करीत असतानाही अखंड सावधानता ठेवायला हवी. राजकीय दृष्टिकोनातून दहशतवादाशी संबंधित घटनांकडे पाहता कामा नये. जम्मू-काश्मीर पोलिस आणि दिल्ली पोलिस यांनी परस्पर विसंगत खुलासे केल्यामुळे, गोरखपूर रेल्वे स्थानकावर पकडलेल्या हिजबुल मुजाहिदीनच्या संशयित दहशतवाद्याच्या अटकेची चौकशी होणार आहे

जम्मू आणि काश्मीरमध्ये नव्या प्रकारचा दहशतवाद

March 28, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

लोकसभेत गृहमंत्री सुशीलकुमार शिंदे यांनी हल्ल्यामागे पाकिस्तानचा हात असण्याची शंका उपस्थित केली मात्र, हल्ल्यातील शहीद जवानांना श्रद्धांजलीच्यावेळी सत्ताधारी बाकांवरील गृहमंत्र्यांसह एकही नेता उपस्थित नव्हता. दहशतवाद्यांच्या गोळ्या छातीवर झेलून देशाचे रक्षण करणाऱ्या सीआरपीएफच्या जवानांनी राजकीय नेत्यांवर रोष व्यक्त केला आहे. बुधवारी श्रीनगरमध्ये झालेल्या दहशतवादी हल्ल्यात शहीद जवानांच्या श्रद्धांजली सभेला राज्याचे मुख्यमंत्री उमर अब्दुल्ला यावेळी उपस्थित नव्हते. यामुळे जवानांनी मुख्यमंत्री कुठे आहेत? असा सवाल उपस्थित केला. एखाद्या सामान्य नागरिकाच्या अंत्यसंस्कारालाही सर्व राजकीय नेते हजर असतात मग देशासाठी लढणाऱ्या सैनिकासाठीच यांच्याकडे वेळ नाही का? असा रोष सैनिकांनी व्यक्त केला. या मुद्द्यावर वातावरण तापत असताना घाई गडबडीत मुख्यमंत्री

अब्दुल्ला श्रीनगर विमानतळावर गेले आणि त्यांनी तिथेच शहीद जवानांना श्रद्धांजली वाहिली. त्यावेळी जवानांचे मृतदेह त्यांच्या कुटुंबियांकडे सोपविण्यासाठी विमानावर चढविले जात होते.

पाकिस्तानच्या मुद्यावर सरकारचे धोरण नरमाईचे का आहे ? पाकिस्तान पंतप्रधानांच्या भारत भेटीवर अजमेर दर्ग्याचे प्रमुख कठोर भूमिका घेऊ शकतात तर, सरकार का नाही ?
सीआरपीएफ जवानांना श्रद्धांजली देण्यावेळी गृहमंत्री सुशीलकुमार शिंदे कुठे गेले होते ?

सीआरपीएफ छावणीवर हल्ला झाला त्यावेळी ७३ व्या बटालियनेचे ५० जवान तिथे उपस्थित होते. दहशतवादी तिथे खेळत असलेल्या मुलांमध्ये मिसळले होते. त्यांच्याकडे मोठ्या प्रमाणात शस्त्रास्त्र होते जे, पाकिस्तानी बनावटीचे होते. याशिवाय त्यांच्याकडे सापडलेल्या डायरीत पाकिस्तानातील क्रमांक सापडले.हल्ल्याची माहिती आधी होती तर, पाच सैनिकांना शहीद का व्हावे लागले, देशात असे दहशतवादी हल्ले होत असताना लष्करी विशेषाधिकार कायदा (अफस्पा) रद्द करण्याची मागणी का होत आहे. आपण पाकिस्तान आणि दहशतवादाविरोधात आक्रमक झाले पाहिजे.

जम्मू आणि काश्मीरमध्ये सुमारे २००-२५० दहशतवादी कार्यरत आहेत. याशिवाय २०००-२५०० ते दहशतवादी भारतात घुसखोरीच्या तयारीत आहे. लष्कराच्या जवानांचे शौर्य आणि एकनिष्ठता यामुळे दहशतवादी आणि घुसखोरी यावर नियंत्रण मिळवणे शक्य झाले आहे. परंतु जम्मू आणि काश्मीर सरकारला याचा फायदा करून घेता आलेला नाही.

नव्या प्रकारचा दहशतवाद

१९४८ ते १९७२ या सालांच्या मध्ये काश्मीर मध्ये शांती होती. १९७२ पासून ऑपरेशन टॉपेझ च्या प्लॅन प्रमाणे मोठ्या प्रमाणात पाकिस्तानी घुसखोरी सुरू झाली. अनेक तरुणांना भडकवून पाकिस्तानी आतंकवादी ट्रेनिंग कॅम्पस् मध्ये पाठवण्यात आले. या काळामध्ये आपले सरकार पूर्णपणे झोपले होते. १९८० पासून बंध आणि रस्त्यावर हिंसाचारास सुरुवात झाली. १९८५ सालापासून काश्मीर पूर्णपणे आतंकवाद्यांच्या नियंत्रणाखाली गेले १९८८ साली त्यावेळेचे पंतप्रधान व्ही.पी. सिंगाना काश्मीर कायमचे भारतापासून अलग झाले आहे असे वाटले. १९८८ पासून सैन्याला काश्मीरमध्ये सीमेवर घुसखोरी थांबवण्यास (ANTI INFILTRATION / ANTI TERRORISTS OPERATION) आणि काश्मीरच्या आत आतंकवादी कारवाया थांबवण्याकरता बोलवण्यात आले. सैन्याने केलेल्या त्यागामुळेच आज काश्मीर भारतामध्ये आहे.

काश्मीरमध्ये खोट्या बातम्या

फार मोठ्या प्रमाणात राष्ट्रविरोधी पत्रकार, वर्तमान पत्रे, संकेतस्थळे () मानवाधिकार भंग होते म्हणून दुष्प्रचार करत असतात आणि आपले सरकार त्यांच्या विरुद्ध काही कारवाई करत नाही.

काही वर्तमानपत्रांचे प्रतिनिधीही दहशतवाद्यांना अपेक्षित बाजू मांडताना दिसतात. काश्मीर जळतंय? काश्मीरचा ठराविक भाग या आंदोलनाची शिकार होत आहे. आंदोलनाच्या वेळी प्रामुख्याने श्रीनगर आणि सोपोरमध्ये गडबड होते. इतर ठिकाणी शांतता असते. मात्र संपूर्ण काश्मीरच या आंदोलनांमध्ये होरपळून निघतंय असं काहीसं खोट चित्र रंगवलं जातंय.

काश्मीरमध्ये काश्मीर खोऱ्याला (130 किमी × 30 किमी) ला अवास्तव महत्त्व दिले जाते. काश्मीरची 20 टक्के लोकसंख्या येथे राहते, आकारमानाने हा काश्मीरचा 15 टक्के भाग आहे. काश्मीर खोरे हे देशविरोधी कारवायांचा अड्डा आहे. येथे वृत्तपत्रांचे वार्ताहार, हरियतचे नेते, इतर राजकीय नेते, न्यायपालिका आणि काही पोलीस अधिकारी राष्ट्रविरोधी कामामध्ये पूर्णपणे गुंतलेले आहेत. त्यांचे सर्वात महत्त्वाचे काम म्हणजे सैनिकांनी कुठे तरी केलेला तथाकथित अत्याचार केला ही घटना राष्ट्रीय वर्तमान पत्राच्या पहिल्या पानावर छापून आणायची. चौकशी होऊन खोटे ठरलेले आरोप मात्र वर्तमान पत्रामध्ये छापयचे पण नाहीत. देशातल्या भ्रष्ट झालेल्या बुद्धीवंतांना श्रीनगरमध्ये बोलावून त्यांच्याकडून तथाकथित अत्याचाराचा धिक्कार करून घ्यायचा. आज महाराष्ट्रात आणि देशाच्या बाकी भागात काश्मीरपेक्षा 100 पट जास्त अत्याचार होत आहेत. पण अनेक वर्तमानपत्रे त्याकडे दुर्लक्ष करतात.

प्रत्येक घटनेस पाकीस्तानला अनुरूप रंग

राष्ट्रीय प्रसार माध्यमांमधून काश्मीर खोऱ्यातील परिस्थिती अत्यंत भयानक असल्याचे चित्र रंगवले जात आहे. मात्र वस्तुस्थिती तशी नाही. श्रीनगर भागातील काही प्रसार माध्यमे घडणाऱ्या प्रत्येक घटनेस पाकीस्तानला अनुरूप रंग देतात. दहशतवाद्यांची मुखपत्रे असेच जणू त्यांचे रूप असते. या वृत्तपत्रे व त्यांच्या पत्रकारांवर कायदेशीर बडगा उगारला पाहिजे. तसेच राष्ट्रीय माध्यमांमधून सामान्यांना होणाऱ्या अडथळ्यांच्या आणि फुटीरवादी गटांच्या कृष्णकृत्यांना ठळक प्रसिद्धी देऊन या वृत्तपत्रांना नामोहम करता येणे शक्य आहे.

प्रसार माध्यमे ही अशा राष्ट्रविरोधी शक्तींच्या हातातील कोलित बनत चालली आहे. आणि अनेकदा हे त्यांच्याही नकळत होताना दिसत आहे. त्यामुळे या माध्यमांनी अन्य सामान्य घटनांचे वार्ताकन आणि सुरक्षाविषयक घडामोडींचे वार्ताकन यामधला फरक जाणून घेणे आवश्यक आहे. सुरक्षा संदर्भातील घटनांचे वार्ताकन हे टीआरपीच्या साठीचे आयते खाद्य समजले जाऊ नये अशा घटनांचे वार्ताकन अधिक संवेदनशीलपणे केले पाहिजे. एका वर्तमान पत्रात एक बातमी प्रसिद्ध झाली की, एका जखमी आतंकवाद्याला मातीच्या ढिगाऱ्याखालून काढल्यावर गोळी मारण्यात आली. बहुतेक या वार्ताहाराच्या मते या आतंकवाद्याला गोळी मारायच्या ऐवजी फुलांचा गुच्छ द्यायला पाहिजे होता. जखमी आतंकवादी नेहमी जवळ आलेल्या सैनिकांवर हाथ गोळा फेकून त्यांना मारतात. अशा आतंकवाद्यांना दया कशाला दाखवायची? काही वार्ताहार कायमचे आतंकवाद्यांचे मुखपत्र बनले आहेत. मुझामील जमील

शारत मसुद, बिबीसेचे युसफ. या सगळ्यांवर कायदेशीर कारवाई त्वरित व्हायला हवी. मोकळीक मिळाली तर हे वार्ताहार वाचकांचे मन कलुषित करणार यात संदेह नसावा.

आतंकवादाचा बदलता चेहरा

1971 चे युद्ध हरल्यावर पाकिस्तानने काश्मीरमध्ये ऑपरेशन टोपेझ सुरु केले. काश्मीर मध्ये फार मोठ्या प्रमाणात आतंकवाद्यांची घुसखोरी करण्यात आली. 1988 साली काश्मीरला वाचवण्याकरता सैन्याला बोलवण्यात आले. त्यावेळेस काश्मीरमध्ये 6000-7000 आतंकवादी होते. प्रत्येक वर्षी 2000-3000 नवीन आतंकवादी आत प्रवेश करायचे. प्रत्येक वर्षी 2500-3000 आतंकवादी काश्मीरमध्ये मारले जात होते. आता काश्मीरच्या एलओसी वरून होणारी घुसखोरी थांबवण्यात सैन्याला यश मिळाले आहे. सध्या शिल्लक राहिलेल्या आतंकवाद्यांची संख्या 500 च्या आसपास असावी. हे सगळे करताना गेल्या 22 वर्षांत प्रत्येक वर्षी 20-25 ऑफिसर्स आणि 400-750 सैनिक आपल्या प्राणांचे बलिदान करतात. काही वर्षांपासून आतंकवाद्यांची भारतीय सैन्यांशी लढण्याची हिंमत नाही. त्यामुळे गेल्या दोन वर्षांत दगडफेक (DISINFORMATION CAMPAIGN) खोट्या बातम्या पसरवून सामान्य काश्मिरी लोकांना भडकावणे सुरु आहे. यानुसार सैन्याविरुद्ध खोटे आरोप करण्याकरता सामान्य माणसांना भाग पाडले जाते.

आपले सरकार आपल्या सैनिकांचे रक्षण करण्यात पूर्णपणे अपयशी पडलेले आहे. अशा प्रकारचा गोबेल्स पद्धतीचा दुष्प्रचार थांबवण्याची जबाबदारी गृहमंत्रालयाची आहे. राष्ट्रविरोधी लिखाण करणारे पत्रकार, वर्तमानपत्रे, संकेतस्थळे एस एम एस पाठवणारे आणि पाकिस्तानचे पैसे घेऊन चालणाऱ्या सामाजिक संस्था या सगळ्यांवर कारवाई करायला हवी. आतंकवादाचे स्वरूप बदलते आहे पण झोपी गेलेले गृहमंत्रालय केव्हा जागे होणार. लष्कर हा राष्ट्राचा शेवटचा आधार आहे. आणि त्याचेच जर खच्चीकरण झाले लष्कराच्या मनोबलावर परिणाम झाला, तर राष्ट्रासाठी ते सर्वांत धोकादायक ठरेल. लष्कराचे सामर्थ्य कमी करण्याचा प्रयत्न हाणून पाडला पाहिजे आणि नकारात्मक प्रचाराच्या प्रभारापासून लष्कराला वाचवणे ही तर आपणा सर्वांचीच राष्ट्रीय जबाबदारी आहे. मानवी हक्कांचा सन्मान हा प्राधान्याचा विषय आहे. परंतु दहशतवाद्यांशी लढणाऱ्या जवानांना-जी लढाई सामान्य कायदा-सुव्यवस्था प्रकरणांपेक्षा मुळातच वेगळी असते. अशी लढाई लढण्यासाठी कोणतेही कायदेशीर संरक्षण न देता जवानांना वाऱ्यावर सोडू शकत नाही. आणि अशावेळी काही चूक झालीच तर त्या जवानांना सामान्य नागरी न्यायालयापुढे पाठवूही शकत नाही. त्याच्या नीतिधैर्यावर जबरदस्त आघात होऊ शकतो. काश्मीरला आज गरज आहे ती भ्रष्टाचार मुक्त राज्यकर्त्यांची जे तिथल्या जनतेला रोजगार उपलब्ध करू शकतील.

गिलानी, यासीन मलिक हे नेते पाकिस्तानी एजंट आहेत. स्वायत्ततेची मागणी केवळ 20 टक्के वहाबी पंथीयांची असून अन्य 80 टक्के जनता भारताबरोबर आहे आणि त्यांना शांतता हवी आहे. त्यामुळे हिंसाचार व चिथावणीखोरांवर सरकारने कठोर कारवाई करावी. सध्या

काश्मीरमध्ये खोट्या बातम्यांचे पेव फुटले आहे. (DIS INFORMATION CAMPAIGN).सामन्य माणसाला भिती वाटते की काश्मीर भारता पासून वेगळा होईल.त्याची काळजी नको. पण काश्मीरमध्ये आतंकवादाचे स्वरूप बदली होत आहे. देश विरोधी खोटे आरोप करून काश्मीरमध्ये मानवी हक्क भंग होतात असे दाखवायचा अतिरेकी प्रयत्न करतात.सरकारने हे रोखण्यासाठी कठोर कारवाई केली पाहिजे. फुटीरतावाद्यांना हवालाच्या माध्यमातून मिळणाऱ्या पैशांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी सरकारने कठोर पावले उचलण्याची गरज आहे.

सुरक्षा दलांच्या हातात रायफर्लीऐवजी गुलाबाची फुले द्या

या सुरक्षा दलांनी किती कनवाळूपणे वागायचे, म्हणजे सुरक्षा दलांच्या हातात रायफर्लीऐवजी गुलाबाची फुले द्यायची की पांढरी कबूतरे द्यायची ते ठरविता येईल. काश्मिरात तैनात सुरक्षा दलांच्या कमांडर्सनी मुख्यमंत्री उमर अब्दुल्ला , पीडीपी अध्यक्षा मेहबूबा मुफ्ती, गृहमंत्री सुशीलकुमार शिंदेना काश्मिरात खास बोलावून प्रक्षुब्ध निदर्शनांना कसे हाताळायचे, त्याचे प्रात्यक्षिक करून दाखवायची विनंती करायला हवी.

सुरक्षा जवान प्राण तळ हातांवर घेऊन भारत सरकारच्या आदेशाने काश्मिरात तैनात असतात; पर्यटक म्हणून हौसेने गेलेले नसतात. केव्हा जीव जाईल, याची त्यांनाही खात्री नसते. त्यांनाही तुमच्या-आमच्या आणि विशेषतः काश्मिरी जनतेसारख्या भावना असतात.सुरक्षा जवानांवर हल्ला करणाऱ्यांना, निदर्शनांना कसे हाताळायचे, याचे प्रशिक्षण नसण्याइतपत आपले सुरक्षा जवान दुधखुळे नाहीत. आज उर्वरित भारतातील प्रामाणिक करदात्यांचे कोट्यवधी रुपये काश्मिरात कायदा सुव्यवस्था कायम ठेवण्यासाठी ओतले जात आहेत. तिथल्या तरुणांना रोजगार नाही म्हणून, रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. इतर कुठल्याही राज्यापेक्षा सर्वाधिक पैसा केंद्र सरकार त्यांना देत आहे. हा पैसा कुठे जातो, हे न सांगताही सर्वांना माहित आहे. उर्वरित भारतातील प्रत्येक नागरिक हे योगदान गेल्या ३० वर्षांपासून देत आहे. तो काश्मीरला आपल्या देशाचा अविभाज्य व अभिमानास्पद भाग मानत आहे.

उर्वरित भारतातील नागरिकांनाही बेरोजगारीची समस्या आहे. महागाईच्या चटक्यांनी त्यांचेही जीवन होरपळून निघत आहे. तरीही देशभक्त नागरिक काश्मीरसाठी ओतल्या जाणाऱ्या प्रचंड निधीबद्दल चुकूनही शब्द काढत नाहीत, त्याची तरी कदर या राज्यकर्त्यांना आहे का? दर वर्षी साधारणतः १०-१५ अधिकारी व ३५०-५०० जवानांना काश्मीरसाठी वीरमरण येते. जबर जखमी झालेल्यांची संख्या याच्या चौपट आहे; स्वतःच्या सैन्य दलांची काळजी न घेणारे राष्ट्र अत्यंत धोकादायक परिस्थितीत नकळत जात असते. राष्ट्राचे रक्षण करणाऱ्यांची काळजी घेण्यास व त्यांचे संरक्षण करण्यास आपण कधी शिकणार?

भ्रष्टाचाराचा रोग

केंद्र सरकार दरवर्षी हजारो कोटी रुपयांचे अनुदान काश्मीरला देते. त्यात विकासासाठीच्या वेगळ्या अनुदानाची तरतूद असते. पण डॉ. अब्दुल्ला आणि ओमर या पिता-पुत्रांच्या राजवटीत काश्मीरमध्ये विकासाचा हा निधी त्या कामावर पूर्णपणे खर्च झाला नाही. प्रशासनातही भ्रष्टाचाराचा रोग शिरला आणि लाचखोरीच्या चिखलात रुतून बसला. त्यांनी विकासाला गती देत सुशिक्षित बेकारांच्या समस्यांची सोडवणूक अग्रक्रमाने केली असती तर, फुटिरतावाद्यांना पुन्हा डोके वर काढायची संधी मिळाली नसती

शहिद अफझल गुरूचे मित्र आणि राष्ट्रीय सुरक्षा

February 18, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

हुरियतची गरळ

पाकिस्तानच्या तालावर नाचणाऱ्या हुरियत परिषदेच्या नेत्यांना अफजलच्या फाशीचे हत्यार, राज्यात पुन्हा असंतोषाचा वणवा पेटवायला उपयोगी पडेल, असे वाटते. अफजल काही राष्ट्रभक्त नव्हता. तो देशद्रोही होता. पाकिस्तानातल्या जैश-ए-मोहम्मद या दहशतवादी संघटनेचा तो सदस्य होता. पाकिस्तानात जाऊन त्याने दहशतवादाचे प्रशिक्षण घेतले होते. संसदेवर हल्ला चढवून प्रचंड रक्तपात आणि काही लोकांचे, विशेषतः मोठ्या नेत्यांचे मुडदे पाडायचा कट त्याने रचलेला होता. पण हुरियतवाल्यांना मात्र तो नायक वाटत होता. त्याला फाशी दिल्यावर देशभरात जनतेने आनंद व्यक्त केला. पण लाहोर आणि रावळपिंडीत मात्र या फाशीच्या निषेधार्थ निदर्शने झाली. काश्मीरमध्ये बंदी हुकूम मोडून, निषेध मोर्चे काढायचा प्रयत्न झाला. भारताशी खुलेआम शत्रुत्व करणाऱ्या अफजलला माफी द्यावी, अशी मागणी करणाऱ्या हुरियतवाल्यांनी केली. भारताच्या विरोधात सतत गरळ ओकणाऱ्या हुरियतवाल्यांच्याकडून अन्य काही अपेक्षा करता येणार नाही.

पण ओमर अब्दुल्ला यांनीही हुरियतवाल्यांच्या सुरात सूर मिसळून, देशविरोधी गरळ ओकावी, हे महाभयंकर होय! ओमर अब्दुल्ला आणि त्यांचे वडिल डॉ. फारुख अब्दुल्ला यांनी काश्मीरची सत्ता आपल्याच घराण्यात रहावी, यासाठी यापूर्वीही कोलांट्या उड्या मारलेल्या आहेत. काश्मिरी जनतेच्या भावना अफजलच्या फाशीमुळे दुखावल्याचे ओमर अब्दुल्ला सांगतात. संसदेवर हल्ला चढवणाऱ्या महंमद अफजल गुरुला फाशी द्यायच्या निर्णयाची मोठी किंमत मोजायला लागेल, अफजलला फाशी दिल्यामुळे काश्मीरच्या जनतेत फुटिरतेची-अलगातेची भावना अधिक बळकट होईल, राष्ट्रीय प्रवाहापासून मुळातच बाजूला असलेल्या काश्मीर खोऱ्यातल्या जनतेला चिथावणी देणाऱ्यांना या घटनेचे भांडवल करायची संधी मिळाली, शी प्रतिक्रिया त्यांनी व्यक्त केली. काश्मिरी नेते केंद्र सरकारचे समर्थन तर सोडाच; पण चिथावणी देत आहेत.

अलिगढ मुस्लिम विद्यापीठात झुंडशाही

होय! आम्ही सारेच अफजल आहोत...अफझलच्या वारसदारांच्या रूपात आम्ही जिवंत आहोत...आम्हा साऱ्यांनाच फासावर लटकवा...भारत मुर्दाबाद!' राष्ट्रद्रोहाच्या विखाराचे दर्शन घडविणारी व भारतीय न्यायव्यवस्थेला आव्हान देणारी ही नारेबाजी झाली...फलकबाजी झाली! मात्र कुठे? काश्मीरमधील फुटीरवाद्यांच्या बालेकिल्ल्यात नव्हे... भारताला नेहमीच पाण्यात पाहणाऱ्या पाकिस्तानातही नव्हे... तर ही नारेबाजी झाली उत्तरप्रदेशातील ज्ञानगंगेचे पाठ पढविणाऱ्या चक्क अलिगढ मुस्लिम विद्यापीठात! 'अफझल तेरी याद मे रो रही ये जमी, रो रहा आसमाँ,' असे फलक झळकवत शेकडो तरुण अफजलविषयीच्या पुळक्याने अंगात भूत संचारल्यागत नारेबाजी आज करीत राहिले. ज्या देशात आपण राहात आहोत, ज्या देशाची घटना भारतीय म्हणून आपण अंगिकारली आहे, ज्या घटनेने आपल्याला न्यायव्यवस्था दिलेली आहे, त्या न्यायव्यवस्थेवर लाथाळ्या हाणण्याचे कृत्य दांडगाई करणाऱ्या या तरुणांनी आज केले. जगातील लोकशाहीचे सर्वात मोठे मंदिर असलेल्या भारतीय संसदेवर पाकिस्तानपुरस्कृत दहशतवादी चाल करून येतात...त्या दुश्मनांना अफजल गुरू मदत करतो...त्यांच्या कटात सहभागी होऊन तो देशाविरुद्ध युद्ध पुकारतो...या उप्परही न्यायव्यवस्थेत त्याला त्याची बाजू मांडण्याची परवानगी देण्यात येते...त्यात तो दोषी सिद्ध होतो...सर्वोच्च न्यायालय त्याला फाशीची शिक्षा ठोठावते...राष्ट्रपती त्याची दया याचिका फेटाळून लावतात....एवढ्या साऱ्या प्रक्रियेतून त्याला फाशी झाल्यानंतरही या सर्व प्रक्रियेकडे डोळेझाक होते, झुंडशाही, दांडगाई होते... आपल्याच देशाविरुद्ध ते नारेबाजी करतात, हे देशाच्या सुरक्षेसाठी गंभीर असल्याचीच प्रतिक्रिया देशभरातून उमटली आहे. दिवसभर हा प्रकार सुरू होता. मात्र, त्याची जराही गंभीर दखल विद्यापीठाने घेतली नाही अन् अखिलेश यादव यांच्या सरकारनेही घेतली नाही!

यासिन मलिकचा देशद्रोह

अफझल गुरूला फासावर चढविल्यानंतर दोन दिवसांत 'जम्मू-काश्मीर लिबरेशन फ्रंट' चा नेता यासिन मलिकने इस्लामाबादेत हफीज सईदच्या मांडीला मांडी लावून व्यासपीठावर बसावे, हा योगायोग असूच शकत नाही. हफीज सईद हा मुंबईवर झालेल्या दहशती हल्ल्याचा मुख्य सूत्रधार आहे. इस्लामाबादेतली ही शोकसभा अफझल गुरूसाठीच होती. मलिक हा पाकिस्तानचा नागरिक असणाऱ्या आपल्या पत्नीला भेटण्यासाठी तिथे अनेकदा जातो. त्याने, अफझल गुरूला फाशी होणे, हा भारतीय लोकशाहीवरचा कलंक आहे, असे तारे या सभेत तोडले. पाकिस्तानात गेल्यावर भारतावर दुगाण्या झाडायच्या, ही मलिकची जुनी सवय आहे. मात्र, यावेळी त्याने भारताचा कट्टर वैरी असलेल्या हफीज सईदसोबत व्यासपीठावर बसून देशद्रोही वर्तनाच्या सीमा ओलांडल्या. हफीज सईद त्या सभेत केवळ १५ मिनिटेच होता, असे सांगत सारवासारव मलिकनी केली. काश्मीर पाकिस्तानमध्ये विलीन करून टाका, असे म्हणणारे इतर

दहशती गट व यासिन मलिकची 'जम्मू-काश्मीर लिबरेशन फ्रंट' यांचे मतभेद आहेत. फ्रंटला जम्मू-काश्मीरचे स्वतंत्र राष्ट्र हवे आहे. भारत हा दोघांचा समान वैरी आहे. त्यामुळेच, सईदच्या शेजारी बसण्यात मलिकचा हेतू सरळ नाही हे स्पष्ट आहे.

कोण आहे यासिन मलिक?

यासिन मलिक भारतविरोधी दहशतवादी आहे. जम्मू काश्मीर लिबरेशन फ्रंटचा हा नेता. त्या संघटनेतही या माणसाने आपल्या महत्वाकांक्षेसाठी उभी फूट पाडली. जेकेएलएफच्या एका फुटलेल्या तुकड्याचा हा प्रमुख आहे. मात्र आपले महत्त्व वाढविण्यासाठी तो भारत सरकारसोबत मवाळ होऊन चर्चा करण्याचे नाटक करतो. याची ही दुटप्पी नीती वारंवार चालू असूनही भारत सरकार पुन्हा पुन्हा त्याच्याशी लाडेलाडे वागू लागते. यासिन मलिकवर १९८७ मध्ये भारतीय वायुसेनेच्या चार जवानांची हत्या केल्याचा गंभीर आरोप होता. या आरोपाखाली याला अटक करण्यात आली होती. त्यानंतर तो एक वर्ष जेलमध्ये होता. भारतीय लष्करातील अधिकाऱ्यांचे जीव भारत सरकारला फारच स्वस्त वाटतात की काय? मग चार अधिकाऱ्यांचे खून करणाऱ्या या देशद्रोह्याची त्या प्रकरणातून सुटका कशी झाली? त्यानंतर १९९४, १९९९, २००२ या वर्षी त्याला अटक झाली आणि अर्थात सुटकाही झाली. २००२ साली तर त्याला पोटा लावला होता. मात्र तरीही तो त्यातून सुटला.

यासिन मलिक एका आजाराचे कारण दाखवून कितीतरी गंभीर आरोपातून जेलमधून सुटू कसा काय शकतो ? देशात सर्वसामान्य माणूस तुरुंगात असेल तर त्याने आजारपणाचे सोंग केले तर सरकार त्याला सोडेल काय? मग यासिन मलिकवर सरकारने मेहेरनजर का केली? सरकारच्या या मेहेरनजरेमुळेच हा माणूस खतरनाक गुन्हे करूनही वारंवार तुरुंगातून सुटला आहे. केवळ तुरुंगातून सुटला नाही तर नातेवाईकांना भेटण्याचे निमित्त करत पाकिस्तानात गेला. हा माणूस देशविरोधी आहे, पाकिस्तान धार्जिणा आहे हे सर्व माहिती असूनही सरकारने याला पाकिस्तानला जाण्याचा परवाना दिलाच कसा? देशातील सामान्य माणूस पासपोर्ट मागतो तर सरकार आणि पोलिस खाते त्यांच्या सतराशे साठ चौकशा करते, शंभर कागदपत्रे मागत. मग या उघड उघड देशद्रोही आणि लष्करी अधिकाऱ्यांच्या खुनाचे आरोप असलेल्या माणसाला सरकारने पासपोर्ट दिलाच कसा? तोही पाकिस्तानात जाण्याचा पासपोर्ट दिला कसा? वारंवार देशविरोधी गंभीर गुन्हे करणाऱ्या या माणसावर सरकारने मेहेरनजर ठेवल्यानेच हा शिरजोर झाला आहे. याच्याशी कसलीही चर्चा करता कामा नये. याला कसलीही सवलत देता कामा नये. गुडघे टेकविणाऱ्या सरकारने असे इतके दिवस का चालू दिली? यापुढेही हे चालू देणार काय? या प्रश्नांची उत्तरे भारतीय जनतेला दिली पाहिजेत. सरकारच्या कृपेने हे जर भारताचेच वाईट चिंतणार असतील तर यांची मस्ती निर्दय होऊन उतरवली पाहिजे!

अकबरुद्दीन ओवेसी की बॅरिस्टर जीनाचा पुनर्जन्म ?

January 10, 2013 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

हैदराबादमध्ये आमदार असलेले अकबरुद्दीन ओवेसी यांनी आमदार असूनही आपण पाकिस्तानमध्ये असल्याप्रमाणेच वक्तव्ये केली आहेत आणि त्यामुळे भारतातील लोकशाही धोक्यात येण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. लोकशाहीला धोका निर्माण होईल अशी वक्तव्ये हल्ली सर्रास केली जात आहेत. याला भाषण स्वातंत्र्य म्हणायचे की अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य? संविधानाने प्रत्येकाला स्वातंत्र्य दिले आहे, याचा अर्थ लोकशाही धोक्यात येईल, असे वक्तव्य करणे कितपत योग्य आहे. आमदार अकबरुद्दीन ओवेसी यांनी भारतीय लोकशाहीच्या चिंधड्या उडवल्या आहेत. बॅ. जीना यांनी स्वतंत्र पाकचा हट्ट धरला आणि दोन देश जन्माला आले. पाकपेक्षा जास्त मुस्लिम भारतातच राहिले. आजही त्यांना जे भारतात स्वातंत्र्य मिळत आहे ते पाकमध्ये मिळाले असते का? पाकमध्ये आजची स्थिती काय आहे? पाकमध्ये मुस्लिम सुरक्षित आहेत का? आपण जाती-धर्माच्या पलीकडे जाऊन भारताची लोकशाही जपतो आहोत. संपूर्ण जगात भारतातील लोकशाही सर्वात मोठी आणि सर्व धर्म आणि भाषा यांना एकत्रपणे नांदणारी लोकशाही म्हटले जाते. काही विघ्नसंतोषी लोक या सलोख्याला तोडायचा प्रयत्न करतात. आजही भारतात असे काही भाग आहेत जिथे पाकिस्तानची क्रिकेट टीम जिंकल्यानंतर फटाके वाजवले जातात. अकबरुद्दीनसारखे लोक लोकशाहीच्या आडून धर्माधता वाढवत आहेत.

अकबरुद्दीन ओवेसी यांची यापूर्वीची वादग्रस्त वक्तव्ये

२००७ – सलमान रश्दीना जीवे मारण्याचा फतवा

२००७ – बांगलादेशी लेखिका तस्लिमा नसरीन यांना जीवे मारण्याचा फतवा

२०१२ – प्रक्षोभक भाषण केल्याप्रकरणी गेल्या डिसेंबर महिन्यात एफआयआर दाखल

देशद्रोही वक्तव्ये करणाऱ्या अकबरुद्दीनने डिसेंबरमध्ये सगळीच पातळी सोडली. आंध्र प्रदेशमध्ये आदिलाबाद येथे २४ डिसेंबरला झालेल्या जाहीर सभेत देशद्रोही वक्तव्याबरोबरच देशाला शिव्यांची लाखोलीही वाहिली होती. हा देश, या देशातील बहुसंख्याक आमचे शत्रू असून त्यांना धुळीला मिळवू, त्यांना कधीही शांततेने जगू देणार नाही, असे या सभेत जाहीरपणे म्हणायला अकबरुद्दीन कचरत नाही. आंध्र प्रदेशमधील कुनुल येथे २०११ मध्ये जाहीर सभेत बोलताना माजी पंतप्रधान पी. व्ही. नरसिंह राव यांचे निधन झाले नसते तर मी त्यांना माझ्या हाताने ठार मारले असते, असे विधान केले होते. हिंदूंना नपुंसक आणि पोलिसांना नपुंसकाचे लष्कर म्हणणाऱ्या अकबरुद्दीनवर आतापर्यंत पोलिसांनी कोणतीही कारवाई केली

नाही, ही आश्चर्याची गोष्ट आहे. मात्र, जनहित याचिकेवरील सुनावणीनंतर ओवेसीविरोधात कारवाईचे आदेश न्यायालयाने दिले. त्यानंतर अकबरुद्दीनला त्याच्या सोयीने इंग्लंडवरून परतल्यानंतर एखाद्या ज्येष्ठ राजकीय नेत्याप्रमाणे ८ जानेवारीला अटक करण्यात आली. स्वातंत्र्यापूर्वीच्या हैदराबाद संस्थानात निजामाने पायाभरणी केलेल्या या 'एमआयएम' पक्षाचा प्रमुख अकबरुद्दीनचा मोठा भाऊ असाऊद्दीन ओवेसी हा खासदार आणि बॅरिस्टर आहे. आंध्र प्रदेशात सात आमदार असलेल्या या पक्षाची विचारसरणी देशाचा समूळ विनाश या मुद्द्यावरच तयार झालेली दिसते. राज्यातल्या नांदेड जिल्ह्यात अलीकडे झालेल्या निवडणुकीत 'एमआयएम'चे ११ नगरसेवक निवडून आले आहेत. राज्यातील स्फोटांप्रकरणी 'लष्कर-ए-तोयबा' च्या हस्तकांना, दहशतवाद्यांना अटक करण्यात आली होती. त्यात 'एमआयएम' च्या नांदेडमधील एका कार्यकर्त्याचा समावेश आहे. थोडक्यात, 'एमआयएम' ची वाटचाल देशात बंदी घालण्यात आलेल्या 'सिमी' च्या मार्गाने होऊ लागल्याचे चित्र आहे. केवळ १५ मिनिटांसाठी पोलीस हटवा, २५ कोटी मुसलमान १०० कोटी हिंदूंना आपली ताकद दाखवतील, 'अशी गरज ओकून देशात धार्मिक तेढ निर्माण करण्याचा प्रयत्न करणारे हैदराबादचे आमदार अबरउद्दीन ओवेसी (४२) यांना १४ दिवसांची न्यायालयीन कोठडी देण्यात आली आहे. ओवेसीं विरोधात भारतीय दंड विधान कलम १५३ अ (धार्मिक तेढ निर्माण करणे), २९५ अ (मुद्दाम धार्मिक भावना दुखावणे) आणि १२१ (देशाविरुद्ध युद्ध पुकारण्याचा प्रयत्न) अंतर्गत उस्मानिया विद्यापीठ पोलिसांनी गुन्हा दाखल केला आहे.

जुन्या हैदराबाद शहरात प्रचंड तणाव

त्याच्या अटकेच्या वृत्ताने जुन्या हैदराबाद शहरात प्रचंड तणाव निर्माण झाला होता. पोलीस बंदोबस्तामुळे कुठलीही अनुचित घटना घडली नाही. सौम्य लाठीमार करून पोलिसांनी ओवेसी समर्थकांना शांत केले. ओवेसीला अटक करण्यात येणार असल्याचे वृत्त जुन्या हैदराबाद शहरात वाऱ्यासारखे पसरल्यानंतर एमआयएमचे शेकडो कार्यकर्ते रस्त्यावर उतरले. पोलिसांनी आधीच जलद कृती दलाचे जवान आणि राज्य पोलिसांना मोठ्या संख्येत तैनात केले होते. ओवेसीला गांधी रुग्णालयातच अटक करण्यात आल्यानंतर अतिशय कडेकोट सुरक्षा व्यवस्थेत २०० किलोमीटरचे अंतर पार करून त्याला अदिलाबाद जिल्ह्यातील निर्मल शहरात आणण्यात आले. हैदराबादमधील चारमिनार भागातील भाग्यलक्ष्मी मंदिराबाबत बोलताना प्रक्षोभक भाषण केल्याबद्दल ओवेसी यांच्याविरोधात निर्मल व हैदराबादखेरीज राज्यात अन्य ठिकाणीही गुन्हे नोंदविले आहेत. भारतात मुसलमानांना पुरेसे संरक्षण नाही इथपासून त्यांचे जीवित व मालमत्ता येथे सुरक्षित नाही एवढे बोलूनच तो थांबला नाही तर भारत आणि आंध्रचे सरकार मुसलमान समाजाच्या सुरक्षेकडे व हिताकडे लक्ष देत नाही असेही तो म्हणाला आहे. ही व्यवस्था बदलण्याची व त्यासाठी पडेल तो संघर्ष करण्याची भाषा त्याने वापरली आहे. याच भाषणासाठी त्याच्याविरुद्ध सरकारने पोलिसात तक्रार दाखल करून त्याला अटक केली आहे. अकबरुद्दीनचे पाठिराखे व इत्तेहादूलचे सभासद त्याच्या अटकेविरुद्ध निदर्शने करायला

निर्मलमध्ये जमले तेव्हा त्या छोट्याशा व शांत शहराला लष्करी छावणीचे स्वरूप प्राप्त झाल्याचे साऱ्यांना दिसले.

प्रक्षोभक भाषणविरोधी कायदे

1) कलम १५३ – प्रक्षोभक भाषण करून दंगली भडकवणे

– वॉरंटशिवाय पोलीस थेट अटक करू शकतात- अजामीनपात्र गुन्हा- ३ वर्षांची शिक्षा किंवा जेल किंवा दोन्हीही – जर असं भाषण धार्मिक स्थळावरून केलं असल्यास ५ वर्षांची शिक्षा

2) कलम १५३ अ – प्रक्षोभक भाषण करून दोन धर्मांमध्ये शत्रुत्व निर्माण करणे

– वॉरंटशिवाय पोलीस थेट अटक करू शकतात- अजामीनपात्र गुन्हा- ३ वर्षांची शिक्षा किंवा जेल किंवा दोन्हीही

3) कलम १५३ ब – प्रक्षोभक भाषण करून देशाची एकता धोक्यात आणणे

– वॉरंटशिवाय पोलीस थेट अटक करू शकतात- अजामीनपात्र गुन्हा- ३ वर्षांची शिक्षा किंवा जेल किंवा दोन्हीही

एमआयएम चा इतिहास

मजलिश-ए-इतेहादूल मुसलमीन (एमआयएम) ही १९२७ मध्ये जुन्या हैदराबाद संस्थानात स्थापन झालेली भारतविरोधी संघटना आहे. तिचा संस्थापक पुढारी बहादूर यारजंग हा कमालीचा भारतद्वेषी आणि हैदराबाद संस्थानच्या भारतातील विलिनीकरणाचा कडवा विरोधक होता. आपल्या संघटनेची तशी घटना, ध्वज व भूमिका जाहीर करून त्याने तेव्हाच्या मुस्लीम लीगशी संबंध जोडले होते. तेवढ्यावर न थांबता कासीम रिझवीच्या नेतृत्वात दीड लाख रझाकारांची सशस्त्र संघटना स्थापन करून तिच्यामार्फत हैदराबाद संस्थानातील जनतेला धमकावण्यात व धाकात ठेवण्यातही त्याचा पुढाकार होता. १५ सप्टेंबर १९४८ या दिवशी भारताने निजामाविरुद्ध पोलीस कारवाई केली आणि त्याचे संस्थान १७ सप्टेंबर या दिवशी भारतात विलीन केले. त्याच दिवशी इतेहादूल मुस्लिमीन या संस्थेवर भारत सरकारने बंदी घातली. ती १९५७ मध्ये उठविण्यात आली. कासीम रिझवीच्या कारावासाचा काळही हाच होता. आपल्या सुटकेनंतर तो पाकिस्तानच्या आश्रयाला गेला व तेथेच मृत्यूही पावला. इतेहादूलचा मूळ इतिहास येथे संपला असला तरी तिची पाळेमुळे जिवंतच राहिली. १९७४ मध्ये तिच्या उर्वरित अंशांना एकत्र करून आपल्या नियंत्रणात आणण्याचे काम सुलतान सलाऊद्दीन ओवेसीने केले. ओवेसीने इतेहादूलच्या जुन्या भूमिका पुनरुज्जीवित करण्याचे आणि इस्लामी राजवटीच्या प्रस्थापनेचे राजकारण आखले. त्यातले अपयश त्याला दिसत असतानाही त्याची व्यक्तिगत महत्वाकांक्षा व सत्ताकारणाची उबळ यातून त्याने ते राबविले.

१९५६ साली हैदराबादमध्ये एमआयएमची पुनरस्थापना

१९५६ साली हैदराबादमध्ये एमआयएमची स्थापना झाली. अकबरुद्दीन ओवेसी आणि त्यांचा भाऊ असादुद्दीन ओवेसी यांचा जुन्या हैदराबादमध्ये मोठा दबदबा आहे. नेहमी वाद निर्माण करण्यात या दोघा भावांचा हातखंडा आहे. आंध्रप्रदेशात त्यांचा एमआयएम हा पक्ष लहान असला तरी, त्याचा प्रभाव मात्र मोठा आहे.

ओवेसी बंधूंची जुन्या हैदराबादमध्ये सत्ता चालते. इथल्या लोकांमध्ये त्यांच्याबद्दल दहशत आहे. आणि त्यांना विरोध करण्याची हिंमतही कोणी दाखवत नाही. त्यांचा पक्ष मजलिस-ए इतहदुल मुस्लिमीन म्हणजेच एमआयएमचा हैदराबादमध्ये दबदबा आहे.

मोठा भाऊ असादुद्दीन ओवेसी हे हैदराबादमधून खासदार आहेत. तर लहान भाऊ अकबरुद्दीन ओवेसी आमदार आहेत. हे दोघेही उच्चशिक्षित आहेत. पण स्थानिक घाणेरडं राजकरण करण्यात माहीर आहेत. चुकीच्या कारणांसाठीच नेहमी त्यांची चर्चा होते. पण त्यांची आंध्रप्रदेशातल्या मुस्लीम समाजावर मात्र पकड तितकीशी पकड नाही. तरी पण ते नेहमी सरकारला त्यांच्या कृत्यांकडे डोळेझाक करायला भाग पाडतात.

अनिष्ट व देशविरोधी प्रवृत्ती

अकबरुद्दीन, त्याचा थोरला भाऊ असदुद्दीन आणि त्यांची इत्तेहादूल ही संघटना ही राजकारणातील एक अनिष्ट व देशविरोधी प्रवृत्ती आहे. तिच्या मागे १९२७ पासूनचा प्रदीर्घ इतिहास आहे. इत्तेहादूलसारख्या संघटनांपासून स्वतःला दूर ठेवणारा व देशाच्या एकूण भवितव्याशी आपले भविष्य जोडून घेणारा मोठा वर्ग मुस्लीम समाजात पूर्वी होता आणि आजही आहे. असदुद्दीन, अकबरुद्दीन किंवा त्यांची इत्तेहादूल ही संघटना या समाजाची दिशाभूल करण्याचा, त्याला देशाच्या मुख्य प्रवाहापासून दूर नेण्याचा आणि जमेल तेथे त्यांच्यात संघर्ष उभा करण्याचा प्रयत्न करणाऱ्यांमध्ये आहेत. या प्रयत्नांचा कायदेशीर व कठोर बंदोबस्त करित असतानाच त्यांच्या प्रचार यंत्रणांनाही प्रभावीपणे तोंड देणे गरजेचे आहे. जातीय तणाव, तेढ निर्माण करण्याबरोबर हा देशही धुळीला मिळवू, देशातील बहुसंख्याकांना १५ मिनिटात छाटून टाकू, अजमल कसाबसारख्या 'मुलाला' फाशी द्यायला नको होती, त्याचबरोबर मी फक्त मुस्लिमांचाच प्रतिनिधी आहे, अशी प्रक्षोभक विधाने करत भारतीय राज्यघटना, देशातील लोकशाही आणि संपूर्ण देशाच्या मानसन्मालाच पायदळी तुडवण्याची कामे 'एमआयएम'चा आमदार अकबरुद्दीन ओवेसी याने वारंवार केले आहे. २००९ मध्ये आमदार म्हणून निवडून आलेल्या अकबरुद्दीनने त्याच्या पक्षाला साजेशा विचारधारेनुसारच जाहीर भाषणातही देशाविरोधात विखारी भाषणांची मालिका सुरू ठेवली. देश स्वातंत्र्याच्या उंबरठ्यावर उभा असताना बॅरिस्टर जीनांनीही हिंदू-मुस्लीम तेढीबरोबर देशाचे तुकडे करण्याचे, वक्तव्ये जाहीर भाषणातून केली होती व देशाची फाळणी केली होती. 'मजलिस-ए-इत्तेहाद-अल-

मुसलमीन' (एमआयएम) या हैदराबादस्थित जहाल विचारसरणीच्या मुस्लीम पक्षाचा आमदार अकबरुद्दीन ओवेसी याला बॅरिस्टर जीनांच्या पावलावर पाऊल ठेवण्याची घाई झालेली दिसते.

ऑपरेशन एक्स आणि अजमल कसाबला फ़ाशी

November 29, 2012 ब्रिगेडियर हेमंत महाजन (नि) नियमित सदरे, राजकारण, राष्ट्रीय सुरक्षा

ऑपरेशन एक्स ओव्हर

२६ नोव्हेंबर २००८ रोजी मुंबईवर झालेल्या दहशतवादी हल्ल्यातील एकमेव जिवंत पाकिस्तानी अतिरेकी मोहम्मद अमीर अजमल कसाब याला आज फासावर लटकण्यात आले. पुण्याच्या येरवडा मध्यवर्ती कारागृहात सकाळी ठीक ७.३० वाजता क्रूरकर्मा कसाबचा “हिशेब” करण्यात आला. त्यानंतर डॉक्टरांनी कसाबला मृत घोषित केले. राष्ट्रपती प्रणव मुखर्जी यांनी ५ नोव्हेंबर रोजी दयेचा अर्ज फेटाळल्यानंतर केंद्रीय गृह मंत्रालय आणि महाराष्ट्र सरकारने कसाबच्या फाशीची तयारी सुरु केली. त्यानंतर कसाबला मुंबईच्या आर्थर रोड तुरुंगातून पुण्याच्या येरवडा तुरुंगात मंगळवारी मध्यरात्री गुपचूपपणे नेण्यात आले. तिथेच सकाळी कसाबला फाशी देण्यात आली. कसाबच्या फाशीला “ऑपरेशन एक्स” असे सांकेतिक नाव देण्यात आले होते. सुरक्षेसाठी ही गुप्तता पाळण्यात आली होती. सकाळी फाशी झाल्यानंतर काही वेळातच डॉक्टरांनी कसाबला मृत घोषित केले. त्यानंतर ठीक ७ वाजून ४६ मिनिटांनी गृहमंत्र्यांना फोन करून “ऑपरेशन एक्स ओव्हर” असे कळविण्यात आले. त्यानंतर काही वेळाने ही बातमी जाहीर करण्यात आली.

काय होता कसाबचा गुन्हा ?

कसाब आणि त्याच्या नऊ साथीदारांनी २६ नोव्हेंबर २००८ रोजी मुंबईवर दहशतवादी हल्ला केला होता. कसाब आणि त्याच्या नऊ साथीदारांनी २६ नोव्हेंबर २००८ रोजी मुंबईवर दहशतवादी हल्ला केला होता. या कारवाईत ऑबळे शहीद झाले . अटकेनंतर कसाबची रवानगी मुंबईच्या आर्थर रोड जेलमध्ये झाली होती. कोर्टात केस सुरु असताना कसाबला कडेकोट बंदोबस्तात आर्थर रोड जेलमध्ये ठेवण्यात आले होते. कसाबचा गुन्हा कोर्टात सिध्द केला. कोर्टाने कसाबला दोषी ठरवून फाशीची शिक्षा दिली . या शिक्षेवर हायकोर्टाने शिक्कामोर्तब केले. त्यानंतर कसाबने फाशीचे रुपांतर जन्मठेपेत व्हावे म्हणून सुप्रीम कोर्टात अर्ज केला. मात्र सुप्रीम कोर्टाने शिक्षा कायम ठेवली . निरपराधांवर गोळीबार करणाऱ्या कसाबने फाशीची शिक्षा माफ व्हावी यासाठी राष्ट्रपतींकडे दयेचा अर्ज केला होता. हा अर्जही फेटाळण्यात आला होता. ‘२६/११ च्या दहशतवादी हल्ल्यातील शहिद पोलीस व निष्पाप नागरिकांना ही खऱ्या अर्थाने श्रद्धांजली आहे’ अशी प्रतिक्रिया राज्याचे गृहमंत्री आर.आर. पाटील यांनी दिली. कसाबला त्याची शेवटची इच्छा विचारण्यात आली. मात्र, आपली शेवटची कोणतीही इच्छा नाही

असे कसाब म्हणाला. कसाबचे मृतदेह पाकिस्तानला दिला नाही. कसाबला २१ नोव्हेंबर रोजी फाशी देण्याचा निर्णय आठ नोव्हेंबर रोजीच घेण्यात आला. अजमल कसाब याला येरवडा मध्यवर्ती कारागृहामध्येच दफन करण्यात आले.

ऑपरेशन ब्लॅक टोर्नेडो

छत्रपती शिवाजी टर्मिनस, ताज पॅलेस, ओबेरॉय ट्रायडण्ट, कॅफे लिओपोल्ड, कामा हॉस्पिटल, छाबड हाऊस या भागांना दहशतवाद्यांनी टारगेट केले होते. हल्ल्याचे स्वरूप इतके भीषण होते की एनएसजीच्या कमांडोंना ऑपरेशन ब्लॅक टोर्नेडो ही मोहीम हाती घ्यावी लागली. छत्रपती शिवाजी टर्मिनसवर रात्री सव्वा नऊच्या सुमारास दोन दहशतवादी घुसले. कसाबही त्यात होता. एके ४७ रायफलने त्यांनी अंदाधुंद गोळीबार सुरु केला. पावणे अकरा पर्यंत दहशतवाद्यांचे हत्यासत्र सुरु होते. या गोळीबारात ५८ जण ठार झाले तर १०४ जखमी झाले. हे दहशतवादी सीएसटी स्थानकावरून कामा हॉस्पिटलच्या दिशेने जात असल्याची माहिती मिळाल्यानंतर एटीएसचे तत्कालिन प्रमुख हेमंत करकरे, विजय साळस्कर, अशोक कामटे हे अधिकारी त्या दिशेने धावले. कामा हॉस्पिटलच्या परीसरात कसाब आणि खान या दोघांशी झालेल्या चकमकीत हे तिघेही अधिकारी शहीद झाले. खानचा खात्मा झाला. आधी पोलिसांच्या जीपने आणि नंतर एका कारने पळ काढण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या कसाबला सह सब इन्स्पेक्टर तुकाराम ओळंबे यांनी जिवंत धरले. या प्रयत्नात जखमी झालेल्या ओळंबे यांना वीरमरण आले.

कुलाबा येथील लिओपोल्ड कॅफे येथे झालेल्या हल्ल्यात काही परदेशी नागरीकांसह दहा जण ठार झाले. ताज पॅलेस येथे झालेला हल्ला सर्वात भीषण होता. ताजमध्ये सहा बॉम्बस्फोट झाले. फायर ब्रिगेडच्या जवानांनी जीवाची बाजी लावून हॉटेलमधून २०० जणांची सुटका केली. ताज आणि ओबेरॉय ट्रायडण्टला एनएसजी कमांडो, आणि सैन्याने वेढा घातला होता. एनएसजीचा तरुण कमांडो मेजर संदीप उन्नीकृष्णन या हल्ल्यात शहीद झाला. छाबड हाऊसमध्ये झालेल्या चकमकीत एनएसजी कमांडो हवालदार गर्जेद्रसिंह शहीद झाले. ९ दहशतवादी ठार झाले. आयएसआयच्या देखरेखीखाली लष्कर ए तय्यबा या दहशतवादी संघटनेने हा हल्ला घडवून आणला. तय्यबाचा सदस्य असलेल्या डेव्हीड हेडली याने मुंबईतल्या टारगेट्सची रेकी केली. आयएसआयचा मेजर इकबालने हेडलीला या कामासाठी रसद पुरवली होती.

कसाबचा लटकलेला मृतदेह पाहण्यासाठी जनता उतावीळ होती. असे असतानाही कसाबच्या फाशीला चार वर्षे लागावीत हे दुर्दैव आहे. खरे म्हणजे एवढे धडधडीत पुरावे असताना कसाबचा खटला दोन-चार महिन्यांत संपवून त्याला आतापर्यंत फासावर लटकवायला हवे होते. पाकिस्ताने आतापर्यंत दोन-तीन पुण्यतिथ्या साजऱ्या करायला हव्या होत्या. तरी पण आपले कर्तव्य पार पाडण्या करता राष्ट्रपती प्रणव मुखर्जी आणि केंद्रीय गृहमंत्री सुशीलकुमार शिंदे

यांचे अभिनंदन. असेच न्यायालयीन सोपस्कार संसदेवरील हल्ल्याचा सूत्रधार अफजल गुरू याच्या खटल्यातही पार पडले आहेत . त्यालाही आधी खालच्या न्यायालयाने, मग उच्च न्यायालयाने आणि नंतर सर्वोच्च न्यायालयानेदेखील फासावर लटकवण्याचाच निर्णय दिला.? हे महाशय तिहार तुरुंगात आरामात आहेत. संसदेवर हल्ला होऊन ११ वर्षे झाली. त्यावर सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल येऊनही सहा वर्षे उलटली. तरीही अफजल गुरू जिवंत आहे. पण राज्यकर्ते मतांसाठी हा दोरखंड हाती घेऊन दोरीवरच्या उड्या खेळत आहेत. अतिरेक्याला पोसणे म्हणजे देशाशी आणि देशातील जनतेशी केलेली प्रतारणाच आहे. आता तरी सरकारने 'व्होट' बँकेचा मोह सोडून देशातील जनभावना ओळखायला हवी. देशातील जनता उतावीळ झाली आहे. कोणतीही दया-माया न दाखवता, अर्ज-फाट्याची संधी न देता अफजल गुरूला फासावर लटकवा! आज..आता..आणि ताबडतोब!!

अफझल गुरूबद्दल चुकीचा निर्णय घ्याल तर घातपात घडवू

अफझल गुरूच्या फाशीबद्दल जर काही चुकीचा निर्णय घ्याल तर देशभर घातपातांची मालिका घडवली जाईल, अशी धमकी फुटीरतावादी जम्मू काश्मिर लिबरेशन फ्रंटचा नेता यासिन मलिक याने दिली आहे. जेकेएलएफचा संस्थापक मकबूल भट्ट याला फाशी देऊन केलेली चूक सरकारने पुन्हा केल्यास देशभर घातपात घडवले जातील, असे मलिकने प्रसिद्धीला दिलेल्या पत्रकात म्हटले आहे. कसाबला फाशी दिल्यानंतर अफझल गुरूच्या फाशीची मागणी भारतीय जनता पक्ष आणि काँग्रेसमधील काही नेत्यांनी केली होती.

'सरबजीतला फाशी द्या'

कसाबच्या फाशीची प्रतिक्रिया पाकिस्तानात उमटू लागली असून माजी क्रिकेटपटू इम्रान खान याचा पक्ष तेहरीक ए इन्साफ या पक्षाने पाकिस्तानच्या कैदेत असणारा भारतीय कैदी सरबजीत सिंग याच्या फाशीची मागणी केली आहे. मुलतानमध्ये झालेल्या निदर्शनांमध्ये पक्षाचे नेते निमूल्लाह खान यांनी ही मागणी केली. भारताने कोर्टाचा अंतिम निर्णय आल्यानंतर महिन्याच्या आत त्याची अमलबजावणी केली, आम्ही मात्र गेले आठ वर्षे 'दहशतवाद्यांचे' रक्षण करित आहोत, असे खान म्हणाले.

अतिरेक्यांना फाशी द्यायलाच हवी होती

कसाबच्या फाशीवर सुप्रीम कोर्टाने शिक्कामोर्तब करताच काहीजणांनी या फाशीला विरोध केला आहे. कसाबला फाशी देऊन 'शहीद' करू नका, या फाशीने दहशतवादी हल्ल्यांचा धोका वाढेल; असे मत विरोधक व्यक्त करत होते.

कसाबला फाशी दिली काय किंवा नाही दिली काय?, भारतावरील दहशतवादी हल्ल्यांचा धोका कमी होणार नाही. उलट कसाबला तुरुंगात ठेवले तर भविष्यात त्याच्या सुटकेसाठी अपहरणाचे प्रयत्न होण्याची शक्यता नाकारता येत नव्हती. शिवाय आपल्या सरकारने कसाबला तुरुंगात

ठेवण्यासाठी कोट्यवधींचा खर्च केला . कसाब शिंकला तरी बातमी होईल अशी आज परिस्थिती झाली होती. कसाबच्या सुनावणीला सतत प्रसिध्दी देणाऱ्या माध्यमांना चाप लावण्यासाठी कायदेशीर चौकटीत प्रयत्न का केले नाहीत?

दहशतवादी कृत्याला मिळणारी अतिप्रसिध्दी ही दहशतवादाला खतपाणी घालते. पण आपल्या सरकारने तसेच प्रसारमाध्यमांनी २६ नोव्हेंबर २००८ च्या रात्रीपासून आजवर ही चूक अनेकदा केली आहे. देशाच्या सुरक्षा व्यवस्थेत सुधारणा करण्याचा वेग अद्याप खूप कमी आहे. भविष्यात २६/११ च्या मुंबई हल्ल्याची पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी संरक्षण व्यवस्थेत आमुलाग बदल करणे हे जास्त हिताचे आणि आवश्यक आहे

ब्रिगेडिअर हेमंत महाजन, युद्ध-सेवा-मेडल, यांची

व्यक्तीरेखा

ब्रिगेडिअर हेमंत महाजन, इंडियन-मिलिटरी-अकादमीत, जुलै १९७३ मध्ये, डेहराडून येथे रुजू झाले. १५ जून १९७५ रोजी त्यांनी "कमिशनड ऑफिसर" म्हणुन पायदळातील ७-मराठा-लाईट-इन्फन्ट्रीत प्रवेश केला. जम्मू-आणि-काश्मीरच्या सिमावर्ती भागात व दहशतवादी क्षेत्रांत, पंजाबात आणि ईशान्य भारतातील राजद्रोह-विरोधी-कार्यवाहीत त्यांनी सविस्तर सेवा केली. तसेच १९७५ पासूनच्या लष्कराने हाती घेतलेल्या सर्व महत्वाच्या दहशतविरोधी कार्यवाहीमध्ये त्यांचा सहभाग होता.

त्यांच्या कामगिरीची ठळक वैशिष्ट्ये

१९९५ ते १९९८ त्यांनी पूँछ क्षेत्रात काम केले. पूँछ आणि राजौरीच्या सर्वात अवघड क्षेत्रातील, सर्वाधिक दहशतवादाच्या काळात, त्यांनी "ऑपरेशन रक्षक" मध्ये, ७-मराठा-लाईट-इन्फन्ट्रीचे नेतृत्व केले . त्यांची बटालियन, पाकिस्तानमधून जम्मू-आणि-काश्मीरमध्ये होणारी घुसखोरी रोखण्यास जबाबदार होती. त्यांच्या बटालियनला "युनिट सायटेशन आणि १८ शौर्य-पदके" प्राप्त झाली.

"ऑपरेशन पराक्रम" च्या दरम्यानच्या निरनिराळ्या युद्ध-हालचालींत त्यांचा सक्रिय सहभाग होता. भारतीय लष्कराने केलेली ही सर्वात मोठी जमवाजमव होती, ज्यामुळे त्यावेळी पाकिस्तानसोबत युद्ध परिस्थिती निर्माण झालेली होती. त्यांच्या कठोर परिश्रमांची पावती म्हणून, त्यांना लष्कर-प्रमुखांकडून प्रशस्ती-पारितोषिक प्राप्त झाले.

पुन्हा एकदा जम्मू-आणि-काश्मीर मधील पूँछ, कृष्णाघाटी, सुरणकोट आणि राजौरी इलाख्यांतील "ऑपरेशन रक्षक" ह्या कार्यवाहीत त्यांनी ब्रिगेडच्या नेतृत्वाची धुरा वाहिली.त्यांच्या एका युनिटला युनिट-गौरव घोषित झाला. त्यांची बॉर्डर-सिक्क्युरीटी-फोर्स (बी.एस.एफ.) बटालिअन ही देशातील सर्वोत्कृष्ट बटालिअन म्हणून घोषित झाली आणि ब्रिगेडमधील एका अधिकार्यास २००६ सालचे सर्वोच्च पारितोषिक अशोक चक्र प्राप्त झाले.

फेब्रुवारी २००६ मध्ये ते, “हायर कमांड विंग” चे अध्यापक -डी.एस.- म्हणून, आर्मी-वॉर-कॉलेजमध्ये रुजू झाले. तिथे त्यांनी प्राविण्यासह तीन वर्षे सेवा केली. हायर कमांड अभ्यासक्रम, भूदल, नौदल व हवाईदलाच्या सर्वोच्च ७० कर्नल व समकक्षांचा असतो. अध्यापक ह्या नात्याने, राष्ट्रीय सुरक्षेचे निरनिराळे पैलू समजून घेण्यासाठी, अधिकारी-विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्याची जबाबदारी त्यांचेवर होती. नियोजनात्मक तयारीत आणि शत्रुपक्षाविरुद्धच्या युद्धांत, मोठ्या संख्येतील युद्धखेळ खेळले जातात.त्यांनी अधिकारी-विद्यार्थ्यांना; युद्धव्यवस्थापनाचे विविध पैलू, आण्विक-जैव-रासायनिक-युद्धसेवा, काश्मीर व ईशान्येतील विद्रोह, डाव्या-पक्षांचा-अतिरेक, दहशतवाद, सागराकडूनचा विद्रोह इत्यादींसारख्या विषयांत; मार्गदर्शन केलेले आहे.

सेवाकाळात त्यांना खालील पदके प्राप्त झालेली आहेत.

- अ) जी.ओ.सी.-इन.-सी. सेंट्रल कमांड कमेंडेशन कार्ड
- आ) युद्धसेवा मेडल

अतिरिक्त अनुभव

- अ) **माध्यम अनुभव:** इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांतून ते अनेकदा वावरलेले आहेत.
- आ) **लेखन अनुभव:** “आर्मी-वॉर-कॉलेज-जर्नल”, “इन्फन्ट्री”, “प्रतिविद्रोही” इत्यादी व्यावसायिक भूदल नियतकालिकांतून ते नियमितपणे लेखन करत असतात.
- इ) **मास्टर-ऑफ-फिलॉसॉफी करता मार्गदर्शन:** भूदल, नौदल आणि हवाईदलाच्या अधिकार्यांना, देवी-अहिल्या-विश्व-विद्यालय, इंदौर-विद्यापीठाच्या “मास्टर-ऑफ-फिलॉसॉफी (एम.फिल.)” पदवीप्रत नेणार्या त्यांच्या संशोधनाच्या कामांत ते मार्गदर्शन करत असतात.
- ई) **परदेशांतील लष्करी मुत्सद्देगिरी:** लष्करी दूतकर्म -आणि सुरक्षा-सहकार्य सुधारण्याकरता त्यांनी अनेकदा, परदेशांतून प्रतिनिधिमंडळांचे नेतृत्व केलेले आहे. त्यांनी भेट दिलेल्या काही देशांत, भूतान, म्यानमार, थायलंड, मलेशिया, सिंगापूर, यू.ए.ई., इजिप्त, कजाखस्तान, किरगिस्तान इत्यादींचा समावेश होतो.
- उ) **वृत्तपत्रीय लेखन:** राष्ट्रीय सुरक्षेवरील त्यांचे लेख आघाडीच्या सर्व मराठी वृत्तपत्रांतून नियमितपणे प्रकाशित होत असतात. त्यांनी ३५०० हून अधिक लेख निवृत्तीनंतरच्या ९ वर्षांत प्रकाशित केलेले आहेत.
- ऊ) **अतिथी-प्राध्यापक:** महाराष्ट्रातील अनेक विचार-मंथनांत ते राष्ट्रीय सुरक्षेशी संबंधित विषयांवर, सरासरीने दर-महा पाच ते सहा व्याख्याने देत असतात. त्याकरता ते नागपूर, मुंबई, कोल्हापूर, बेळगाव, सोलापूर इत्यादी शहरांत भेटी देत असतात.
- ऋ) **सेंटर-फॉर-एंडव्हान्सड-अँड-स्ट्रॅटेजिक-स्टडीजचे** ते सभासद आहेत. त्यांनी “पाक-मिलिटरी-स्ट्रॅटेजी”, “नक्षलिझम: पास्ट, प्रेझेंट अँड फ्युचर”, आणि “काश्मीर: स्टेटस ऑफ प्रॉक्सी वॉर” हे शोधनिबंध सादर केलेले आहेत.

ल) जुलै-२०१२ मध्ये त्यांनी "नक्षलिझम: चायनाज प्रॉक्सी वॉर ऑन इंडिया" हे पुस्तक प्रकाशित केले आणि ऑक्टोबर-२०१३ मध्ये त्यांनी "आव्हान चीनी डॅंगनचे" हे मराठी पुस्तक प्रकाशित केले. १० मे २०१४ मध्ये त्यांनी "आव्हान काश्मीरमधील छुप्या युद्धाचे" हे पुस्तक मध्ये प्रकाशित केले. मे २०१५ मध्ये त्यांनी "देशासमोर सुरक्षेची बहुआयामी आव्हाने आणि भारताची संरक्षणसिध्दता" हे पुस्तक प्रकाशित केले. "PROXY WAR IN JAMMU & KASHMIR: A WINNING STRATEGY" हे पुस्तक इंग्रजी भाषेत ऑक्टोबर-२०१३ प्रकाशित केले. आव्हान जम्मू-आणि-काश्मीर मधील छुप्या युद्धाचे- हे पुस्तक 2015 मध्ये प्रकाशित केले (Won an award in November 2016).

आक्रमक परराष्ट्रधोरण आणि भारताची बाह्य, अंतर्गत व सुरक्षा हे पुस्तक जुलै २०१५ मध्ये प्रकाशित केले. बांगलादेशी घुसखोरी भारताच्या सुरक्षेस सर्वात मोठा धोका. २०२१ पूर्वी आसम.प बंगालच्या मुख्यमंत्रिपदी दोन बांगलादेशी ?(First edition sold off in six months) हे पुस्तक प्रकाशित 2016 मध्ये प्रकाशित केले

INDIAS COASTAL SECURITY: CHALLENGES & WAY AHEAD इंग्रजी भाषेत ऑक्टोबर २०१७ मध्ये प्रकाशित केले.

ए) दूरदर्शनच्या वृत्त-वाहिन्यांवरील वाद-विवादांत ते भाग घेत असतात. मराठी वाहिन्या: मी मराठी, टीव्ही ९ मराठी, जय महाराष्ट्र, डिडि सहयाद्री, आय.बी.एन.-लोकमत, झी-२४-तास, ए.बी.पी.माझा, दूरदर्शन. हिंदी वाहिन्या: सहारा समय, न्यूज एक्सप्रेस-२४, इंडिया-टी.व्ही. इंग्लिश वाहिन्या: टाईम्स नाऊ.ANI.मिरर नाऊ त्यांना दमण दिव, दाद्रा नगर हवेली या केंद्रशासित प्रदेशाचे सुरक्षा सल्लागार म्हणुन २०१७ मध्ये नियुक्त केले आहे. त्यांना पुणे विद्यापिठाने 2018 मध्ये "स्वातंत्र्यवीर सावरकर अध्यासन" ,राष्ट्रीय सुरक्षा आणी सामरिक अभ्यासाचे अतिथी प्राध्यापक म्हणुन नियुक्त केले आहे.